

Sámedikki 2020 jahkediedáhus

Mearriduvvon njukčamánu 10. b. 2021

Ášši 5/21

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Poastaboksa 3
9735 Kárášjohka
Telefovdna +47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Sámediggi 2021

Sisdoallu

1 OASSI - JOÐIHEADDJI MUITALA	11
2 OASSI - OAHPÁSNUVVAT DOIBMII JA VÁLDOLOGUIDE	14
Sámedikki politikhalaš organiseren	15
Sámedikki hálddahus	17
Sámedikki hálddáhuslaš organiseren	17
Dokumeantta statistikhkka	18
Sámedikki interneahta statistikhkka	19
Statistikhkka Sámediggi neahttiisu 2020	19
Statistikhkka sosiála mediain 2020	21
Čoavddalogut	22
3 OASSI - JAGI DOAIMMAT JA BOHTOSAT.....	23
Váikkuhangaskaoamit, doaibma politikhalaš ja hálddahusa dásis reviderejuvpon bušeahtha ektui	23
Koronadili birra	26
Bajilgovva válljejuvpon konsultašuvnnat stádaeiseválddiigun 2020:is.....	26
1 GIELLA	30
1.1 Giella váikkuhangaskaoamit	31
1.1.1 Sámegielaid ángirušansuorggit	31
1.2 Sámegielaid geavaheapmi	31
1.2.1 Čoahkketabealla - sámegielaid geavaheapmi.....	31
1.2.2 Guovttagielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja	32
1.2.3 Ovttasbargu KS:ain	34
1.2.4 Guovttagielatvuodadoarjja fylkasuohkaniidda -njuolggodoarjja	35
1.3 Sámegielaid ovdánahttin	36
1.3.1 Čoahkketabealla - sámegielaid ovdánahttin.....	36
1.3.2 Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolggodoarjja.....	36
1.3.3 Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu - njuolggodoarjja.....	36
1.3.4 Sámi giellavuovddážat - njuolggodoarjja	37
1.3.5 Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - seminára	39
1.3.6 Giellaprošeavttat - ohcanvuđot doarjja.....	39
1.3.7 Stipeanda joatkaskuvllaohppiide - ohcanvuđot doarjja	41
1.3.8 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđotdoarjja	42
1.3.9 Julevsámeigela ja lullisámeigela riektačállingirji - prošeakta.....	43

1.3.10	Sámi Giellagáldu	43
1.4	Váibmogiella čuovvuleapmi	46
1.4.1	Čoahkketabealla - Váibmogiella	46
1.4.2	Giellalokten.....	47
1.5	Sámedikki báikenammannevvohat	52
2	MÁHTTU	54
2.1	Máhtu váikkuhangaskaoamit.....	55
2.1.1	Máhtu ángiruššansuorggit.....	55
2.2	Sámegielat mánát otná servodagas	56
2.2.1	Čoahkketabealla - sámegielat mánát otná servodagas	56
2.2.2	Doarjja sámi giellaoahpahussii mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja	59
2.2.3	Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbargui mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja	60
2.2.4	Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja.....	60
2.2.5	Juvlesámi giellatjehppe - njuolggodoarjja Árran mánnaígárddáj	61
2.2.6	Sámi mánát ođđa searvelanjain - ovddidanprošeakta 2018-2022	61
2.3	Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis	64
2.3.1	Čoahkketabealla - Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis	64
2.3.2	Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	65
2.4	Máhttu ja gelbbolašvuhta huksejit boahtteáiggi mánáidgárddiid	65
2.4.1	Čoahkketabealla - máhttu ja gelbbolašvuhta huksejit boahtteáiggi mánáidgárddiid	66
2.4.2	Mánáidgárddiid doarjjaortnega evalueren.....	66
2.5	Sámi sisdoallu skuvllas.....	67
2.5.1	Čoahkketabealla - sámi sisdoallu skuvllas	67
2.5.2	Oahppoplánaid revideren - prošeakta.....	68
2.5.3	Árbediehtu vuodđooahpahusas – ohcanvuđot doarjja	69
2.5.4	Rájahis sámi oahpahus	70
2.6	Oahppobiras ja skuvlaovddideapmi.....	70
2.6.1	Čoahkketabealla - oahppobiras ja skuvlaovddideapmi	70
2.6.2	Sámegieloahpahusa fierpmádat/ NetSam - njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii	70
2.6.3	Bargu eastadit givssideami - prošeakta	70
2.7	Oahpponeavvut	71
2.7.1	Čoahkketabealla - oahpponeavvut	71
2.7.2	Doarjja oahpponeavvuid ovddideapmái - ohcanvuđot doarjja	72
2.7.3	Oahpponeavvuid rámmašehtadus - šiehtadus	74
2.7.4	Ovttas Aktan Aktesne - njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii.....	74
2.7.5	Arvvosmahttindoaibmabijut oahpponeavvoráhkadeamis -konferánsa	74
2.8	Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis.....	75

2.9	Oahppo- ja dutkanfálaldat	76
2.10	Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii.....	76
2.10.1	Stipeanda alit ohppui - ohcanvuđot doarjja	76
2.11	Árbediehtu	77
2.11.1	Árbediehtu - prošeakta.....	78
2.12	Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii	78
3	AREÁLA, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	79
3.1	Areálalide, birrasii ja dálkkádahkii guoski váikkuhangaskaoamit	79
3.1.1	Areálalide, birrasii ja dálkkádahkii guoski váikkuhangaskaoamit	79
3.2	Areálahálldašeapmi	80
3.2.1	Čoahkketabealla - árbevirolaš máhttu areálaid hálldašeamis.....	81
3.2.2	Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodoarjja	81
3.2.3	Sámi vuogatvuodđaid, areálaid ja resurssaid eará čuovvuleapmi - ohcanvuđot doarjja	82
3.2.4	Geahčaleapmi Mohtorjohtalusas Meahcis - prošeakta	82
3.3	Luondduresurssat	83
3.4	Luondduvalljodat.....	83
3.4.1	Čoahkketabealla - luondduvalljodat	84
3.4.2	Suodjalanstivrrat - seminára.....	84
4	EALÁHUSAT	85
4.1	Ealáhusaid váikkuhangaskaoamit	86
4.1.1	Ángirusšansuorggit - ealáhusat	86
4.2	Vuođđoealáhusat	86
4.2.1	Čoahkketabealla - vuođđoealáhusat	91
4.2.2	Doarjja vuođđoealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	91
4.2.3	Guorahallan boazodoallolága ja boazodoallohálldašeami geahčadeamis - prošeakta	91
4.3	Juohkelágan ealáhusat	92
4.3.1	Čoahkketabealla - juohkelágan ealáhusat	92
4.3.2	Doarjja mán̄ggabealat ealáhusaide – ohcanvuđot doarjja	94
4.3.3	Sápmi ealáhussiida - njuolggodoarjja	94
4.3.4	Nuorra Ealáhushutkan - njuolggodoarjja.....	94
4.3.5	Sámi mátkeeláhusat - prošeakta	95
4.3.6	Sámi mátkeeláhusat - ohcanvuđot doarjja	95
4.3.7	Vahca - prošeakta	96
4.4	Hutkás ealáhusat	96
4.4.1	Čoahkketabealla - hutkás ealáhusat	96
4.4.2	Doarjja hutkás ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	96

4.4.3	Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat - prošeakta	97
4.4.4	Dáiddadállu - njuolggodoarjja.....	98
4.5	Duodji.....	98
4.5.1	Čoahkketabealla - duodji	99
4.5.2	Duodjeinstiuhhta - njuolggodoarjja	99
4.5.3	Ovddideapmi ja rekrutteren duodjeealáhusas - njuolggodoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii	99
4.5.4	Duoji ealáhusiehtadus.....	100
5	KULTUVRA	103
5.1	Kultuvrra váikkuhangaskaoamit	104
5.1.1	Ángirušsansuorggit - kultuvra.....	104
5.2	Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda.....	106
5.2.1	Čoahkketabealla - buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda.....	107
5.2.2	Sámi dáiddáršiehtadus - šiehtadus	108
5.2.3	Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarjja.....	109
5.2.4	Doarjja kulturdoaibmabijuide - ohcanvuđot doarjja	110
5.3	Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan	110
5.3.1	Čoahkketabealla - sámi kulturásahusat	111
5.3.2	Festiválat - njuolggodoarjja	111
5.3.3	Teáhterat - njuolggodoarjja	114
5.3.4	Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjja.....	116
5.3.5	Museat.....	116
5.3.6	Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggodoarjja	119
5.3.7	Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	120
5.4	Sámi girjjálašvuohaj mediat.....	121
5.4.1	Čoahkketabealla - sámi girjjálašvuohaj ja mediat	121
5.4.2	Čális fal - prošeakta.....	122
5.4.3	Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii - njuolggodoarjja.....	122
5.4.4	Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii – ohcanvuđot doarjja	124
5.4.5	Sámi girjjálašvuoda beaivvit - konferánsa	124
5.4.6	Lohkankampánjjat ovttas girjerádjosiin.....	124
5.4.7	Nannet gaskkusteami davvisámi guovllus	124
5.4.8	Sámi mediat - njuolggodoarjja.....	125
5.4.9	Girjjálašvuoda gaskkustteami girjebussiin - njuolggodoarjja.....	125
5.5	Sámi valáštallan.....	125
5.5.1	Čoahkketabealla - sámi valáštallan.....	126
5.5.2	Sámi valáštallan - njuolggodoarjja	126
5.5.3	Kultur- ja valáštallanstipeanda - stipeanda.....	126
6	KULTURMUITOSUODJALEAPMI	127

6.1	Váikkuhangaskaoamit kulturmuitosuodjaleami várás	127
6.1.1	Ángirušansuorggit - kulturmuitosuodjaleapmi	127
6.2	Kulturmuittuid hálldašeapmi	128
6.2.1	Čoahkketabealla - kulturmuitohálldašeapmi	132
6.2.2	Doarjagat sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuđot doarjja.....	132
6.2.3	Ceavccageađggi dikšun ja gaskkusteapmi - prošeakta	132
6.2.4	BARK - kulturmuittuid dikšun ja gaskkusteapmi - prošeakta.....	132
6.3	Sámi kulturmuitosuodjalusa rámmaeavttut	133
6.4	Sámi kulturárbbi oainnusmahttin	134
6.4.1	BARK - kulturmuittuid dikšun ja gaskkusteapmi.....	134
6.4.2	Fotefar mot nord - ealáiskahttin	134
6.4.3	Kulturmuittut gielldain - KIK	135
6.4.4	UKL - Válljejuvpon kultureanadagat eanadoalus	135
6.4.5	Kultureanadagat main lea nationála beroštus - KULA	135
6.5	Vistesuodjaleapmi	136
6.5.1	Čoahkketabealla - vistesuodjaleapmi	136
6.5.2	Huksengáhttenprošeavttat - ohcanvuđot doarjja	136
7	DEARVVAŠVUOHTA JA SOSIÁLA.....	138
7.1	Dearvvašvuhtii, sosiálii ja mánáidsuodjalussii guoski váikkuhangaskaoamit	138
7.1.1	Ángirušansuorggit - Dearvvašvuhta ja sosiála.....	138
7.2	Buorre dearvvašvuhta ja ovttáárvosaš dearvvašvuđa- ja sosiálabálvalusat	139
7.2.1	Čoahkketabealla - Buorre dearvvašvuhta ja ovttáárvosaš dearvvašvuđa- ja sosiálabálvalus ..	142
7.2.2	Geavaheaddjiláđis fálaldagat sámi vuorrasienda - njuolggodoarjja Várdobáikái	142
7.2.3	Sámi doaktáriid searvi - njuolggodoarjja	143
7.2.4	Oslo Sámi viessu - njuolggodoarjja	143
7.2.5	Åarjelsaemien helsoeviermie - njuolggodoarjja	143
7.2.6	Doarjja dearvvašvuđa- ja sosiálaprošeavttaiide - ohcanvuđot doarjja	144
7.2.7	Dearvvašvuđa- ja sosiálfágalaš seminára - konferánsa	144
7.2.8	Olgguldas áššedovdi lávdegoddí sámi dearvvašvuđadutkan - prošeakta	144
7.3	Ovttáárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus.....	144
8	ÁLGOÁLB MOTVUOIGATVUOĐAT, RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU JA DÁSSEÁRVU	146
8.1	Álgoálbmogiid vuogatvuodaid, riikkaidgaskasaš barggu ja dásseárvvu váikkuhangaskaoamit	147
8.1.1	Ángirušansuorggit - álgoálbmogiid vuogatvuodat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu	147
8.2	Sámi ovttasbargu	147
8.3	Davviguovllut.....	149

8.4	Álgoálbmotvuoigatvuodat	150
8.4.1	Čoahkketabealla - álgoálbmogiid vuoigatvuodat	150
8.4.2	Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodoarjja	151
8.4.3	Barentscállingoddi IKS - njuolggodoarjja	151
8.4.4	Sámiráđđi - Norggabale juogus - njuolggodoarjja	151
8.4.5	Mama Sara Education Foundation - njuolggodoarjja	152
8.4.6	Center for Documentation, Research and Information Docip - njuolggodoarjja	152
8.5	Ovttaárvoasašvuohhta ja solidaritehta	152
8.6	Dásseárvu	152
8.6.1	Čoahkketabealla - dásseárvu	153
8.6.2	Veahkaváldi lagaš searvevuodain sámi servodagas - prošeakta	153
8.6.3	Sámi NissonForum - njuolggodoarjja.....	153
8.6.4	Norgga Sáráhkká sámi nissonorganisašuvdna - njuolggodoarjja	154
8.6.5	Álgoálbmotnissónkonferánsa - konferánsa	154
9	OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT	155
9.1	Ovttasbarggu váikkuhangaskaoamit	155
9.1.1	Ángirušansuorggit - ovttasbargošiehtadusat	155
9.2	Regionála ovttasbargu	155
9.2.1	Fylkkasuohkaniid ovttasbargošiehtadusat	155
9.2.2	Gávpotšiehtadusat.....	156
9.2.3	Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide - ohcanvuodot doarjja	158
10	EARÁ DOAIBMABIJUT	159
10.1.1	Čoahkketabealla - Eará doaibmabijut.....	159
10.1.2	Noereh - njuolggadoarjja	159
10.1.3	Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide - ohcanvuodot doarjja	159
10.1.4	Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuodot doarjja	160
10.1.5	Sámi guoski statistikhkka Norggas - šiehtadus	160
10.1.6	Sámediggeválgga dutkan - šiehtadus	161
10.1.7	Doarjjahálddašanvuogádat - prošeakta.....	161
11	POLITIHKALAŠ DÁSSI	162
11.1	Čoahkketabealla - politihkalaš dássi	162
11.2	Doaibmagolut politihkkalaš dásis	162
11.2.1	Čoahkketabealla - politihkalaš dássi	162
11.2.2	Sámedikki dievasčoahkkin	162
11.2.3	Sámedikki dievasčoahkinjođihangoddi	162
11.2.4	Sámedikki fágalávdegottit	163
11.2.5	Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	163
11.2.6	Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR)	163

11.2.7	Sámediggeráđđi.....	163
11.2.8	Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul).....	163
11.2.9	Sámedikki vuorasiidráđđi	164
11.2.10	Sámedikki váiddalávdegoddi	165
11.3	Politihkalaš dásí väikkuhangaskaoamit.....	165
11.3.1	Doarjja Sámedikki politihkalaš joavkkuide	165
11.3.2	Opposišuvnna bargoeavttut	165
12	HÁLDDAHUSDÁSSI	166
12.1.1	Sámediggi ofelažjan sámegiela geavaheami várás	166
12.1.2	Sámedikki kánturstruktuvra	167
4.	OASSI - DOAIMMA STIVREJUPMI JA BEARRÁIGEAHČU	169
Mo Sámediggi bajimus dásis árvvoštallá stivrejumi ja siskkáldasbearräigehču lágideami.....		169
Deatalaš bealit/rievdadusat Sámedikki plánemis, čađaheamis ja čuovvuleamis		169
Riikarevišuvnna čujuhan áššiid čuovvuleapmi		170
Bargiide guoski deatalaš áššit.....		170
Sámedikki bargoveahka-, kapasitehta- ja gelbbolašvuođadilli.....		170
Dásseárvu ja vealaheapmi.....		170
Dearvvašvuhta, biras ja sihkarvuhta (DBS), bargobiras		171
Buozalmasjávkan.....		171
Juollodusreivviid čuovvuleapmi		171
Searvadeaddji veahkkálasbargu.....		171
Bargu diehtojuohkinsihkarvuodain		172
5.	OASSI - BOAHTTEÁIGGI VEJOLAŠVUOĐAID ÁRVVOŠTALLAN	173
6.	OASSI - JAHKEREHKETDOALLU	177
Jođiheddjiid mearkkašumit		177
Ulbumil		177
Duođaštus		177
Rehketdoalu deatalaš bealit.....		177
Revišuvdnaortnet.....		178
Prinsippanota jahkerehkettollui		179
Sirdinvuđot boađut		179
Sisabođut juollodusain ja sisabođut doarjagiin ja sirdimiin		179
Golut 180		
Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus		180
Láigošiehtadusat.....		180
Doarjagat 180		
Vuodđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan		180

Johtoomiid ja oanehiságge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan.....	181
Stáhta kapitála	181
Reaidaruhtabardin	182
Stáhta rámmæavttut.....	182
Juolludusraporteren.....	182
Boaðusrehketdoallu.....	183
Balánsa	184
Nohtat jahkerehketedollui	186
Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde.....	193
Juolludanraporteren	194
Juolludusraporterema bardin	194

1 oassi - jodiheaddji muitala

Sámi ássanguovllus leat guhkes gaskkat ja dat manná njealji riikkaráji rastá. Mii gohčodat iežamet rájáhis álbmogin, ja mis leat nana bearas- ja ustitvuodabáttit gaskaneamet beroškeahttá nationála stáhtaid rájiin, gos ássat. Koronavirus jorralahtii máilmii vulos oivviid 2020:s, ja dan mielde oinniimet movt riikarájiin ja sierra ráđđehusaid stivremis leat váikkuhusat ja gáržidusat sámi ovttasbargui ja gulahallamii. Riikkarájaid gidden pandemijja geažil lea čuohcán garrisit sámi álbmoga, lagasbirrasiid, bearrašiid ja sogaid, sámi árbevirolaš ealáhusaid ja sámi kulturbargiid ovttasdoibmii, namuhan dihte oasaža. Sámi servodagas leat mángasat geat eai leat deaivan sin fulkkiid, ustibiid ja bargoustibiid nuppe beal rája. Garra rádjerestrikšuvnnat ja nationála njuolggadusat unnidan dihte sosiála oktavuođaid, maiddái guovlluin gos lea ii leat dahje lea unnán njoammun, lea čuohcan garrisit ja negatiivvalaččat sámi rádjeguovluide. Sámit ávžžuhit stáhtaid doahttalit sámi vuogatvuodaid pandemijja gáržidian doaimmain, dása guoská riekti bisuhit kultuvrralaš, politihkalaš, ekonomijalaš ja sosiála čanastagaid mat leat čilgejuvvon ON:a julggaštusas álgoálbmotvuogatvuodaid birra.

Davviriikkaid nationála mätkeráddjehusat dagahedje earret eará ahte 2020 Sámi parlamentarihkarkonferánsa fertii manjuduvvot, mii lea hui deatalaš forum gosa sámediggeáirasat Suoma, Norgga ja Ruota bealde, ja sámi ovddasteaddjít Ruošša bealde čoagganit, ságastallat deatalaš áššiid birra mat gusket olles sámi álbmogii. Mii leat ferten nuppástuhtit iežamet ođđa ja suorggahahti duohtauhtii, mas dávda ja jápmin, ekonomalaš eahpesihkarvuhta, oktovuhta ja erren leat šaddan oassin min árgabeaivvis.

Mun lea jagis 2020 ollu gerddiid čujuhan movt máilmii álgoálbmogiin lea stuorát riska ja doppe gos álgoálbmogat leat, leat rašimusat pandemijja váikkuhusaide. Ollu álgoálbmogat ellet geafivuođas ja sis lea hejos dearvvašvuodafálaldat ja infrastruktuvra go buohastahttá eará álbmogiin sin riikkain. Eahperievtti ja vearedaguid lea álkit čiehkat go lea heahtedilli, ja fuolladieđut álgoálbmogiin máilmis duođaštit ahte leat sisabahkkemat álgoálbmogiid árbevirolaš guovluid areálaide ja duođalaš olmmošvuogatvuodaid rihkkumat álgoálbmogiid vuostá, mat orrot boahimin majoritehta servodagaaid beales. Sámediggi lea dovddahan solidaritehta álgoálbmotjođiheddjiiguin, ja lea fuolas go guovddáš eiseválddit leat gidden čalmmiideaset.

Koronavirus lea lunddolaččat čuohcan maiddái sámepolitihkkii. Go lea sámi álbtoválljen politihkar de lea deatalaš lávga gulahallat sámi servodagain ja deaivat min álbmoga doppe gos sii leat. Sámediggi lea 2020:s čuvvon nationála njoammuma eastadandoaibmabijuid mat leat guston áiggis áigái, earret eará leat lágiduvvon ollásit digitála lávdegodde- ja dievasčoahkkimat. Sámediggi lea maiddái árjjalaččat jorgalan Dearvvašvuodadirektoráhta ja Álbtoválljen politihkar deatalaš dieđuid koronavirusa birra álbmogii sámegillii. Mun lean rámis go Sámediggi lea leamaš čeahppi heivehallat, leamaš gievra ja proaktiiva hui gáibideaddji jagis. Mii leat maiddái 2020:s ovddidan deatalaš áššiid dievasčoahkkimii, earret eará dásseárvodieđahusa Sábme Jállu, mas mii ságastallat sohkabealdásseárvvu birra perspektiivvas mii searvaha sámiid geain leat doaibmahtehusat ja olbmuid geain lea sierralágan sohkabealidentitehta. Dat lea ovddasmanni bargu masa olles sámi servodat ferte searvat, danne go dát fáttát ain sáhttet väsihuvvot tabuáššin ollugiidda min servodagas. Ovttas sáhttit mii njeaidit cakkiid ávkin min álbmogii.

Pandemijja geažil leat gártan háhkat buoret gelbbolašvuoda ja geavahit digitála čovdosiid miehtá riiks, maiddái min luhtte. Koronadilli lea rievadan min lagadeami bargovugiide ja rahpan ollu ođđa vejolašvuodaid. Ceavzilvuođa- ja birasperspektiivvas lea unnit mätkedoaibma ja eanet digitála čoahkkimat hui buorre čoavddus. Digitaliseren šaddá dađistaga deatalaebbon, ja Sámediggái lea

čielggas ahte nationála digitaliserenloktemii ferte searvvahuvvot maiddái sámi perspektiivva. Sámi álbmogis galgá leat digitála fálaldat seamma dásis álbmogiin muđui Norggas, ja dan ovddasvástádusa ferte ráđđehus čuovvulit.

Áiggis goas šearbmagulahallan lea norpma, lea maiddái duohta fuolla das ahte minoritehta jietna geahnohuvvá áššiin gos livčiimet galgan guldaluvvot. Sámediggi lea guhkkin eret Oslo guovddáš válldis ja nationála mátkecakkit leat dagahan ahte mii dovdat stuorát gaskka sidjiide geat dahket mearrádusaid mat gusket midjiide. Sámediggi lea sámi álbuma jietna nationála politikhalaš proseassain, ja 2020 lea čájehan midjiide ahte eat sáhte atnit iešalddis čielggasin dan ahte min oaivilat ja vuostecealkámušat guldaluvvojtit ja gudnejahttojuvvojtit jos ieža eat leat doppe. Nationála eiseválddiin lea stuorra ovddasvástádus fuolahit das ahte maiddái jienat mat leat headuštuvvon searvamis ságastallamiidda guldaluvvojtit ja vuhtii váldojuvvojtit. Jahki 2020 berre leat fámolaš muittuhus Stuorradiiggi ahte váldit stuorát ovddasvástádusa stáhta konsultašuvdnageatnegasvuodain álgoálbmogid ektui sámiide beroštahti áššiin. Mii vásihat ahte sámi ealáhusat mat vuodđuduvvet ceavzilis luonddugeavahepmái, dávjá oaffaruššojuvvojtit eiseválddiid áŋgiruššamis "ruoná energijain". Mii leat oppa áiggi muittuhan ahte stáhtas lea ovddasvástádus sámi ealáhus- ja kulturbargui ja álbmotrievttálaš prinsihpaide mat fertejtit dollojuvvojtit areála sisabahkkenáššiin sámi guovlluin, ja mii oaivvildat ahte mearrádusdahkkit fertejtit searvvahit maiddái sámi luonddumáhtu ságastallamiin ruotnaset planehta birra.

Jahki 2020 lea čájehan midjiide ahte mii eat sáhte atnit buori dearvvašvuoda, čálgu, demokratija ja olmmošvuogatvuodaid iešalddis čielga áššin, eat ahtanuššan riikkainge. Mii fertet gáhttet riektestáhta prinsihpaid, ja sosiála árvvuid mat suodjalit sihke ovttaskas olbmuid, rašis joavkkuid, kultuvrraid ja ealáhusaid min servodagas. Dálvit 2020 álggii boazodoalu gáfadis guohtonroassu. Mun lean hupman ollu headáštuvvan badjeolbmuiguin, geat muitaledje ahte lei hui ollu muohta ja guohtumat ledje jikjon. Sámediggi doalai čoahkkima ráđđehusain ságastallat guohtonroasu birra, ja mun lean movtta go mii oaččuimet čađa 30 miljon ru lassidoarjaga biebmamii, lassin sierra doarjaortnegiidda mat leat boazodoalu várás. Sámediggi lea maiddái 2020:s erenoomážit fokuseren doarjut sámi ealáhus- ja kulturaktevrraid, geat leat massán hui ollu dietnasis koronaroasu áigge, go lea addán stuorát rámmajuollodusaid ja dávgasis ortnegiid. Sámi fitnodagat leat dávjá smávvát ja liige rašit go dilit rivdet sakka, ja mun lean rámis go Sámediggi lea váldán árjjalaš ja deatalaš rolla go lea dorjon min ealáhusaid ja kulturbargiid.

Borgemánuus 2020 dievasčoahkkimis Kárášjogas, diediheimmet mii ovttas Office for Contemporary Art Norway (OCA) historjálaš odđasa: golbma sámi dáiddára Pauliina Feodoroff, Máret Ánne Sara ja Anders Sunna ožžot 59. dáiddabiennalis davviriikkalaš paviljongas Venezias 2022, muhtun deataleamos deaivvadanbáikkiin mat leat dáiddáriid ja dáiddapublikumma várás miehtá máilmimi. Mii vásihat ahte sámi dáiddárat bidjet beaiveortnega guhkás olggobeadle min riikarájiid, ja fámolaččat gaskkustit sámevuoda ja áidhalunddot leahkima máilmimi lávddis. Mun illudan dassážii go máilmimi 2022:s oahpásmuvvá buorebut našuvnnain Sápmi.

Mun jáhkán ahte sámi kultuvrra, historjá ja min árbvieruid birra eanet máhttu ja daid oidnosii buktin sahtášii buoridit gierdavašvuoda ja áddejumi das geat mii leat, ja dieinna lágiin leat deatalaš oasálaš ovdagáttuid vuostá dáistaleamis. Danne lean mun ilus go min sámegielat oainnusmahttojuvvojtit eanet ja eanet, nugo geaidnogalbbain dahje odđa nationála ID-koarttain ja pássain. Dutkan čájeha ahte sámit vásihat eanet vealaheami go majoritehta álbmot, ja šállošit go fas 2020:s oinniimet mediačállosiid vašuheami, cielahemiid ja sápmelaččaid vuostálasti doaimmaid birra. Ovdagáttuid ja diehtemeahttunvuoda vuostá sáhttá dáistalit dušše máhtuin, ja Sámediggi lea earret eará bidjan

stuorra resurssaid bargui sámi oahppoplánaid ráhkadeapmái fágaodastusa oktavuođas. Dán barggus leat leamaš áŋggirdeaddji ja čeahpes fágaolbmot miehtá sámi, ja mun lean hui giitevaš sin mágssolaš áŋgiruššamis. Sii leat mielas juogadan máhtuset sámi identitehta, kultuvrra, giela ja servodateallima birra, mas dál lea ávki buot mánáide Norggas. Ii leat go moadde sohkabuolvva manos guvlui go sámi álbmot geahččaluvvui jaskkodahattojuvvot ja oaidnemeahttumin dahkojuvvot guhkes ja ulbmillaš dáruiduhttinpolitihka bokte, ja man váikkuhusat ain čuvvot min. Sámediggi áigu joatkit áŋgiruššama ja veahkehit skuvllaid oahppoplánaid implementeremiin.

Dát leat dušše muhtun áššit ollu áššiid ja fokussurggiid gaskkas maiguin Sámediggi lea bargin 2020:s. Dán jahkediedáhusas ovdanbuktit mii ollu min barggu bohtosiin.

Kárášjohka, ođđajagimánnu 31. b. 2021

Aili Keskitalo
Sámedikki presideanta

2 oassi - Oahpásnuvvat doibmii ja válđologuide

Gonagasláš Majestehtha Gonagas Ovllá V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. b. 1989.

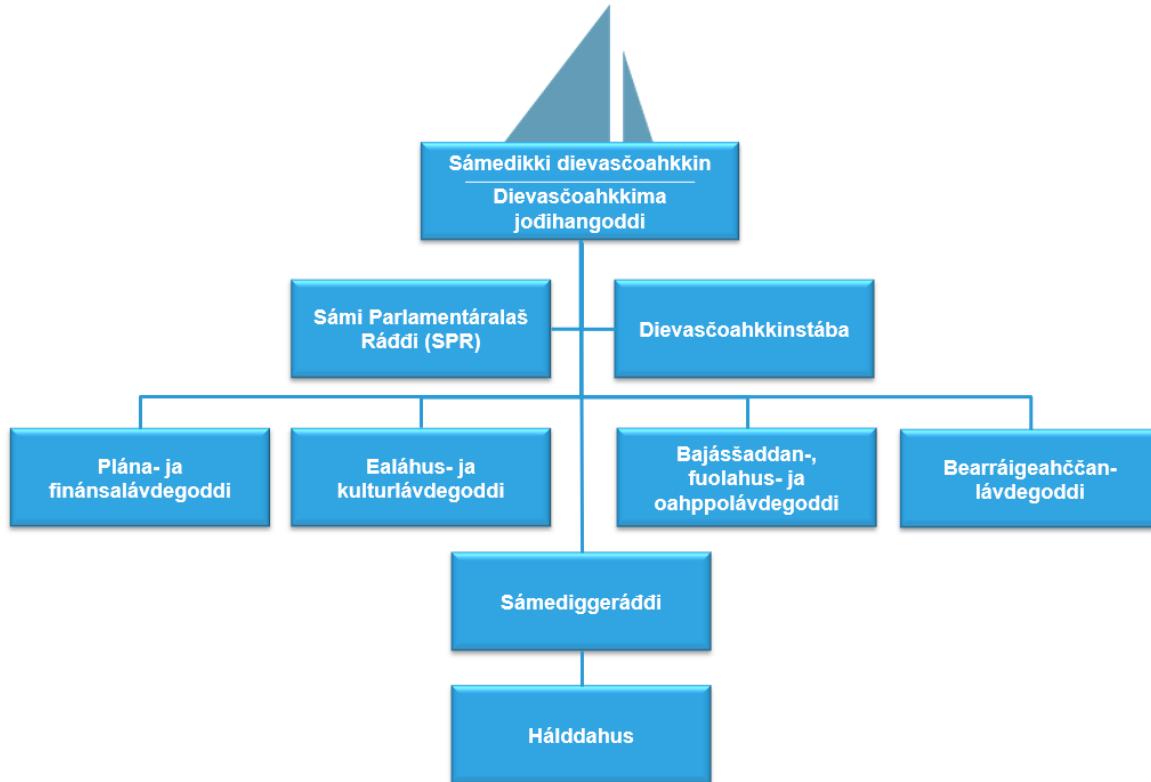
Sámediggi lea sámi álbmoga álbmotválljen parlameanta Norggas ja lea iehčanas álbmotválljen orgána. Sámiid álbmotválljen orgánan Norggas lea Sámedikki mihttomearrin oažžut dohkkehuvvot sámiid vuodđovuoigatvuodđaid vuodđun dasa ahte gáhttet ja nannet sámi kultuvrra, giela ja servodateallima ja bisuhit iešguđet sámi árbvieruid. Sámediggi galgá nannet sámiid politihkalaš sajádaga ja ovddidit sámiid beroštumiid Norggas, váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu dásseárvošaš ja vuoiggalaš meannudeami

Sámediggi lea demokráhtalaš reaidu sámi iešmearrideami várás ja ávkkálaš ja dárbbašlaš bálvalusaid ja fálaldagaid ovddideami várás sámi álbmogii. Sámediggi lea sámiid jietnaguoddi riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte vuogatvuodđat ON julggaštusas álgoálbmogiid vuogatvuodđaid birra, váldojuvvojit mielde daidda lágaide ja geavatlaš politihkii mat váikkuhit min árgabeaivái.

Sámediggi jođihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuodul, mas ráđđejeaddji Sámediggeráđi doaibma lea vuodđuduvvon dievasčoahkkima luohttamuššii. Sámedikki dievasčoahkkin lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuodul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (Sámeláhka). Dievasčoahkkin mearrida dikki bargamušaid, oktan njuolggadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit njelljii jahkái. 2020:s dollojuvvojedje guovvamánu-njukčamánu lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin sierra vahkuin. Miessemánu-geassemánu lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin dollojuvvojedje seamma vahkus, ja koronadili geažil lei digitálačoahkkin. Lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin dollojuvvojedje seamma vahkus maiddái borgemánu ja golggotmánu. Goappašat ledje digitála čoahkkimat. Jagi manjimuš lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin skábmamánu ja juovlamánu dollojuvvojedje digitálalaččat sierra vahkuin. Danne ledje 2020:s viđa geardde lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin.

Sámediggeválga lágiduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválga. Sámediggi lea sámediggeválga bajimus válgaeiseváldi. 7 válgabiirre gokčet olles riikka, juohke válgabiire oažžu mandáhtaid biirre jienastuslogu sturrodaga vuodul.

Oktiibuot válljejuvvojit 39 áirasa olles riikkas.

Sámedikki politihkalaš organiseren

Dievasčoahkkinjodihangottis leat vihtta lahtu maid dievasčoahkkima áirasat válljejit iežaset gaskkas gorrelohkoprinsihpa vuodul.

15.06.18 rájes ja gitta boahtte válgaáigodahkii lea dievasčoahkkinjodihangottis dát miellahtut:

Tom Sotinen (BB), dievasčoahkkinjodihheaddji vara: Synnøve Søndergaard, BB

Tor Gunnar Nystad (NSR), nubbijođiheaddji vara: Nils Mikkelsen Utsi, NSR

Aili Guttorm (NSR) vara: Ellinor Marita Jåma, ÅaSG

Thomas Åhlen (NSR) vara: Niko Valkeapää, NSR

Kåre Olli, (sorjasmeahttun áirras) vara: Toril B. Kåven, NORD

Dievasčoahkkinjodihangotti bargu lea gohčut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda ja jođihit dievasčoahkkimiid Sámedikki čoahkkinortnega mielde. Dása gullá maid virgelohpeohcamiid giedħahallan ja dárbašlaš mearrādusaid dahkat gažaldagain mat gusket Sámedikki áššemeannudeapmái ja regulatiivva ja njuolggadusaid dulkomii. Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida evttohusa dievasčoahkkimii Sámedikki áššemeannudeami njuolggadusaid oktavuoðas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuoðas. Dasa lassin lea fuolahit ovddastandoaimmaid Sámedikki bealis ja nammadit Sámedikki oassálästiid čoahkkiidi, konferánssaide ja nu ain

Buot Sámedikki áirasat leat lahttun ovta dan golmma fágalávdegottis mat meannudit áššiid ja ovddidit evttohusaid Sámedikki dievasčoahkkimii:

- Plána- ja finánsalávdegoddi
- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi
- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

Fágalávdegottit leat ásahuvvon dainna áigumušain ahte ávkkástallat buot dainna sámepolitikhalaš máhtuin mii lea Sámedikki áirasiin, seammás go láhčojuvvo dasa ahte áirasat bessel buorebut searvat daid áássiid ráhkkanepmái, maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit. Sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, evttohusa vuodul lávdegottit ovddidit evttohusa dievasčoahkkimii dain áássuin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid dulkojít njeallje bisteavaš dulka dáro-(ruota-), davvisáme-, julevsáme ja lullisáme-gielas/-gillii (ruotagielas/-gillii), dađi mielde guhte giella geavahuvvo sárdnestuolus. Fágalávdegottiid čoahkkimiid leat dulkojuvvon davvisámegielas dárogillii, okta dulka juohke lávdegottis.

2020:s ledje fágalávdegottiin čuovvovaš áirasat:

Plána- ja finánsalávdegoddi	
Jođiheaddji Cecilie Hansen	Guovddášbellodat
Nubbijođiheaddji Ronny Wilhelmsen	Bargiidbellodat
Miellahttu Runar Myrnes Balto	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Nils Mikkelsen Utsi	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Anne Henriette Reinås Nilut	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Ellinor Marita Jåma	Åarjel-saemiej-Gielh
Miellahttu Klemet Erland Hætta	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Tom Sotinen	Bargiidbellodat
Miellahttu Synnøve Søndergård	Bargiidbellodat
Miellahttu Lars Filip Paulsen	Olgešbellodat
Miellahttu Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Miellahttu Isak Mathis O. Hætta	Guovdageainnu dáloniid searvi

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	
Jodiheaddji Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Nubbijođiheaddji Berit Marie P. E. Eira	Johttisámelista
Miellahttu Nora Marie Bransfjell	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Mathis Nilsen Eira	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sandra Andersen Eira	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmot bellodat
Miellahttu Anne Karin Kvernmo	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Jan Ole Klemet Hermansen	Guovddášbellodat
Miellahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Miellahttu John Kappfjell	Bargiidbellodat
Miellahttu Arthur Tørfoss	Ovddádusbellodat
Miellahttu Tor H. Mikkola	Guovddášbellodat
Miellahttu Inger Eline Eriksen Fjellgren	Árja

Bajásšaddan- fuolahuš- ja oahppolávdegoddi	
Jodiheaddji Márjá-Liissá Partapuoli	Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmot bellodat
Nubbinjodiheaddji Jørn Are Gaski	Bargiidbellodat
Miellahttu Piera Heika Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Gunn Anita Jacobsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Thomas Åhrén	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Niko Valkeapää	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Karen Anette Anti	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Aili Guttorm	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sandra Márjá West	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot bellodat
Miellahttu Elisabeth Erke	Guovddášbellodat
Miellahttu Kåre Olli	Bellodatpolithkalaččat sorjasmeahttun
Miellahttu Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket

Sámediggeráđis ledje 2020:s čuovvovaš lahtut:

Sámediggeráđđi	
Presideanta Aili Keskitalo	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráđđelahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráđđelahttu Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráđđelahttu Mikkel Eskil Mikkelsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráđđelahttu Hans Ole Nilsen Eira	Guovddášbellodat

Sámediggeráđđi doaibmá Sámedikki “ráđđehussan” ja doaimmaha beaivválaš politihka.

Sámedikki hálldahus

Sámedikki hálldahus lea lávdaduvvon 8 iešguđet báikái (kárta lea 3. oasis kap 11).

Sámedikkiparlameantavisti ja váldohálldahus lea Kárášjogas. Kantuvrrat leat ásahuvvon deatalaš sámiguovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriidfágabirrasiid ja deatalaš gealbobargosajiid smávva bargomárkanii. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kántorstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go besset válljet bargosaji.

Sámedikki hálldáhuslaš organiseren

Sámedikki hálldahus lea organiserejuvvon stában ja 7 fágaossodahkan. Fágaossodagat leat fas juhkojuvvon fágajuhkosiidda. Hálldahusa bajimuš jodiheaddji lei direktevra Rune Fjellheim. 2020:s virgáduvvui Inger Marit Eira-Åhrén Sámedikki direktevran, ja son lea direktevran virgáduvvon 01.09.2020 - 31.08.2026 áigodahkii.

Jodihangottis leat muđui čuovvovaš ossodatdirektelevvrat:

- Rávdná Buljo Gaup, Dievasčoahkkinstába direktelevra
- Brita Oskal Eira, Bajásšaddan- ja oahpahusossodaga doaibmi direktelevra
- Magne Svineng, Ealáhus-, kultur- ja dearvvašvuodaossodaga direktelevra
- Risten Länsman, Giellaossodaga doaibmi direktelevra
- Siv Eli Vuolab, Gulahallanossodaga doaibmi direktelevra
- Tommy Somby, Hálldahusossodaga direktelevra
- Sunniva Skålnes, Kulturmuito-, areála- ja birasossodaga direktelevra
- Hege Fjellheim, Vuogatvuoda- ja riikkaidgaskasašossodaga direktelevra

Jahkedoaimmat DFØ dieđuid mielde*	Bissovaš bargit
137,95	146

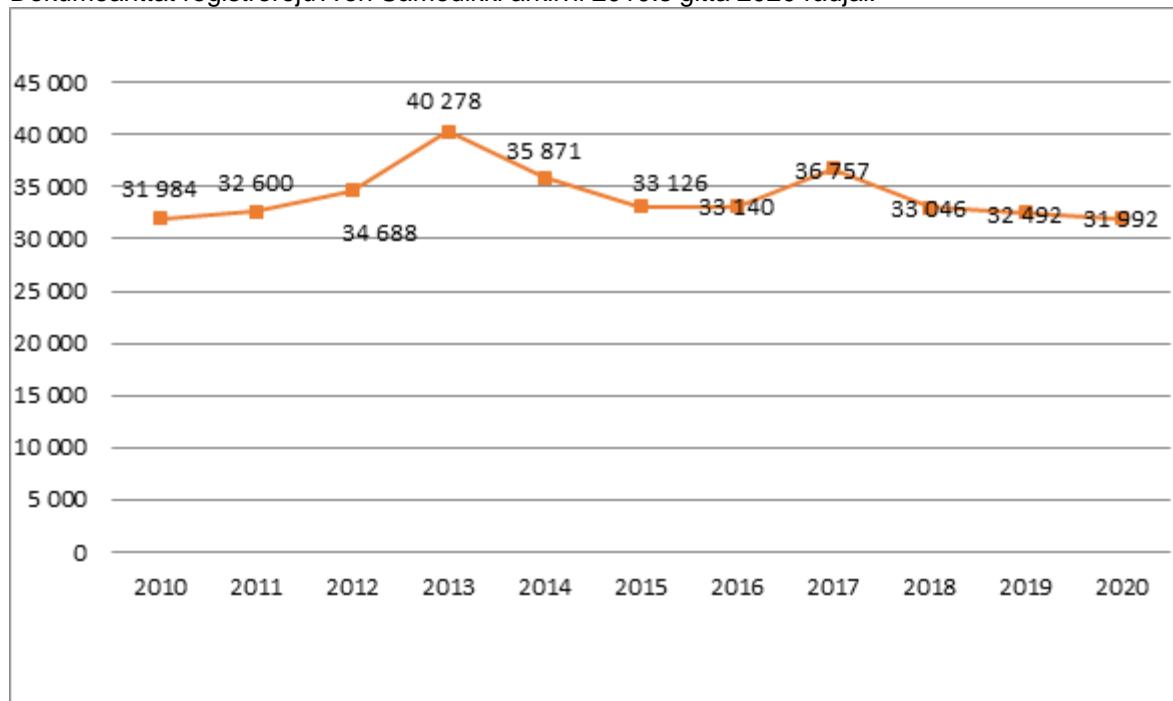
* Netto mannu maŋnel jávkamiid ja permišuvnnaid

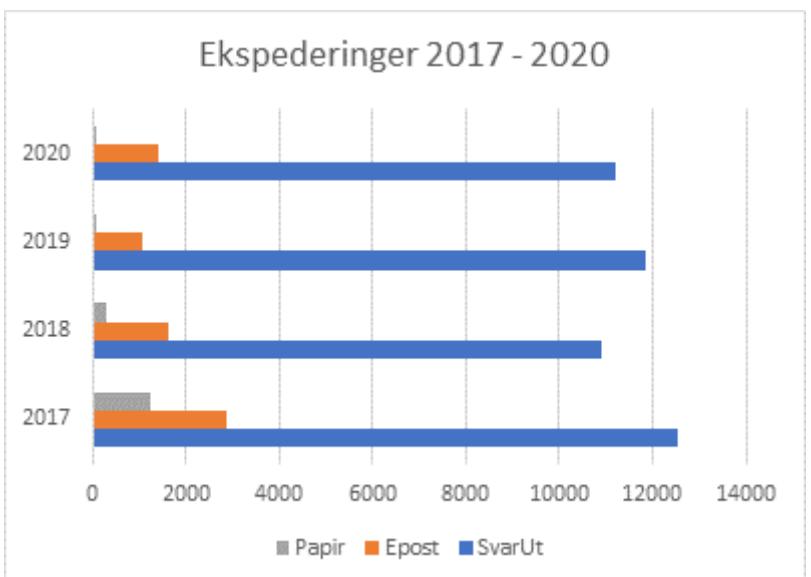
** Virgevuodu lohku

Sámediggi lea jagi 2017 rájes reporteren jahkedoaimmaid DFØ mála mielde. Juolludusreivve mielde galget SSB logut bargošiehtadusaid ektui geavahuvvot. Dát eai leat vuos fidnemis, danne leat geavahan fásta bargiid jávkama, virgelobiid, vakánssaid ja engašemeantta haga.

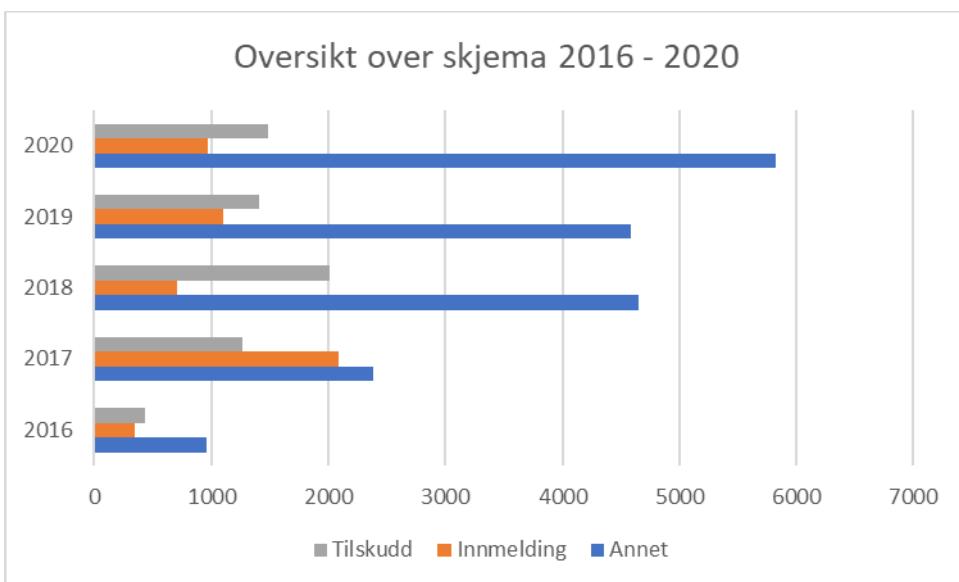
Dokumeantta statistihkka

Dokumeanttat registrerejuvvon Sámedikki arkiivii 2010:s gitta 2020 rádjai.

Lea čielga treanda ahte ekspederen digitála lágddiigun lassána, go fas bábirpoasta unnu. Dát lea treanda mii lea mánga jagi bistán.

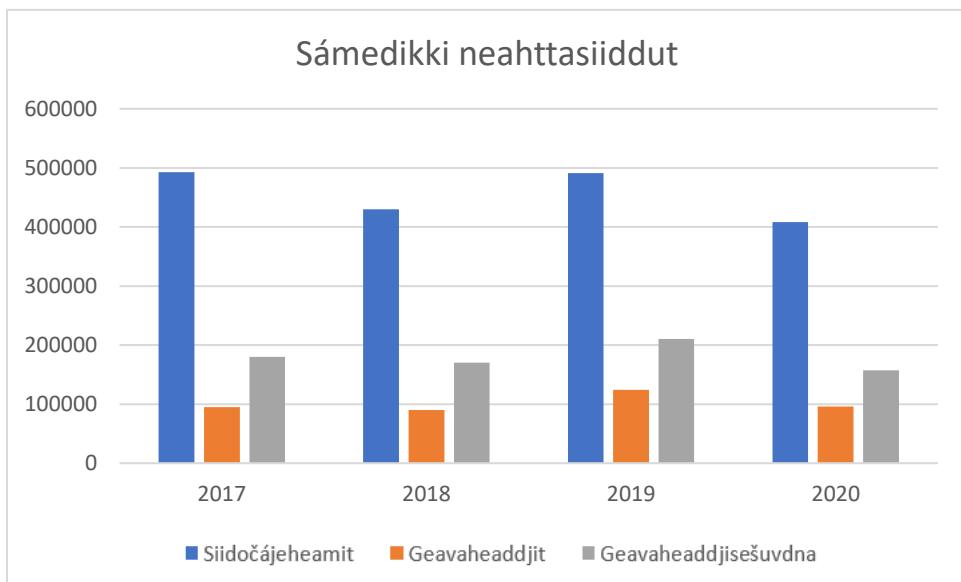

Dás oidno man ollu leat registrerejuvvon Sámedikki válgajienastuslogus (innmelding). Eará leat bargoohcamat ja eará dokumentašuvnnat mat leat boahtán elektronalačcat.

Sámedikki interneahta statistikhka

Statistikhka Sámediggi neahttiidiu 2020

Gráfat čájehit Sámedikki neahttiiddu ovdáneami. 2017 lei válgajahki, ja dat váikkuha statistikhka. Ovdasiidu lea dan maid eanemus galledit Sámedikki neahttiiddus, dasto čuovvot "Doarjja ja stipeanda", "Sámedikki birra" ja "Doalut" siiddut.

Okta geavaheaddji lea sierranas geavaheaddji guhte geavaha ovta dihtora. Jus dát geavaheaddji fitná min neahttiiddus seamma interneahthalohkkiin seamma dihtoris/mobiillas oktii mannu olles lagi, de lohko dat dego 12 geavaheaddjisešuvdna.

2019 rájes 2020 rádjái lea mobiilagevahedjiid lohku measta seamma. Dihtordulbosa geavahedjiid lohku lea unnon 6,41 % rájes 2,70 % rádjái. PC-geavahedjiid lohku lea lassánan 63,98 % rájes 67,55 % rádjái.

Eatnandieðalaš ollesgovva gallededdjiin iešguðet fylkkain (geavahedjiid lohku):

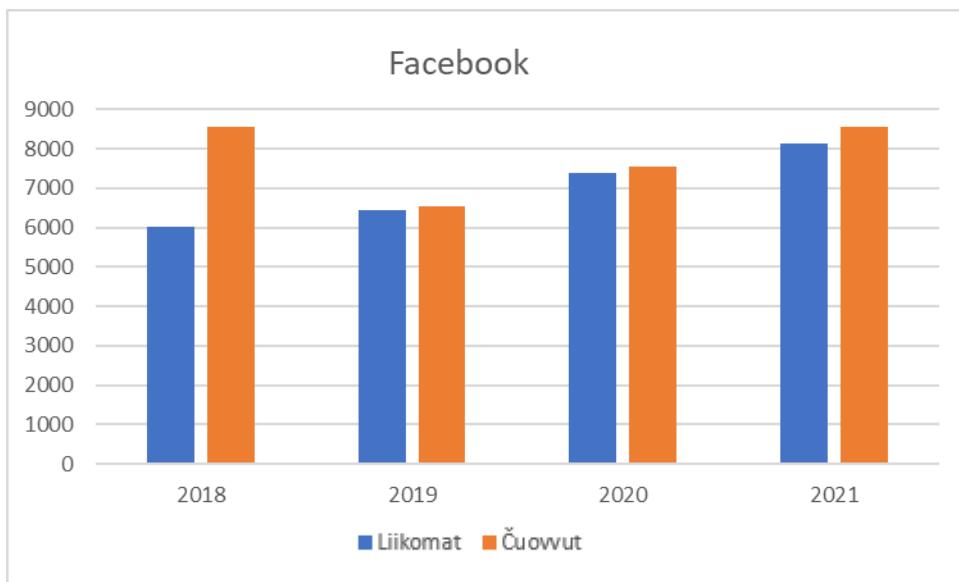
Fylka	Geavahedjiid lohku
Oslo	18 886
Romsa ja Finnmark	8 185
Nordlánða	4 875
Trøndeláhka	3 881
Viken	3 546
Rogaland	2 868
Møre og Romsdal	2 072
Vestland	2 027
Agder	1 617
Vestfold og Telemark	1 224

29 522 geavahedjiin váilot eatnandieðalaš dieðut.

Min ovdasiidu www.samediggi.no lea ain dat siidu min neahttabáikkis gos eanemusat leat 2020:s fitnan. Dan maŋjá bohtet Doarja ja stipeanda, Našunálabeaivi ja našuvnnalaš symbolat (artihkkal), Historikhka, Sámedikki birra (transportasiidu), Giella (bálvalussiidu), Sámedikki birra (transportasiidu oðða neahttabáikkis), Jienastuslohkui dieðiheapme (artihkkal), Váldde oktavuoða Sámedikkiin, Bargit ja kultuvrra (bálvalussiidu)

Statistihkka sosiála mediain 2020

Statistihkka sosiála mediain čájeha ahte sámi álbtot beaivi lei juoga mii bovtti stuora beroštumi buot min sosiála median ja neahrtasiiddus.

Logut čájehit liikomiid ja čuovvuid loguid 01.01. rádjái.

Instagram

01.01.2021: 2317 čuovvut. Čuovvuid lohku lea lassánan 297:in 01.01.2020 rájes, dalle go Sámedikkis ledje 2020 čuovvut. Beallit čuovvuin leat gaskal 25 ja 44 lagi. Čuovvuin leat 71 % nissonat ja 29 % albmát.

Twitter

3010 čuovvut 2020:s, mii lea 100 eanet čuovvut go 1.1.2019, dalle go mis ledje 2910 čuovvut.

Čoavddalogut

Čoavddalogut 2018-2020	2018	2019	2020
Ollislaš juolludeapmi	486 904 000	514 004 000	524 968 000
Váikkuhangaskaoamit ollislaččat	317 209 659	338 901 537	354 175 783
Váikkuhangaskaomiid oassi ollislaš juolludeamis	65,1 %	65,9 %	67,4 %

Čoavddalogut 2018-2020	2018	2019	2020
Doaibmagolut politihk. ja háldd. dásis	169 618 119	179 646 740	164 619 586
Doaibmagolut politihk. dásis	8,1 %	8,2 %	6 %
Doaibmagolut háldd. dásis	26,7 %	26,7 %	25,3 %
Bálkágolut jahkedoaimmas háldd. dásis	714 480	738 900	
Háldd. bálkágolut háldd.doaibmagoluid ektui	67,8 %	70,5 %	67,7 %

Volumalogut 2018-2020	2018	2019	2020
Váidalusaid lohku	16	19	27

3 oassi - Jagi doaimmat ja bohtosat

Váikkuhangaskaoamit, doaibma politihkalaš ja hálddahusa dásis reviderejuvvon bušehta ektui

Jagi 2020 rehketdoallu ovddiduvvo jagi 2020 reviderejuvvon bušehta ektui.

Dás čujuhuvvo Sámedikki jagi 2020 reviderejuvvon bušehttii, ášsis 18/20, mearriduvvon 11.06.20, mas jagi 2020 bušehtta lea ođđasis juogaduvvon.

	Rehketdoallu	Bušehta 2020	Erohus	% erohus
Doaibmaboadut				
Departemanttaid juolludusat	524 968 000	524 968 000	0	0,0 %
Doaibmaboaduid submi	524 968 000	524 968 000	0	0,0 %
Váikkuhangaskaoamit				
Váikkuhangaskaoamit	354 175 783	355 404 000	1 228 217	0,3 %
Váikkuhangaskaoamit submi	354 175 783	355 404 000	1 228 217	0,3 %
Doaibmagolut				
Politihkalaš dási doaibma	31 686 511	34 795 000	3 108 489	8,9 %
Hálddahusa doaibma	132 933 075	133 761 000	827 925	0,6 %
Doaibmagolut submi	164 619 586	168 556 000	3 936 414	2,3 %
DOAIBMABOÄDUS	6 172 631	1 008 000	5 164 631	
Jahkebothosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálii		-6 172 631		
Submi geavaheapmi		0		

Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludeamit leat ná:

	Rehketdoallu	Bušehta 2020	Erohus	% erohus
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - GOD	518 968 000	518 968 000	0	0,0 %
Dálkkádat- ja birasdepartemeanta - DBD	6 000 000	6 000 000	0	0,0 %
Submi	524 968 000	524 968 000	0	0,0 %

Lassin dáid juolludusaide leat vel addojuvvon juolludusat ja doarjagat iešguđet ulbmiliidda. Eanet dieđut oidnojít 6. oasis juolludusapporterema vuolde.

Váikkuhangaskaoapmerehketdoallu 2020

	Rehketoallu	Bušehta 2020	Erohus	% erohus
Giella	102 954 853	108 945 000	5 990 147	5,5 %
Máhttu	44 420 358	47 087 000	2 666 642	5,7 %
Areálat, biras ja dálkkádat	2 342 897	2 232 000	-110 897	-5,0 %
Ealáhus	42 629 617	39 075 000	-3 554 618	-9,1 %
Kultuvra	140 456 084	136 501 000	-3 955 084	-2,9 %
Kulturmuitosuodjalus	8 561 214	8 600 000	38 786	0,5 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	2 692 972	3 023 000	330 028	10,9 %
Álgoálbmotvuogatvuodat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu	1 258 000	2 108 000	850 000	40,3 %
Ovttasbargošiehtadusat	2 686 000	2 000 000	-686 000	-34,3 %
Eará doaibmabijut	6 173 788	5 833 000	-340 788	-5,8 %
Váikkuhangaskaomiid submi	354 175 783	355 404 000	1 228 217	0,3 %

Oktiibuot čájeha jagi 2020 váikkuhangaskaoapmerehketdoallu 1 228 217 ruvdnosaš badjebáhcaga.

Sámediggeráđđi juogada ohcanvuđot doarjagiid Sámedikki bušeahdas earret daid
váikkuhangaskaomiid mat gullet dievasčoahkkinjodihangotti hálddašeapmái.

Jagi 2020 lea ođđasisjuogadanváldi geavahuvvon dasa ahte gokčat muhtun doarjapoasttaid
vuollebáhcagiid eará doarjapoasttaid ektui main lea vuollebáza, gč. vuolábealde tabealla.
Dievasčoahkkin lea dieđihuvvon dan birra ráđi doaibmadieđáhusas juovlamánu 2020
dievasčoahkkimis.

Poasta	Čilgehus	Bušeahitta 2020	Rudat maid sáhttá earialáhkai geavahit 2020	Geavahuvvo dáidda poasstaide 2020	Bušeahitta 2020 majjel rievdademiid
11000	Giellaprošeavttat	9 034 000	0	1 080 000	10 114 000
11100	Stipeanda ohppiude geain lea sámegiella fágán joatkaskuullain	3 000 000	-150 000	0	2 850 000
12000	Sámi Giellagáldu	5 000 000	-1 000 000	0	4 000 000
13200	Váibmogiella čuovvuleapmi	8 179 000	-1 980 000	0	6 199 000
13300	Julevsámegiela ja hullisámegiela riektačállinrávagirji	200 000	-100 000	0	100 000
Submi giella		25 413 000	-3 230 000	1 080 000	23 263 000
21000	Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	17 590 000	0	870 000	18 460 000
21230	Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovdideapmái mánáidgárddide	1 540 000	0	694 000	2 234 000
21110	Stipeanda alit ohppui	2 450 000	0	600 000	3 050 000
21130	Árbediehtu vuodđooahpahusas	500 000	-400 000	0	100 000
22402	Erenomášpedagogalaš fágabeavvit	120 000	-120 000	0	0
22503	Mánáidgárddiid doarjjaortnegiid evaluer	200 000	0	400 000	600 000
22600	Oahppoplánaid revideren	2 850 000	-1 500 000	0	1 350 000
22810	Movttüdahttindoaibmabidju	100 000	-100 000	0	0
23000	Sámi mánát ođđa searvelanjain	3 928 000	-1 094 000	0	2 834 000
23100	Bargu eastadit givssideami	1 000 000	-1 000 000	0	0
Submi vuodđooahppu		30 278 000	-4 214 000	2 564 000	28 628 000
31500	Gealččaleapmi mohtorjohtalusas meahc	150 000	-150 000	0	0
Submi Áreálat, Biras ja Dálkkádat		150 000	-150 000	0	0
40000	Doarjja vuodđoealáhusaide	9 900 000	-1 500 000	0	8 400 000
40050	Boazodoalloláhka ja	1 800 000	-1 050 000	0	750 000
40510	Doarjja mánjengabealat ealáhusaide	5 600 000	0	2 900 000	8 500 000
40530	Sápmi ealáhussiida	412 000	0	400 000	812 000
41012	Sámi Mátkeeláhusat	2 000 000	-400 000	0	1 600 000
41002	Hutkás ealáhusat	1 550 000	0	750 000	2 300 000
41004	Dáiddadállu	300 000	0	0	300 000
41050	Doaibmadoarjja	2 100 000	0	810 000	2 910 000
41053	Čálgoortnegat	50 000	-10 000	0	40 000
41054	Gelbbolašvuosta	400 000	-200 000	0	200 000
41058	Faga- ja ekonomijjalávdegoddí	100 000	-100 000	0	0
41062	Márkanheiveheapmi	700 000	-500 000	0	200 000
Submi ealáhus		24 912 000	-3 760 000	4 860 000	26 012 000
19000	Sámi dáiddářiehtadus	8 570 000	0	800 000	9 370 000
17012	Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovvddideapmi	2 500 000	0	500 000	3 000 000
17100	Doarjja kulturdoaimmaide	3 550 000	0	1 000 000	4 550 000
17300	Ásahusovddideapmi	1 000 000	0	1 000 000	2 000 000
17500	Sámi gjíjjálašvuoda beaivvit	300 000	-300 000	0	0
Submi Kulturmuitosuodjaleapmi		15 920 000	-300 000	3 300 000	18 920 000
36400	Doarjja Ceavcgegeadgi	200 000	0	500 000	700 000
		200 000	0	500 000	700 000
27100	Veahkaválddálašvuolta lagas oktavuođain sámi servodagas	350 000	-350 000	0	0
51400	Álgoálbmotniisónkonferánsa	300 000	-300 000	0	0
Submi Álgoálbmotvuigatvuodat riikaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu		650 000	-650 000	0	0
Submi válikkuhangaskaoamit		-12 304 000	12 304 000	0	0

Koronadili birra

Olles jagi 2020 jahkediedáhusas boahtá ovdan mo koronadilli lea váikkuhan Sámedikki doaimmaide. Dat lea čuohcan eanet uhcit buot Sámedikki doaimmaide, siskkáldas doaimmaid rájes gitta sámi rádjarasttideaddji ovttasbargui. Dilli lea leamaš hástaleaddjin Sámediggái čađahit beaivválaš doaimmaid, earret eará šluhtejuvvojedje čoahkkimat, konferánssat, prošeavttat ja fysihkalaš čoahkkaneamit dahje dat čađahuvvojedje digitálalaččat.

Teknologalaš ja digitála čovdosat leat jagi 2020 leamaš čoavddusin ollu hástalusaidet. Digitála čoahkkimat leat leamaš hui deatalaččat ja sihkkarastán ahte proseassat eai leat bissánan. Sámedikki politikhkalaš čoahkkimat, nugo lávdegodde- ja dievasčoahkkimat leat dollojuvvon digitálalaččat dahje erenoamáš njoammunsuodjalusdoaibmabijuiguin. Sámedikki háldahusas ii leat leamaš vejolaš bisuhit dábálaš doaimma, mii maid lea mielddisbuktán seastimiid doaimmas.

Sámi guovllu ealáhuseallimii dát jahki lea leamaš hástaleaddjin ja dan lea Sámediggi vuhtiiváldán go guoská sidjiide geat leat ožzon doarjaga. Sámediggi lea válljen ahte ii gáabit ruovttoluotta doarjaga sis geat leat ožzon njuolggadoarjaga Sámedikkis lágidemiide mat eai čađahuvvo koronavirusa geažil. Koronadili geažil lea vuordimis ahte ollugiid doaibma, geat ožzot njuolggadoarjaga, lea leamaš vuollegris dásis jagi 2020 ja ahte dat sáhttá dagahit ahte badjebázaoassi lea badjel 20 %. Danne spiekasta Sámediggi jagi 2021 njuolggadoarjaga mearriduvvon njuolggadusain ja suovvá njuolggadoarjagiid vuostáváldiid sirdit jagi 2020 olles badjebáhcaga jahkái 2021. Sámediggi lea 2020:is nannen reviderejuvvon bušehtaas vissis ortnegiid ealáhussii vai sáhttá eambbo yeahkehít ealáhusovdánahtima váttis áiggis.

Bajilgovva válljejuvvon konsultašuvnnat stádaeiseválddiiguin 2020:is

Stádaeiseválddit ja Sámediggi lihtodeigga konsultašuvnnaide bargovuogi miessemánuus 2005:as. Konsultašuvnnat galget leamen duohta ja čađahuvvot dánna ulbmiliin ahte sohppojuvvo. Sámediggi čađaha márja konsultašuvnna ovta jagis. Muhtin konsultašuvdna proseassat sistisdotlet ollu čoahkkimiid, sihke háldahus ja politikhkalaš dásis. Eará konsultašuvnnat ges čađahuvvat dušše ovttain čoahkkimiin.

Konsultašuvnnat čađahuvvon 2020:is

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boađus
Giella			
Ođđa giellaláhka	Kulturdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Váibmogiella	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Proseassa čađahuvvomin	Li leat loahpahuvvon
Láhkaásahus báikenamaid birra	Kulturdepartemeanta	Proseassa čađahuvvomin	Li leat loahpahuvvon
«Kongeriket Norge» almmolaš namma sámegillii ja kvenagillii	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Proseassa čađahuvvomin	Li leat loahpahuvvon

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boađus
Vuodđoealáhusat			
Earrediedáhus - Meld. St. 32 (2018-2019)	Guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Muhtumassii ovttamielatvuohta
Riikarevišuvnna iskkadeapmi earrevougádaga birra riddo- ja áhpeguolástusas	Stuorradikki bearráigeahčan- ja konstitušuvdnalávdegoddi	Proseassa čadahuvvomin	Ii leat loahpahuvvon
Luossabivdomuddemats 2021-2025	Birasdirektoráhta, ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Proseassa čadahuvvomin	Ii leat loahpahuvvon
Gonagasreabbámuddemats 2021	Guolástusdirektoráhta ja Guolástusdepartemeanta	Proseassa čadahuvvomin	Ii leat loahpahuvvon
Jagi 2021 guolástusa mudden	Guolástusdirektoráhta ja Guolástusdepartemeanta	Proseassa čadahuvvomin	Ii leat loahpahuvvon
Rievdadusat boraspirehálddašeamis	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Muhtumassii ovttamielatvuohta	Loahpahuvvon
Oahpahus			
Sámi sisdoallu Jo1 fidnofágaid oahppoplánain	Oahpahusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Sámi sisdoallu eará oahppoplánain	Oahpahusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Studererňáhkkanahtti prográmmafágat: sámi sisdoallu nationála oahppoplánain	Oahpahusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Studererňáhkkanahtti prográmmafágat: sámi sisdoallu nationála oahppoplánain	Oahpahusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Doarjaortnet báikkálaš gealbudeami várás	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Oahpaheaddjioahpu praktikhalaš ja estetihkalaš fágaid cehkiid 1-13 rámmaplána láhkaásahus	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Mo galgá Sámediggi válđojuvvot mielde bargui ođđa lágain universitehtaid ja allaskuvllaaid várás ja bargui stuorradiggediedáhusain stáhta universitehtaid ja allaskuvllaaid stivrenpolitihka birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Jagi 2021 juolludusreive Sámi allaskuvlii, Davvi universitehtii ja Romssa universitehtii - Norgga árkitalaš universitehta (UiT)	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Nationála njuolggadusat masterohppui ovdánan klinihkalaš buohccedivšároahpus	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boadus
Konsultašuvdna paramedisiidnaohpu nationála njuolggadusaid birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Eará			
Rievdadusat sámelágas	Gielda- ja oðasmahttidepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Rievdadusat duopmostuollolágas	Justiisadepartemeanta	Proseassa čáðahuvvomin	li leat loahpahuvvon
Biras ja areála			
Bjøråa ja Ytteråa	Norgga čázádat- ja energijadirektoráhta	Proseassa čáðahuvvomin	Ovtamielatvuohta prosessa birra
Ášši guovtti guođohanbartta birra Byrkje vaarjelimmiedajve nammasaš álbmotmeahcis	Birasdirektoráhta	Proseassa čáðahuvvomin	li leat loahpahuvvon
Låarte - Skæhkere vaarjelimmiedajve nammasaš álbmotmeahci vejolaš viiddideapmi	Trøndelága fylkkamánni	Proseassa čáðahuvvomin	Ovtamielatvuohta prosessa birra
22 kV fápmolinna Melfjordbotn nammasaš báikki čatnaseami várás	Norgga čázádat- ja energijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Muhtumassii ovttamielatvuohta
KV 132 Kvandal - Kanstadbotn	Norgga čázádat- ja energijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Foldvik fápmorusttet	Oljo- ja energijadepartemeanta	Loahpahuvvon	li ovttamielatvuohta
Ábojoga čázádaga konsešuvnaeavttuid oðasmahttin	Oljo- ja energijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta
Vihhta vuovdeguovllu Áhkánjárgga, Ruovada ja Hemnes suohkanuin	Nordlándda fylkkamánni	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta prosessa birra
Politikhalaš konsultašuvdna dieðáhusa St.meld Vindkraft på land birra	Oljo- ja energijadepartemeanta	Loahpahuvvon	li ovttamielatvuohta
Boazodoalu vuogatvuodaid bággolonisteapmi kvartsihtaroggama várás Násaváris, Rana suohkanis.	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Proseassa čáðahuvvomin	Proseassa čáðahuvvomin
Dearvašvuohta ja sosiála			
Mánáidsuodjaluslákka	Mánáid- ja bearášdepartemeanta	Proseassa čáðahuvvomin	li leat loahpahuvvon
Regionála dearvašvuoda-doaimmahagaid bargamušdokumeanttat	Dearvašvuoda- ja fuolahuusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovtamielatvuohta

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boađus
Láhka vuorrasiidáittardeaddji birra	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielatvuohta
Demeansaplána 2021	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielatvuohta

1 Giella

Servodatmihttu:

- Sámegielat ja dárogiella leat ovttárvosaš gielat.

Giella ovdána olbmuid sosiála ovttasdoaibmamiid bokte. 2020 lea dagahan hástalusaid giellaovdánahttimii. Koronapandemiija lea dagahan ahte lágideamit nu go giellakurssat, giellaarenat ja seminárat leat šluhttejuvpon, maŋiduvpon dahje lágiduvpon digitálalaččat. 2020 lea čájehan man dehálaš lea ahte gávdno buorre digitála fálaldat sámegielaiđe. Vássán lagi lea Sámediggi fokuseren buoridit digitála giellafálaldaga. Earret eará sáhttá namuhit Sámi giellagáldu ja Divvuma ovttasbarggu, mas ođđa tearpmat almmuhuvvojít digitálalaččat njuolga maŋjel go leat normerejuvpon. Sámediggi lea maid iežas doarjaortnegiid bokte juolludan doarjagiid applikašuvnnaide, mat addet buoret digitála giellafálaldagaid.

Sámegielaid gielladilit leat iešguđetláganat. Muhtun sajiin Sámis lea giella lunddolaš oassi árgabeaivvis, ja dat gullo ja eallá. Eará sajiin fas lea váttis ráhkadir giellaarenaid ja ealáskahttit giela. Sámediggi lea ovdal cuiggodan go ubmisámegiela, bihtánsámegiela ja nuortalašgiela eai namut Váibmogielas, ja 2020:s čađahii Sámediggi kártema dáid sámegielaid diliin. Dat lea dehálaš bargu ja čalmmustahttá dan golmma sámegiela dili Norggas. Sámediggi vuoruha maid doarjaortnega Doarjja sámi giellaprošeavttaide bokte doarjaga lulli-, julev- ja márkosámiguovlluid giellaovddideapmái. 2020:s juolludii Sámediggi oktiibuot 44 doarjaga dán ulbmilii. Lea váttis mihtidit mainna lágiin dát ulbmilat ábuhit giellaloktemii guovlluin, muhto guhkit áiggi badjel oaidnit bohtosiid.

Giellavahkku lea dehálaš doaibma, ja dán lagi lei fokus sámegielaid čalmmustahttimis almmolašvuodas. Koronavirus dagahii ahte šadde eanet digitála doalut, muhto Sámediggi oaidná man bivnnut dakkár giellavahkku lea ja ahte beroštupmi lassána. Ledje badjel 200 lágideami ja doaimma mat registrerejuvvojedje digitála kaleandarii, ja Sámediggi juolludii 50 doarjaga giellaprošeavttaid váste giellavahkku.

Vai sámegielat oččoše lunddolaš saji servodagas, de lea dehálaš dárkuhit ahte lea oktasaš servodatovddasvástádus. Suohkanat, fylkkasuohkanat ja giellaguovddážat leat visot dehálaš ásahusat, mat veahkehit ovddidit ja dahkat sámegielaid oassin almmolašvuodas. Danne lea hirbmá mat somá go eanet suohkanat šaddet oassin giellahálldašanguovlluin, ja 2020:s šattai Dielddanuori suohkan oassin dán guovllus. 2020:s šattai Oslo giellaguovddáš fásta poastan Sámedikki bušeahdas, ja dat lea stuora olahus oaivegávpoga sápmelaččaide. Vássán jagis lea Sámediggi maiddái fokuseren ođđa Norgga giellalága, mas vuosttaš geardde nannejuvvo ahte sámegiella lea álgoálbmotgiella. Vaikko dat ii rievdat giela lágalaš dili, de lea stuora árvu das ahte sámegielat nannejuvvojít álgoálbmotgiellan. Sámediggi áigu joatkit bargat dan ovdii ahte sámegielain lea dat suodjalus ja ovddidanvejolašvuohda maid dárbašit.

1.1 Giella váikkuhangaskaoamit

1.1.1 Sámezielaid ángiruššansuorggit

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Sámezielaid geavaheapmi	44 817 099	45 507 000	689 901
Sámezielaid ovdánahttin	53 471 323	55 259 000	1 787 677
Váibmogiella	4 666 431	8 179 001	3 512 569
Submi	102 954 853	108 945 000	5 990 147

Juolluduuvvon doarjagiid vealgi 31.12.2020

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2015	0	-	78 500	0
2016	0	-	61 000	11 000
2017	0	-	178 500	
2018	1 578 550	15,8 %	157 000	
2019	2 373 000	23,8 %	26 000	15 000
2020	6 021 600	60,4 %	136 800	300 000
Submi	9 973 150	100,0 %	637 800	326 000

1.2 Sámezielaid geavaheapmi

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sii geat ásset sámezielä hálldašan guovllus galget beassat geavahit sámezielä go gulahallet almmolaš ásahusaiguin.

1.2.1 Čoahkketabealla - sámezielaid geavaheapmi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Guovttagielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja	41 076 099	41 766 000	689 901
Guovttagielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodoarjja	3 741 000	3 741 000	0
Submi	44 817 099	45 507 000	689 901

1.2.2 Guovttagielatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodoarjja

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
10000 Guovdageainnu suohkan	7 226 000	7 226 000	0
10001 Kárášjoga gielda	5 979 099	6 249 000	269 901
10002 Deanu gielda	4 045 000	4 045 000	0
10003 Porsáŋggu gielda	3 957 000	4 017 000	60 000
10004 Unjárgga gielda	3 003 000	3 003 000	0
10005 Gáivuona suohkan	2 909 000	2 909 000	0
10016 Hábméra suohkan	2 929 000	2 929 000	0
10007 Snåasen tjälte	2 132 000	2 132 000	0
10008 Loabága suohkan	2 067 000	2 067 000	0
10009 Raavrviжke tjälte	1 531 000	1 891 000	360 000
10014 Aarboren tjälte	1 884 000	1 884 000	0
10015 Røros suohkan	2 214 000	2 214 000	0
10017 Dielddanuori suohkan	1 200 000	1 200 000	0
Submi	41 076 099	41 766 000	689 901

Sámegiela hálldašanguovllu suohkanat leat dehálaš ovttasbargooasálaččat sámegielaid nannemis. Suohkanat sámegiela hálldašanguovllus galget láhčit dili nu ahte sápmelaččat bessel geavahit sámegiela go gulahallet suohkaniiguin. Sámediggi juolluda guovttagielatvuodadoarjaga suohkaniidda, vai suohkanat bastet ollašuhttit sámelága giellanjuolggadusaid ja ovddidit sámegiela.

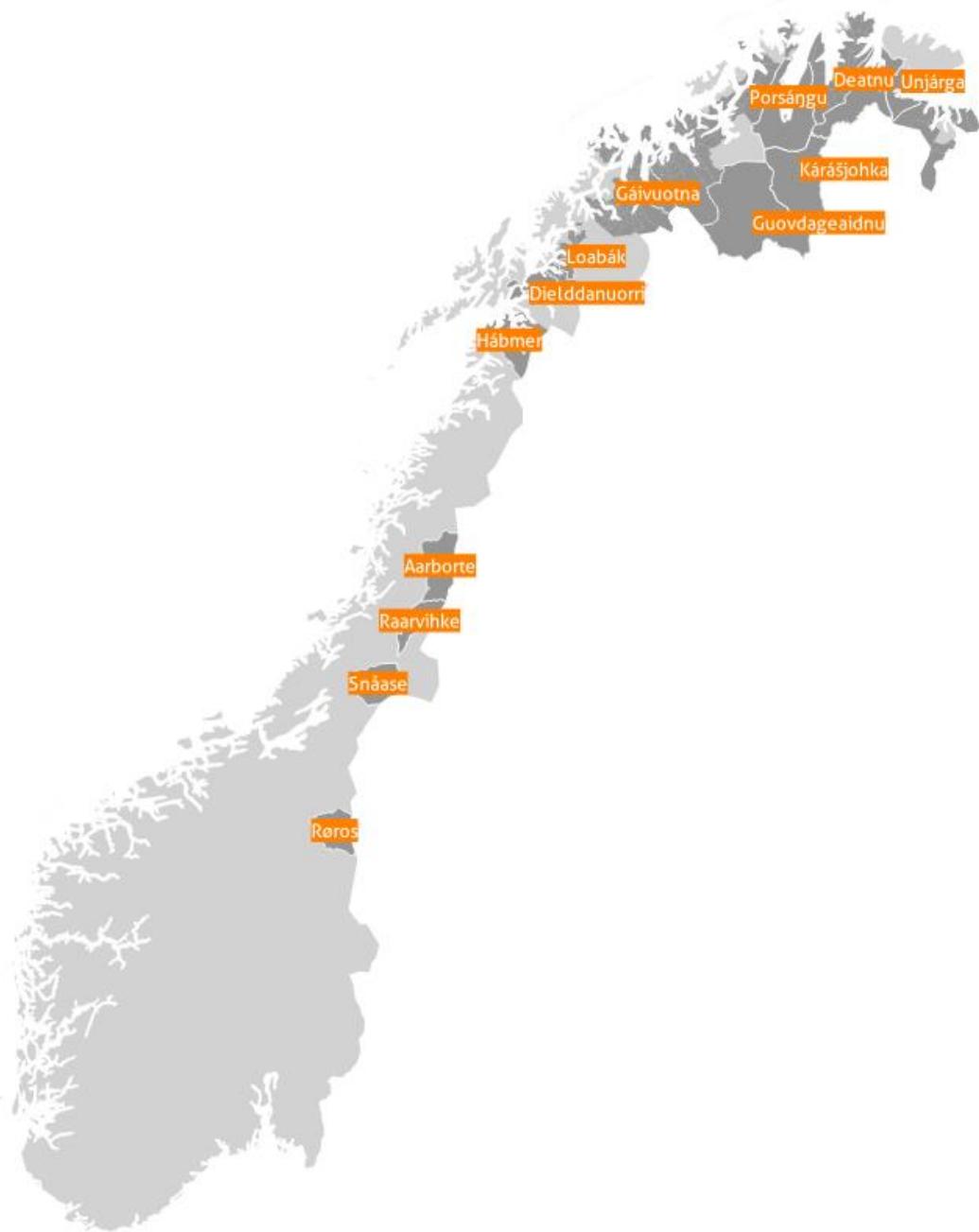
Suoidnemánuus 2020 rájes laktöjuvvui Dielddanuori suohkan sámegiela hálldašanguovlui. Oktiibrot leat dál 13 suohkana sámegiela hálldašanguovllus. Njeallje dáin leat lullisámi guovllus, okta julevsámi guovllus ja gávcci davvisámi guovllus.

Sámediggeráđđi doallá jahkásaččat čoahkkimiid sámegielaid hálldašanguovllu suohkaniiguin. Sámediggeráđđi lea 2020:s koronavirusa dihte doallan digitála čoahkkimiid suohkaniiguin sámegiela hálldašanguovllus, gos Sámediggi muitalii Váimbogiela čuovvuleapmi ja Giellalokten doaimmaid birra.

Ulbmil jahkásaš čoahkkimiin, lea nannet diehtojuohkima Sámedikki ja suohkaniid gaskkas, hukset arena gos juohkit dieđuid ja gulahallat, ja dakko bokte fuomášuhttit movt nannet ja ovdánahttit sámegielaid. Čoahkkima fáddat ledje:

- Diehtojuohkin Sámelága §3 rievdadusaid birra.
- Ođđa doarjjamodealla ođđa giellaguvlui.
- Sámi giellawahku 2020 čađaheapmi.
- Rekrutterenstrategijat.
- Sámi servodaga gealbodárbu.
- Digitála karriearakonferánsa joatkkaskuvlaohppiide.
- Koronadoibmabijut guovttagielatvuodadoarjaga ektui.

Sámedikkis leat maiddai leamaš gulahallančoahkkimat ovttaskas suohkaniiguin. Dás namuhuvvo čoahkkin Dielddanuori suohkaniin, ođđa hálldašanguovllu suohkan, ja čoahkkin Rørosa suohkaniin. Fáddán dáin čoahkkimiin lei sámegiella ja sámi kulturplánen mii juo lea álggahuvvon.

Sámegielaid hálddašanguovllut norgga bealde Sámis

Sámegielaid hálldašanguovllut Ruota ja Suoma bealde Sámis

1.2.3 Ovttasbargu KS:ain

KS lea suohkansektora organisašuvdna. Buot Norgga suohkanat ja fylkkasuohkanat leat miellalahtut KS:a. Sámediggi ja Kommunens sentralförbund (KS) leaba mearridan ovttasbargat áššiiguin mat gusket goappaš beliide. Miittomearrin lea ovdánahttit bálvalusfálaldaga sámi álbmogii.

Guovddáš ovttasbargosuorgi mii lea namuhuvvon lea fierpmádaga ásaheapmi suohkaniidda main leat sámi ássit. Fierpmádat lea ásahuvvon ja rahppui digitálalaččat skábmamánu 2020..

Sámi fierpmádaga rähpama oktavuođas dollojuvvui digitála čoahkkin mas earret eará lei sáhka dáiđ áššiid birra: lulli- ja julevsámi oahpaheaddjeohppu, sámi oahpahedjiid rekrutteren, sámi oahppu ja sámi suohkaniid boahtteáiggi ja bargomárkana birra ja makkár vuordámušat leat sámi suohkaniidda. Sámediggi searvá boahtteáiggis dan fierpmádahkii mii lea maid ovttasbargošiehtadusa ulbmila mielde.

1.2.4 Guovttagielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodoarjja

Fylkkasuohkaniid várás guovttagielatvuodadoarjaga ulbmilolahusa eavttut leat ahte:

- Guovttagielatvuodadoarjja galgá váikkuhit dasa ahte hálldašanguovllu ássit besset gáhttet ja ovddidit gielaset.
- Hálldašanguovllu ássit bálvaluvvojot sámegillii go váldet oktavuođa almmolaš etáhtaiguin.

Sámediggi lea 2020:s ožzon fylkkasuohkaniin rapporttaid dan birra maid sii leat čađahan jagi 2019 ja maid fylkkasuohkanat leat doaimmahan guovttagielatvuodadoarjagiin.

Trøndelága fylkkasuohkan lea earret eará geavahan njuolggodoarjaga galbemii. Sihke luottat, báikkkit ja huksehusat leat ožzon sámegielnamaid. Doarjja lea maiddai geavahuvvon jorgaleapmái; iešguđetlágan artihkkaliid, logoid ja ođasartihkkaliid mat leat sin ruovttoiiddus. Trøndelága fylkkasuohkan lea maiddai lágidan sámegielkurssa rávesolbmuide, juohkán stipeandda golbma lullisámi oahpaheaddjestudentii, oastán dulkonrusttegiid mat earret eará adnojuvvoyit go lea čoahkkin Sámi ráđiin.

Nordlándda fylkkasuohkan lea earret eará geavahan njuolggodoarjaga bálkkáide, jorgalit diehtojuohkinávdnasiid, dieđuid, preassadiedžáhusaid ja skoviid buot sámegielalaide. Sis leat dulkkat maid sii geavahit dárbbu mielde. Fylkkasuohkan bargá dássidot ovddidit sámegielo olles organisašuvnnas. Muhto ii ovttage suohkanbargis leat leamaš virgelohpi bálkkáin váldit sámegieloahpu.

Odđajagemánu 1. beaivvi rájes 2020 lea Romssa- ja Finnmarkku fylkkasuohkan biddjon oktii. Romssa fylkkasuohkanis ja Finnmarkku fylkkasuohkanis lei ovttasbargošiehtadus Sámedikkiin ja jagi 2020 álgaghuvvui bargu oažžut ovttasbargošiehtadusa gaskal Sámedikki ja ođđa fylkkasuohkana.

Finnmarkku fylkkagielda čállá rapportas ahte leat leamaš guovttagielatvuodadoaimmat ja prošeavttat jagi 2019, earet eará doallan sámegielkurssa, fylkkagirjerádu lea čađahan prošeavtaid ja ávvudan sámi álbmotbeaivvi. Fylkkagielda lea ollu almmuhusaid ja áššebáhpriid jorgalan sámegillii. Ja lea earret eará fylkkagielda neahttiidduid, digitála skoviid ja Snelandia.no dieđuid jorgalan. Finnmarkku fylkkagielda čállá rapportas ahte lea stuora dárbu diehtojuohkimii sámegillii ja ii dušše almmuhusain. Lea dárbu dieđuide sámegillii čájáhusain, skuvladieđuid, gihppagiid ja eará dieđuid veahkkin sámegielagiidda doallát oktavuođa fylkkagieldain.

Romssa fylkkasuohkan čállá rapportas ahte njuolggodoarjja adno giellakonsuleantavirgái, gii bargá jorgalanbargguid ja sámegielagiid bálvala. Fylkkadiggi lea mearridan nannet sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas mas lea ulbmil lasihit daid ohppiid logu geat válljejit sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas ja nannet oahpahusa kvalitehta, ja lea juollutan 2 milj. ru. viđa jahkái dan ulbmilii . Romssa fylkkasuohkan lea lágidan Sámekonferánssa ja fylkkagirjerádu lea searvan Riddu Riđđui ja eará doaimmaide mas sámegiella gullo ja oidno. Oahpahusetáhta lea ávvudan Sámi álbmotbeaivvi, ja lea doallán sámi gielladeaivvadeami nuoraide geat lohkat sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas.

1.3 Sámegielaid ovdánahttin

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Álbmogis lea vejolašvuohta oahppat ja ovddidit sámegiela.

1.3.1 Čoahkketabealla - sámegielaid ovdánahttin

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
10010 Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolggodoarja	12 602 248	13 730 000	1 127 752
10054 Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu - njuolggodoarja	1 359 000	1 360 000	1 000
Sámi giellavuovddážat - njuolggodoarja	22 291 866	22 635 000	343 134
13400 Språksentertreff - konferánsa	0	0	0
11000 Giellaprošeavttat - ohcanvuodot doarjja	9 911 800	9 034 000	-877 800
11100 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkaskuvlla fágasuorggis	2 843 500	3 000 000	156 500
11200 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuodot doarjja	325 000	300 000	-25 000
13300 Julevsámegiel riektačálliinrávagirji - prošeakta	54 731	200 000	145 269
12000 Sámi Giellagáldu - prošeakta	4 083 178	5 000 000	916 822
Submi	53 471 323	55 259 000	1 787 677

1.3.2 Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolggodoarja

Doarjaortnega mihttomearri - Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu:

- Álbmogis lea vejolašvuohta oahppat ja ovdánahttit sámegiela.

Giellaovdánahttinbarggu ulbmilolahusa eavttut leat:

- Sámegiel doaibmabijuid lohku mánáide mánáidgárddis ja skuvllas.
- Eará sámegiel doaibmabijuid lohku.

Suohkanat ja fylkkasuohkanat leat hábmen 3-jagi doaibmaplána giellaovdánahttinbargguide ja Sámediggi lea dan vuoden juolludan doarjaga. Sámediggi lea 2020:s juolludan oktiibuoit 13 626 000 ruvno suohkaniidda giellaovdánahttindoaimmaide. Doarjja galgá geavahuvvot giellaovdánahttinbarguide mánáide ja nuoraide ja eará giellaovdánahttinbarguide suohkana ássiide.

Doaimmat mat leat ožon doarjaga leat iešguđetláganat, ja juohkásit doaibman mánáidgárdemánáide, skuvlamánáide ja eará gielladoaimmat.

1.3.3 Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu - njuolggodoarja

Doarjaortnega mihttomearri - Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbargu :

- Álbmogis lea vejolašvuohta oahppat ja ovdánahttit sámegiela.

Sámediggi lea bidjan 1 360 000 ruvno jagi 2020 bušeahdas giellaovdánahttindoarjagiidda.

Sámediggi juolluda giellaovdánahttinbarguide doarjaga fylkkasuohkaniid 3-jagi doaibmaplána vuoden. Juohke fylkkasuohkanii lea juolluduvvon seamma olu giellaovdánahttinbargui jagi 2020. Sámediggi lea jagi 2020 ožon fylkkasuohkaniin raporttaid das maid sii leat čádahan jagi 2019. Daid raporttaid

vuodul lea Sámediggi ožzon dieđuid das maid fylkkasuohkanat leat doaimmahan guovttagielatvuodadoarjagiin.

Romssa fylkkasuohkan ja Finnmarkku fylkkasuohkan leat sádden guokte sierra rapporta jagi 2020 mas boahá ovdan makkár doaimmaid sii leat čađahan jagi 2019. Finnmarkku fylkkasuohkana rapportas boahá ovdan ahte doarja lea geavahuvvon sámegielkurssaid, prošeavtaide Finnmarkku fylkkagirjerájus, dulkomidda konferánssain, jorgaleapmái ja almmuhusaide.

Romssa fylkkasuohkana raporta čájeha ahte guovttagielatvuodadoarja geavahuvvui Sámekonferánsii, Riddu Riđđu girjjálašvuodaprográmmii, Romssa girjeráju gaskustandoibaibmabijuide, doaimmaide Romssa joatkaskuvllain ja Romssa kultuvrii.

Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkanis ja Sámedikkis lea leamaš politihkalaš gulahallan lassánan bušehta birra. Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkan lea dál dahkan gaskaboddosaš doaibmaplána jagiide 2021-2023.

Nordlánnda fylkkasuohkan lea ovdánahttinoasi geavahan earret eará doarjjan organisašuvnnaide ja ásahusaide, sámi gávpotovdáneapmái ja sámi ovdánahttinprošeavtaide.

Trøndelága fylkkasuohkan lea earret eará juohkán doarjagiid doaimmaide mat nannejit sámegiela ja kultuvrra, ja maiddai juolludan stipeandda lullisámi oaheaddjestudeanttaide.

1.3.4 Sámi giellavuovddážat - njuolggodoarja

	Rehketo doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
10100 Sámi giella- ja kulturg. Porsáŋgu gielda	993 000	993 000	0
10101 Giellasiida - Sámi giellaguovddáš - Gáivuona suohkan	993 000	993 000	0
10102 Árran julesáme guovdásj	970 000	993 000	23 000
10103 Várdobáiki sámi guovddáš	993 000	993 000	0
10104 Isak Saba guovddáš - Unjárgga gielda	993 000	993 000	0
10105 Deanu giallagáddi - Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG)	993 000	993 000	0
10106 Gáisi Giellaguovddáš - Romssa suohkan	993 000	993 000	0
10107 Aajege, Røros - Trøndelága fylkkasuohkan	993 000	993 000	0
10108 Álttá Sámi Giellaguovddás	993 000	993 000	0
10109 Ástávuona giellagoahtie - Loabága suohkan	993 000	993 000	0
10110 Gielelem nastedh - Snåasen tjelte	993 000	993 000	0
10111 Gielearenie - Raavrjhíkje tjelte	993 000	993 000	0
10112 Omasvuona giellaguovddáš - Omasvuona suonkan	993 000	993 000	0
10114 Giellagiisá - Guovdageainnu suohkan	993 000	993 000	0
10115 Oslo sámi viessu	331 000	331 000	0
10113 Aktivitehtadoarja	8 081 866	8 402 000	320 134
Submi	22 291 866	22 635 000	343 134

Doarjjaortnega miittomearri - Sámi giellavuovddážat:

- Sámi giellaguovddážat ovddidit ja čalmmustahttet sámegielaid árjjalaččat iežaset doaibmaguovllus.

Giellaguovddážat rapporterejít Sámediggái ovddit lagi ovddas. Danne leat Sámedikki 2020 jahkediedáhusas doaimmat maid giellaguovddážat leat čaðahan 2019:s ja maiddai 2020 gulahallan giellaguovddážiiguin.

Oslo giellaguovddáš oačcui 2020 reviderejuvvon bušeahdas fásta juolludeami Sámedikki bušeahdas.

Giellaguovddáš	Guovlu
4	Lullisámis
2	Julevsámis
12	Davvisámis
1	Oslos

Oslo giellaguovddáš oačcui lagi 2020 bušeahtaoðasmahttimis fásta saji Sámedikki bušeahdas. Giellaguovddážat leat Sámedikki deháleamos ovttasbargoguoimmit sámegielaid suodjalan- ja ovddidanbarggus, ja giellaguovddážat barget hui deatalaš barggu sámi guovlluin. Doaimmaid bokte giellaguovddážiin lágiduvvojít ollu giellaarenat ja giellakurssat, ja sámi álbmot oažžu vejolašvuoda geavahit iežas giela giellaguovddážiid doaimmaid bokte. Giellaguovddážat leat leamaš Sámediggái dehálaš ovttasbargit giellavahku oktavuođas ja leat leamaš mielede čaðaheamen kreatiivvalaš doaimmaid olles vahku.

Koronadilálašvuohta lea maiddai čuohcan giellaguovddážiidda. Cuojománus 2020 Sámediggi doalai digitála čoahkkima giellaguovddážiiguin gullan dihte mot koronavirus čuozai sidjiide.

Visot giellaguovddážat rapportereje ahte njoammuneastadanbijut bissehede sin doaimmaid. Márja kurssa ja giellaarena manjduvvodje dahje eai lágiduvvon. Márja giellaguovddáža válljejedje fállat digitála doaimmaid ja earát fas válljejedje bidjat návcçaid siskkáldas doaimmaide ja ovdaňahttinbargguide dan botta go pandemija bissehii servodaga. Geasseloumu manjel leat visot giellaguovddážat álggahan doaimmaid fas ja leat lagi 2020 loahpas measta doaibman dábálaččat. Bodii ovdan ahte eai leat nu márga oasálasti go dábálaččat ja ahte njoammuneastadanbijut ledje eahpečielgasat.

Giellaguovddážat rapporterejít 3-jagáš doaibmaplána vuodul maid sii sáddejít Sámediggái. Seamma doaibmaplána vuodul juolluduvvo jahkásacčat doaibmadoarjja giellaguovddážiidda mat ožžot njuolggodoarjaga. Doaibmadoarjja galgá geavahuvvot giellakurssaid ja giellaarenaid lálideapmái. Giellaguovddážat ieža hábmejít sisdoalu kurssaid ja arenaide, ja fálaldagat leat báikkálaččat heivehuvvon. Eanaš giellaguovddážat lágidit kurssaid sihke easkaálgiide ja njálmmálaš hupmankurssaid sidjiide geat máhttet giela veaháš ovddežis, ja earát fas lágidit sámi lohkanbadjefáttáid dahje lohkanhárjehallama sidjiide geat dárbašit doarjaga šaddat oadjebassan sámegiela lohkamis.

Giellakurssat ja doaibmabijut mánáid ja nuoraid várás leat vuoruhuvvon lagi 2019 ja buot dat ásahuvvon giellaguovddážat leat lágidan gielladoaimmaid erenoamážit mánáid ja/dahje nuoraid várás. Duhkoraddandeaivvadeamit, bearashdeaivvadeamit, leaksoveahkki ja astoáiggedoaimmat leat muhtun ovdamearkkat. Dasa lassin leat giellaguovddážat lágidan ollu doaimmaid giellavahku oktavuođas.

Tabeallas oidno galle giellaarenat ja giellakurssat leat lágiduvvon lulli-, julev- ja davvisámi guovlluin. Visot giellaarenat ja -kurssat leat lágiduvvon márgii, nu ahte duohtha lohku arenaid ja kursa lálideamis lea duoh tavuođas stuorát.

Lágiduvvón	Giellaarena	Giellakursa
Lullisámi guovllus	84	5
Julevsámi guovllus	5	1
Davvisámi guovllus	124	25
Oktiibuot	213	31

1.3.5 Giellaguovddážiid deaivvadeapmi - seminára

Sámedikki lagi 2020 deaivvadeapmi giellaguovddážiguin ii šaddan koronavirusa dihte.

Deaivvadeapmi galggai lágiduvvot Plassjes miessemánus. Sámediggi lea lagi 2020 doallan márjga digitála čoahkkima giellaguovddážiguin, gos giellaguovddážat besse muitalit movt sin dilli lea ja movt sii barget. Giellaguovddážat ledje šluhtten deaivvadeapiid ja fásta bargit barge ruovttukantuvrrain ja barge hutkat movt bargat ain viidásit. Sámediggi ávžžuhii giellaguovddážiid čadahit digitála doaimmaid lagi 2020 koronavirusa dihte, ovdamearkka dihtii digitála giellakurssaid, siskkáldas oahpu, ja oahpponeavvuid hutkat. Digitala čoahkkimiin ožžo maid giellaguovddážat dieđuid giellavahku birra.

1.3.6 Giellaprošeavttat - ohcanvuđot doarja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
11000 Giellaprošeavttat	9 911 800	9 034 000	9 034 000	-877 800
	Juollu-duvvón 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
11000 Giellaprošeavttat	10 860 600	637 800	311 000	9 911 800

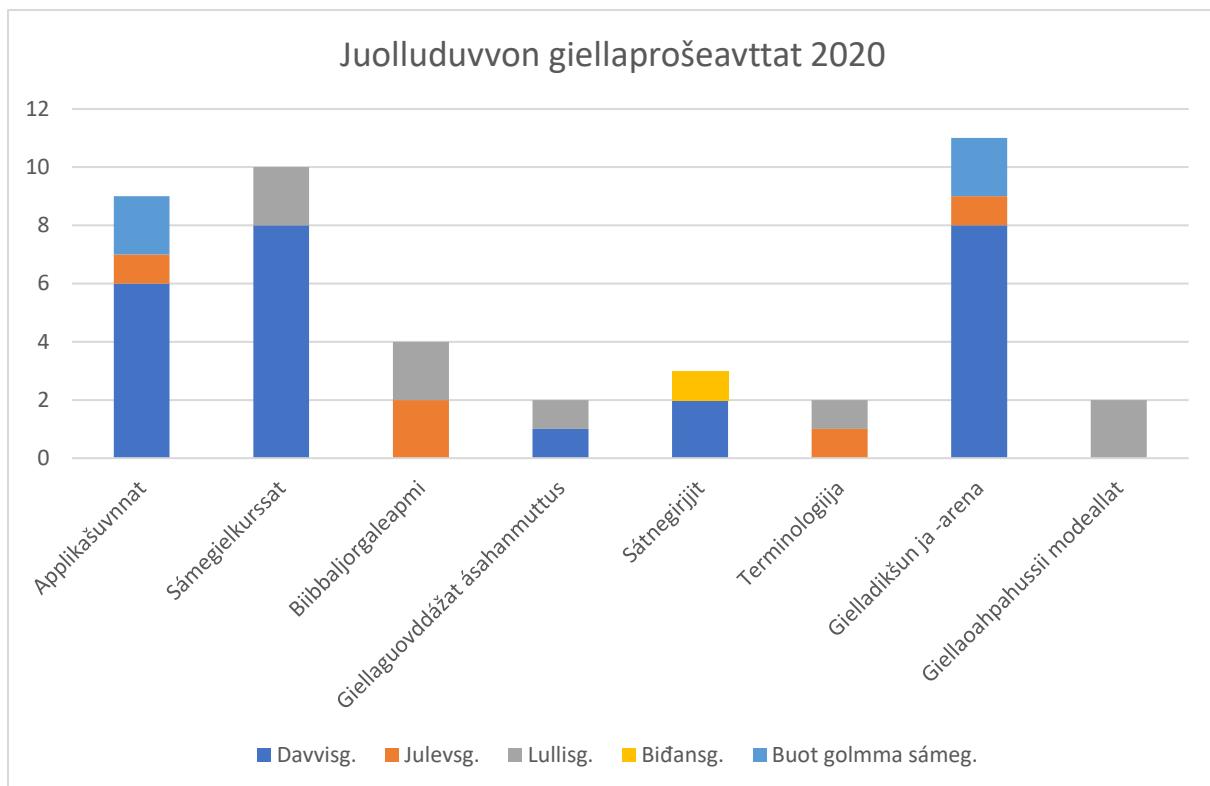
Doarjaortnega mihttomearri:

- Álbgogis lea vejolašvuohta oahppat ja ovddidit sámegiela..

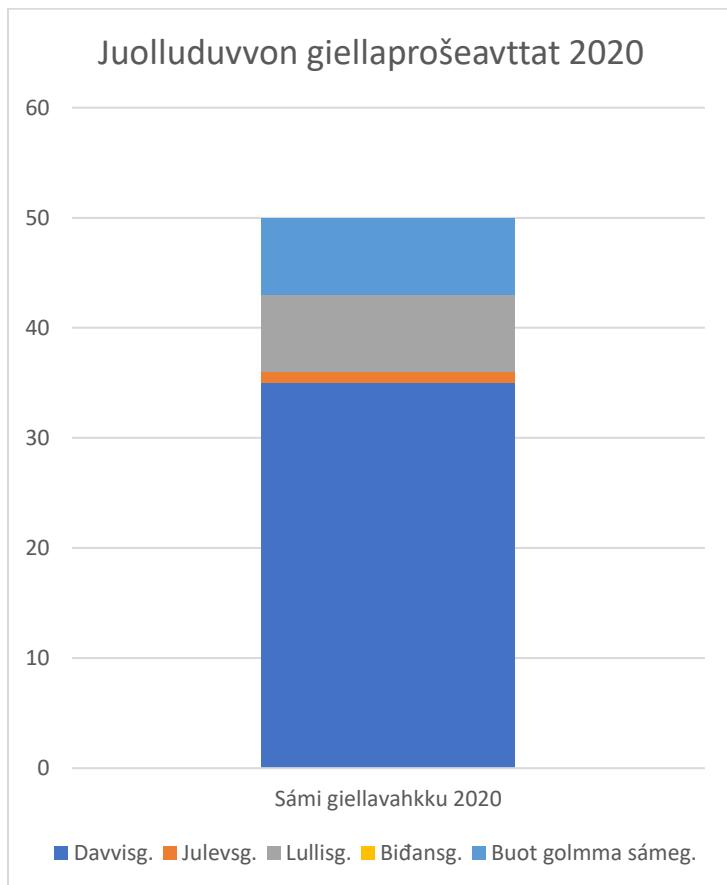
	Oktiibuot	Juolluduvvón	Biehtaluvvón
11000 Giellaprošeavttat	108	94	14

Go leat boahtán olu ohcamat lagi mielde, de lea sámediggeráđđi dasa lassin doarjaortnegii sirdán 1 586 000 ruvnno. Oktiibuot lea lagi 2020 várrejuvvon 10 620 000 ruvnno giellaprošeavtaide ja juolluduvvón lea oktiibuot 10 475 600 ruvnno.

Ná juohkásit doarjagat vuoruhemiid ektui (Fuomáš ahte lagi 2020 Sámi giellavahkkui juolluduvvón giellaprošeavttat oidnojít sierra diagrámmas):

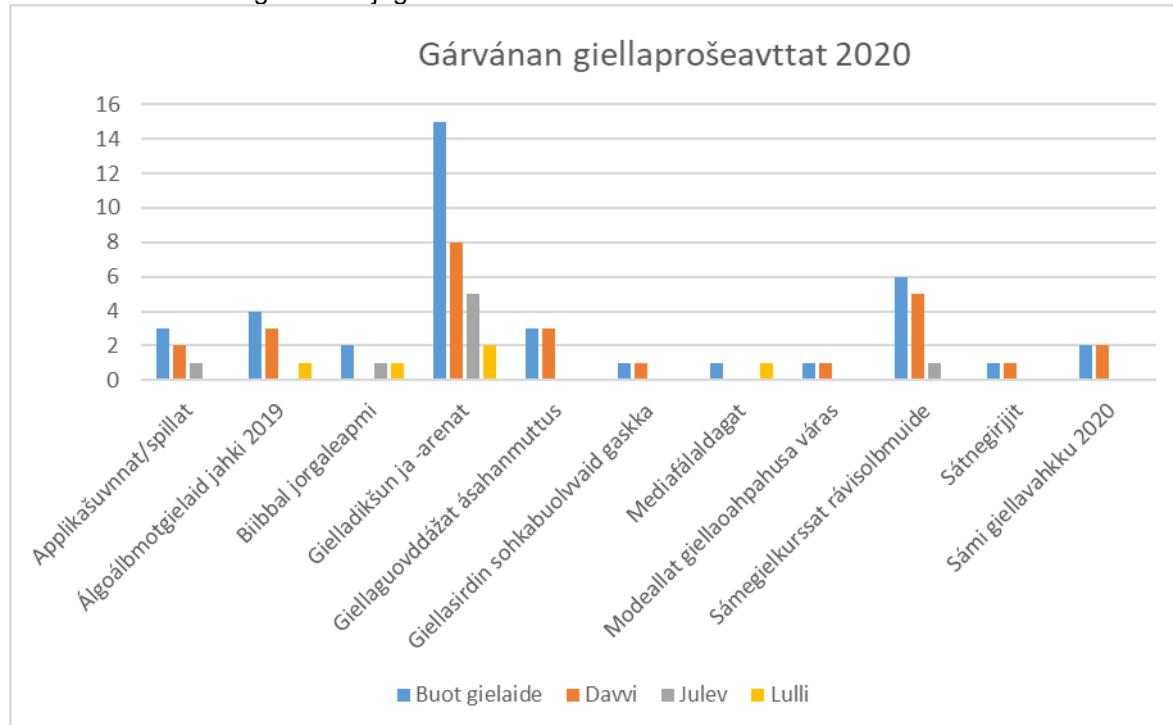
Vuoruheapmái jagi 2020 Sámi giellavahkki ledje buot eanemus juolluduvvon giellaprošeavttat oktiibuot juolludedje 50 doarjaga. Daid juohku čájehuvvo čuovvovaš govvosis. Ohcamat bohte iešguđet guovluin Sámis, muho eanemusat davyssámegielguovllus.

Dáidda vuoruhemiide eai leat boahtán ohcamat jagi 2020:

- Lohkan- ja čállinveahkkeortnegat sámegielagiidda.
- Sámi báikenamaid čohkken ja gaskkusteapmi.
- Váikkuhit dan ahte sámi mediafálaldagaide, mat leat ásahuvvomin, bohtet ovddidanprošeavttat dassázii go šaddet dásseidis doarjjaortnegat.

Prošeavttat mat leat górvánan jagi 2020:

Jagi 2020 leat 39 giellaprošeavta górvánan. Earret eará leat górvánan 3 applikašvnna mánáide ja nuoraide. Muđui leat górvánan 15 gielladikšundoaibmabiju ja giellaarena prošeavta, 1 julevsámegiela biibbaljorgaleapmi ja 1 lullisámegiela biibbaljorgaleapmi, 4 prošeavta mat čalmmustit riikkaidgaskasaš álgoálbmotgielaid jagi 2019, 6 sámegielkurssat rávisolbmuide, 1 giellasirdin sohkabuolvvaid gaskka, 1 mediafálaldat, 1 sátnegirji, 1 modeallat giellaoahpahusa várás ja 2 sámi giellavahku 2020 prošeavta.

Návuona suohkan lea ožzon viidásit doarjaga gielladoaimmaide mat leat vuodđun giellaguovddáža ásaheapmái. Oslo sámi viessu lea ožzon doarjaga sihke gielladoaimmaide mat leat vuodđun giellaguovddáža ásaheapmái ja doaibmadoarjaga manjágo reviderejuvvon bušeahdas mearriduvvui ahte sii oažzugohtet njuolgodoarjaga Sámedikkis.

1.3.7 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide - ohcanvudot doarjja

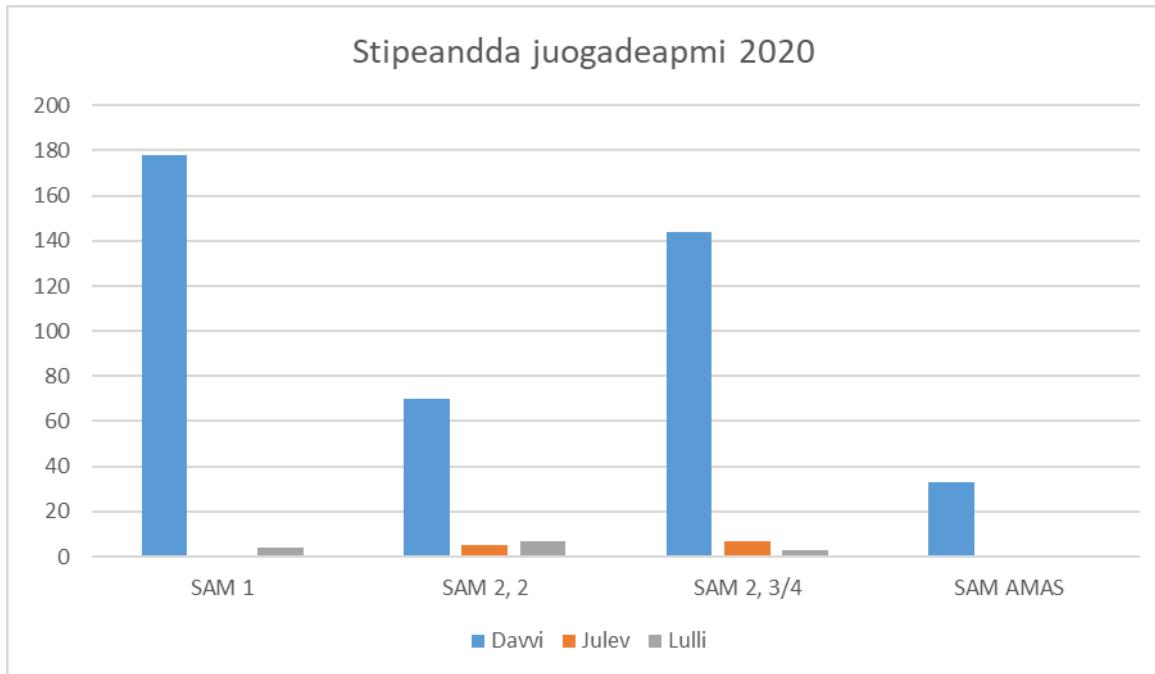
	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
11100 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide	2 843 500	3 000 000	3 000 000	156 500

Doarjjaortnega mihttomearri - Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide:

- Movttiidahttit nuoraid váldit sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas.

Dán jagi giellamovttiidanstipeandda sturrodat ohppiide geain lei sámeigiella vuosttašgiellan, lei 9 500 ruvno. Ohppiin geain lei sámeigiella nubbingiellan dássi 2, ožžo ges 6 000 ruvno. Ohppiin geain lei sámeigiella nubbingiellan 3. ja 4. dássi, ja ohppiin geain lei sámeigiella vierisgiellan ožžo 3 500 ruvno. Stipeanda lea maid juolluduvvon ovta oahppái gii válddii sámeigela vuosttašgiellan privatistan.

	2017	2018	2019	2020
1. giella	199	203	202	179
2. giella, 2	103	87	63	82
2. giella, 3 ja 4	162	127	168	154
Vierisgiella	47	37	34	33
Oktiibuot	511	451	467	448

1.3.8 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđotdoarjja

	Rehketođdoallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
11200 Giellastipeanda alit oahpu	325 000	300 000	300 000	-25 000
	Juolluduvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehketođdoallu 2020
11200 Giellastipeanda alit oahpu	340 000	0	15 000	325 000

Doarjaortnega miittomearri - Giellastipeanda alit ohppui:

- Movttiidahttit eambbosiid lohkat daid eanemus áitojuvvon sámegielaid.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehttaluvvon
11200 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarja	36	33	3

Giellastipeandda juolludeamit jagi 2020 giđđa- ja čakčalohkanbajjiin oidnojtit čuovvovaš tabeallas:

Giellastipeandda juolludeapmi 2020	Giddalohkanbajis	Čakčalohkanbajis
Lullisámegielas	10	6
Julevsámegielas	7	2
Biehttaleapmi - lullisámegielas	1	1
Márkosámiid guovllus	1	5

1.3.9 Julevsámegielas ja lullisámegielas riektačállingirji - prošeakta

Julevsámegielas riektačállinrávagirji lea bagadallangirji buohkaide geat čállet julevsámegillii. Girji galgá rávvet čálli hábmet formálalaš teavstta, ovdamearkka dihte goas galgá bidjat stuora bustáva, mot čuorvvasmearkka galgá atnit, gosa rihkuid galgá bidjat, mot oanida sániid ja nu viidásit.

Riektačállinprošeavta hálldahuslaš bargu álggahuvvui manjil 2018 čavčča. Dát bargu lea oktasašprošeakta Ruota sámedikkiin.

Plána lei ahte manjemus korrektuvrralohkan galggai dahkkot skábmamánu loahpas 2020 ja dalle galggai girji maid deaddiluvvot. Juovlamánus lei plána almmuhit girjji jus girji normerejuvvo čoahkkimis mii galggai dollojuvvot skábmamánu álggus 2020. Geavadis šattai jagi 2020 váttis gárvet julevsámegielas riektačállinrávagirji ja dan dihte lea plána válbmet dan vuosttaš jahkebealis 2021.

Lullisámegielas riektačállinrávagirji lea bagadallangirji buohkaide geat čállet lullisámegillii. Girjji ulbmilin lea rávvet čálli hábmet formálalaš teavstta, nugo goas galgá bidjat stuorrabustávaid, goas čuorvvasmearkka galgá atnit, jnv.

Lullisámegielas riektačállinrávagirji hálldahuslaš bargu ja plánen álggahuvvui 2020 loahpas. Plána ii gárvistuvvon ja prošeavta plánen joatkašuvvá jagi 2021. Bargu lea oktasaš prošeakta Ruota beale Sámedikkiin, ja bargui nammaduvvojot olbmot goabbatge Sámedikkis.

Koronavirusa dihte ja go šattai váddásit mátkkoštit, de eai lágiduvvon fysikhalaš čoahkkimat nugo plánejuvvon. Lágiduvvojedje baicce eanet digitála čoahkkimat, oktiibuot 10 beallebeaivásaš čoahkkima ja okta guovttebeaivásaš čoahkkin.

1.3.10 Sámi Giellagáldu

Bistevaš ásahussan organiseren

Sámedikki mihttun lea leamaš ásahit Sámi Giellagáldu bistevaš sámedielaid normerenorgánan jagi 2020 áigge nu ahte odđa orgána doaibmagoahtá jagi 2021. Proseassa ásahit Sámi Giellagáldu bistevažžan lea jođus muhto Sámi Giellagáldu bistevaš ruhtadeapmi ii leat čovdojuvvon.

Sámedikki dievasčoahkkin dohkkehii geasseemánu dievasčoahkkimis áššis 020/20 Sámi Giellagáldu - Sáme Giellagálldo - Saemien Gielegaaltje - Säämi Kielâkäldee - Sää'm Kiöllka'lldi ásaheapmi Sámi Giellagáldu njuolggadusaid maid sámedikkit leat ovttas válbmen ja soahpan hálldahuslaš dásis. Seammás dievasčoahkkin ásahii Sámi Giellagáldu Sámedikki oktavuhtii. Dát mearrádus boahtá goitge fápmui easka dasto go vissis eavttut leat sajis:

- Vuosttaš eaktu lea ahte buot golbma sámedikki dohkkehit Sámi Giellagáldu njuolggadusaid ovttas láhkai.
- Nubbi eaktu lea ahte buot sámedikkit servet ovttasbargui, ja vuolláičálllet ovttasbargošiehtadusa Sámi Giellagáldu doaimmain.

- Goalmmát eaktu lea ruhtadeapmi. Sámedikkit galget jahkásáčcat šiehtadit Sámi Giellagáldu čuovvovaš lagi bušeahdas ovdalgo sámedikkiid čuovvovaš lagi bušeahda meannuduvvo dievasčoahkkimis.

Sámi Giellagáldu njuolggadusain meroštallojuvvo earret eará Sámi Giellagáldu organiseren, ulbmilat ja barggut, stivrra čoahkkádus ja dan barggut, ja ásahusa direktevra barggut ja ovddasvástádussuorgi. Buot golbma sámedikki leat dohkkehan ovttajienalačcat Sámi Giellagáldu njuolggadusaid ovttaláganin. Sámi Giellagáldu njuolggadusat leat fámus njuolggadusaid § 13 mielde.

Váilevaš ruhtadeami ja praktikhkalaš juridihkalaš hástalusaid geažil ii leat leamaš vejolaš ásahit Sámi Giellagáldu bistevaš ásahussan 2020:is. Sámediggi joatká dánna bargguin boahtte lagi.

Normerenbargu

Norgga, Ruota ja Suoma sámedikkit vuolláičalle odđajagimánus ovttasbargošiehtadusa mas oassebealit šiehtadedje ahte Sámi Giellagáldu doaimmat čađahuvvojtit prošeaktalágan hámis sámedikkiid gaskasaš ovttasbargun dán lagi lohppi.

Sámi Giellagáldu lea dál Sámi Parlamentáralaš Rádi (SPR) vuollásaš davviríkkalaš sámi giellaovttasbargoorgána mii bargá giellagáhttemiin ja doaibmá sámegielaid normerenorgánan Norggas, Ruotas ja Suomas. SPR stivra ásahii odđajagimánus Sámi Giellagáldui vihtta giellajuhkosa ja nammadii daidda lahtuid ja várrelahtuid sámedikkiid árvalusaid mielde. Lulli, julev-, davvisámegiela, nuortalaš- ja anárašgiela giellajuhkosat vástdit dáid sámegielaid normeremis.

Lullisámegiela giellajuogus čoahkkanii viða geardde dán lagi, ja normerii lullisámegillii oktiibuot 319 odđa tearpma.

Julevsámegiela giellajuogus čoahkkanii golbmii ja normerii julevsámegillii 520 odđa tearpma. Giellajuogus normerii earret eará 179 málmmi riikka nama, dáid riikkaid riikkavulošvuodenamahusaid ja movt gielaid galgá čállit julevsámegillii. Dá moadde ovdamearkka:

- Riika: *Aktidum Arába Emiráhta, Båssnå ja Herzegovijnna, Myanmárra*
- Álbmot: *arába emiráhtak, båssnå ja herzegovijnak, myanmárak*
- Giella: *arábagiella, båsnågiella, myanmáragiella*

Davvisámegiela giellajuogus čoahkkanii njelljii dán lagi ja normerii davvisámegillii oktiibuot 349 odđa tearpma. Giellajuogus mearridii váldit suopmanerohusaid vuhtii davvisámegiela tearpmaid normeremis, mii lea davvisámegiela terminologija normerema dáfus mearkkašahti prinsihpalaš mearrádus. Giellajuogus normerii maid ahte Kanáda eamiálbmotjoavkku First Nations galgá čállit davvisámegillii juogo *First Nations* dahje *vuosttaš álbmogat*. Dás lea sáhka dan álbmogis Kanádas mat leat eamiálbmogat, muhto eai gula métis-álbmogii eaige inuihtaide.

Giellarávvendoaibma

Giellageavaheaddjít, jorgaleaddjít ja institušuvnnat jearahit dávjá Sámi Giellagáldus rádi sániid riektačállimii, loatnasániid heiveheampái, sániid ja báikenamaid mearkkašupmái ja daid etymologijai. Sámi Giellagáldu lea dán lagi rávenn giellageavaheddjiid iešguđetlágan giellagažaldagain ja vástdan vádjít 1000 gažaldahkii mat gusket lullisámegiela (108 gažaldaga), julevsámegiela (538 gažaldaga) ja davvisámegiela (280 gažaldaga) geavaheampái.

Ráðdehus mearridii golggotmánus oðða sohkabealleneutrálra tihtela ja nama fylkkamánnái (fylkesmannen). Oðða tihtelin ja namman šattai statsforvalteren dárogillii. Dásá ii góvdnon ovdežis vástta sámegillii. Gielda- ja oðasmahttindepartemeanta bivddii Sámi Giellagáldu normeret statsforvalteren tihtela ja nama lulli-, julev- ja davvisámegillii, vai ráðdehus sáhtá ovddidit gonagasláš resolušuvnna nama ja tihtela rievdaamis, ja mearridit dan oktavuodas mo statsforvalteren čállojuvvo lulli-, julev- ja davvisámegillii. Sámi Giellagáldu normerii skábmamánus ahte statsforvalteren čállojuvvo dán láhkai:

Go čujuha olbmui dahje hálldašanorgáni, de geavahuvvo uhca ovdaustáva:

- Lullisámegillii: staatehaaltoje
- Julevsámegillii: stáhtaháldadiddje
- Davvisámegillii: stáhtahálddašeaddji

Go čujuhuvvo dihto ámmáhii, de geavahuvvo stuorra ovdaustáva:

- Lullisámegillii: Staatehaaltoje
- Julevsámegillii: Stáhtaháldadiddje
- Davvisámegillii: Stáhtahálddašeaddji

Ovdamearka movt lea jorgaluvvon tabeallas:

Tihttel	Statsforvalteren i Trøndelag	Statsforvalteren i Nordland	Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Lullisámegillii	Trööndelagen staatehaaltoje	Nordlaanten staatehaaltoje	
Julevsámegillii	Roandema stáhtaháldadiddje	Nordlända stáhtaháldadiddje	Råmså ja Finnmarko stáhtaháldadiddje
Davvisámegillii		Nordländda stáhtahálddašeaddji	Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji

Dasa lassin muhtun almmolaš ásahusat ja searvvit leat bivdán veahki árvalit ásahussii dahje searvái sámegielnama. Ovdamearkka dihtii jearai Veterinærinstituttet ráði mo ásahusa sáhtášii gohčodit davvisámegillii. Sámi Giellagáldu árvalii veterinarainstituhtta.

Ovttasbargu Divvuniin

Sámi Giellagáldu ovttasbargá UiT Norgga árktaš universitehta Divvun ovttadagain mágga suoggis, dego ovdamarkan digitála sátnebánkkuin <http://satni.org>. Sámi Giellagáldu geavaha tearbmabargguin TearbmaWiki-reaiddu. Dát guokte čovdosa leat heivehuvvon oktii nu ahte digitála sátnebánku viežzá automáhtalaččat buot tearpmaid TearbmaWikis oktii jándoris. Oðða tearpmat leat álkít giellageavaheddjiid olámuttos dalán normerema manjá.

Jagi 2020 lea Sámi Giellagáldu ovttas Divvuniin lasihan Tearbmawikii oktiibuot sullii 900 ovdal normerejuvvon tearpma, ja sihke redigeren ja dievasmahttán oktiibuot birrasii 2000 ovdal normerejuvvon davvisámegiela tearpma. Divvun ráhkada digitála giellaovddidanreaiduid Sámi Giellagáldu normeremiid vuodul. Oðða tearpmat ja normeremat cigget gillii Divvuna ráhkadan

reaidduid, dego stávendárkkástusa ja grammatihkkadárkkástusa, bokte. Dáid vehkiin šaddá álkit čállit sámegillii, ja dát lasiha sámegielaid geavaheami.

1.4 Váibmogiella čuovvuleapmi

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sihkkarastit ja ovddidit sámegielaid boahtteáiggi.

1.4.1 Čoahkketabealla - Váibmogiella

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
13200 Váibmogiella čuovvuleapmi	4 666 431	8 179 001	3 512 569
Submi	4 666 431	8 179 001	3 512 569

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sihkkarastit ja ovddidit sámegielaid boahtteáiggi.

Váibmogiela čuovvuleapmi dáhpáhuvvá máŋgga iešguđet buohtalas proseassas. Sámediggi lea konsultašuvnnain sámelága 3. kapihtala oktavuođas, seammás go mii čuovvulit Váibmogiela doaibmabidjoevttohusaid iežamet giellaáŋgiruššama Giellaloktema bokte.

Váibmogiela čuovvuleapmi lea hui deałalaš bargu. Bargu lea viiddis, ja bistá máŋga jagi. Sámedikki giellastrategijjas Giellaloktemis leat sullii 140 doaibmabiju mat galget lea veahkkin čalmmustahttit, nannet ja ovddidit sámegielaid.

Sámeláhka

Láhkaproposišuvnna hábmen álggahuvvui jagi 2018. Máŋga hálddahušlaš konsultašuvnna leat dollojuvvon Gielda- ja oðasmahttindepartemeanttain vuosttaš jahkebealis 2019. Ráđđehus manjidi konsultašuvnnaid joatkima. Ollu ávžžuhusaid manjá Sámedikki bealis álggahuvvojedje konsultašuvnnat fas 2020 čavčča. Konsultašuvnnat eai leat loahpahuvvon. Sámelága oðasmahttima oktavuođas lea departemeanta čielggadišgoahtán lága oðasmahttima ekonomalaš ja hálddahušlaš váikkuhusaid. Sámediggi lea jagi 2020 bidjan ollu áiggi ja resurssaid dán bargui.

Ođđa Norgga giellaláhka

Ollislaš giellaláhka gullevaš gielladieđáhusain lea geigejuvvon Stuorradikki bearáš- ja kulturlávdegoddái. Sámediggi leat konsulteren ráđđehusain ođđa giellalága birra, addán gulaskuddancealkámuša láhkaevttóhussii ja oassálastán rabas gulaskuddamii stuorradiggelávdegottis 2020 giđa. Vaikke vel ođđa giellaláhka ii rievdat sámegielaid stáhtusa dahje gielaid rievttálaš dili, de lea lágas stuorra árvu, go lágas nannejuvvo ahte sámegielat leat álgoálbmotgielat. Doaba álgoálbmotgiella ii leat geavahuvvон ovddeš lágain, ja Sámedikki mielas lea hui buorre go ođđa giellalágas nannejuvvo ahte sámegielat leat álgoálbmotgielat.

Sámediggi lea duhtavaš go odđa giellalága ulbmilparagráfaevttohusas čuožžu ahte almmolaš orgánain lea erenoamáš ovddasvástádus geavahit, ovddidit ja nannet dárogiela ja sámegielaid. Dat doarju dan Sámedikki prinsihpa ahte dárogiella ja sámegielat leat dásseárvosaš gielat.

Viidáseappot deattuhuvvo láhkaevttohusas ahte giellarádis galgá leat bagadangeatnegasvuhta almmolašvuoda ektui go guoská sámegielai. Ulbmil giellarádi bagadangeatnegasvuoda nannemiin lea dahkat čielggasin ahte giellarádis stáhta hálldašanorgánan giellagažaldagain, lea maiddái ovddasvástádus das ahte ovddidit sámegielaid oassin ollislaš giellapolitiikas. Sámediggi lea duhtavaš go giellarádi bagadangeatnegasvuhta nannejuvvo dánna lágiin, ja doaivu dat sáhttá váikkuhit dasa ahte almmolaš orgánat šaddet eanet diehtomielalaččat iežaset rollain ja ovddasvástádusas ovddidit sámegielaid.

1.4.2 Giellalokten

Sámedikki višuvdna lea ahte sámegielat galget leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat miehtá ríkka. Giellalokten lea Sámedikki ollislaš ja guhkeságásaš giellaáŋgiruššan mii lea vuodđuduvvon Váibmogila doaibmabidjoevttohusaide.

Áigumuš dánna strategijain lea oažžut bistevaš rievdadusaid servodaga gielladilis. Strategija lea viiddis ja das leat ollu doaibmabijut iešguđet servodatsurggiin. Giellaloktemis leat 3 áŋgiruššansuorggi:

- Giellafálaldagat mánáide ja nuoraide.
- Oainnusmahttin ja ovttasbargu.
- Gealbolokten ja rekrutteren.

Áŋgiruššansuorggit	Stáhtus 31.12.2020 muttus
Áŋgiruššansuorggi 1	
Giellafálaldagat mánáide ja nuoraide	
Giellaláhtut - nationála strategiija lohkama ja čállima várás	Manjiduvvon resursa-hástalusaid geažil
Rádjärasttideaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttasbargu	Álgahuvvon, prošeakta bistá mánga jagi.
Digitála vuodđovuogádat mánáide ja nuoraide	Manjiduvvon resursa-hástalusaid geažil
Lohkanmiellaprográmma mánáide ja nuoraide	Manjiduvvon resursa-hástalusaid geažil
Áŋgiruššansuorggi 2	
Oainnusmahttin ja ovttasbargu	
Sámi giellavahkku	Čađahuvvon
Sámi báikenamat	Čađahuvvon
Sámi giellaguovlu	Manjiduvvon sámelága ođasmahttima manjjonemiid geažil
Giellaiskkadeapmi	Manjiduvvon bušeahhta-ođasmahttiid geažil
Sámegielaid registeren álbmotregistarii - kampánnja	Manjiduvvon jagi 2021 rádjai
Bihtán-, ubmi- ja nuortasámegielägielladili čielggadeapmi	Čađahuvvon
Ovddidanprográmmat sámegielaid várás	Álgahuvvon, prošeakta bistá mánga jagi
Áŋgiruššansuorggi 3	
Gealbolokten ja rekrutteren	
Rekrutterenstrategijat	Álgahuvvon, prošeakta bistá mánga jagi.

Ángiruššansuorggit	Stáhtus 31.12.2020 muttus	
Karriearakonferánsa	Maŋjonan koronadili geažil	
Sierra doaibmabijut lulli- ja julevsámi guovlluin - Ráðdeaddi-/koordinátorvirrgit - Giella- ja oahpahuskonferánssat ja fierpmádagat	Maŋjonan koronadili geažil	

Sámedikkis ledje stuorra áigumušat álggahit máŋga oðða doaibmabiju lagi 2020. Koronadilli riikkas lea dagahan Giellaoktema doaibmabijuid čuovvuleami góibideaddjin ja bargu lea muhtumassii leamaš hástaleaddjin. Daðibahábut leat ferten máŋga doaibmabiju manjidit, rievadit dahje šluhttet.

Gielladoaibmabijut mánáide ja nuoraide

Giellaláhtut

Ráðdehus hábmii ja čaðahii nationála strategiija lohkama ja čállima várás - giellaláhtut 2016 - 2019. Sullasaš fálaldat ii leat hábmejuvvon sámegielaiade.

Sámediggi lea evtohan ahte Giellaláhtut heivehuvvojat ja ovddiduvvojat sámegielaiade.

Resursahástalusaid geažil lea doaibmabidju veaháš maŋjonan. Jagi 2020 leat vuogatvuodat konseptii, mandáhta ja barggu organiseren giedahallojuvvon. Doaibmabidju jotkojuvvo lagi 2021 ja bistá máŋga lagi.

Ráðjarasttideaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttasbargu:

Dat doaibma čilgejuvvo eanet 2.5.4 Rájahus sámi oahpahus kapihtalis.

Digitála vuodðovuogádat:

Mediafálaldat mánáide ja nuoraide lea rievdamin, ja deatalaš lea ahte sámegielat mediafálaldagat čuvvot servodaga dárbbuid ja čuvvot teknologalaš ovdáneami. Dárbašuvvo mánggabelat ja buorre sisdoallu seamma dásis go fálaldagas dárogielagiidda, ja fuolahit ferte ahte dat lea olámuttus geavaheddjide.

Okta doaibmabijuin Ráðdehusa lagi 2009 doaibmaplánas sámegielaid várás lei neahttabáiki sámi nuoraid várás. Sámediggi, Mánáid- ja bearášdepartemeanta ja dalá Oðasmahttin- ja hálldahusdepartemeanta álggahedje geavaheddjiiid dárbuid kártema, muhto doaibmabidju ii válmmastuvvon dalle. Danne lea Sámediggi dál evtohan joatkit barggu digitála vuodðovuogádagai sámi mánáide ja nuoraide.

Sámedikkis ledje vuordámušat dasa ahte galge čaðahuvvot konsultašuvnnat Váibmogiela čuovvuleami birra Mánáid- ja bearášdepartemeanttai lagi 2020 mielde.

Sámedikkis lea lagi 2020 leamaš ságastallan nuoraidorganisašuvnnaiguin digitála vuodðovuogádagaid birra. Sámediggi oaidná ahte lea stuorra dárbu digitála vuodðovuogádagai, sihke sámi sisdoaluin ja sámegillii. Doaibmabidju ii álggahuvvon lagi 2020 nu mo lei plána, ja dál vuordit konsultašuvnnaid MBD:in.

Lohkanmiellaprográmma mánáide ja nuoraide:

Sámediggi oaidná dárbbu lasihit girjjálašvuodabuvttadeami nuoraid várás, olahahttin dahkat sámi girjjálašvuoda ja lasihit digitála girjjálašvuodafálaldaga. Seammás lea min mielas deatalaš ahte

gávdno teaksta ja girjálašvuhta maid nuorat leat čállán nuoraid várás, ja seammás lea dárbu movttiidahttit čállit ja lohkat sámegielat teavsttaid ja ávdnasiid.

Sámedikkis lei áigumuš álggahit lohkankampánnja sámi mánáid ja nuoraid várás, ja seammás váikkuhit dasa ahte digitála girjálašvuhta mánáid ja nuoraid várás sámegielade lea álkit olámuttus. Koronadilli ja hástalusat fidnet doarvái resurssaid dagahii dažibahábut ahte doaibmabidju manjiduvvui jahkai 2020, ja ruđat dan doaibmabidjui galget geavahuvvot eará láhkai.

Oainnusmahttin ja ovttasbargu

Sámi giellavahkku

Sámediggi lea erenoamážit deattuhan sámegielaid oainnusmahttima almmolašvuodas sámi giellavahku oktavuođas, ja ollu doaibmabijut mat galget váikkuhit dasa ahte almmolaš ja priváhta doaimmaheaddjit ja ásahusat váldet stuorát ovddasvástádus oainnusmahttimis sámegielaid, leat čáđahuvvon sámi giellavahku oktavuođas. Earret eará leat skuvllat, mánáidgárdit ja gieldavisttit galbejuvvon sámegillii. Sámi giellavahkku lei deatalaš doaibmabidju ja lihkostuvai bures. Ollu doaimmaheaddjit ledje mielde oainnusmahttimin sámegielaid servodagas sámi giellavahku oktavuođas. Koronavirusa geažil ledje eanaš báikkálaš ja digitála lágideamit. Sámediggi maiddái válljii lágidit sierra digitála prográmma giellavahku facebook-siiddus.

Buohkat geat serve iešguđet lágidemiiguin dahje doaibmabijuiguin giellavahkus, movttiidahttojuvvojedje registeret doaibmabiju giellavahkku.no digitála kaleandarii. Oktiibuot registrerejuvvojedje 200 doaibmabiju kaleandarii, ja máŋga dain biste máŋga beaivvi. Sámediggeráđđi oassálasttii máŋga lágideapmáí Sámi giellavahku oktavuođas.

Sámediggi lea hui duhtavaš báikkálaš álgagiiguin, beroštumiin sosiála mediain ja buot lágidemiiguin giellavahku oktavuođas. Sámediggi oaidná ahte beroštupmi ja lágidemiid/čalmmustahttimiid lohku vahku oktavuođas lea lassánan jagi 2019 rájes mii lei vuosttaš jahki.

Giellabálkkašupmi

Okta Giellaloktema doaibmabijuin lea ásahit sierra giellabálkkašumi daid ásahusaid ja doaimmahedđiid várás geat leat mielde oainnusmahttimin sámegielaid báikkálaččat ja riikkadásis. Vahku oktavuođas geigejuvvui Giellalokten-bálkkašupmi. Dán jagi dat geigejuvvui Lemet Máhtte Eira Saraii go lei jorgalan dáhtaspilla Minecraft enjelasgielas davvisámegillii.

Sámi báikenamat

Okta Giellaloktema doaibmabijuin lea vuogádatlaččat registeret ja čohkket sámi báikenamaid, erenoamáš deattuhettii báikenamaid čohkkema dain guovluin gos giella lea ealáskahattinproseassas ja dain guovluin gos čohkken lea váilevaš. Sámediggi lea movttiidahttán čohkket boarrásat sámi báikenamaid giellaprošeavtaid doarjaortnega bokte, mas báikenamaid čohkken lea okta máŋgga vuoruhuvvon suorggis.

Sámediggi lea jagi 2020 várás vuoruhan báikenamaid čohkkema dakkár guovluin gos báikenamaid čohkken lea leamaš váilevaš. Sámediggi lea ásahan ovttasbarggu lullisámi giellaguovddážiiguin lullisámi báikenamaid čohkkemis. Lullisámi guovlu lea okta dain guovluin gos sámi báikenamaid čohkken lea váilevaš, ja Sámediggi lea vuos válljen álggahit báikenammaprošeavta lullisámi guovllus.

Sámi giellaguovlu

Sámelága ođasmahtinbargui gullá ođđa sámi giellaguovlu. Konsultašuvnnat departemeanttain jotkojuvvojedje 2020 čavčča, eai ge leat vel loahpahuvvon. Sámedikki bargu ođđa doarjjamálliin sámegielaid hálldašanguovllu gielldaid ja fylkkagielldaid várás lea čavga čadnojuvvon sámelága ođasmahtinbargui. Sámedikki áigumuš lea leamaš álggahit barggu ođđa doarjjamálliin lagi 2020, muhto lea ferten vuordit dainna bargguin dassážiigo konsultašuvnnat sámelága birra leat loahpahuvvon. Doaibmabidju jotkojuvvo lagi 2021.

Giellaiskkadeapmi

Reviderejuvvon bušeahdas geahpeduvvojedje ruđat mat ledje várrejuvvon Váibmogillii, ii ge doaibmabidju leat vuoruhuvvon lagi 2020.

Kampánnja - Sámegielaid registeren álbmotregistarii

2019 čavčča almmuhii Vearroetáhta vejolašvuoda registreret sámi giellagelbbolašvuoda álbmotregistarii. Sámediggi háliidii ahte buohkat geat hálldašit sámegielaid, registrerejít dan álbmotregistarii vai mis lea statistikhka vuodđun giellapolitihka hábmemii. Sámedikki áigumuš lei álggahit kampánnja lagi 2020 oažun dihtii nu ollugiid go vejolaš registreret dán gelbbolašvuoda. Resursahástalusaid geažil lea dát doaibmabidju veaháš maŋjonan. Kampánnja galgá oidnot sosiála mediain lagi 2021 mielde.

Bihtán-, ubmi- ja nuortasámegeila gielladili čielggadeapmi

Sámediggi lea lagi 2020 kárten ubmi- ja bihtánsámi gielladili, ja álggahan nuortasámegeila kártema. Sámediggi lea ovdal čujuhan ahte NAČ 2016:18 Váibmogiella ii namut ubmi-, bihtán- ja nuortasámegeila, ja lea dan geažil álggahan sierra čielggademiid. Čielggademiid mihttu lea addit midjiide buoret vuodu dasa ahte álggahit gielladoaibmabijuid guoskevaš giellaguovlluin, ja hábmet doaibmabijuid gielaid nannema ja ovddideami várás. Ubmi- ja bihtánsámegeila kárten válbmejuvvui juovlamánuus 2020, ja geigejuvvo Sámedikki dievasčoahkkimii lagi 2021. Nuortasámegeila kárten lea maid válmmas, ja raporttat oahpásmahttojuvvojít seminárain iešguđet giellaguovlluin lagi 2021 álgogeažis.

Álgoálgoaččat ledje plánejuvvon guokte giellaseminára namalassii bihtán- ja ubmisámi guovllus, ja nuortasámi guovllus. Koronadili geažil dat leat šluhttejuvvon. Sámediggi válljii daid lágidit digitála hámis, giellavahku oktavuođas čađahii Sámediggi njuolggá sáddaga Facebookas.

Ovddidanprográmmat sámegeila várás

Sámediggi vuoruhii vuos álggahit barggu ovddidanprográmmain lulli- ja julevsámi giellaguovllu várás. Jagi 2020 lea hábmejuvvon fálaldatvuoru oažun dihtii doaimmaheddjiid veahkehít dáid prográmmabargguiguin. Fálaldatvuoru fertiimet dađibahábut šluhttet go eai boahtán fálaldagat. Fálaldatágemearri lei oalle oanehaš, ja bargu viiddis. Sámediggi oaidná dárbbu organiseret barggu ovddidanprográmmaiguin eará láhkai, ja doaibmabidju čuovvuluvvo lagi 2021.

Rekrutteren ja gelbbolašvuodenlokten

Rekrutterenstrategijat:

Sámi servodagas leat stuorra hástalusat go guoská háhkamii dakkár sámegeielat bargiid geat hálldašit davvi-, julev- ja lullisámegeila. Dál váilot ollu oahppan fágaolbmot geain lea gelbbolašvuhta sámi gielain ja kultuvras iešguđet servodatsurggiin. Nu lea dilli miehtá riikka, ja dovdo erenoamážit oahpahus- ja dearvvašvuodenluorggis.

Fágagelbbolašvuoda váili almmuhuvvo válodosivvan dasa ahte sámegielaid hálldašanguovllu gielddat eai ollašuhte iežaset geatnegasvuodaid sámegálga giellanjuolggadusaid vuodul. Danne dárbašuvvo govddit ángiruššan fágaolbmuid rekrutteremis ja oahpaheamis go galgá ovddidit sámi bávalusfálaldaga.

Fágagelbbolašvuoda rekrutteren buot servodatsurggiin lea hástaleaddji, ja gáibida ángiruššama iešguđet dásii. Sámediggi lea jagi 2020 álgghan barggu ollislaš rekrutterenstrategijain.

Fálaldatgilvohallan lea hábmejuvvon mas PWC Norge oažu bargamuššan hábmet strategiija. Rekrutterenstrategiija galgá geigejuvvot Sámediggái jagi 2021.

Karriearakonferánsa

Oahppit geat ožot oahpahusa sámegielain joatkkaskuvllas, leat boahtteáiggi fágabargit sámegielat gelbbolašvuodain, mii lea hui geasuheaddji ollu servodatosiin. Dasa lassin lea deatalaš dahkat joatkkaskuvlla ohppiid diehtomielalažjan das man deatalaš sámegielat gelbbolašvuhta lea ja makkár resursan sii leat boahtteáiggis. Fágagelbbolašvuoda rekrutterema oktavuođas juohká Sámediggi stipeandda daidda joatkkaskuvlaohppiide geat ožot oahpahusa sámegielain.

Sámedikki áigumuš lei lágidit karriearakonferánssa sámi nuoraid várás skábmamánuš 2020, mii galggai čohkket oahpahusásahusaid, bargoaddiid ja sámi nuoraid. Riikkka koronadilli dagahii ahte ii lean vejolaš lágidit fysikhalaš konferánssa, ja dárbu šattai plánet digitála čovdosa karriearakonferánsii. Digitála karriearakonferánsa galgá lágiduvvot jagi 2021.

Konferánssa ulbmil lea ahte dat nuorat/oahppit geat leat oassálastán konferánsii, leat diehtomielalaččat sin sámi giellagelbbolašvuodas ja dovdet daid iešguđet karriearavejolašvuodaid mat leat servodagas.

Sierra doaibmabijut lulli- ja julevsámi guovlluin

Jagi 2017 válddii Sámediggi badjelasas daid sirdimiid departemeanttas Nordlándda fylkkamánnái mat ledje čadnojuvvon giellaovddideapmái lulli-, julev- ja márkasámi guovllus. Oasit dáin ruđain leat čadnojuvvon giellaprošeavtaide - ohcanvuđot doarjagiidda. Jagi 2020 addojuvvui doarjalohpádus 44 ohccái dán ortnegis, mii oktiibuot leat 5 642 100 ru doarjjan dakkár giellaprošeavtaide maid giellabirrasat leat vuolggahan. Dain prošeavttain sáhttá namuhit Bárru giellabáiki nammasaš giellaarena Viesttarállásis, biibbaljorgaleami julevsámegillii, sámegielkurssa rávesolbmuide Bálágis, New Amigo nammasaš spilla jorgaleami julevsámegillii, lullisámegielkurssa Tråantes, mánáidgirjjid jorgaleami lullisámegillii ja Noerengiele maid nuoraidorganisašuvdna Oslove Noereh lágidii.

Oassin Giellaloktema čuovvuleamis lei Sámedikkis áigumuš lágidit lulli- ja julevsámi giella- ja oahpahuskonferánssaid, ja váikkuhit fierpmádaga ásaheapmái giellabargiid ja pedagogaid várás lulli- ja julevsámi guovllus. Doaibmabidju galggai čađahuvvot vuos oktasaš konferánsan skábmamánuš, muhto koronadili geažil fertiimet šluhttet konferánsa. Maiddái geahčcaleimmet lágidit guokte smávit beaiveseminára, muhto maiddái daid fertiimet šluhttet riikka koronadili geažil.

Sámediggi lea fierpmádagas ovttasbargan Trøndelága fylkkasuohkaniin, lullisámi guovllu giellaguovddážiiguin ja lullisámi hálldašansuohkaniid sámi oktiordnejeddiiguin, sihke fysikhalaččat ja manjá fas digitálalaččat. Áigumuš fierpmádagain lei árvvoštallat mo sámi giela ja kultuvrra lullisámi guovllus sáhttá nannet ja oainnusmahttit, ja mo ovttasbarggu áššeoaasehasaid gaskkas sáhttá organiseret buoremus lági mielde. Čoahkkimat ledje oassin čoahkkiráiddus, ja gullet dan bargui ahte bisuhit fierpmádaga gaskal lullisámi giellaguovddážiid.

1.5 Sámedikki báikenammannevvothat

Sámedikki báikenammannevvothagas leat fágakonsuleanttat mat råvvejit báikenamaid geavaheamis. Golbma konsuleantta addet ráddiit davvisámegiela báikenamaid geavaheamis, okta konsuleanta julevsámi báikenamaid geavaheamis ja guokte konsuleantta lullisámi báikenamaid geavaheamis.

Báikenammannevvohat lea dán jagi sádden sihke gaskaboddasaš ja loahpalaš råvvagiid earret eará gielddanamaid, čujuhusnamaid, gávpotnamaid, fylkkanamaid, luonddunamaid ja álbmotmeahccenamaid oktavuođas. Rádit gusket olles Sápmái ja leat addojuvvon buot golmma sámegillii. Sihke olbmuin ja báikegottiin lea stuorra beroštupmi sámi báikenamaide, ja dávjá šaddet sámi báikenamat mediaáššin. Báikenammabarggus ja råvvagiid kvalitehtasihkkarastimis guorahallá báikenammannevvohat juohke ášši ja nama hui vuđolaččat, ja ferte earret eará árvvoštallat vuhtiiváldit iešguđet guovluid suopmaniid, báikenammalága § 4 vuodul, ja sámi ortografiija.

Sámedikki báikenammannevvohat vásicha ahte mearridaneiseváldi čuovvu eanaš råvvagiid. Báikenammannevvohat vástida iešguđetlágan gažaldagaide báikenamaid birra mediain ja eará berošteddjiin, ja lea earret eará veahkehan Finnmarksløpet gávdnat ja čállit láhtu dárkkistansajid sámi báikenamaid. Dasa lassin lea bálvalus doallan logaldallamiid sámi báikenamaid birra seminárain. Jagi 2018 sáddii báikenammannevvohat råvvagiid girdišiljuide mo daid čállit sámegillii. Dán jagi dohkkehuvvojedje dát namat ja čieža girdišilju Davvi-Norggas leat dál ožžon virggálaččat dohkkehuvvon namaid davvisámegillii. Sámediggi ávžžuhii Áhkánjárgga suohkana dohkkehit suohkana sámegielnama, go odđa Áhkánjárgga suohkan lea oassi ovddeš Divtasvuona suohkanis mii gulai sámegielaid hálddašanguvlui ja mas lei virggálaš sámi namma. Áhkánjárgga gávpot oačcui virggálaš namas jagi 2016; Áhkánjárga. Sámedikki báikenammannevvohat ávžžuhii suohkana dohkkehit suohkannama sihke davvisámegillii ja julevsámegillii, go suohkan lea dán guovtti giela rádjaguovllus. Áhkánjárgga suohkanstivra mearridii dattetge golggotmánu 1. b. 2020 suohkanstivračoahkkimis hilgut suohkana sámi nama, ja válljii dušše dáža profiilla Áhkánjárgga suohkanii.

Kulturdepartemeanta dohkkehii Norgga odđa báikenammalága - Lov om stadnamn - mii bodii fápmui 01.07.2019. Jagi 2020 loahpageahčen sáddejuvvui láhkaásahus gulaskuddamii. Sámedikkis lea leamaš buorre gulahallan Kulturdepartemeanttain gulaskuddannotáhta hábmema oktavuođas, mas Sámediggi earret eará lea lasihan ahte ubmisámi ja bihtánsámi báikenamat maiddái váldojít mielde láhkaásahussii, ja lea dan ožžon mieđihuvvot. Láhkabarggu oktavuođas hábmii Sámediggi bagadangirjii davvisámi báikenamaid čállimii mas lága ja láhkaásahusa doahpagat čilgejuvvojedje, ja mo davvisámi báikenamaid galgá ja berre čállit iešguđet guovlluin. Dát bagadangirji sáddejuvvo gulaskuddamii sámi fágabirrasiidda jagi 2021, ja galgá earret báikenammalágain ja láhkaásahusain leat vuodđun Sámedikki báikenammabargui.

Tråante suohkan háliidii gudnejahttit Elsa Laula Renberg dainna lágiin ahte várret saji gávpogis su namain, ja válddii oktavuođa Sámedikki báikenammannevvohagain oazžun dihtii råvvaga das mo nama galgá čállit. Sámedikki báikenammannevvohat råvii čállinvuogi dárogillii, ja ávžžuhii ja råvii bidjet sadjái sámegielnama lassin dárogielnammii. Tråante suohkan čuovvulii Sámedikki ávžžuhusa ja mearridii buotalasnamaid *Elsa Laula Renbergs plass* ja *Elsa Laula Renbergen sijjie*.

Sámediggi ja Sámi arkiiva leat soahpan ovttas sirdit Sámedikki báikenammaávdnasiid Sámi arkiivii vurkemii. Ovttasbargu álggahuvvo lagi 2021, ja galgá mielldisbuktit ahte nammaávdnasat vurkejuvvojot oadjebas ja sihkkaris vugiin. Áigumuš lea viidáseappot ásahit digitála báikenammaarkiivva masa sáhttá vurket ja sihkkarastit boahtteággi čohkkejuvvon báikenamaid, ja mii sáhttá boahtit buorrin Sámedikki báikenammanevvohaga báikenammabargui, ja dutkiide ja eará berošteddjide.

Sámedikki báikenammanevvohat lea addán rávvaga Gielda- ja oðasmahttindepartementii sámegiel namaid oktavuođas Norggas, sihke lullisámegillii, julevsámegillii ja davvisámegillii. Ášši lea gulaskuddamis jahkemolsumis. Dat dakhá vejolažžan galbet sámegillii rádjarasttidemiin sámi guovlluin.

2 Máhttu

Servodatmihttu:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuhta ja gálggat mat adnojit vai bastá sihkkarastit ja ovddidit gielas, kultuvras ja servodateallimis.

Deháleamos ovttaskas gielladoaibma maid sáhttá bargat olahan dihtii servodatmihtu, lea nannet mánáid ja nuoraid giellagelbbolašvuoda. Guhkit áiggi vuollái sihkkarastá dat oadjebas giellageavaheddjiid, main lea nana kulturpmárdus. 2020:s lea Sámediggi fokuseren doaimmaid mat loktejít gelbbolašvuoda olles oahpahussuoggis. Mánáidgárdesuoggis lea SáMos čalmmustahtán árbevirolaš máhtu ja dan implementerema sámi mánáidgárddiin. Ovttas Sámi allaskuvllain lea ovddiduvvon oahppu sámi mánáidgárdeoahpaheddjiide, man vuodđun lea sámi pedagogihkka. Jagi 2020 válljejuvvojedje njeallje pilohtamánáidgárddi. Dat lea dehálaš doaibmabidju vai sámi mánáidgárdepedagogihkka ovdána.

Mánáidgárdi lea okta dain vuosttaš deaivvademiin mii mánás lea servodagain, ja dat hábme vuodú máhtui ja gálggaiide. Nu movt odne lea dilli, de ii leat mánain geat sávvet sámi mánáidgárdefálaldaga, riekti dasa. Dat dagaha ahte olu mánain ii leat mánáidgárdefálaldat mas lea sámegiella ja kultuvra, mii fas dagaha váttisin olahit servodatmihtu. Sámediggi lea mániggaid jagiid bargan láhkarievadusa ovdi, mii sihkkarasttášii rievtti sámi mánáidgárdefálaldahkii. Dat lea bargu mainna eat leat vel lihkostuvvan, muhto man guvlui ain bargat.

Fágaodasmahtima oktavuođas ráhkaduvvojedje 2020:s odđa oahppoplánat iešguđet cehkiid mielde. Oahppoplánat leat vuodđun ohppiid oahppamii skuvllas, ja Sámediggi lea mániggaid jagiid bargan dan ovdi ahte sámi perspektiiva galgá leat mielde oahppoplánain. Danne lea hirbmat somá ahte vähnemät addet ruovttoluottadieđuid das ahte sin mánát ožzot skuvllas eambbo oahpahusa sámegillii, ja ahte sámegiella oidno maid eará fágain go dušše giellafágas. Dat čájeha ahte Sámedikki bargu lea ávkuhan. Dat doaibma dakhá ahte mánát miehtá Norgga oahpásnuvvet sámevuhtii ja ahte sámegielat mánát ja nuorat ožzon oahpahusa mii guoská sámegillii ja kultuvrii. Dat addá vuodú servodahkii oažžut máhtu ja gelbbolašvuoda sámi áššiin.

Seammás dagahit odđa oahppoplánat hástalusaid oahpponeavvodilálašvuoda dáfus, go nu movt dilli lea odne, de váilot oahpponeavvut sámegielaise. Erenoamáš hástaleaddji lea digitála oahpponeavvodilli, mas ráhkaduvvojít unnán oahpponeavvut dan fokusa ektui mii digitaliseremis lea odđa oahppoplánain. Sámedikkis eai leat dál ekonomalaš rámmat lasihit oahpponeavvuid buvttadeami. Jagi 2020 gárvistuvvojedje 31 odđa oahpponeavvu, ja dat lea hirbmat dehálaš sámi mánáid oahpahusdilálašvuhtii.

Buoridan dihte gelbbolašvuodadili, de lea dehálaš ahte šaddet eambbo mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjít geain lea sámegiella ja kulturmáhttu. 2020:s attii Sámediggi 135 stipeandda alit ohppui. Dat geat dál vázzet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahpu, huksejít boahtteáigásaš skuvlavuogádaga.

2.1 Máhtu váikkuhangaskaoamit

2.1.1 Máhtu áŋgiruššansuorggit

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Sámegielat mánát otná servodagas	9 617 404	9 859 000	241 596
Árbedieđut ođđa áiggis	7 207 800	7 430 000	222 200
Máhttu ja gelbbolašvuhta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiide	600 000	200 000	-400 000
Sámi sisdoalu skuvllas	1 429 702	3 470 000	2 040 298
Oahppobiras ja skuvlaovddideapmi	486 150	1 515 000	1 028 850
Oahppuneavvut	22 045 674	21 963 000	-82 674
Rekrutteren sámi alit ohppui ja duktamii	2 884 167	2 450 000	-434 167
Árbediehtu	149 461	200 000	50 539
Submi	44 420 358	47 087 000	2 666 642

Juolluduvvon doarjagiid vealgi 31.12.2020 - mánáidgárdi

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2014	0	0,0 %	68 000	0
2017	0	0,0 %	35 689	0
2018	1 266 400	22,2 %	115 150	161 500
2019	1 686 250	29,5 %	7 200	364 300
2020	2 759 890	48,3 %	41 400	0
Submi	5 712 540	100,0 %	267 439	525 800

Juolluduvvon doarjagiid vealgi 31.12.2020 - oahpponeavvut

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2010	403 000	0,6 %	66 000	0
2011	789 000	1,2 %	447 000	297 721
2012	253 500	0,4 %	0	0
2013	2 439 850	3,6 %	487 685	0
2014	5 011 000	7,5 %	743 500	0
2015	4 054 500	6,1 %	485 580	354 600
2016	6 805 932	10,2 %	0	0
2017	9 065 250	13,5 %	0	0
2018	9 518 600	14,2 %	3 940	0
2019	14 341 940	21,4 %	2 733 000	0
2020	14 298 150	21,3 %	0	0
Submi	66 980 722	100,0 %	4 966 705	652 321

2.2 Sámegielat mánát otná servodagas

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sámi mánát bessel nannet ja ovddidit gielaset.

2.2.1 Čoahkketabealla - sámegielat mánát otná servodagas

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21210 Doarjja sámi giellaoahpahussii - ohcanvuođot doarjja	1 704 500	1 845 000	140 500
21220 Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuođot doarjja	2 152 061	1 845 000	-307 061
21230 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuođot doarjja	2 384 480	1 540 000	-844 480
21400 Julevsáme sámástahtte - Vuonak Mánájároj AS - njuolggodoarjja	701 000	701 000	0
23000 Sámi mánát odđa searvelanjan	2 675 363	3 928 000	1 252 637
Submi	9 617 404	9 859 000	241 596

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sámi mánát bessel nannet ja ovddidit gielaset.

Sámi mánáin galgá vejolašvuohta ahtanušsat, nannet ja ovddidit gielaset mánáidgárddis. Eanaš mánát bessel vázzit sámi mánáidgárddiin dahje ossodagain gos lea giellafálaldat láhčcojuvvon burest. Mánáidgárddit barget hui buori barggu. Sámediggi oaidná ahte liikká lea dárbu bargat dan ovdi ahte giellabargu systematiserejuvvo ja implementerejuvvo buorebut mánáidgárddi pedagogalaš bargui. Sámediggi lea vásihan dán jagi barggus ahte lea hástaleaddji bargun leamašan ovddidit mánáidgárddiin giellabargui čielgá ja áddehahtii strategijiaid ja metodaid. Diehto- ja máhttovuodđu gávdno mánáidgárddiin mat lihkostuvvet giellabarggus, muhto leat áššit mat eai leat sajis. Odne lea eahpesihkar vuos mat gievrras giellamodeallat leat ja geas lea ovddasvástádus jođihit fágalaš ovddideapmái. 2020:is leat bargin gávnahit makkár struktuvra lea mánáidgárddiin giellabarggus ja oazžut johtui bargojoavkku mii galgá defineret mii gievrras giellamodealla lea mánáidgárddis. Čielggas lea goit ahte nu go dál lea struktuvra, de ii leat diehtelas ahte addo giellafálaldat mas lea kvalitehta dakkár mas boadusin lea ahte buot mánát šaddet sámegielagat go gerget mánáidgárddis ja sirdet skuvlii. Dáinna bargguin joatkit bargat.

Koronavirus lea diehtelasat váikkuhan sámi mánáidgárddiin giellaovddidanbargui. Mánát eai leat beassan leat mánáidgárddis muhtin áigodagaid ja mánáidgárddiin ii leat leamašan vejolaš čađahit gielladoaimmaid ja prošeavtaid nu go ledje plánen. Sámegielfálaldat lea hui rašes dilis leamašan go vuhtto ahte lea muhtin báikkiin leamašan álkit dan bidjat eret dan sadjái go eará doaimmaid mánáidgárddis. Muhtin mánáidgárddit leat reporteren ahte giellabargu lea lihkostuvvan buorebut go sii leat ferten organiseret mánáid unnit joavkuide ja eambbo rávisolbmot leat čatnon joavkuide, ja leat beassan ráfis bargat. 2020:is lea maiddái goavvejahki leamašan liige noađđin boazodoallibearrašiin, ja dát soaitá maid čuohcan muhtin mánaidgárddiide ja mánáidgárdemánáide.

Sámedikki oassálastin nationála proseassaide

Sámedikki bargun lea váikkuhit ahte sámi mánáidgárddit ožžot fuomášumi ja lea mielde bidjamen eavttuid mánáidgárdesuorgái nationála dásis. Sámediggi lea searvan nationála proseassaide ja máŋgga guoskevaš forumii oažžun dihtii oainnusin dakkár politihka mii galgá leat buoremussan sámi mánáide. Sámediggi lea oaidnán ahte Sámedikki oassálastin lea deatalaš ja ahte oassálastin sáhttá leat mearridgeaddjin áššiid bohtosiidda go guoská sámi mánáide ja sámi mánáidgárddiide. Ovttasbargu, gulahallan ja ráddádallamat leat dán jagi dáhpáhuvvan digitála hámis. Dat lea doaibman buoremuddui, muhto lea maid hástalan diehtojođu ovttasbargoguimmiid gaska.

Dán jagi lea biddjon johtui mánáidgárddiid rámmaplána árvvoštallanbargu, man NORCE jođiha. Sámediggi lea dán proseassas mielde leamašan váikkuhit maid galget árvvoštallat, earenoamážiid sámi mánáidgárddiid ektui. Sámediggi lea maid okta dain aktevrrain gii lea jearahallojuvvon árvvoštallan barggus, ja dakko bokte buktán iežas oainnuid rámmaplána implementeren barggus. Sámediggái lea hui dehálaš leamašan dán barggus leat oassin vai beassá čalmmustahttit movt proseassa lea čađahuvvon ja movt sámi oassi lea jođihuvvon proseassas. Dákkár árvvoštallan ii leat dahkkon ovdal, ja sávvamis dat bargu buktá dakkár ipmárdusa ahte go bargat ovddidanproseassaiguin de galget sámi mánát ja sámi mánáidgárddit leat lunddolaš oassin sihke bajtidaši plánain, dutkamiin ja muđuige proseassain mat biddjojt mánáidgárddiid ektui boahtte áiggis.

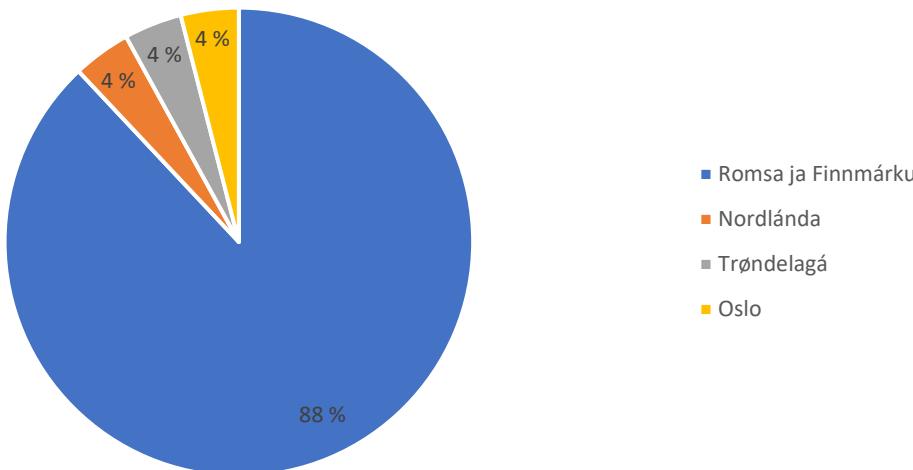
Sámediggi oaidná čielgá bohtosiid das go leat oassálastán álggu rájes proseassain. Okta dakkár proseassa lea leamašan go Sámediggi lea oassálasti leamašan referánsajoavkkus prošeavtas "Samiske barnehager som helsefremmende arena", man Telemarksforskning lea jođihan ja SANKS lea ruhtadan jagiid 2019-2020. Prosekta guorahallá movt davvi-, julev- ja lullisámi mánáidgárddit barget fállat buori mánáidgárdebirrasa dan ektui maid mánáidgárddiid rámmaplána (2017) gáibida. Prosekta lea almmuhan vuostaa artihkkala "Livsmestring i den samiske barnehagen" áigečállagis "Nordisk Tidsskrift for Pedagogikk og Kritikk" mas lea vuolggasadjin ahte sámi mánán lea riekti eastadandoaimmaide iežaset gillii, heivehuvvon iežaset kultuvrii ja sin kontekstii pedagogalaš institušuvnnain.

Nannen dihte sámi mánáidgárddiid sisdoalu ja kvalitehta de lea hui dehálaš ahte Sámediggi searvá dákkár prošeavtaide ja dutkamiidda. Dat addá diehtovuođu ja hábme viidáset nannen barggu. Sámediggi lea dávjá bovdejuvvon dákkár arenaide, muhto oaidná ja imaštallá manin eará sámi aktevrat eai bovdejuvvo. NAČ 2016 : 18 - Váibmogiella dadjá ahte sámi mánáidgárddit lea deatalamos eaŋkil doaibmabidju dasa ahte sihkkarastit, gáhttet ja ealáskahttit sámegielaid. Danne lea dehálaš ahte sámi servodat lea mielde vuoruheamen sámi mánáidgárddiid.

Sámi mánáidgárddiid ja sámi ossodagaid lohku

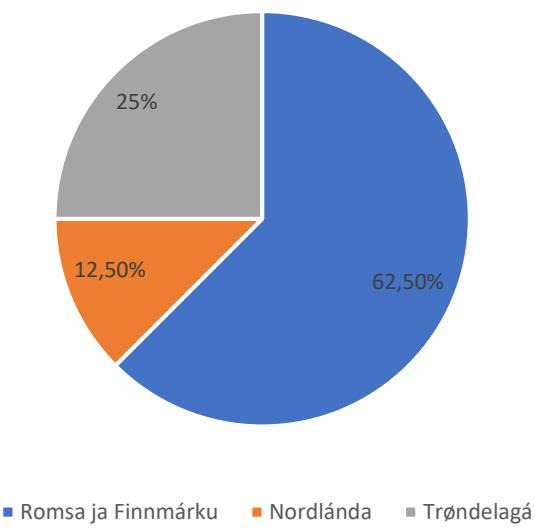
2020:s ledje oktiibuot 24 sámi mánáidgárddi. Dáid juohku lei ná:

Sámi mánáidgárddit

Lassin sámi mánáidgárddiide addojuvvo ollesárvosaš sámegielfálaldat dáža mánáidgárddiid sámi ossodagain. 2020:s ledje 8 sámi ossodaga dáža mánáidgárddiin, main sullii 63 % leat Romssa ja Finnmárkku fylkkas Dasa lassin leat mánáidgárddit main lea sámi ossodat Nordlánddas (1 julevsámi ossodat) ja Trøndelágas (2 lullisámi ossodaga).

Sámegielfálaldat dáža mánáidgárddiid sámi ossodagain

Sámegielaid hálddašanguovllu mánáidgárddiid lohku

Dan 24 sámi mánáidgárddis leat 19 sámi mánáidgárddi sámegielaid hálddašanguovllu gielldain. Lassin dan 19 sámi mánáidgárddái lei hálddašanguovllus maiddái okta mánáidgárddi mas lea sámi ossodat ja 4 mánáidgárddi main lei sámegieloahpahusfálaldat. Oktiibuoat addojuvvui sámi mánáidgárdefálaldat 24 mánáidgárddis sámegiela hálddašanguovllus.

Mánáid lohku geat ožžo sámi mánáidgárdefálaldaga 2020 lei 813 máná. Sámediggi lea 2020:s registeren, doarjjahálddašeami bokte mánáidgárddiide, ahte oktiibuot 813 máná ožžo sámegielat mánáidgárdefálaldaga. Buot mánain lea vuogatvuohta mánáidgárdesadjái, ja Sámediggi diehtá ahte sahttet leat eanet mánát go dát, geat ožžot sámegielat mánáidgárdefálaldaga dain 52 mánáidgárddiin mii ii boađe ovdan doarjaortnegiin. Doarjaortnegat leat ohcanvuđot ortnegat ja mánáidgárddit ja mánáidgárdeeaaggádat válljejit ieža galget go ohcat doarjaga. 813 mánás ožžo 526 máná sámi mánáidgárdefálaldaga sámegielaid hálldašanguovllus.

2.2.2 Doarjja sámi giellaoahpahussii mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
21210 Doarjja sámi giellaoahpahussii - ohcanvuđot doarjja	1 704 500	1 845 000	1 845 000	140 500

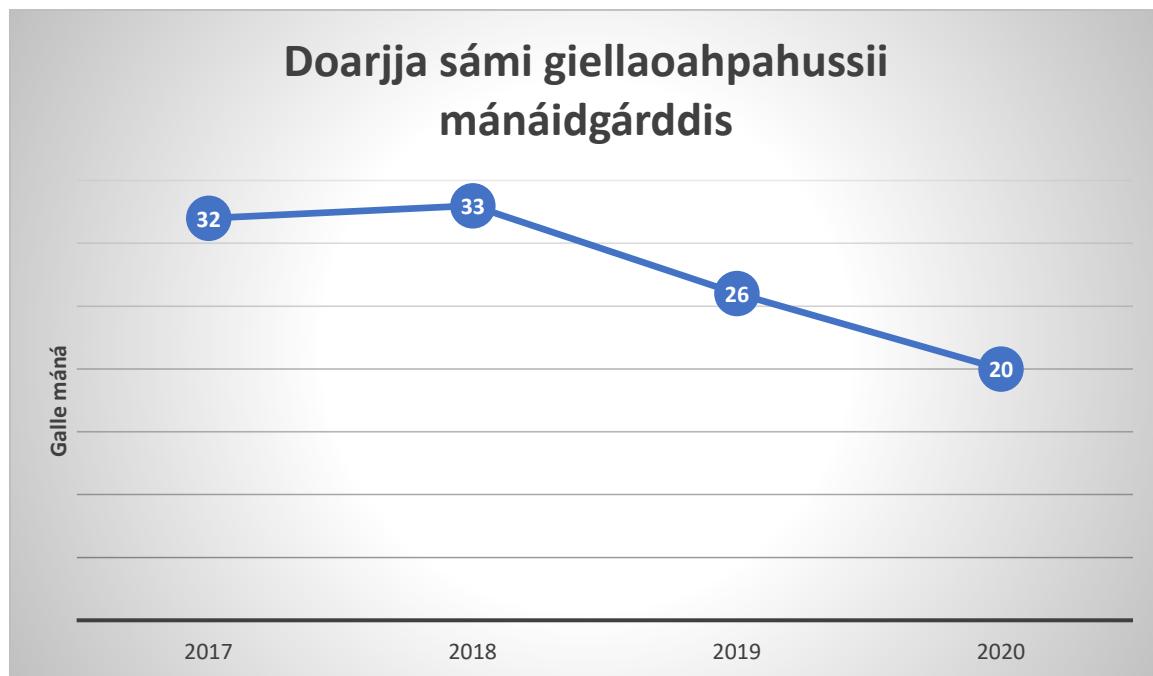
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
21210 Doarjja sámi giellaoahpahussii - ohcanvuđot doarjja	1 920 700	0	216 200	1 704 500

Doarjaortnega mihttomearri - sámi giellaoahpahus mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit fállit sámi giellaoahpahusa.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21210 Doarjja sámi giellaoahpahussii mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja	21	20	1

Doarjja juolluduvvui sámi giellaoahpahussii dáža mánáidgárddiin mánáid vásste geat galget oahppat sámegiela mánáidgárddis. 2020:s ledje 20 mánáidgárddi geat ožžo dán doarjaga ja dát lea guhta unnit go 2019:s. Eatnašat leat Romssa(9) suohkanis gos 43 máná mánáidgárddiin ožžot sámi giellaoahpahusa.

Čájehuvvo ahte 2020:s ohce unnit mánáidgárddit doarjaga sámegieloahpahussii. Dasa sáhttet leat máŋga siva. Dásá lea hui áigeguovdilis sivvan koronavirus, go mánáidgárddit eai leat beassan addit fálaldaga nu go dábálaččat. Eará sivat sáhttet leat ahte riegádedje unnit mánát obbalaččat riikkas ja dat fas váikuha mánáidgárdelohkui mat ohcet doarjaga sámegieloahpahussii. 36 máná ožžo lullisámegielat oahpahusa mánáidgárddis, 1 mánná oaččui julevsámegielat oahpahusa ja 65 davvisámegielat oahpahusa. Lullisámegielat mánát leat lassánan go dán lagi ledje eambbo mánáidgárddit mat ohce doarjaga lullisámegielat oahpahussii.

2.2.3 Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbargui mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21220 Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbarguide - ohcanvuđot doarjja	2 152 061	1 845 000	1 845 000	-307 061
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
21220 Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbarguide - ohcanvuđot doarjja	2 354 600	122 339	80 200	2 152 061

Doarjaortnega miittomearri - prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddis:

- Buorre kvalitehta mánáidgárddiid sámi gielas ja kulturbarggus.

Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21220 Doarjja prošeavtaide ja ovddidanbargui mánáidgárddis - ohcanvuđot doarjja	20	17

17 ovddidanprošeavta ožžo doarjaga 2020:s. Vuoruhermiid mielde de juohkásii juolluduvvon doarjja ná:

- Giellalávgunprošeavttat: 1
- báikkálaš ovddidanprošeavttat: 12
- Giellačeahppi: 4

Dán lagi ledje veahá unnit ohcamat maidda juolluduvvui doarjja. Lei okta ohcci gii gesii ruovttoluotta iežaset ohcama koronavirusa dihte. Golbma ohccáma biehtaluvvojedje go šattaimet vuoruhit prošeavtaid gaskka doarjaga. Dán lagi ohccojuvvoje eanaš prošeavttat vuoruheapmái báikkálaš ovddidanprošeavttat

2.2.4 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21230 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	2 384 480	1 540 000	1 540 000	-844 480
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
21230 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	2 420 180	35 700	0	2 384 480

Doarjaortnega mihttomearri - pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmi mánáidgárddiide:

- Mánáidgárddiide, mánáidgárdeoahpaheddiide ja oahppoásahusaide lea álki fidnet pedagogalaš ávdnasiid main lea sámi sisdoallu.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21230 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	5	3	2

2020:s bohte vihta ohcama ja golmmas dain ožžo doarjaga. Ohcansubmi lei oktiibuot badjel 7,6 miljon ruvnu. 2,4 miljon ruvdno juolluduvvui ja juogaduvvui lágadusaide GROM AS, ABC Company ja Čálliid Lágadussii. GROM lágadus galgá ovddidit julevsámegillii mitaluspáhka, ABC-company galgá oðasmahttit Hutkangiissá ja Čálliid Lágadus galgá oðastit fágagirji Mánáid bajásgeassin, mii lea studeanttaid váste.

2020:is lea loahpahuvvon prošeakta Máinnasskáhppu maid Davvi Girji lea buvttadan. Dán prošektii lei addon doarjja 2016:is.

2.2.5 Juvlesámi giellatjehppe - njuolggodoarjja Árran mánnájgárddáj

Njuolggodoarjja Árran mánáidgárdái manná julevsámi giellabargui mánáidgárddis, mas 18 máná ožžo julevsámi mánáidgárdefálaldaga 2020:s. Áigumuš ortnegiin lea ahte mánáidgárdi giellačeahppi bokte galgá nannet mánáidgárddi giellaovddidanbarggu. Raporta čájeha ahte mánáidgárddi mielas dat lea ávki, ja ahte giellačeahppi geavaheamis mánáidgárddis, leat gielalaš bohtosat. Mánáidgárdi rapportere ahte sii leat eanaš doaimmaid čaðahan buriid bohtosiiguin, ja muhtin doaimmaid eai fas leat beassat ollásit čaðahit koronavírusa geažil. Mánáidgárddis ledje 5 máná geat sirde skuvlii ja válljeje sámegiella vuosttašgiellan skuvillas. Dat lea stuora olahus, ja duodašta ahte sii leat ulbmillaččat bargan giellaovddidemiin

2.2.6 Sámi mánát oðða searvelanjain - ovddidanprošeakta 2018-2022

SÁMOSa oaiveulbmil lea: Sámi filosofija galgá leat vuodđun sámi mánáidgárddiid sisdollui, gos sámi árvvut, luonddufilosofija, giella, kultuvra, jođiheapmi ja árbediedut guddet pedagogalaš barggu.

ÁRRAN (Prošeaktajodíhanjoavku) - Obbalaš plána

SÁMOSis lea dán áigodaga leamaš ollu proseassaovdánahttinbarggut mat galget oainnus doaibmabohtosid álgit buktit giđđadálvái 2021 ja ovddos guvlii. Oaivedoaibma lea leamaš ahte oažžut johtui ovdahttinbargguid erenomážit pilohtamánaidgárddiin ja čatnat gelbbolašvuođaloktema dasa. Sámi allaskuvla lea dohkkehan sierra oahppolána pilohtamánaidgárddiid jođiheddiide ja bargiide. Sámi pedagogalaš ja gielladutkan galgá maid čatnot ovdahttinproseassaide. Stuora bargu lea leamaš ahte ráhkadir bargovugiid mat sáhttet čilget mii sámi mánáidgárdepedagogikhka lea ja movt dan galgá implementeret. Dasa gullá maid gievrras giellamodeallaid pedagogalaš bargu.

SÁMOS prošeakta lea SPR doaibmaplásas ja ulbmil lea álggahit miehtá sámi SÁMOS prošeavtta mii ovddida sámi mánáidgárdepedagogikhka. Aktasaš bargojoavku ásahuvvui golmma Sámedikki gaskka ja ulbmil lei válbmet Interreg-ohcama. Oaiveohcci leai Sámediggi ruota bealde ovttasbarggus

Sámedikkiin Suoma bealde. Norgga bealde galggai SáMOS mannat sisa prošektii dego sierra aktasašbargoguoibmi mii ruhtada iežas doaimmaid. Dán ovttasbarggus ii šaddan mihkkege go ohcan ii gárvejuvvon ja sáddejuvvon áigemearrái. Go dát ii lihkkostuvvan de lea SáMOS joatkán ovttasbarggu suoma beal Sámedikkiin ja čakčat 2020 leat sii ieža ohcan ruđaid ulbmiliin bidjat johtui konkrehtalaš aktasašbarggu SáMOSiin norgga bealde Sámis. SáMOS lea ain gearggus bidjat fámuid dasa ahte miehtá Sámi SáMOS boahtá johtui, ja ovttasbargá áinnas fas Sámedikkiin Ruotabealde go sii ieža leat gergosat čuovvolit ovdánahttinbarggu.

Sámediggi lea cealkán ahte SáMOS-prošeakta sáhttá leat ságastallanguoibmin ja ráđđeaddin árktaš prošektii ruoššabeale. Nugo omd. Árktaš ráđi ja Arctic Children Preschool education and smooth transition to school prošeavtta botke.

Koronavirus lea váikkuhan SáMOS prošektii ja leat ollu proseassat mat leat marjiduvvon dán geažil. Dat leat omd.:

- Sámi oahpahuskonferánsa galggai čađahuvvot miessemánu 2020, lea mearriduvvon čađahuvvot 5.-7.b golgotmánu 2021. Konfereansa lea aktasašbargu SáMOS ja Sámi Allaskuvla gaskkan.
- Pilohtamánáidgárdeprošeakta galggai álggahuvvot árra čavčča 2020. Dat lea marjiduvvon odđajagimánnui 2021. Delle álggahuvvo ovdánahttinbargu ja sierra gelbbolašvuodakten maid Sámi allaskuvla lájida.
- Dutkan sámi pedagogihkas ja gielas Pilohtamánáidgárddiid aktavuođas lea marjiduvvon árra čavččas 2020 giđđii 2021.

Ferte veardiduvvot ahte galgágo olles prošeaktaáigodat guhkiduvvot, nu ahte olle buot prosessaid čađahit nu movt lea plánen.

SáMOS prošeakta lea organiserejuvvon loaidduid mielde. Dá leat 2020 bohtosat iešguđet loaiddus	
MIELGUOIMMIT JA DIEHTOJUOKIN (Loaidu 1)	<p>Mielguoimmit: SáMOSis ja Sámi allaskuvllas lea šiehtadus, mii buktá nanu vuodo ovttasbargui máŋgga dásis. 2020:s leat guokte aktasašbarggu válbmejuvvon formála dásis.</p> <p>1. Ovdánahttin prošeakta Sámi allaskuvllain SáMOSa ja Sámi Allaskuvla bargaba ovttas ovddidan dihte sámi pedagogalaš ja sámi giellaovdáneami mánáidgárde oahpahusas ja dutkamis Sámi allaskuvllas. Ovdamearkka dihte váilu otne vejolašvuohta sámi mánáidgárdeoahpaheaddjestudeanttaide joatkit masterdásis. Dása lea dárbu bargat guhkit áiggi strategijiaiguin gos vejolašvuodaid ja hehtehusaid ferte giedahallat</p> <p>2. Šiehtadus Sámi lohkanguovddážiin SáMOSa ja Sámi Lohkanguovddáža ovttasbargošiehtadus lea válbmejuvvon 2020:s. sisdoallu ahte ovttas čađahit erenomážit gelbbolašvuodaktemiid sámi mánáidgárddiiguin sámi pedagogihkas ja gievrras giellamodeallaid atnuiváldimiid.</p> <p>Diehtojuohkin:</p>

	<p>SáMOS lea lágidan guokte seminára lullisámi. Fáddan lei sámi pedagogalaš- ja giellaovdáneami birra vánhemiidda ja oahpaheddiide. Gaskal 40 ja 50 olbmo válde oasi logaldallamiin ja ságastallamiin goappaš govllun.</p> <p>Muđui leat dollejuvvon diehtojuohkinčoahkkimat earret eará daiguin: Trøndelága Fylkkamánnin, Oahpahusdirektoráhtain (UDIR) ja Romssa universitehtain.</p>
DIEHTOČOAGGIN (Loaidu 2)	<p>Gelbbolašvuodaloktema kárten Gelbbolašvuodaloktema kárten lea sáddejuvvon olggos sámi mánáidgárddiide miessemánu álggus. Ulbmil lea ah te oazžut eanet dieđuid makkár gelbbolašvuoda dárbbut sámi mánáidgárddiin leat ja de sáhttit lasihit sámi pedagogihka- giellaoahppan ja ovdáneapmi.</p> <p>Oahpahuskonfereansa Oahpahuskonfereansa maid SáMOS ja Sámi allaskuvla galggaiba lágidit manjiduvvui koronavirusa geažil.</p> <p>Reggio emilia Oahppan dihte movt sii barget pedagogalaččat ja leat doalahan sin sierralágán pedagogihka de lea prošeavttas oktavuohta Reggio emilia mánáidgárddiin ja pedagogaiguin.</p> <p>Sámi mánáidgárddiid historjá SáMOS lea čohkken dieđuid sámi mánáidgárdehistorjá olles Sámis, sihke norgga, ruota, suoma ja ruoššabeale sámis.</p>
MÁNÁIDGÁRDEOVDÁNEAPMI (Loaidu 3)	<p>Pilohtamánáidgárdekonsepta Pilohtamánáidgárdekonseptas geahččaluvvo ja ovddiduvvo sámi pedagogalaš ovdáneapmi gos leat vuolggasadjin sámi árbevirolaš árvvit ja máhttu.</p> <p>Pilohtamánáidgárddiid válljen Sámediggi oačcui ovcci ohcama mánáidgárddiin geat áigo šaddat Pilohtamánaidgárdir. Gávcci mánáidgárddi devde gáibádusaid beassat pilohtamánaidgárdir. Sámediggi háliidivččii ah te buot livčče beassan searvat pilohtamánaidgárdir oktanaga, muhto resurssaid geažil fertet álggahit ovdánahttinbarggu njealji mánáidgárddis dán vuoru.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suaja maanagierte, Snoasas • Álttā siida AS, Álttás • Vuonak Mánáároj, Ajluovttas (ovdal Árran mánájgárdde) <p>Badjemánáid beaiveruoktu AS, Kárášjogas</p> <p>Pilohtamánáidgárdeprošeavta čadaheapmi Pilohtamánáidgárdeprošeakta álggaheapmi lea manjiduvvon 2021:i. 2020:s leat čadahanplána válbmen ja pilohtamánaidgárddiguin lea šiehtadus dahkkon.</p>
GELBBOLAŠVUODA OVDÁNAHTTIN (Loaidu 4)	<p>Pilohtamánáidgárdde (PMG) oahppoplána ja oahpahus Pilohtamánáidgárdde (PMG) oahppoplána ja oahpahus Sierra oahppoplána Pilohtamánáidgárddiide lea válbmejuvvon ja dohkkehuvvon Sámi allaskuvlla bealis dutkan ja oahppostivras.</p> <p>Koronadili dihte lea oahpahusa álggaheapmi ovttasráđiid Sámi allaskuvllain mearriduvvon sirdot 2021:i</p>

	<p>Sámi pedagogalaš dutkan Sámediggi lea 2020:s almmuhan gilvaleapmái sámi mánáidgárdepedagogalaš dutkanprošeavtta mii galgá čađahuvvot pilohtamánáidgárdeovdáneami oktavuođas guovtti jagi siste. Dutkan galgá čalmmustahttit, čilget ja defineret sámi pedagogihka ja didaktihka sámi mánáidgárddis.</p>
	<p>Gielladutkan 2020:s lea stipendiáhtta gielladutkamis almmuhuvvon Sámi allaskuvllas. Doppe lea okta vuoruheapmi čatnon pilohtamánáidgárdeprojekti.</p>
PEDAGOGALAŠ ÁVDNASAT (Loaidu 5)	<p>Pedagogalaš ávdnasat Sámediggi lea 2020:s rievadan doarjanjuolggadusaid doarjaortnegis pedagogalaš ávdnasat ja rahpan vejolašvuoda ahte lágádusat sáhttet ohcat doarjagiid pedagogalaš materiála mánaidgárdeoahpahedjiid várás. Dát galgá leat doarjjan SÁMOS gelbbolašvuodakten bargui. Dát lea buktán vejolašvuoda earret eará juolludit doarjaga oðasmahttit sámi vuosttaš oahppogirji sámi pedagogihkas.</p>
GIEVRRAS GIELLAVUOGIT (Loaidu 7)	<p>Gievrras giellavugiid definisuvdna Prošeakta lea 2020:s álggahan bargoavku mas lea bargu ahte buktit gievrras giellavugiid definisuvdna čilgehusa.</p>

2.3 Árbevirolaš máhttua ođđa áiggis

Ángiruššansuorggi mihttu:

- Sámi mánáidgárdi lea huksejuvvon árbedieđu ala.

Dás ii leat konkrehta doaibma dahkkon, muhto árbevirolaš máhttua lea oassin go Sámediggi ovddida áššiid mat gusket sihke mánáidgárddi sisđollui, rámmaplána implementeren bargui ja gelbbolašvuoda loktemii.

2.3.1 Čoahkketabealla - Árbevirolaš máhttua ođđa áiggis

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
21200 Doarjja sámi mánáidgarddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuodot doarjja	7 207 800	7 430 000	222 200
Submi	7 207 800	7 430 000	222 200

2.3.2 Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21200 Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	7 207 800	7 430 000	7 430 000	222 200

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj.ruovt. 2020	Máksoj.ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
21200 Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	7 546 600	109 400	229 400	7 207 800

Doarjjaortnega mihttomearri - sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain dáža mánáidgárddiin lea fálaldat mii lea huksejuvvon sámegiela ja kultuvrra ala.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21200 Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	32	32	0

Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat	
Galle sámi mánáidgárddit mat leat ožzon doarjaga	32 mánáidgárddi
Galle máná sámi mánáidgárddiin	588 máná
Galle máná sámi ossodagain dáčča mánáidgárddiin	123 máná

Oktiibuot ožžo 813 máná sámi mánáidgárdefálaldaga 2020:s, dan ektui go 2019:s ožžo 26 eanet máná sámi mánáidgárdefálaldaga. Dábalaš lea ahte mánáidloku lassána dahje njedjá veaháš, muhto dattetge leat mánáidlogut ja sámi mánáidgárddiid ja sámi ossodagaid lohku bisson oalle dássidit.

2.4 Máhttu ja gelbbolašvuohta huksejit boahtteáiggi mánáidgárddiid

Ángirušansuorggi mihttomearri:

- Eanet máhttu ja gelbbolašvuohta mánáidgárdesuorggis

Gelbbolašvuoden lokten mánáidgárddis lea fáddá mainna Sámediggi lea bargan dán jagi, earenoamážiid SáMOS prošeavtta ovdánahtindoaimmaid oktavuođas.

Sámedikkis lea buorre gulahallan ja ovttasbargu fylkkamánniguin mánáidgárdeáššiid birra, ja gelbbolašvuoden lokten lea okta ovttasbargofáttáin. Mis lea ovttaoivilvuohta ahte sámi mánáidgárddiid bargit galget oažžut gelbbolašvuoden loktema. Muhto Sámedikki lea oaidnán go lea čuvvon proseassaid ahte gelbbolašvuoden lokten ii soaitte dáhpáhuvvat ulbmillaččat sámi mánáidgárdebargiid guovdu. Bajtdási strategijain lea šihttojuvvon ahte gelbbolašvuoden lokten galgá sámi mánáidgárddiide leat buorrin lihka go muđui eará mánáidgárddiide Norggas. Lea vásihuvvon ahte nu go

gelbbolašvuodahuksenvuogádat mánáidgárddiide lea biddjon dál de sáhttá leat ahte sámi mánáidgárdebargiid dárbbut bázahallet. Ovdamearkan dasa sáhttet leat ahte:

- Nu movt odne lea de ii leat nationálá dásis ovttasge bajilgovva makkár gelbbolašvuodällokten lea addon sámi mánáidgárdebargiid
- Ii leat kártejuvvon makkár gelbbolašvuoda dárbbut leat sámi mánáidgárddiin.
- Ii leat biddjon sierra ruhtadeapmi gelbbolašvuodadoaimmaide
- Universitehtat ja allaskuvllat geain lea gelbbolašvuohhta addit gelbbolašvuodälloktema sámi mánáidgárddiide leat čatnon odne dušše muhtin dihto regiovnnaise, ja sámi mánáidgárddit leat miehtá Norgga.

Dáid hástalusaid lea Sámediggi lokten dan oktavuođas go Sámediggi ja máhttodepartemeanta čadaheigga konsultašuvnna ođđa njuolggadusaid birra báikkálaš gelbbolašvuodälloktemii mánáidgárddiin ja vuodđooahpahussii. Sámediggi ovddidii dárbbu sierra vuogádahkii sámi gelbbolašvuodälloktemii ja evttohii, lassin dan njuolggadussii mii dohkkehuvvui ,ahte livčii dárbašlaš ja heivvolaš ásahit sierra njuolggadusaid sámi gelbbolašvuodälloktemii.

Lea maid čájehuvvon ahte eai gávdno ruđat maid sáhttá geavahit ovdánahttin- ja gelbbolašvuodälktenbargguide. Sámediggi lea SÁMOS ovdánahttinbargguid oktavuođas geahččalan oažžut daid juo ásahuvvon vuogádagaid mat leat rámmaplána implementerema ja gelbbolašvuodällokten áŋgiruššama váste. Lea čájehuvvon ahte ii guđege dásis leat munni heivehit áŋgiruššama nu ahte sáhttit ovttas ovddidit gelbbolašvuodälloktema sámi mánáidgárdebargiid váste. Áigumuš ja ovttaoaivilvuohhta gal lea ovttasbargoguimmiid gaskka, muho rámmat hehttehit ovdáneami. Omd de leat ruđat mat várrejuvvon gelbbolašvuodälloktemii regiovnnain čadnon daid dárbbuid vuodđul mat sin regiovnnain leat. Sámediggi ballá ahte nu go vuogádat lea dál ahte das lea váikkuhus ahte buot mánáidgárddit main lea sámi mánaidgárdefálaldat eai oaččo dan gelbbolašvuodälloktema masá sis lea dárbu. Dát vuorjašuhttá Sámedikki go gelbbolašvuodälktenstrategijjas "Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018-2022" daddjo hui čielgasit ahte ulbmil lea ahte sihkaraste ahte buot mánát ožzot mánáidgrdefálaldaga mas lea alla kvalitehta, ja ahte mánáidgárddiin fete leat dárbašlaš gelbbolašvuohhta sámegielas, kultuvrras ja árbevirolaš máhtus.

Sámediggi áigu joatkit dánna bargat go oaidná ahte dás orru struktuvrralaš boastuvuohhta mii váikkuha mánáidgárddiid kvalitehtaovddidanbargui. Nationála dásis lea ulbmilin nannet ja loktet kvalitehta mánáidgárddiin. Seamma ulbmil lea Sámedikkis.

2.4.1 Čoahkketabealla - máttu ja gelbbolašvuohhta huksejit boahtteáiggi mánáidgárddiid

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
22503 Mánáidgárddiid doarjjaortnega evalueren	600 000	200 000	-400 000
Submi	600 000	200 000	-400 000

2.4.2 Mánáidgárddiid doarjjaortnega evalueren

Sámediggi lea bidjan almmolaš gilvohallamii árvvoštallat Sámedikki doarjjaortnegiid mánáidgárddiide. Sámediggi vuordá árvvoštallanbarggus oažžut dilálašvuodaraporta das movt mánáidgárddit vásihit

doarjaortnegiid, oažžut evttohusaid buoridemiide ja vejolaš oðða čovdosiidda. Dan barggu čuovvulit ain.

2.5 Sámi sisdoallu skuvllas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ohppiin ja ohppiin geain lea sámegiel oahpahus ožžot oahpahusa sámegielas ja sámegilli mas lea buorre kvalitehta

2.5.1 Čoahkketabealla - sámi sisdoallu skuvllas

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
22600 Oahppoplánaid revideren - prošeakta	1 354 781	2 850 000	1 495 219
21130 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuodot doarjja	74 921	500 000	425 079
22402 Erenoamášpedagogalaš fágabeaivvit - konferánsa	0	120 000	120 000
Submi	1 429 702	3 470 000	2 040 298

Sámediggi bargá iešguđet arenain sihkkarastin dihtii ahte sámi mánát ožžot ollašuhttojuvvot iežaset oahpahusvuigatvuodaid. Buot sámegiela oahppoplánat leat jorgaluvvon buot golmma sámegielaiade, ja Sámediggi lea sihkkarastán sámi sisdoalu eará nationála plánaide. Sámediggi bargá maiddái doarjaávdnasiiguin sámegillii vuosttaš- ja nubbingiellan. Buohtalas dásseárvosaš plánat maid jorgaluvvojít sámegillii.

Sámediggi maiddái bagada gažaldagain mat gusket sámegieloahpahussii. Vaikke vel lea ge nu ahte gažaldagain sámegieloahpahusa oktavuođas galget skuvlaeaiggádat ja hálddašeaddjít bagadit, de válđet ollugat oktavuođa Sámedikkiin dán áššiin. Dat boahtá ovdan Riikarevišuvnna dokumeanttas 3:5 (2019-2020).

SISDOALLU		STÁHTUS/BOADUS
SEARVAN BARGUI OAHPAHUSLÁGAIN	Oahpahuslákka lea oðasmahttojuvvomin.	Sámediggi ii beassan nammadit lahtuid lávdegoddái ja nu lea ge uhccán vejolašvuhta váikkuhit láhkabargui. Dat lea Sámedikki mielas moaittehahti.
SÁMEDIKKI GULASKUDDAN OAHPAHUSLÁGA BIRRA	Sámediggi čađahii sierra gulaskuddama oahpahuslákhalávdegotti čilgehusa birra oðða oahpahuslága oktavuođas.	Sámediggái bohte árvalusat dáidda fáttáide: <ul style="list-style-type: none"> Skuvlaeaiggáda bagadangeatnegasvuhta sámi oahpahusas Árbedieđu viidáseappot fievrídeapmi Vuigatvuhta oahpahussii mángga sámegielas Gáiddusoahpahus ja giellalávgummat Sámegieloahpahus sámegiela hálddašanguovllus

		Rájahis sámi oahpahus.
NATIONÁLA RÁMMAPLÁNA - SFO	Oahpahusdirektoráhta lea hábmen odđa rámmaplánaevttohusa SFO várás. Sámediggi lei mielde referánsajoavkkus.	Sámediggi lea duhtavaš go sámi perspektiiva lea fuolahuvvon odđa rámmaplánas.
GÁIDDUSOAHPAHUS- FÁLALDAGA BUORIDEAPMI	Riikarevišuvnna loahppajurdda lei ahte sámegiela gáiddusoahpahusfálaldagas leat stuorra erohusat. Organiseremis ja oahpahusa čađaheamis leat headjuvuodat.	Sámediggi čuovvula dán barggu, ja lea jagi 2020 veahkehan olggobealde doaimmaheddjiid buoridit dán fálaldaga.
STUORRADIGGE- DIEĐÁHUS JOATKKAOAHPAHUSA BIRRA	Odđa diedáhus galgá hábmejuvvot joatkaoahpahusa birra.	Sámediggi lea ovddidan árvalusaid earret eará dáid fáttáide: <ul style="list-style-type: none"> • Daid ohppiid fága- ja diibmojuohku geain lea sámegiella oahpahusas • Oahpaheddiid gealbodárbu Váilevaš dutkan dán suoggis
NATIONÁLAGEALBO- POLITIHKALAŠ RÁĐDI	Sámediggi lea dárkojeaddji nationálagealbopolitihkalaš ráđis.	Sámediggi áigu kártet sámi servodaga gealbodárbbu. Bargu lea álgghahuvvon ja galgá loahpahuvvot jagi 2023.
SÁMI OAHPAHUS	Deanu gielda áigu fállat sámi oahpahusa buot ohppiide, ja lea ohcan beassat hábmet sierra oahppoplána sámi oahpahussii.	Sámediggi ii leat dahkan mearrádusa das jagi 2020, muhto áigu dan čuovvulit viidáseappot.

2.5.2 Oahppoplánaid revideren - prošeakta

Fágaodasmahtima 2. oassái gullá hábmet oahppoplánaid fidnofágade ja studerenráhkkanahtti oahppoprográmmaide. Sámediggi lea jagi 2020 nammadan olggobealde oahppoplánajoavkolahtuid ráhkadir dáid oahppoplánaid main Sámedikkis lea ovddasvástádus:

- Jo2 duodji ja boazodoallofága
- Jo3 duodjefágat ja boazodoallofága
- Studerenráhkkanahtti prográmmafágat sámi musihkka ja lávdit Jo1, sámi visuála kultuvra ja sámi historjá ja servodat.

Sámediggi áigu fuolahit sámi sisdoalu buot oahppoplánaide sihkkarastin dihtii ahte skuvllat ja organisašuvnnat dovddastit geatnegasvuodaset oahppoplánaid sámi sisdoalu vuodul ja vuogatvuoda vuodul sámi oahpahussii.

Sámediggi lea 31.03.20 dohkkehan válljenvejolaš studerenráhkkanahtti Jo1 prográmmafágá Sámi musihkka ja lávdi davvisámegillii. Oahppoplána lei válmmas geavaheapmái jagi 2020 čavčča rájes. Dat eará oahppoplánat leat hábmejuvvon ja leat dál gulaskuddamis odđajagimánu 2021 loahpa geahčái.

Doarjaávdnasat oahppoplánaide

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámegielfágain ja fágaodasmahttimis galget ráhkaduvvot doarjaávdnasat fágaide. Galget ráhkaduvvot filmmažat sihke sámegillii vuosttašgiellan ja sámegillii nubbingiellan, ja Sámediggi lea jagi 2020 nammadan bargojoavkku álgghahit dán barggu.

Sámediggi lea ovttasráðiid Oahpahusdirektoráhtain ásahan bargojoavkku mas leat mielde olbmot iešguđet fágaduogážiin vuodđoskuvladási rájes gitta joatkkaskuvladási rágjai ja sii galget ráhkadit doarjaávdnsaaid muhtun oahppoplánaide (servodatfága, luonddufága, ROEE, biebmu ja dearvvašvuhta).

Fágaođasmahtima oasálaččat lágidedje gulahallankonferánssa goalmmát geardde. Áigumuš konferánssain lei movttiidahttit skuvllaid ja skuvlaeaaggáid ovttasbargat ja láhčit dili proseassaide mat ovddidit duohtha ohppiidmielváikkuheami, mas deaddu biddjojuvvo dasa mii skuvlalanjas geavvá. Sámediggi lea okta oasálaččain ja lea leamaš mielde plánemin ja váikkuheamen ahte sámi skuvla maid čalmmustuvvui konferánssas, earret eará lei Guovdageainnu nuoraidskuvla filmmaža dahkan ohppiid oasálastima birra.

Eksámenortnet

Fágaođasmahtima ja ođđa oahppoplánaid oktavuođas ođasmahttojuvvui eksámenortnet. Sámediggi lea gulahallan oahpahusdirektoráhtain eksámenortnega ođasmahtinbarggu oktavuođas ja eksámenlavdegottis leat leamaš sámi ovddasteaddjít. Deataleamos rievdadus lea ahte šaddet eanet iešguđetlágan bargobihtát buot fágain. Eksámenortnet lei gulaskuddamis jagi 2020. Sámediggi ávžžuhii vástidit gulaskuddamii ja oažžut gulaskuddancealkámušaid sihke sámegielfágaide ja erenoamáš sámi fágaide.

Sámediggeráđđi mearridii 2020 čavčča eksámena sámegielas vuosttašgiellan, sámegielas nubbingiellan - sámegiella 2, sámegiella 3 ja sámegiella 4, sámegiela čiekjudeamis ja válljenvejolaš prográmmafágas Jo1 dásis - sámi musihkka ja lávdi.

Nationála kvalitehtaárvvoštallanvuogádat

Máhttodepartemeanta lea addán Oahpahusdirektoráhtii bargamuššan hábmet ollislaš plána oahpahusa kvalitehta várás. Sámediggi hálíida eanet dieđuid sámi ohppiid oahpahusa kvalitehta birra ja Sámi lohkanguovddáš lea dat sámi ásahus mas lea eanemus gelbbolašvuhta dan suorggis. Danne lea jagi 2020 ásahuvvon ovttasbargu gaskal Sámedikki ja Sámi lohkanguovddáža.

2.5.3 Árbediehtu vuodđooahpahusas – ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
21130 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	74 921	500 000	500 000	425 079
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
21130 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	283 861	198 940	10 000	74 921

Doarjaortnega mihttomearri - árbediehtu vuodđooahpahusas 2020:

- Implementeret sámi árbedieđu vuodđooahpahussii ja (báikkálaš) oahppoplánaide

	Oktiibuot	Juolluduvvон	Biehtaluvvон
21130 Árbediehtu vuodđooahpahusas	5	4	1

Doaibmabijut mat ožžo doarjaga, geavahit daid loktet ohppiid diehtomielalašvuoda iežaset kultuvrii ja árbevirrui. Dát lea dehálaš oassi sámi giela ja árbevirolaš máhtu čanastumis.

2.5.4 Rájahis sámi oahpahus

Sámi Parlamentáralaš Ráđđi gieđahalai lagi 2020 Rájahis sámeoahpahusa ovdaprošeaktačállosa ja dagai mearrádusa joatkit dainna bargguin. Norgga Sámediggi lea čállán prošeaktaraportta viidásat bargui. Prošeakta álggahuvvui juovlamánnus 2020 ja loahpahuvvo suoidnemanus 2021. Lea ásahuvvon bargojoavku mas leat gávcci lahtu. Joavkku mandáhta lea čállit oktasaš julggaštusa sámi mánáidgárddiide ja skuvllaide miehtá Sámi. Joavkkus leat leamaš guokte oktasaš bargočoahkkima lagi 2020.

2.6 Oahppobiras ja skuvlaovddideapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorit ja oadjebas oahppobirrasat.

2.6.1 Čoahkketabealla - oahppobiras ja skuvlaovddideapmi

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
22400 Fierpmádat sámegieloahpahussii - Sámi allaskuvla - njuolggodoarja	486 150	515 000	28 850
23100 Bargu eastadit givssideami - prošeakta	0	1 000 000	1 000 000
Submi	486 150	1 515 000	1 028 850

2.6.2 Sámegieloahpahusa fierpmádat/ NetSam - njuolggodoarja Sámi allaskuvlii

Njuolggodoarja addojuvvo ruhtadit sámi oahpahusfierpmádaga - NetSam - man čállingoddi lea Sámi allaskuvlla Lohkanguovddáš. Mihtun juolludeapmái lea buresdoaibmi riikaviidosaš fierpmádat mii lea ávkin oahpaheddjiide ja earáide geat barget oahpahusain sámegielas ja sámegillii.

NetSam doalai fágačoahkkaneami lagi 2020. Čoahkkaneami válđofáddán lei fágaodasmahttimá atnuiváldin báikkálaš plánain sámegelfágas buot cehkiin. Sámediggi oassálastii čoahkkaneapmái sáhkavuoruin ođđa oahpahusplána birra.

2.6.3 Bargu eastadit givssideami - prošeakta

Háhkat dieđuid givssideami birra

Ráđđehus mearridii lagi 2020 joatkit nationála searvešiehtadusa givssideami vuostá iešguđet organisašuvnnaiguin, mat galget čalmmustahttit mánáid ja nuoraid psykososiála birrasa. Sámediggi dovddahii lagi 2020 jođiheaddjičoahkkimis ovttas eará doaimmahedđiiguin ahte searvevuhta givssideami vuostá berre jotkojuvvot, ja ahte Sámediggi ain galgá leat mielde dán bárggus.

Plánejuvvon konferánsa givssidanváttisvuodaid birra šluhttejuvvui koronavirusa geažil.

Lea dehálaš láhčit mánáide vejolašvuoda gollut servodagas, ja dat lei ge Sámedikki ulbmil mánáidforumá ásaheemiin mánáide ja nuoraide. Dát bargu šluhttejuvvui 2020:s koronavirusa geažil. Sámediggi álgá bargguin fas go lea vejolaš 2021:s.

2.7 Oahpponeavvut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi oahppit ja oahppit geat ožot sámegiel oahpahusa fidnejit sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegillii. buot fágain ja vuodđoskuvlla oahppoplánaid mielde

2.7.1 Čoahkketabealla - oahpponeavvut

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuodot doarja	17 919 914	17 590 000	-329 914
22700 Rámmásiehtadusat sámi lágádusain	3 000 000	3 000 000	0
22000 Ovtas - Aktan - Aktasne - Sámi allaskuvla - direkte tilskudd	625 760	773 000	147 240
22810 Movtiidahttindoaibmabidju oahpponeawoovddideddjiide -	0	100 000	100 000
22801 Oahpponeavvuid ovddideami doarjaga evalueren - evaluer	500 000	500 000	0
Submi	22 045 674	21 963 000	-82 674

Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami doarjanjuolgadusain maid sámediggeráddi lea dohkkehan, bohtet ovdan sámi oahpponeavvoráhkadeami kvalitehtaevttut. Sámediggi lea gulahallamin lágádusain ovdáneami birra ja Sámediggi čuovvu daid seamma láhkageatnegahttojuvvon ovddidangáibádusaid go oahpahusdirektoráhta.

Sámedikkis leat guhkit áiggi vuollái gártan gaskaoamit buorrin oahpponeavvoprošeavtaid doarjaoažžuide. Dát prošeavttat leat álggahuvvon áigá juo, muhto eai leat ovdan go leat váilon čállit ja jorgaleaddjít. Go dáid hástalusaide eai leat gávdnon čovdosat, lea Sámediggi álggahan proseassa doarjaoažžiguin ja mearridan loahpahit prošeavtaid ja geassit ruovttoluotta doarjagiid. 2020:s loahpahuvvojedje vihtta prošeavta. Sámediggi ferte joatkit bargguiguin, nammalassi čavget juolludusaid ja čuovvulit doarjagiid. Prošeavtaid loahpaheamit leat váikkuhan earenoamážit julevsámi ja lullisámi oahpponeavvuid buvttadeapmái, mat ledje ovdaččas juo hearkkes dilis. Das leat stuorat hástalusat maidda ferte bidjot návccat ovttasbargat viidábut vai oččošeimmet dárbbashašlaš gelbbolašvuoda ja resurssaid sadjái.

Sámedikkis lea áigumuš evalueret oahpponeavvoráhkadandoarjaga. Jagi 2020 várrii Sámediggi 500 000 ru oahpponeavvoráhkadandoarjaga evalueremii. Loahpas lagi lea Sámediggi almmuhan gilvvu evalueret oahpponeavvoráhkadeami ohcanvuodot doarjaaortnega ja oahpponeavvuid gaskkusteami. Ulbmil evalueremien lea oažžut vuodo buoridit Sámedikki ohcanvuodot doarjaaortnega organiserema, hábmema ja hálldašeami ja buoridit sámi oahpponeavvuid diehtojuohkima ja olaheami.

2.7.2 Doarjja oahpponeavvuid ovddideapmái - ohcanvuđot doarjja

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	17 919 914	17 590 000	17 590 000	-329 914

	Juolluduvvon 2020	Geassojuovt. 2020	Máksojruovt. 2020	Rehketoallu 2020
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	28 340 000	4 767 765	652 321	17 919 914

Lassijuolludeapmi Oahpahusdirektoráhtas mii lea 5 000 000 ru lea fievrriuvvun sisaboahutun.

Doarjaortnega mihttomearri - oahpponeavvuid ovddideapmi:

- Sámediggi ovddida buot fágain sámegiel oahpponeavvuid mat heivejit vuodđooahpahusa oahppoplánaide

Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21000 Doarjja oahpponeavvuid ovddideapmái	32	16

Sámedikkis lea ovddasvástádus sámegiel oahpponeavvoráhkadeamis, sihke dábálaš ja erenoamážit heivehuvvun oahpponeavvut, vuodđooahpahussii 1.-13. jahkecehkiide.

Juolluduvvon doarjagat oahpponeavvoprošeavtaide

Sámediggi lea plánaáigodahkii vuoruhan fágaid main lea dárbu ráhkadahttit oahpponeavvuid ja lagi 2020 juolluduvvui oktiibuot 25 miljon ruvnno doarjja oahpponeavvoprošeavtaide (jagi 2020 vuoruhemiid olis).

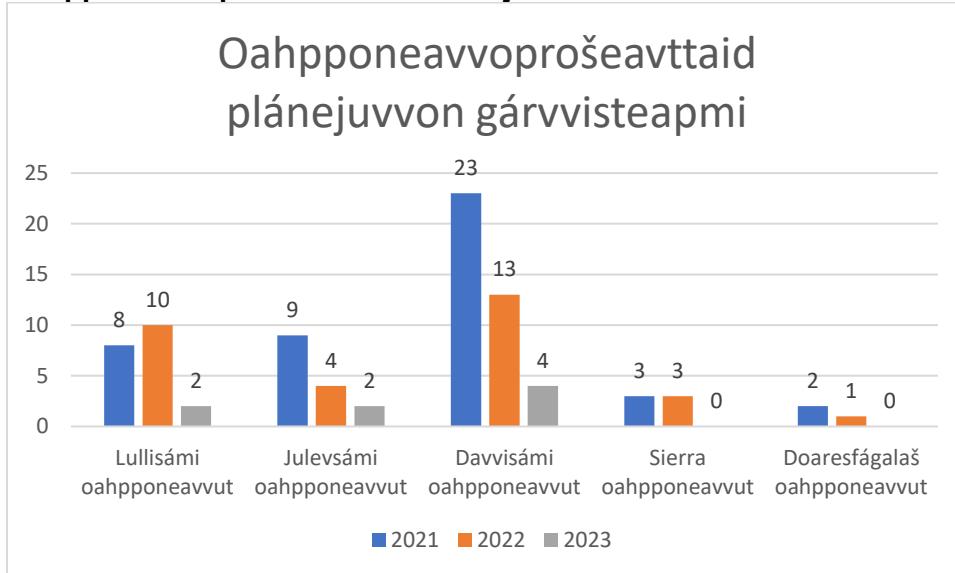
Oahpponeavvoprošeavttat galget gárvánit golmma jagis, manjemusat juovlamánu 2023.

Gárvvistuvvon oahpponeavvobuktaga

Jagis 2020 leat gárvvistuvvon oktiibuot 31 oahpponeavvobuktaga mat leat ruhtaduvvun Sámedikki doarjagiin. Dan logus leat sihke oasit oahpponeavvoráidui ja ollislaš oahpponeavvut. Muhtin oahpponeavvut leat maid ráhkaduvvun buot golmma sámegielaiide.

Oahpponeavvut	Davvi-sámeigella	Lulli-sámeigella	Julev-sámeigella	Gielddasámeigella
Fáddágirji, sámeigella nubbingiellan 1.-4. jahkecehkiide		6	6	
Digitála oahpponeavvu, sámeigella vuosttašgiellan Jo2 ja Jo3		2		
Fáddávuđot oahppogirji sámeigella nubbingiellan		1		
Sámeigella 4 Jo1		1		
Matematihkka 5. jahkeceahkkái		1		
Digitála oahpponeavvu, fágaidrasttideaddji fáttain 1.-10. jahkecehkiide	1	1	1	
Bargogirji lohkangirjái. Sámeigella nubbingiellan, sámeigella 2, 1. ja 2. jahkecehkiide			1	
Digitála neahttaresursa oahpponeavvoráidui sámeigella vuosttašgiellan 5.-7. jahkecehkiide	1			
Digitála neahttaresursa oahpponeavvoráidui sámeigella nubbingiellan, sámeigella 2, 1.-7. jahkecehkiide.	1			
Digitála oahpponeavvu, fáddávuđot, sámeigella vuosttašgiellan 5. jahkeceahkkái	1			
Digitála oahpponeavvu, fáddávuđot, sámeigella vuosttašgiellan 6. jahkeceahkkái	1			
Digitála oahpponeavvu, fáddávuđot, sámeigella vuosttašgiellan 7. jahkeceahkkái	1			
Mobbeneastadeaddji oahppanresurssa bagadus digitála hámis	1			
Oahppogirji sámeigella nubbingiellan, sámeigella 2, 8. jahkeceahkkái	1			
Bagadallangirjjás ja koarttat jietnadanlágiide ja jietnademiide	1			
Earenoamázít heivehuvvon oahpponeavvu, APP - afasiija ja hállanváttisvuodat	1			
Fáddágirji - oasáš Guoládatnjárgga sámiid árbeviolaš máhtus	1			1

Oahpponeavvoprošeavttat mat leat jođus

Sámedikkis leat 2020 loahpas 76 oahpponeavvoprošeavta jođus. Okta oahpponeavvoprošeakta sahttá fátmastit ovta dahje golbma-njeallje jahkeceahki, ja das sáhttet leat mánja oasi nugo lohkangirji, bargogirji, digitála resursa, oahpaheaddjibagadus.

2.7.3 Oahpponeavvuid rámmašiehtadus - šiehtadus

Sámediggi lea 2020:s čállán rámmašiehtadusa Davvi Girji OS, mas ulbmil lea háhkát davvisámegiel digitála oahpponeavvuid sámegiella vuosttašgiellan fágii 1.-10. luohkáide vuodđooahpahusa váras. Fága vuoruheami vuolggasadji lea Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami doaibmaplána 2020-2023.

Háhkamii gullá oahpponeavvuid ovdánahttin, buvttadeapmi, márkanfievrrideapmi, distribušuvdna, doaimmaheapmi ja bajásdoallan. Rámmašiehtadus doaibmá 2 lagi, muhto šiehtadus sáhttá guhkiduvvot oktiibuot guvttiin jagiin. Rámmašiehtadusa árvu lea árvvoštaljojuvvon gitta 3 000 000 ruvnno jahkái, oktiibuot gitta 12 000 000 ruvnno njealji jahkái.

Sámediggi lea 2020 dijgon oahpponeavvuid 1.-2. luohkáide, ja dat galget gárvinat juovlamánu 2021. Odđa dijgojumi vuodđu lea boađus ovddit dijgojumis ja Sámedikki jahkásaš bušeahhta.

2.7.4 Ovttas|Aktan|Aktesne - njuolggodoarja Sámi allaskuvlii

Doarjaortnega mihttomearri:

- Bures geavahuvvon neahttabáiki masa leat dieđut čohkkejuvvon sámi oahpponeavvuid birra, oahppoávdnasiid aktiivvalaš juogademiin ja digitála oahpponeavvuid buvttadanreaidduid aktiivvalaš geavahemiin.

Sámedikki njuolggodoarja manná oasseruhtadit neahttabáikki Ovttas|Aktan|Aktesne mii lea oahpponeavvubálvalus. Sámi allaskuvllas Sámi lohkanguovddáža bokte lea ovddasvástádus neahttabáikki doaimmahusas, jođiheamis ja viidáseappot ovddideamis

Sámediggi oažju jagi 2020 jahkeraportta jagi 2021 álgo geahčen, nu ahte vuolábealde tabealla lea vuodđuduvvон jagi 2019 loguide:

Stáhtus	
Almmuhemiid lohku	Ovttas Aktan Aktesne almmuhemiid lohku lassánan jagis jahkái. Jagi 2019 ledje oktiibuot 2 394 juogaduvvون resurssa neahttabáikkis, mii čájeha 583 lassáneami juogademiin 2017 rájes.
Siidočujuhusaid lohku	Jagi 2019 ledje 113695 siidočujuhusa, mii lea badjel 10000 eanet go ovddit jagi.
Gallejeaddjit neahttasiiddus	Eanaš gallejeaddjit neahttabáikái, sullii 80 %, leat Norggas. Dát sodju lea leamaš seamma dásis jagi 2015 rájes.
Luoikkahemiid lohku	Luoikkahemiid lohku lea njedjan, muhto jagi 2019 logut čájehit dušše smávva njedjama ovddit jagi ektui. Dat lea mealgat buoret go áigodagas 2017-2018 go luoikkahemiid lohku njiejai goasii beliin.
Digitála oahpponeavvuid buvttadeapmi	Digitála oahpponeavvuid buvttadeapmi buvttadanreaidduin lea njedjan mealgadit áigodaga 2015-2018 ektui. Dalle lei lohku gaskal 20 ja 42, dan ektui go jagi 2019 buvttaduvvojedje 6 digitála oahpponeavvu.

2.7.5 Arvvosmahtindoaibmabijut oahpponeavvoráhkadeamis - konferánsa

Koronavirusa geažil ii čađahuvvон dát konferánsa 2020:s.

2.8 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi alit oahpus ja dutkamis lágaid ja lálkaásahusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

Odđa lálka ja plánejuvvon stivrendiedáhus, universitehtaid ja allaskuvllaaid birra

Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan odđa lálkaevttohusa universitehtaid ja allaskuvllaaid birra dokumeanttas NOU 2020:3. Lávdegoddi lea earret eará evttohan váldit ruovttoluotta Sámedikki válddi nammadit ovddasteddiidj Sámi allaskuvlla stivrii. Sámediggi lea mearrádusastis vuostaldan dan, ja gáibidan ahte Sámedikkis galgá leat nammadanváldi daidda ásahusaid stivrraide main leat sámi oahput - dat mearkkaša Sámi allaskuvlji, UiT Norgga árktalaš universitehtii ja Davvi universitehtii. Go guoská dan stivrendiedáhussii maid ráddéhehus áigu geiget 2021 giđa, de lea Sámediggi seamma mearrádusas cealkán earret eará čuovvovaččat: Álgoálbmotvuogatvuohat mearkkaša ahte Sámedikkis sámi álbmoga demokráhtalaš álbtoválljen orgánan, lea mearridanváldi go guoská máhttoovddideami ja kapasitehtaduddjoma dárbbuid oainnusmahttimii sámi servodagas.

Daid geatnegasvuodaid vuodul mat gullet stáhtii álbtoválljen bokte, ferte Sámedikki rolla árvvoštallovuvvot ja čielggaduvvot stuorradiggediedáhusas stáhta universitehtaid ja allaskuvllaaid birra. Konsultašuvnnat leat čáđahuvvon viidásat proseassa birra vuorddidettiin ahte odđa lálka universitehtaid ja allaskuvllaaid birra, ja stuorradiggediedáhus stáhta universitehtaid ja allaskuvllaaid birra, geigejuvvo.

Sámediggi ja Máhttodepartemeanta leat miessemánus 2020 čáđahan konsultašuvnnaid oahpaheaddjioahpu geavatlaš ja estetikhalaš fágaid cehkiid 1-13 rámmaplána lálkaásahusevttohusa birra. 1. paragráfa 5. čuoggás doaibmaguovllu ja ulbmila birra daddjojuvvo ahte:

(1) oahpaheaddjioahpu geavatlaš ja estetikhalaš fágaid ceahkit 1-13 galget gealbudit dasa ahte fuolahit oahpahusa sámi dilálašvuodaid birra, dás maiddái máhtu dan stáhtusa birra mii álgoálbmogiin lea riikkaidgaskasaččat, ja máhtu sámi mánáid ja nuoraid vuogatvuoda birra oahpahussii oahpahuslága ja gustojeaddji oahppoplánabuktosiid vuodul. Oahpahus galgá dasa lassin gealbudit dasa ahte sáhttit geavahit osiid sámi kultvrras, erenoamážit geavatlaš ja estetikhalaš fágain.

Lálkaásahussii juksojuvvui ovttamielalašvuohat.

Juolludusreive universitehtaide ja allaskuvllaide

Sámediggi ja Máhttodepartemeanta leat čáđahan konsultašuvnnaid jagi 2021 juolludusreivviid birra Sámi allaskuvlji, UiT Norgga árktalaš universitehtii ja Davvi universitehtii. Sámediggi lei duhtavaš go departemeanta juolludusreivviin vuosttaš geardde evttohii sierra kapihtala ovttasbarggu ja erenoamáš bargamušaid birra sámi oahpuid oktavuođas. Sohppojuvvui lasáhus reivii UiT Norgga árktalaš universitehtii.

Konsultašuvdnprotokollas: UiT juolludusreivii váldojuvvo čuoggái 4.2.7 čuovvovaš odđa 2. teakstaoassi:

"Departemeanta čujuha dasa ahte dárbbašuvvojiet eanet vuodđoskuvlaoahpaheaddjekandidáhtat geain lea sámegiella fágasuorggis ja sáhettet oahpahit sámegiela nubbingiellan. Go dál lea dušše UiT mii fállá vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahpu sámegielfágain nubbigiellaoahpahusa várás, de vuordá departemeanta ahte universitehta nanne rekrutterenbarggu erenoamážit dán oahppofálaldahkii."

Dan guovtti eará juolludusreivii eai dárbašuvvo rievdadusat.

2.9 Oahppo- ja dutkanfálaldat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Fálaldat ja aktivitehta sámi alit oahpu ja dutkama siskkobealde mii dávista gelbbolašvuoda ja máhttodárbi sámi servodagas

Sámi buohccedivššároahppu - nationála njuolggadusat

Sámediggi lea duhtavaš go Máhttodepartemeanta doarjui Sámedikki árvalusa ásahit sierra nationála njuolggadusaid sámi buohccedivššároahppu várás. Nationála njuolggadusaid hábmen lea álggahuvvon ja dan jođiha Sámi allaskuvla.

Sámediggi lea jagi 2020 doallan čoahkkima Norgga dutkanráđiin. Dan oktavuođas muiṭalii Dutkanráđi direktevra ahte dutkanráđi sámi prográmma galgá jotkojuvvot maŋjá 2021 sierra stivrrain mas lea juolludanváldi, ja organiserejuvvot nu mo dál. Dutkanráđdi ávžžuhii Sámedikki ovddidit dutkandárbbuid, erenoamážit skuvladutkamis.

Regionála dutkanfoanddat

Regiovndnaođastusa geažil lea regionála dutkanfoanddaid organiseren rievdan. Sámediggi lea oassálastán fágaođasmahttima prográmmastivra čoahkkimii jagi 2020. Sámi allaskuvla oaččui čoahkkimis prošeaktaruđaid fágaođasmahttima evalueremii. Prošeavta namahus lea "Samiske skoler og skoler for samiske elever". Dat mii galgá iskojuvvot, lea oahppoplánaođastus álgoálbmotperspektiivvas, sámeigella álgoálbmotgiellan ja oahpaheaddjiprofešuvdna ja operationaliserejuvvon oahppoplána. Evalueren álggahuvvui jagi 2020 ja galgá bistit jagi 2025 rádjai.

2.10 Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta

Jagi 2020 plánejuvvon konferánsa lea manjduvvon koronavirusa geažil.

2.10.1 Stipeanda alit ohppui - ohcanvuđot doarjja

	Rehketođdoallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahitta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
21110 Stipeanda alit ohppui - ohcanvuđot doarjja	2 884 167	2 450 000	2 450 000	-434 167
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehketođdoallu 2020
21110 Stipeanda alit ohppui - ohcanvuđot doarjja	2 980 000	0	95 833	2 884 167

Doarjaortnega mihttomearri -stipeanda alit ohppui:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjít main lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
21110 Stipeanda alit ohppui	135	135	0

Stipeandavuoruheamit alit ohppui leat áigodagas 2018 - 2021 ná:

- Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu
- Vuođdoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 5-jagi master 1-7 ja 5-10, sámegielain fágasuorggis.
- Eará oahpaheaddjeoahppu (PPU ja sullasaš).

Jagi 2020 bušehtas mearriduvvui ođđa vuoruheapmi:

- Viidásat oahppu sámegielas.
- Gelbbolašvuodagáibádus sámegielas vuodđoskuvlaoahpahedjiide 1-7, 30 oahppočuoggá.
- Gelbbolašvuodagáibádus sámegielas vuodđoskuvlaoahpahedjiide 5-10, 60 oahppočuoggá.

Juolluduvvon stipeanddat jagiid 2019 ja 2020:

Oahppu	2019	2020
Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu	25	19
Sámi mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu	31	18
Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 1-7	31	33
Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahppu 5-10	28	25
Vuođdoskuvlaoahpaheaddjeoahppu sámegielain fágasuorggis 1-7	2	4
Vuođdoskuvlaoahpaheaddjeoahppu sámegielain fágasuorggis 5-10	10	13
Lektoroahppu 8-13	16	18
PPU	34	0
Fidnofágalaš oahpaheaddjeoahppu	1	1
Viidásat oahppu sámegielain oahpahedjiid várás	0	4

Gáibádussan sidjiide geat ožžot stipeandda, lea ahte sii čađahit eksámena dan oahpus masa sii ožžot stipeandda. Jus stipeandavuostáváldi ii sáhte duodaštit ahte son lea čađahan eksámena, de son ferte máksit stipeandda ruovttoluotta.

Stipeandda ruovttoluottageassin ii dáhpáhuva dábálaččat dan bušehtajagis go stipeanda juolluduvvui, muho čuovvovaš jagiid. Ruovttoluottageassimat: 2018: 6, 2019: 15 ja 2020: 6.

2.11 Árbediehtu

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
22502 Árbediehtu - prošeakta	149 461	200 000	50 539
Submi	149 461	200 000	50 539

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Árbediehtu deattuhuvvo máhttovuogádahkan eará máhtu lassin.

2.11.1 Árbediehtu - prošeakta

2020:s leat bargan álggahit almmolaš PhD Sámedikkis, mas árbediehtu lea fáddán. Bargu lea manjduvvon dassážii Sámedikki ođđa gelbbolašvuođaplána lea ráhkaduvvon.

2.12 Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi perspektiiva lea implementerejuvvon buot relevánta oahpuide ja dutkamiidda.

3 Areála, biras ja dálkkádat

Servodatmihttu

- Árbevirolaš sámi guovllu areálat ja luondduresurssat hálldašuvvojtit dainna lágiin ahte sihkkarastit boahttevaš buolvaid eallinvuođu ja vejolašvuoda bisuhit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima.

Olahan dihte servodatmihtu ovttasbargá Sámediggi pláneneiseválddiiguin ja huksejedjiiguin sihkkarastit ahte areálaid ja luondduvalljodagaid geavaheapmi ii mana sámi beroštumiid ovdii. Sámedikkis lea plána- ja huksenlága mielde vuostálastinvuoigatvuohta, ja atná dan aktiivvalaččat. Sámediggi lea dál meannudeame 17 eahpečielga vuostaldanášši, mas dat boarráseamos álgaghuvvui 2015:s. Sivvan dasa go eai leat čielggaduvvon ja go ádjánit, lea ahte areála- ja energijaproseassat dávjá bistet guhká. Diehtu ja čielggadeapmi vuostecealkámušaid hárrai lea okta sivain manin meannudanáigi lea nu mohkkái. Plánaáššit leat iešguđetláganat ja leat čadnon ovdamearkka dihte suohkanplánaid areálaoassái, guovloregulerenplánaide, dárkilisplánaide, regionálalaš plánaide ja riddoavádatplánaide. Stuora oassi vuostaldanákkain leat čadnon boazoguohtunareálaid ja johtingeainnuid sisabahkemiidda, ja maiddái akvakultuvrra ásaheemiide guovlluin gos leat dehálaš luossa- ja vuotnaguolásteamit. Sámi guovllut fátmamastit stuora oasi Norgga eanaareálas ja Sámediggi lea 2020:s čuovvulan áššiid visot dain sámi guovlluin.

Sámediggi lea manjemus jagiid oaidnán lassáneami energijjaáššiin, mii maiddái lea dagahan stuorát preassa sámi areálalide. Sámediggi geahčala vuostaldemiid ja konsultašuvnnaid bokte sihkkarastit ahte boahttevaš energijjabuvttadeapmi vuhtiiváldá ja sihkkarastá ávnnašlaš vuodu sámi kultuvrii, sámi meahcgegeavaheapmái ja sámi ealáhusaide.

Areálaid gáhtten sámi guovlluin, nu go luonddumehciid, álbmotmehciid ja eanadatsuodjalanguovlluid gáhtten, sáhttá bissehit dahje negatiivvalaččat gáržžidit sámi geavaheami suodjalanguovlluin. Miittomeari olaheapmái lea dan dihte dehálaš ahte Sámediggi lea mielde áššiin mat gusket suodjalanplánaide, vai sámi kultuvrra, meahcgegeavaheami ja ealáhusdoaimmaheami luondduvuodđu sihkkarastojuvvo plánain. Dát dakhá maid ahte boahtte buolvain lea vejolašvuohta ávkkástallat areálain ja luondduvalljodagas, mii lea dehálaš sámi kultuvrii. 2020:s leat bargan 6 suodjalanáššiiguin.

3.1 Areálalide, birrasii ja dálkkádahkii guoski váikkuhangaskaoamit

3.1.1 Areálalide, birrasii ja dálkkádahkii guoski váikkuhangaskaoamit

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Árbevirolaš máhttu areálaid hálldašeamsi	2 336 250	2 232 000	-104 250
Luondduvalljodat	6 647	0	-6 647
Submi	2 342 897	2 232 000	-110 897

Juolluduuvvon doarjagiid vealgi 31.12.2020

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2017	150 000	5 %	0	0
2018	475 000	16 %	53 000	0
2019	797 380	27 %	0	0
2020	1 504 250	51 %	0	0
Submi	2 926 630	100,0 %	53 000	0

3.2 Areálahálddašeapmi

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkkarastojuvvon buot plánemiin, ja Sámediggi lea deatalaš eavttuidbiddji ja konsultašuvdnabealli areálahálddašeamis.

Lága mielde galgá buot plánen sihkkarastit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima luondduvuđđosa. Sámediggi lea ságastallamiid bokte iešguđet organisašvnnaiguin gávnnaħan prošeavtaid maiguin sáhttá ovddidit dásseárvvu sámi servodagas. Čoavdin dihte eahpečielga vuostecealkámušaid leat dat sáddejuvvon viidáseappot meannudeapmái Gielda- ja Ođasmahtindepartementii, dás sáhttá namuhit Gaska- ja Lulli-Romssa ja Davvesiidda riddoavádatplánaid. Vuostecealkámušat leat ovddiduvvon danne go sámi kulturdoaimmaheapmi ii leat doarvái bures sihkkarastojuvvon plánaevttohusa akvakultuvrra sajusteami dáfus. Árbevirolaš guolásteapmi ja boahttevaš buolvvaid vejolašvuohta geavahit areálaid lea mearrideaddji sámi kulturdoaimmahemiid dáfus riddoguovlluin.

Suohkanplánaid meannudemiid oktavuođas sámi árbevirolaš guovlluin, lea Sámediggi ságastallamiid bokte suohkaniiguin ja sámi vuogatvuodaguddiiguin gávdnan čovdosiid sihkkarastit sámi luondduvuođu.

Suortta suohkanplána, masa Sámedikkis ledje vuostecealkámušat vuosttaš geardde 2016:s, lea dál viimmat mearriduvvon Gielda- ja ođasmahtindepartemeanttas. Sámedikki vuostecealkámuš vuhtiiváldojuvvui. Plána ii dohkket viessohuksemiid ja viiddiduvvon mássávieččahagaid, mii headušta boazodoalu johtolagaid ja dálveguohuma Strandas, Suortta lahkosis. Ášsi lea noadđin boazodollui, mii lea unnitlogus guovllus.

Sámediggi lea searvan čoahkkimiidda ja buktán cealkámušaid 2022-2033 Nationála fievrredanplánii. Sámediggi lea čoahkkimis johtolatministariin deattuhan dárbbu sihkkarastit sámi luondu- ja kulturvođu johtolatdoaimmain, ja ahte Sámedikki vejolašvuohta váikkuhit johtolatsuorggis lea sorjavaš das ahte sihke Sámedikki ja vuogatvuodaguddiid ekonomiija nannejuvvo. Dát leat lossa proseassat mat gáibidit áiggi ja gaskaomiid vai sámi aktevrrat ja servodat olahivčče duohta váikkuhanfámu. Sámediggi ovddidii maid eaŋkiláššiid, mat berrejít vuoruhuvvot Nationála fievrredanpláanas, fuolahan dihte sámi servodaga birrasa, dearvvašvuoda ja sihkarvuoda. Sámediggi searvá maid Konseptutvalgutredning (KVU) Nord Norge bargui. Čielggadanbarggu lea johtalusdepartemeanta addán Stáda geaidnodoaimmahähkii, ja galgá leat daid guhkes fievrildangaskkaid birra mat čatnet riikkaosiid oktii ja dahket čanastagaid muđui riikii ja olgoriikii.

Sámediggi lea searvan politikhkalaš čoahkkimiidda KVU Nord Norge barggus, ja lea šaddan miellahtun fágajoavkuin mat fuolahit álgoálbmotberoštumiid ja kulturmuittuid.

Sámediggi lea 2020:s joatkán ovttasbarggu ja gulahallama Guolástandirektoráhtain olahan dihte ipmárdusa sámi guolástusas ja movt vuhtiiváldit dan riddoavádatplánain. Boadusin dán rádjái lea ahte dálá luossabivdobáikkit mearas leat válđojuvvon mielde Guolástusdirektoráhta guolástusdiehtovuđđui ja oassálastilága §21-osiin leat bargame vai oainnusmahttojuvvošii direktoráhta kártadiehtovuđus. Dát diehtovuđđui lea deatalaš suohkana riddoavádatplánemii.

Sámedikkis leat 16 iešguđet energiijaášši meannuduvvomin, dego omd ođđa el-rávdnjelinjját, el-rávdnjehuksen konsešuvnnaohcamat, unnit el-rávnne rusttegat (småkraftpakker) ja konsešuvdnaireavttuid revideren. Sámediggi vuohttá ahte manjemuš jagiid leat energiijaášši lassánan. 2020:s lea Sámediggi joatkkán barggu ain sihkkarastit ahte boahtteáiggi el-rávnnejebuvttadeapmi dušše duhkehuvvo jus huksemat sáhttet sihkkarastit ahte sámi kultvrii, meahcásteapmái ja sámi ealáhusaide lea áin vuodđu.

3.2.1 Čoahkketabealla - árbevirolaš máhttu areálaid hálddašeamsi

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
30000 Protect Sápmi vuodđudus	632 000	632 000	0
30500 Eará čuovvuleapmi sámi areála- ja resursavuoigatvuodđaid - ohcanvuodđot doarja	1 704 250	1 450 000	-254 250
31500 Forsök om motorferdsel i utmark - prosjekt	0	150 000	150 000
Submi	2 336 250	2 232 000	-104 250

3.2.2 Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodoarjja

Protect Sápmi bargá dan nala ahte sámi vuogatvuodđaguoddit sáhttet friddja miedđihit huksenáššiin ovddalgihtii addojuvvon dieđuid vuodđul.

Iešguđet dási eiseválddit váldet oktavuoda Protect Sámiin go ohcet rávvagiid boazodoallofágalaš gažaldagain ja rávvagiid eará riikkaid álgoálbmogiid ektui. 2019 raporteremis lokte Protect Sápmi čuovvovaš áššiid čuovvuleapmái 2020:s:

- Åarjel- Fovsen vs. Vind DA.
- N20 Jillien-Njaarke vs. Elous Wind AB - Øyfjellet-bieggafámu birra
- VFNussir 2020
- VF20 vs. Hámmárfeastta suohkan - industrijahukseemuid birra
- ØF13 Lágesduottar vs. Grenselandet AS - Davvi vindkraft birra
- VF26 vs. Stáda geaidnodoaimahat - E6 birra

3.2.3 Sámi vuogatvuodaid, areálaid ja resurssaid eará čuovvuleapmi - ohcanvuđot doarjja

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
30500 Sámi vuogatvuodaid, areálaid ja resurssaid eará čuovvuleapmi	1 704 250	1 450 000	1 450 000	-254 250
	Juollu- duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehketoallu 2020
30500 Sámi vuogatvuodaid, areálaid ja resurssaid eará čuovvuleapmi	1 757 250	53 000	0	1 704 250

Doarjaortnega mihttomearri - Eará čuovvuleapmi sámi vuogatvuodain, areálain ja resurssain:

- Sámi beroštumiin ja vuogatvuodaguddiin galgá leat duohta vejolašvuhta konsulterejuvvot addin dihtii friddja miedžiheami areála- ja resursahálddašeapmái guoski plánaide ja doaibmabijuide ovddalgihtii dieđiheami vuođul.

Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehttaluvvon
30500 Eará čuovvuleapmi sámi areála- ja resursavuoigatvuodaid - ohcanvuđot doarjja	13	7

Ortnegis ledje 2020:s guokte ohcanágemeari. Oktiibuot bohte 13 ohcama. 7 ohcama dohkkehuvvojedje ja 6 hilgojuvvojedje. Dat 7 mat dohkkehuvvojedje gullet vuoruhussii "Prošeavttat ja doaibmabijut maid ulbmilin lea fállat juridihkalaš veahki sámi vuogatvuodaguddiide áššiin maid ferte doalvut duopmostoluide". Eai lean ohcamušat mat gulle daidda eará vuoruhusaide 2020:s.

3.2.4 Geahččaleapmi Mohtarjohtalusas Meahcis - prošeakta

Sámedikki 2019 dievasčoahkkima mearrádusaid čuovvuleapmin čoahkkinastti Sámediggi Deanu, Unjárgga, Kárášjoga, Porsáŋgu, Álttá ja Guovdageainnu suohkanovddasteddjiguin dan birra ahte mii gáibiduvvo vai ovddidit ohcamuša Lov om forsøk i offentlig forvaltning mielde, dainna jurdagiin ahte ráhkadir ovdaprošeavta doarjun dihtii suohkaniid báikkalaš hálddašeami mohtarjohtaluslobioid ektui. Čoahkkimis gávnahedje ahte Sámediggi čuovvula ášši čoahkkiiniigui suohkaniigui hálddahuslaš dásis, ja gulahallá Stáhtahálddašeddiin čielggadan dihtii mii gáibiduvvo vai sáhttá ovddidit ohcamuša. Manjel čađahuvvo politihkalaš čoahkkin árvvoštallat viidásit proseassa.

3.3 Luondduresurssat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ávkkástallan sámi guovlluid luondduresurssaiguin dáhpáhuvvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuogatvuodaguddiid ja báikegottiid beroštumiid ja vuogatvuodaid, ja dávista riikkaidgaskasaš álbmotriktái.

Energijahuksen ja -plánema oktavuođas sámi guovluin lea manjimuš jagiid leamaš eanaš sáhka smávvafápmo- ja bieggafápmoprošeavttain. Lea čájehuvvon ahte bieggafápmorusttegiin ja visot infrastruktuvrras mii čuovvu, leat stuora váikkahuusat guoskevaš boazodollui, erenoamážit go bohtet ovdalaš sisabahkemiid lassin. 2020:s lea erenoamážit OED giedħallan Øyfjell-áššis addán negatiivvalaš vásáhusaid, go addojuvvui lohpi álggahit huksehemiid ovdal go konsešuvdnuaeavttut guovllu johtingeainnuid birra vuhtiiválđojuvvojedje.

OED bargu bieggafámuid nationála rámmaiguin heittihuvvui 2020:s vaikko bargu ii lean gárvistuvvon. Sámedikki bealis lea eahpádus ahte vuhtiiváldá go konsešuvdnagieħħallama revideren, mainna baicca barge viidáseappot, sámi beroštumiid ja erenoamážit sámi boazodoalu areálagáhttema doarvái bures.

3.4 Luondduvalljodat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Luondduvalljodaga suodjaleapmi bidjá nanu vuodú sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmaheapmá. Suodjalanguovlluid hálldašeapmi váldá vuodú suodjaluvvon guovlluid árbevirolaš geavaheamis ja dahká vejolažžan joatkit dakkár geavaheami.

2019 juovlamánu lei Norga olahan Stuorradikki bidjan mihttomeari ahte 10% Norgga mehciin galget leat suodjaluvvon. Meahccesuodjaleapmi guoská maid sámi beroštumiide, dávjá erenoamážit boazodoliide. Trøndelágas leat mánġġaid jagiid ásahuvvon meahccesuodjalanguovllut, muhto 2020:s leat dieđihuvvon eanet meahccesuodjalanproseassat maiddái Romssas ja Nordlánddas. Sámedikkis leat ságastallamat ja konsulterejít suodjalanproseassaid ovddasvástideaddji eiseváldiiguin, dainna ulbmiliin ahte suddjenlákhaásahusat dohkkehivčé aín sámi meahcgegeavaheami ja ahte suddjenlákhaásahusat leat nu ovttalaččat go vejolaš.

Bargu mearridit oħħa bargoprográmma biologalaš valljivuođa várás manjuduvvui sakka 2020:s koronavirusa geażil. Sámediggi lea 2020:s ságastallan Dálkkádat- ja birasdepartemeantain Sámedikki vuordámušaid birra boahttevaš bargoprográmmi. Sámediggi váillaha olmmošvuogatvuodalahkonanvuogi luondduvalljivuhtii, mii gáħtešii álgoálbmogiid vuogatvuodaid bisuhit sin kultuvrra, práksisiid ja eallinvugiid, mat veahkkin gáħtejít luondduvalljivuođa. Sámediggi oaivvilda ahte álgoálbmogiid vuogatvuodat ieħmearrideapmá, ja gádde-, čáhce- ja resurssaide, mat leat čállojuvvon ovdamearkka dihtii ON julggaštusas álgoálbmotvuogatvuodaid birra ja ILO 169:s, aktiivvalaččat dorjot luondduvalljivuođa vuhtiiváldima.

2020 čavčča álggahuvvui suodjalanguovlluid čielggadanbargu árbevirolaš sámi guovluin. Sámediggi áigu čalmmustahttit ásaheami, hálldašeami ja sámiid vejolašvuodá aín ávkkástallat

suodjalanguovlluid sámi guovluin. Bargu álggahuvvui Sievju álbmotmeahci ja Trollheimen suodjemeahci galledemiin.

Suodjalusplánabargu áššiid čuovvoleapmi sistisdoallá earet eará evttohus ođđa mearrabiras suodjalanplánii, vuovdegáhtten, vuodđuduvvon álbmotmehciid rájáid rievadadit dahje viiddidit, ja rievadadit boarrásit suddjenlálkaásahusaid. 2020:s ledje 6 dakkár ášši jođus. Olahan dihte mihttu, ahte boahtte áiggi buolvain galgá leat olahanmuddu areálalide ja luondduresurssaide, lea dehálaš ahte Sámediggi áin joatká čuovvulit proseassaid mat sáhttet rievadadit areálavuođu.

3.4.1 Čoahkketabealla - luondduvalljodat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
31002 Suodjalanstivrat - seminára	6 647	0	-6 647
Submi	6 647	0	-6 647

3.4.2 Suodjalanstivrat - seminára

Álbmotmeahccekónferánsa ja Sámedíkki suodjalanguovlostivralahtuid čoagganeapmi maŋiduvvui ja maŋnel šluhttejuvvui koronavirusa geažil. Sámedikkis lei buorre gulahallan Birasdirektoráhtain dan birra ahte sámi suodjalanguoávkkástallan galgá leat guovddáš fáddán konferánssas.

4 Ealáhusat

Servodatmihttú:

- Sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovddidit ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodaga.

Sámediggi lea barggus bokte 2020 váikkuhan ealáhusaid rámmaeavttuide sámi guovlluin, ja juolludan ruđaid. Manjemus jahki čájehii man hearki ealáhus lea sámi guovlluin, ja koronavirus váikkuhii ealáhusaid ovdáneami 2020:s. Ahtanuššan bálkábargiid dáfus priváhta suorggis sámi guovlluin lei positiiva 1,2 proseantta vuostas njealjehasas 2020 ja jorai negatiivan manjimuš njealjehasas 7,4 proseantta. Go buohtastahttá riikkain muđui de lei dat ollu heajut go muđui riikkas mii manjimuš njealjehasas lei -4,2 proseantta.¹ Dát sáhttá čájehit ahte koronapandemija lea váikkuhan sámi ealáhusaide garraseappot go muđui riikkas. Positiiva lea dat go goalmmát njealjehasas lei ahtanuššan 0,8 proseantta go buohtastahttá nuppiin njealjehasain.

Sámediggi oačcui reviderejuvvon stáhtabušeahdas giđdat 2020 4 miljon ru lassin ealáhusovddideapmái koronapandemija geažil. Ornet lea oaivvilduvvon ovddidan- ja nuppástuhtinprošeavtaide. Fitnodagat gártet plánet ahte eavttut, márkanat ja oastinminstarat rivdet. Dáid ruđaid leat ollugat ohcan. Ruđat lea nannen ealáhusaid sámi guovlluin 2020:is hui hástaleaddji áiggis.

Koronavirusa maid čuvvo gáržzideamit ja rievdan mótkkoštanminsttar, lea buktán erenoamáš stuorra hástalusaid Sámi mótkkealáhusaide. Erenoamáš lossat lea leamaš fitnodagaide dain guovlluin gos ovdal leat ollu fitnan olgoriikkalaš turisttat. Pandemija lea goaridan ollu mótkkealáhusaid Sámis. Reastaluvvama statistikhkat áigodagas njukčamánu 2020 rájes lagi lohppii čájehit ahte eai leat nu olus lassánan reastaluvvamat mótkkealáhusain Sámis. Dát lea buorre, muhto ain lea stuorra eahpesihkarvuohta.

Sámi guovlluin leat viehka ollu vuodđoealáhusat ja Sámediggi oaivvilda ahte daid sihkkarastin váikkuha gievrras ealáhuseallima. Deataleamos váikkuhangaskaoapmi mii Sámedikkis lea lea vejolašvuohta váikkuhit vuodđoealáhusaid rámmaeavttuide, ja váikkuhangaskaomiid geavaheapmái. 2020:s lea Sámediggi váikkuhan rámmaeavttuide konsultašuvnnaid ja cealkámušaid bokte sihke regulerenčoahkkimiin, cealkámušain eanadoallošiehtadallamiidda ja boazodoallošiehtadallamiidda. Sámedikkis vuoruheamit mannet dávjá rastá ráđđehusa vuoruhemiid vuodđoealáhusain. Šállošit go Sámedikkis leat dávjá stuorra váttisvuodat oažžut doarjaga iežas cealkámušaide. Muhtun bohtosiid oaidnit mii dattetge. Sámediggi lea 2019:s earret eará sihtan šákšanáli ráfáiduhtima viđa jahkái. Seahkalis norgalaš-ruoššalaš guolástuskommišuvdna mearridii sihke 2019:s ja 2020:s ráfáiduhtima. Dasa lassin lea Guolástusdirektevra rávven ahte álggahuvvošii geahčalanbivdu reahkkátrolain Porsáŋggu vuona olggumuš osiin. Sámediggi oačcui boazodoallošiehtadussii márja cealkámuša, earret eará distriktaoarjaga lasiheamis, čálgoortnegiid ja dásseárvvu ektui boazodoallo- ja eanadoalogessosa ektui. Maiddái ráđđehusa ja Sámedikkis boraspire politihkka lea sierralágan. 2020:s deattuhii Sámediggi ahte dáláš boraspirehálddašeapmi ii leat ceavzil ja das fertejít eanet válđojuvvot vuhtii guoh tonealáhusat, almma stuorra bohtosat haga.

¹¹ Telemarksforskning. (2021, 01 25). *Regionalanalyse. Vižžojuvvon Samiske områder:*

<https://www.regionalanalyse.no/rapport/12009/1/>

4.1 Ealáhusaid váikkuhangaskaoamit

4.1.1 Ángiruššansuorggit - ealáhusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Vuođđoealáhusat	9 200 438	11 700 000	2 499 562
Juohkelágan ealáhusat	13 813 167	9 481 000	-4 332 167
Hutkás ealáhusat	5 394 474	3 750 000	-1 644 474
Duodji	14 221 538	14 144 000	-77 538
Submi	42 629 617	39 075 000	-3 554 617

Vealgi, 31.12.2020 Juolluduvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2015	250 000	1,2 %	0	0
2016	0	0,0 %	0	-400 000*
2017	163 550	0,8 %	32 000	0
2018	1 560 900	7,2 %	371 477	80 000
2019	3 728 940	17,2 %	396 016	0
2020	15 985 963	73,7 %	335 500	156 300
Submi	21 689 353	100,0 %	1 134 993	-163 700

* 2 kredihttanota, 250 000 ja 150 000.

4.2 Vuodđoealáhusat

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Vuođđoealáhusat seailudit sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi.

Mariidnaealáhusat

Sámediggi galgá vuoruhit váikkuhanfámu guolástuspolitihkas konsultašuvdnaortnega árjjalaš geavaheami bokte, searvat guolástusreguleremiidda, čuovvulit vuotnaguolástanlávdegotti barggu, ja ovttasbargat ja gulahallat guolástusorganisašuvnnaiguin.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii čakčat jahkásaš guolástusášši. Ášši addá buori vejolašvuoda addit cealkámuša Ealáhus- ja guolástusdepartementii ja guolástusdirektoráhtii go guoská áigeguovdilis áššečuolmmaide guolástusain ja lotnolasealáhusain sámi guovlluin. Pandemija geažil lea Guolástusdirektoráhta jahkásaš regulerenčoahkkima sadjái čakčat bidjan čálalaš gulaskuddamiid daid beliid várás geat dábálaččat lávejit searvat čoahkkimii. Sámediggi lea geigen iežas evttohusa iešguđege šlájaid reguleremiidda (dorski, sáidi, makrealla, reahkká, rundierpmis, gonagasreappát, sallidat, báldát, divssut ja háhká).

Bivdu lea gieskat ásahuvvon guolástusorganisašuvdna mii hálividčii váldit rolla sámi guolásteddjiiid válđoorganisašuvdnan, ja mii lea gólibidan konsultašuvdnarievtti sihke Sámediikkis ja stáhta

eiseválddiin. Sámediggi lea 2020:s čađahan čoahkkima Bivdu organisašuvnnain. Ášsis lea ságastuvvon ovttas Bivdu organisašuvnnain, Fiskarlaget Nord ja Norgga riddoguolásteddjidervviin ahte guđe guovllut Sámedikkis ja guolástusorganisašuvnnain davvin leat badjálaga. Boađusin dás lea ahte organisašuvnnat háliidit gulahallat lávgadeappot boahtteáiggis.

Sámediggi bivddii giđđat 2020 Stuorradikki maŋidit bivdoearrediedáhusa (stuorradiggediedáhus nr. 32 (2018-2019) plánejuvvon meannudeami, (bivdoearrevuogádat buoret árvoháhkama várás), dan botta go vuordit dassážii go Ríikarevišuvnna raporta guolástusaid birra meannuduvvo Stuorradikkis. Bivdoearrediedáhus mearriduvvui Stuorradikkis eanetloguin, ovdal go Ríikarevišuvnna raporta meannuduvvui. Sámediggi lea gáibidan ahte bivdoearrediedáhusa iešguđege beliid váikkuhusat mearrasámi báikegottiide čielggaduvvujit.

Ríikarevišuvnna iskkadeapmi bivdoearrevuogádaga ektui riddo- ja mearrabivddus meannuduvvui 2020:s Stuorradikki bearráigeahčcan- ja vuodđudanlávdegottis, ja Sámediggi searvvai gulaskuddamiidda. Iskkadeapmi guoská áigodahkii 2004-2018, ja das gieđahallojuvvojít bivdofatnasat ja riddoservodagat, ja mainna lágiin Stuorradikki mearrádus lea čuovvuluvvon iešguđege ráđđehusaid beales áigodagas. Gulaskuddamis válđđii Sámediggi ovdan ahte iskkadeapmi ferte čuovvuluvvot lasseiskkademiin sámiid guolástusrievtti birra, maid Stuoradiggi ii čuovvulan. Stuorradiggi bivddii meannudeamis ráđđehusa bukitit maŋjá evttohua dan birra ahte mainna lágiin iskkadeapmi galgá čuovvuluvvot nu ahte sihkkarastojuvvo bivdoearrevuogádaga dohkálaš hálldašeapmi ja mii ásaha luohttámuša buot aktevrraid beales.

Vuotnaguolástuslávdegoddi nammaduvvo ovttasráđđi Norlánnda, Romssa/Finnmárkku fylkkagielddaid ja Sámedikki gaskka. Vuotnaguolástuslávdegotti bargu hehttejuvvo heajos ekonomalaš rámmaid dihte. Sámediggi lea máŋgii ovdal válđán ášši ovdan ráđđehusain. Juovlamánuš 2020 sáddii Sámediggi oktasaš reivve ovttas Romssa ja Finnmarkku fylkkadikkiin vuotnaguolástuslávdegotti eavttuid buorideami ektui Stuorradiggái, Ealáhus- ja guolástusdepartementii ja Guolástusdirektoráhtii. Resursadili geažil lea váttis rekrutteret evttohasaid geat háliidivčče vuolgit lahttun lávdegoddái.

Okta deatalaš ášši Sámediggái 2020:s lea leamaš ahte ovddidit reahkkámeardebivddu vuotnaguovlluin ja riddolagaš čázádagain. Dát bivdu sáhttá áiggi mielde šaddat góannáhahttin stuorra aktivitehtain unnit fatnasiidda. Sámediggi lea searválaga Bivdduin soahpan Guolástusdirektevrrain geahččalanbivddu birra reahkkátrolain Porsáŋguguona olggut osiin, ja dasa lassin lasihit lobálaš merddiid logu fatnasa nammii ja olbmo nammii gitta 250.

Juohkin guolástedđjiide sámi guolástusiekteguovllus, buorebut dovdojuvvo riddobivdoortnegin, lea prinsihpalaččat deatalaš ášši Sámediggái. Danne go lassi dorskebivdoearri veahkeha sihkkarastit sámi ássama ávnناسلاš vuodu ja kultuvra miehtá rittu. Amas ortnet massit effeakta, go eanet fatnasat ožžot bivdoeari, de oaivvilda Sámediggi deatalažžan ahte juohkin riddobivdoeriide lasihuvvo badjel mearriduvvon proseantaoasi 0,9 % Norgga TAC:s. Sámediggi evttohii 2020:s juohkit 1,2 % bivdoearrejähkái 2021. Ráđđehus ii čuovvulan Sámedikki evttohua. Dan dihtii biddjojuvvui riddobivdoearreortnegii 2021:s 0,9 % mii lea 3 579 tonna dorski, go ovddit jagi lei dat 3000 tonna. Sámediggi lea ovttas eará aktevrraiguin evttohan ahte lobálaš oalgesálaš gonagasreappáid ektui dábálaš fierbme- ja liidnafatnasiidda lea 3 %. Boađusin dás šattai ahte bivdoearri bajiduvvui ovttas proseanttas golmma prosentii bivdoarreregulerejuvpon guovllus 2021:s.

Sámediggi meannudii čilgehusa luosa birra juovlamánus diibmá. Sámedikkis lea boahtteáiggi luossapolitihka mihttomearrin sihkkarastit báikkálaš ja ceavzilis hálldašeami. Dát dahkkojuvvo dan bokte ahte árbedieđut searvvahuvvojat ja deattuhuvvojat luossabivddu hálldašeamis nu ahte luossabivdu sáhttá bisuhuvvot deatalaš johkasámi ja mearrasámi kultuvrra vuodusin. Čilgehus čuovvuluvvo diedáhusain 2021:s.

Boazodoallu

Sámediggi lea juohke lagi áicin Stáhta delegašuvnnas boazodoallošiehtadallamiin maiddái jahkái 2020/2021. Šiehtadallamat gárvistuvvojedje guovvamánus 2020. Sámedikki cealkámušas ollašuvve muhtun čuoggát. Dat ledje earret eará lasáhus distriktadoarjagis, vuoruheapmi čálgoortnegiin ja ahte boazodoalu geesus šattai seamma dássái eanadoallogessosiin.

Sámedikkis lea mihttun leat guovddáš aktevran boazodoallopolitihkas go lea váldán árjjalaš rolla guohtonroasus. Boazodoallu vásihii ahte 2019/2020 ledje guohtumat lohkkašuvvan. Sámediggi válddii dán ovdan boazodoallošiehtadallamiin ja barggai politikhkalaččat dainna. Ášši lea earret eará váldojuvvon ovdan čoahkkimiin Gielda- ja oðasmahtindepartemeanttain ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain. Dát dagahii ahte boazodoallu oačcui 30 miljon ru lassedoorjaga bohccuid biebmamii dálvit. Dasa lassin juolludii Sámediggi 1,2 miljon ru doarjaga geasehanortnegiidda man bokte unniduvvojedje elliid gillámušat jođedettiin geasseorohahkii.

Sámediggi lea bargin nannen dihtii gulahallama eará boazodoalloeiseválddiiguin, ja lea 2020:s váldán álgaga ásahan dihtii gulahallančoahkkimiid juohke jahkebealis Romssa ja Finnmarkku stáhtahálldašeddjiin. Ulbmil lea láhčit lagat ovttasbarggu boazodoalu guoskevaš áššiin.

“Ut på vidda” lea golmma lagi prošeakta mii álggahuvvui 2016:s mas lea geahčaduvvon lagabuidda movt boazodoalu olmmošlaš ja ávnnašlaš resurssaid sáhttá geavahit oahppan- ja fuolahušvuđot bálvalusaid ovddideapmái. Boazodoallošiehtadusas 2019/2020 ásahuvvojedje oahppan- ja fuolahušvuđot bálvalusat bissovaš ortnegin. Boazodoallošiehtadusas 2020/2021 várrejuvvojedje 3,5 miljon ru ortnegii. Prošeavta eaiggádit Norgga Boazosápmealaččaid Riikasearvi (NBR) ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD). Sámediggi lea bargojoavkkus fárrolaga NBR:ain, EBD:ain ja Gielda- ja oðasmahtindepartemeanttain, gos ráhkadir eavttuid ja indikáhtoriid ceavzilis boazodoalu várás. Dan geažil go “Ut på vidda” lea ásahuvvon bissovaš ortnegin, de lea 2020:s ráhkaduvvon strategijiplána ortnegii. Koronavirusa geažil lea aktivitehta dássi unniduvvon, eage ovttaskas dohkkehankurssat leat čádahuvvon “Ut på vidda” bálvalusaid fálliide. Dát aktivitehta lea sirdojuvvon jahkái 2021 ja ruđat mat eai leat geavahuvvon oktavuođas galget sirdojuvvot jagis 2020 jahkái 2021. Sámediggi lea bargin árjjalaččat sámi sisdoalu, boazodoallofágalaš gelbbolašvuđa ja giela bajidemiin ja sihkkarastimiin prošeavttas

Sámediggi lea searvan bargojovkui mii galgá ráhkadir eavttuid ja indikáhtoriid ceavzilis boazodoalu várás. Bargojoavkkus leat leamaš EBD, NBR ja Sámedikki ovddasteaddjit, joavku galgá ráhkadir eavttuid ja indikáhtoriid ekologalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš ceavzilis boazodoalu mihttomeriide, man oktavuođas eavttut ja indikáhtorat galget geavahuvvot ulbmilahusa árvvoštallamii boazodoallopolitihkas. Riikarevišuvdna lea 2012:s (Dokumeanta 3:14 (2011-2012)) čujuhan ahte ceavzilis boazodoalu mihttomearrin lea unnán operatiivvalaš. Erenoamážit guoská dát ekonomalaš ja kultuvrralaš ceavzilvuhpii, muhto fuomášuhttojuvvi maiddái ahte operašunaliseren mii dahkkojuvvi ekologalaš ceavzilvuođa ektui bagadusas ekologalaš ceavzilis boazodoalu birra, ii speadjalastojuvvo stivrendokumeanttain. Sámediggi lea joavkkus bargin boazosámi perspektiivva searvvahemiin ja gozihemiin eavttuid ja indikáhtoriid ráhkadeamis.

Sámediggi lea buktán cealkámuša láhkarievdadusaide mat leat evttohuvvon plána- ja huksenlágas, man oktavuođas Sámediggi earret eará problematiserii rievdadusaid sierralohpeparagrás.

Sierralohpeparagrás leat eavttut dasa goas plánaeiseváldi sáhttá addit sierra lobi dahje addit sierra lobi lágas. Dáláš láhkaaddimis gáibiduvvo ahte ovdamunit sierralobis galget leat čielgasit stuorát go headuštusat, ollislaš árvvoštallama mielde. Departemeanta evttoha ahte § 19-2 nubbi lađas, nubbi čuokkis rievdaduvvo, nu ahte gáibádus stuorát ja ollislaš árvvoštallama mielde váldojuvvojít eret. Go 2008 láhka rievdaduvvui, ja sierralohpemearrásusat čavgejuvvojedje, de attii dat boazodollui stuorát einnostahttuvođa. Sámediggi dovddahii ahte lei fuolas go evttohuvvon rievdadus buktá boazodollui eanet árvitmeahttunvuoda areálasisabahkkenáššiin.

Boraspiret

Sámedikkis lea mihttomearrin ahte boraspirehálddašeapmi hábmejuvvo nu ahte boraspirešlájat eai leat áittan sámi guohponealáhusaid ceavzilvuhtii. Vásihušvuđot ja árbedieđut guohponealáhusaid ja boraspiriid birra lea okta oassi máhttovuođus mearrádusaid várás boraspirepolitikas ja hálldašeamis.

Sámediggi lea 2020:s gulahallan Birasdirektoráhtain, Boraspirelávdegottiin guovllu 8 ektui Romsa ja Finnmarku, Romssa ja Finnmarkku fylkkamánniin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikaservviin (NBR) go guoská bohccuid ja gonagasgoaskima dutkanprošekti Romssas. Beliin lei diehtojuohkinčoahkkin ođđajagimánus orohagaiguin mat ledje dieđihan iežaset beroštumi leat mielde prošeavttas. Prošeakta ii álggahuvvon 2020:s. Eaktun prošeavta álggaheapmái lea ahte dat dahkojuvvo ovttasbargguin ovta dahje mánggain orohagain. Dát eaktu ii leat vuos ollašuvvan, muhto ain bargojuvvo oažžut áigái dákkár ovttasbarggu.

Sámedikkis lei geassemánu čoahkkin NINA:in (Norsk institutt for naturforskning) gonagasgoaskin-prošeavta birra Fovsenis. NINA mualili prošeavta duogáža birra, gávdnosiid birra mat leat gávdon ja mihttomeriid birra prošekti viidáseappot. Prošeavta konklušuvnnat leat earret eará ahte 2018 - 2019:s ledje unnit massimat, mas mielde goaskin, go buohtastahttá jagiiguin 2014 - 2015. Nuorra lottit geavahit stuorra guovluid ja dan geažil lea váttis mearridit náliid sturrodagaid. Dieđut ja áicamat čájehit ahte iskanguovllus leat eanet mearragoaskimat go gonagasgoaskimat.

Sámediggi lea njukčamánu čađahan konsultašuvnnaid Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain (DBD) boraspirehálddašeami rievdadusaid birra. Konsulterejuvvui earret eará fuođđuid goddimá heahtedillemearrásusa, boraspirelávdegotti ásaheami, oktasaš nállemihtuid ja areálaerrema birra. Rievdadusaid birra sohppojuvvui, earret fuođđuid goddimá heahtedillemearrásusas. Sámediggi ii hálit ahte heahtedillemearrásus čavgejuvvošii ja oaivvilda ahte rievdadus mii evttohuvvo áddejuvvo čavgemin. Sámediggi doarju DBD evttohusa ahte sirdit golbma albbasčivggas Romssas ja Finnmarkkus guovlluide Mátta-Norggas. Sámediggi čujuhii ahte lassin ferte nállemihtuid eanet sirdit sámi guovluin guohitunguovlluide Mátta- ja Oarje-Norggas. Sámediggi lea ollu gerddiid váldán ovdan eiseválddiiguin dan ahte leat menddo ollu boraspiret sámi guohitunguovluin.

Sámediggi searvai SPR/Sámi Parlamentáralaš rádi čoahkkimis boraspirebargojovkui čakčamánu. Dát bargojoavku galgá bargat rájá rastá ovttasbarggus boraspirepolitikha birra. Čoahkkimis ságastuvvui fáttáid birra nugo earret eará ovttasbargosuorggit, boraspiriid bearráigeahččan ja registeren ja dutkandárbu. Bargojoavkku válddi ovdan ahte boraspiret leat stuorra vahágin guohponealáhusaide. Konklušuvdna čoahkkimis lei ahte lea eanet dárbu duođaštit boraspirevahágiid ja eanet dutkat, erenoamážit mearragoaskimiid vahágiid dahkkin.

Ođđa boraspirehálddašanplána regiovnna 7 várás (Nordlánđa) galgá ráhkaduvvot 2021:s. Dien oktavuođas lea Dálkkádat- ja birasdepartemeanta bivdán konsultašuvnnaid Sámedikkiin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikaservviin (NBR) 2021:s. Ráhkkanepmin konsultašuvnnaide doalai Sámediggi čoahkkima guoskevaš orohagaiguin golggotmánuš. Sii bukte cealkámuša ja árvvoštallamiid boraspiredili ja hálldašanplána ektui. Boazodoallu čilgii ahte dilli lea hui duođalaš go leat nu ollu boraspiret ja go masset ollu bohccuid boraspiriide.

Eanandoallu

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii njukčamánuš cealkámuša eanadoallošiehtadallamiidda, ja Sámediggeráđđi geijii dán cealkámuša čoahkkimis Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain. Sámediggi deattuhii cealkámušas man deatalaš lea einnostahtti eanadoallopoltihkka, gearggusvuhta ja go biebmu ja dálkasat leat iežas duohken. Dasto válđojuvvui ovdan maiddái njuoska dálkkádaga fuones váikkuhusat sámi guovlluid eanadolli, riskaopmodaga heajos fitnen ja váikkuhusat doallohuksemiidda, ja hástalusat ovtaárvosaš šibitdoavttirbálvalusaid fidnemis doaresbeale guovluin.

NIBIO logut (2020) čájehit ahte mielkebuvttadeapmi (gusat ja gáiccat) lea stuorámus buvttadeapmi Romssas 59 % ja Finnmárkkus 78 % bruttobuktagis. Sávzadoallu lei 28 % bruttobuktagis Romssas ja 19 % Finnmárkkus 2018:s. Romssas ledje 853 eanadoalu ja Finnmárkkus 286. Iskkadeapmi čájeha maiddái ahte lagi 2009 rájes jahkái 2018 njiejai mielkedoaluid lohku 36 % Romssas ja Finnmárkkus 31 %, go fas gussalohku doalu nammii lea laskan. Dát struktuvrarašonaliseren boahtá earret eará das go ođđa ja stuorát návehat leat huksejuvvon. Sámediggi vuoruhii geassemánu 2020 rádjai ođastemiid ja laktavisttiid eanadoalu doarjaortnegis. Manjá geassemánu rabai Sámediggi ruhtadeami maiddái ođđa visttiide eanadoalus. Dát rievdadus rahpá ollugiidda vejolašvuoda hukset ođđaágásaš návehiid earret eará go vuordit luovossibitnávetdollui sirdima lagi 2034 rájes.

Prošeakta SápmiAgri loahpahuvvui 2020. Prošeavttas ledje mielde Unjárgga, Deanus, Kárášjoga, Porsáŋgu ja Guovdageainnu suohkanat. Ollu mihttomearit mat ledje biddjojuvvon prošektii leat ollašuvvan. Earret eará leat 18 geavahusovttadaga ostojuvvon, álggahan divodemiid dahje ođđasis huksema dán golmma jagis. Dán golmma doalu gaskkas Guovdageainnus ja Kárášjogas huksejuvvojedje ođđa návehat, ja nuorra olmmoš lea váldán badjelasas stuorra doalu ja dieinna lágiin sihkkarastán dán doalu doaimma. Innovašuvdna Norga lea veahkehan dáid ruhtademiin. SápmiAgri lea maiddái veahkehan eanadoalu gelbbolašvuoda buoridemiin (earret eará fitnodatekonomijas) dán viđa gielldas. Sávzadoalut leat leamaš stabiila dán golmma jagis 70 doalu, go fas mielkegusaid lohku lea veaháš njiedjan, muhto guovtti manjumuš huksema beaktu oidno easkka 2021:s. Sámediggi konkludere ahte prošeakta lea lihkostuvvan ja ahte ovdáneapmi livččii leamaš negatiiva jos prošeakta ii livččii realiserejuvvon, ja erenoamážit go váldit vuhtii prošeaktaáigodaga almmolaš eanadoallopoltihka oainnuid go navde ahte mielkebuvttadeapmi ja sávzabiergu buvttadeapmi livččii geahppánit.

Sámediggeráđđi lea doallan čoahkkimiid viđain boandaorganisašuvnnain eanadoallošiehtadallamiid birra. Čoahkkimiin leat soahpan ahte bisuhuvvojtit roavvafuođarvuđot buvttadeamit ja erenoamážit sávzadoalus, bisuhit viidásetreidenrusttegiid eanadoalus ja buvttadit eanet ruothnasiid ja murjjiid.

Sámediggi lea ruhtadan nuppi lagi prošeavta "Kjøtt i Troms og Finnmark", mas NORTURAs lea ovddasvástádus. Prošektii nu movt eará ge aktivitehtaide lea koronapandemijja čuohcan go earret eará sávzaskuvla fertii šluhttejuvvot. Prošeakta "Arktisk kje" bissehuvvui juovlamánuš 2019 dan geažil go lei ollu biergu vuorkkás. Prošeakta áigu bargat nannoseappot biergu vuovdima ja márkanfievrrideami ektui.

4.2.1 Čoahkketabealla - vuodđoealáhusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
40000 Doarja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarja	8 533 439	9 900 000	1 366 561
Boazodoalloláhka ja boazodoallohálddašeapmi			
40050 guorahallama mas čielggaduvvo dárbu rievadait boazodoallolágaid	666 999	1 800 000	1 133 001
Submi	9 200 438	11 700 000	2 499 562

4.2.2 Doarjja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarjja	8 533 439	9 900 000	9 900 000	1 366 561

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarjja	8 748 000	535 757	-321 196	8 533 439

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
Mariidnaealáhusat, guolásteapmi	45	16	29
Eanandoallu, doaibmavisttiid divvun ja viiddideapmi	17	9	8
Boazodoallu	5	5	0

Doarjaortnega mihttomearri - Vuodđoealáhusat:

- Eanet bargosajit vuodđoealáhusain ovdal lagi 2025.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	67	30	37

Doarjja ollásit boazodollui lei 1 930 000 ru. Doarjja juolluduvvui guovtti resursaguovddáža ásaheapmái, Kárášjohkii ja Guovdageidnui. NBR oačcui doarjaga heahtedili eastadandoibmabijuide guohtonroasu oktavuođas. Doarjja ollásit eanadolli lei 2 169 000 ru. Vihtta doarjaga addojuvvojedje divvumii dahje odđa visttiide eanadoalus. Ruhta addojuvvui golmma prošekti: "Grovfor i fokus - Troms og Finnmark", "Kjøtt i Troms og Finnmark" ja "Styrking av landbruket i Storfjord." Doarjja oktiibuot mariidnaealáhusaide lei 4 649 000 ru. 11 doarjaga addojuvvojedje fatnasa vuosttaš gearddi investeremiidda. Okta nuoraidprošeakta oačcui doarjaga ja doarjja addojuvvui sáltečáhcerusttegii hámannis ja dorski geahččalanbivdui merddiiguin. Sivvan dasa go olu ohcamat leat biehtaluvvon lea go olu ohccit eai leat ulbmiljoavkku siskkobealde, nammalassi go eai lean STN-guovlluin dahje ledje vuosttašgeardeinvesterejeaddjxit. Dasa lassin ledje fatnasat maidda ledje ohccojuvven doarjagat oastimii beare boarrásat (30 lagi-mearri).

4.2.3 Guorahallan boazodoallolága ja boazodoallohálddašeami geahčadeamis - prošeakta

Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Ríikasearvi (NBR) ásahedje láhkalávdegotti skábmamánuus 2018. Lávdegotti ulbmilin lea árvvoštallat dálá boazodoallolága ja evtohit dan rievaduvvot.

Geassemánuus 2020 oačcui lávdegoddi ođđa jođiheaddji, professor dr. juris Øyvind Ravna. Borgemánuus nannejuvvui čállingoddi guovtti lahtus viđa lahttui. Lávdegoddi lea mearridan geavahit nama Reindriftsrettsutvalg. Eanaš čoahkkimat leat dollojuvvon digitála. Jagi áigge lea lávdegoddi geahčadan eanaš fáttáid mat gullet mandáhtii. Buot guovddáš fáttáin eai leat dakhkojuvvon loahpalaš mearrádusat, go ollu áššečuolmmat leat moalkái ja góibiduvvo ahte buot oasit lágas árvvoštallojuvvoyit ovdal go loahpalaš mearrádusat sáhttet dahkojuvvot. Lávdegotti bargu lea maŋjonan koronapandemiija geažil ja go jođiheaddji molsojuvvui. Čielggadus galggai vuolggasajis addojuvvot 2020 loahpas, muhto górvistuvvo jagis 2021. Lávdegoddi lea, ovttasráđiid barggaheddjiiguin, mudden veaháš mandáhta. Mudden vuodduduvvá vuosttažettiin dasa ahte rievdadusat dáláš boazodoalloláhkii eai galgga vuodduduvvot ovddit boazodoalloláhkalávdegotti árvalussii boazodoalloláhkan (NAČ 2001:35). Nubbi mudden lea ahte lávdegoddi galgá árvvoštallat evttohuvvon, muhto ii mearriduvvon láhkaevtthusa. Juovlamánuus dollojuvvui seminára barggu stáhtusa birra Sámedikki dievasčoahkkimii. Seminára oačcui stuorra doarjaga ja lávdegoddi oačcui ollu cealkámušaid seminára oasseváldiin viidáset barggu várás. Departemeanta áigu váldit mielde lávdegotti čielggadusa cealkámuššan viidáset bargui departemeanttas.

4.3 Juohkelágan ealáhusat

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Ásahandávjodat lagabus Norgga gaskameari ollislaččat ja 2 % ahtanuššan fitnodaga nammii.

4.3.1 Čoahkktabealla - juohkelágan ealáhusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
40510 Doarjja máŋggabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	9 805 254	5 600 000	-4 205 254
40530 Sápmi Ealáhusiida - njuolggodoarjja	822 000	422 000	-400 000
40540 Nuorra Ealáhushutkan - njuolggodoarjja	253 000	259 000	6 000
41011 Sámi mátkeéaláhusat - prošeakta	1 066 144	1 000 000	-66 144
41012 Sámi mátkeéaláhusat - ohcanvuđot doarjja	1 699 750	2 000 000	300 250
41013 Vacha - prošeakta	167 019	200 000	32 981
Submi	13 813 167	9 481 000	-4 332 167

Sámi biebmu viidáset reiden ja vásihuusat mat čatnasit bibmui ja sámi kultuvrii gessojuvvoyit ovdan Sámedikki ealáhusdieđáhusas deatalaš boahtteáiggi ovddidansuorigin. Sámediggi lea mielde davvinorgga biebmoprošeavttas, masa Innovašuvdna Norggas lea ovddasvástádus. 2020:s lea prošeakta maŋiduvvon dan geažil go prošeaktajodíheaddji celkkii eret virggis jagi loahpas. Eahpečielggas lea ahte šaddá go dainna jotkojuvvot 2021:s.

Sámediggi lea ovttas Telemarksforskning:in ožzon juolluduuvvot 300 000 ru Regionála Dutkanfoanddas dutkanprošektii «Tillit i samfunnsutviklingen». Prošeavtta miittomearrin lea:

Å bidra til å styrke Sametinget/Sámediggi som samfunnsutvikler gjennom å kartlegge tillitsnivået i samiske kommuner og undersøke sammenhengen mellom tillit og vekst.

Luohttámúš adnojuvvvo eanet ja eanet deatalaš fáktorin ja doaimmaheaddjin innovašuvdnii, ovddideapmái ja ahtanuššamii sihke almmolaš suorggis, priváhta ealáhuseallimis ja almmolaš-

priváhta ovttasdoaibmamis. Erenoamáš stuorra árvu luohttamušas lea neahttafierpmádatbargui ja juohkinkultuvrii, ja erenoamážit smávva ealáhusaktevraaid gaskkas. Sámi ealáhuseallimis leat ollu ovttaskas mikrofitnodagat mat adnojuvvorit deatalažjan báikkálaš ja regionála árvohákamis ja ovddideamis. Beroškeahttá das, de ollu eavttut innovašuvdnii, ovddideapmái ja ahtanuššamii dáin fitnodagain leat sajis, fitnodagat leat ain unni, ja gánnáhahttivuhta sámi guovluuin lea unnit go gaskamearálačcat riikkas. Jagis 2020 dahkkojuvvui kvantitatiivvalaš iskkadeapmi, ja dutkanprošeakta galgá gárvistuvvot lagi 2021 loahpas.

Sámediggi lea áigodagas bargan lávga Dutkanráđiin ja Innovašuvdna Norge Arktis addin dihtii rávvagiid sin dutkan- ja ovddidanbarggu máhttovuđdui (FoU) 25 válljejuvpon sámi gielddas.

Čoahkkáigeasus fokuseren Dutkanráđđi čuovvovačča:

- Ealáhuseallima FoU-aktivitehta iskkaduvvon gielldain lea viehka unni
- Barggolašvuoda báidná nana vuodđoealáhus ja nana almmolaš suorgi,
- Almmolaš aktievrat váikkuhit nu ahte dain leat ollu alla oahppan olbmot, dát sáhttet leat deatalaš katalysátorat stuerát dutkanaktivitehtii
- Nationála dutkanbirrasat mat barget sámi relevánta fáttáiguin lassánit,
- Doarjaga ja váikkuhangaskaomiid juohkin juohkása viehka eahpedássedit.

Skábmamánuus 2020 lágidii Sámediggi ovttas Dutkanráđiin ja Innovašuvdna Norge Arktis webinára Arctic Innovation Week oktavuođas. Webináras ovdan buvttii Sámediggi sámi máhttovuođu 2020 váldodovdomearkkaid, ja bovdii gulahallamii ja buktit cealkámuša. Dasa serve birrasii 50 olbmo priváhta ealáhuseallimis, almmolaš ásahusain, dutkanbirrasiin ja ealáhussiiddain.

Proseassa ođđa Interreg-Davvin prográmmmain - Interreg Aurora - jotkojuvvui 2020:s. Sámi Parlamentáralaš Ráđđi nammadii politihkalaš bargojoavkku mii galgá hábmet sámepolitihkalaš vuodođu dan ođđa Interreg-prográmmii áigodahkii 2021 - 2027. Norgga, Suoma ja Ruota beale sámedikkiin leat guokte lahtu guđesge bargojoavkkus. Joavkkus leat leamaš guokte čoahkkima.

Sámediggi lea 2020:s evttohan ahte doalahuvvo Sápmi oassesuorgi Interreg Aurora vuolde. Sámedikkit leat evttohan ahte oasseguovllus Sápmi lea dat seamma geográfalaš guovlu áigodagas 2014 - 2020. Sámediggi nammadii golbma ovddasteaddji sámi stivrenkomiteai ja guokte bearráigeahčankomiteai. Nammadeapmi guoskkai olles áigodaga 2014 - 2020. Sámediggi lea signaliseren ahte nammadanáigodaga fertešii rievdadit nu ahte dat čuovvu sámediggeáigodaga. Stivrenkomiteas, mii meannuda ruhtadanáššiid leat leamaš guokte čoahkkima 2020:s, ja bearráigeahččanlavdegottis lea leamaš okta čoahkkin.

4.3.2 Doarjja mánngabealat ealáhusaide – ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
40510 Doarjja mánngabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	9 805 254	5 600 000	3 600 000	-4 205 254
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
40510 Doarjja mánngabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	10 057 600	252 346	0	9 805 254

Doarjjaortnega mihttomearri - Mánngabealatealáhus:

- Fitnodatahtanuššan lahkana 2 % sámi guovlluin.

	Oktibuo	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
40510 Doarjja mánngabealat ealáhusaide	69	53	16

Manjel ráđi ođđasisjuogadeami, lassánii mánngabealat ealáhusaide 5,6 mill. ruvnno bušeahtas 8,5 mill. ruvdnui. Dát lei dan dihte go ohcciidlohu lei lassánan 2019 ektui, lassin dasa go doarjjamáksomearit leat lassánan pandemijja manjel. Jagi loahpas čájehuvvui ahte lei stuorát dárbu go dat mii lei juolluduvvon bušeahttaregulerema ja ođđasisjuogadeami čađa, nu ahte boasttas lei reála badjelmeare gollu 1,3 mill. ru. Doarjaga mii lea badjel 250 000 ru meannuda Sámediggeráđđi. Sámediggeráđđi meannudii 14 ášši ja juolludii oktibuo 5 795 500 ru. Guhtha doarjaga leat addojuvvon bohccobierggua viidáset reidemii ja ovddideapmái. Stuorra oassi juolluduvvon doarjagiin leat addojuvvon mátkealáhusaide ja muđui leat hui mánngalágan fitnodagat ožžon doarjaga..

4.3.3 Sápmi ealáhussiida - njuolggodoarjja

Sápmi Ealáhussiida lea oassi nationála ealáhussiidaprográmmas ja mas Sis-Finnmárku lea doaibmaguovlun. Ealáhussiidda bása lea Deanus/Unjárggas mas lea oktavuohta Porsánygu gildii, Kárášjoga gildii ja Guovdageainnu suohkanii.

Ealáhussiiddaid doaibmabijut leat boahtán ávkin ealáhuseallimii dakko bokte ahte fitnodagat leat ásahan eahpeformálalaš fierpmádagaid ja lokten iežaset gelbbolašvuođa das mo jođihit iežas doaimma. Guhkit áiggi vuollái mii vuordit ahte doaibmabijut sihkkarastet oassálasti fitnodagaide buoret ekonomiija ja nannejit fitnodagaid.

2020:s lea ealáhussiida bargan earenoamážit doaimmaiguin fitnodagaide maidda koronavirus lea dagahan gálvojođus unnideami.

4.3.4 Nuorra Ealáhushutkan - njuolggodoarjja

Ođđaásheamit leat vealtameahttun deatalaččat ahtanuššamii ja ođasmahttimii ealáhuseallimis ja dan bokte šaddet eanet bargosajit. Jos galggaš lihkostuvvat eanet ealáhushutkamiin ja eanet ođđaásahemiiguin, de lea dárbu álgit juo vuodđoskuvillas ja joatkkaskuvillas. Nuorra ealáhushutkan bargá iežas oahppoprográmmaiiguin ja konkrehta bargo- ja prošeaktadoaimmaiguin mat earret eará loahpahuvvojtit gilvvuiguin.

Ortnega olahusjoavkun leat joatkkaskuvllaaid oahppit. Sámedikki doarjaga váikkuhusa bargosajiid ahtanuššamii lea váttis mihtidit. Oahppit leat buoridan sin gelbbolašvuoda das movt plánet, ásahit oahppifitnodaga, doaimmahit ja heaitthit iežas fitnodaga. Dán gelbbolašvuoda sáhttet oahppit geavahit manjá go leat geargan oahpuin ja áigot ásahit iežaset fitnodaga.

4.3.5 Sámi mátkealáhusat - prošeakta

Koronavirusa geažil leat ollu aktivitehtat sámi mátkealáhusaid oktavuođas manjduvvon. Sámediggi lea ožzon ollu ohcamiid njuolga ovdal geasi ja fokusis lea leamaš oažžut dáid ášsemeannuduvvot.

Prošeakta Johtit - Sámi mátkealáhusat lea golmma jagáš prošeakta mii álggahuvvui 2018:s. Jahki 2020 galggai leat prošeavta manjimuš jahki. Koronavirusa geažil lea prošeakta manjduvvon ja ollu aktivitehtat bissehuvvont. Prošeakta galgá gárvistuvvot miesselmánus 2021.

Oassin mátkealáhusáŋgiruššamis miehtá Norgga lea fokus eanet leamaš ahte guossit besset vásihit biebmu ja ožzot biebmovásihusa. Oassin dás lea Sámediggi álggahan prošeavta man namma lea Máistu. Mihtomearrin lea bohccobierggua viidáset nállašuhttin galgá buoridit dietnasa ja restauráŋgat galget oažžut eanet áidhalunddot fálu. Ovddeš iskkadeamit čájehit ahte restauráŋgasuoggis Romssas lean unnán máhttu bohcco ja bohccobierggua birra. Máistu nállašuhttā viidáseappot bohccobierggua ja restauráŋgasuoggit čadnojuvvoyit oktii. Dán čoahkkimis galgá restauráŋgaidé ovdan bukojuvvoyit golbma oasi bohccos, maid dat eai dovdda nu bures, go dovddus norgalaš ja sápmelaš koahkka galgaba ráhkadit árbevirolaš ja ođđaigášaš herskuid. Fokus lea maiddái muitalusaide (lassánan diehtu), danne go min iskkadeamit čájehit ahte restauráŋgasuoggis lea unnán (measta ii oppage) diehtu bohccobierggua birra. Koronavirus lea maiddái dagahan dán prošeavta eanet áigeguovdilin danne go dážat beroštit eanet báikkálaš biepmus ja jođekeahes biepmus, biebmobuvttadeamis ja biebmohkarvuodas, ealli giliin ja birrasis. Plánen dahkkojuvvui 2020:s ja Máistu čoahkkinbáiki válđojuvvo atnui čakčat 2021.

4.3.6 Sámi mátkealáhusat - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
41012 Sámi mátkealáhusat	1 699 750	2 000 000	1 000 000	300 250

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj.ruovt. 2020	Máksoj.ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41012 Sámi mátkealáhusat	1 748 000	48 250	0	1 699 750

Doarjaortnega mihtomearri - Sámi mátkealáhusat:

- Ollu sámi mátkealáhusaktevrrat mat doibmet birrajagi fitnodahkan.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehttaluvvon
41012 Sámi mátkealáhusat - ohcanvuđot doarjja	11	8	3

Addojuvvui okta álggahandoarjja. Stuorámus doarjagat addojuvvojedje Johtit-prošektii NordNorsk reiseliv AS (750 000 ru), Sápmi Ealáhussiida OS:ii (400 000 ru) márkanbargui Finnmárkkus, ja dasto julevsáme sijdda ovddideapmái (209 000 ru).

4.3.7 Vahca - prošeakta

Vahca lea odđa muohta ja lea ovttasbargoprošeavta namma Sámedikki ja Romssa suohkana gaskka. Romssas leat ovdal koronavirusa leamaš ollu turisttat galledeamen gávpogis. Ollu turisttat háliidit vásihit sámi kultuvrra. Dán geažil háliideimmet mii sihkkarastit ahte sámi kultuvra hálddašuvvo dohkalaš vuogi mielde. Bargu prošeavttain lea buvttihan ollu oasseprošeavtaid: (1) Etihkalaš njuolggadusat - okta sámimátkealáhusfitnodagaide Romssa guovllus ja nubbi gávpeealáhusaide Romssas. (2) okta oanehis filbma dan birra mainna lágiin sámi nuorat vásihit sámi mátkealáhusaid jagis 2030. (3) Mii lea Romssa báikkalaš sámi historjá. Dát galgá laktotjuvvot Romssa mearkagálvui, ja buvttiha máhttrogálvvu eará mátkealáhusaid várás. Buot dát álggahuvvui 2020:s ja almmuhuvvojit ja dahkkojuvvojit eanet dovddusin jagis 2021.

4.4 Hutkás ealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit mat buvttihit gievras ja gánnáhahti kulturealáhusfitnodagaid main lea stuorát birgenmunni.

4.4.1 Čoahkketabealla - hutkás ealáhusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
41002 Hutkás ealáhusat - ohcanvuodot doarjja	2 523 685	1 550 000	-973 685
41000 Gelbbolašvuodavuodot hutkás ealáhusat - prošeakta	2 570 789	1 900 000	-670 789
41004 Dáiddadállu - njuolggodoarjja	300 000	300 000	0
Submi	5 394 474	3 750 000	-1 644 474

Sámediggi lea maiddái 2020:s leamaš mieleaiggát prográmmas man namma lea Leverandørutviklingsprogram for økt verdiskaping i Nord-Norge- N2-programmet. N2:s lea fokus surgiide mearrabiebmu, mátkealáhusat ja vásihusealáhusat. Ovdamearkan N2:ža juolludemiin 2020:s lea dáiddakollektiiva Dáiddadállu ožžon doarjaga prošektii; Produktutvikling og økonomisk innovasjon i samisk kunst.

4.4.2 Doarjja hutkás ealáhusaide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahitta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
41002 Hutkás ealáhusat - ohcanvuodot doarjja	2 523 685	1 550 000	750 000	-973 685
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41002 Hutkás ealáhusat - ohcanvuodot doarjja	2 585 825	62 140	0	2 523 685

Doarjaortnega mihttomearri - Hutkás ealáhusat:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit mat buvttihit gievrras ja góannáhahti kulturealáhusfitnodagaid main lea stuorát birgenmunni.

Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41002 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	23	19

Juolluduvvojedje njeallje álggahandoarjaga. Stuorámus doarja addojuvvui Riikkaidgaskasaš sámi filbmainstituhtii 500 000 ru jietnastudio ásaheapmái, Duottar studio AS 315 000 ru reaidduide, Davvinorgga dáiddamusea 202 500 ru museabuvdii, ja dasto Samisk tekstil AS 195 000 ru koronadoaibmabijuide fitnodaga viidáset ovddideapmái.

4.4.3 Gelbbolašvuđavuđot hutkás ealáhusat - prošeakta

Šoop Šoop - Sámi Design Days 2020 lei vuosttamauš ámmálaš sámi designmeassu mii lágiduvvui Norggas. Designbeaivvit biste guokte beaivvi ja dat ledje guovvamánuš 2020. Vuosttaš beaivvi lei gitta lálideapmi ostiid ja čájeheddjiid gaskka (sámi designerat). Vuollel 30 oasti ledje dieđihan ovdagihtii. Doppe ledje fitnodagat miehtá Norgga mielde, earret eará Nasjonalmuseet ja Norsk husflid. Buohkanassii 18 sámi designera ledje boahán, earret eará dat ođđa bivttasmearka Laš ja Illu Wool. Sámi designerat muitaledje ahte sii ledje hui duhtavaččat ja ollugat ledje dahkan šiehtadusaid báikkis ja sis ledje máŋggas geaid áigo čuovvulit. Dasto lágiduvvui duodjiworskhop Pia Katarina Jannok bokte, mii lei dievva. Oasseváldit ledje hui duhtavaččat dánna lágidemiin.

Nuppi beaivvi lágiduvvojedje measut, gos sámi designeriin lei vejolašvuhta vuovdit iežaset gálvvuid publikummii. Oktiibuot ledje 23 sámi designera mielde. Meassuin fitne ollu olbmot, sihke báikkálaš sámit, romsalaččat ja turistat. Sámi designerat ledje maiddái hui duhtavaččat dánna beivviin, ja dieđihedje ahte ledje vuovdán bure. Goappašiin beivviin rabai sámediggeráđđi Silje Karine Muotka ja sámi artista Risten Anine Kvernmo Gaup rabai fas luđiin.

Sámediggi lea álggaha fitnodatovddidanprógrámma Faamoe. Faamoe lea fápmu máttasámegilli ja das lea fokus fitnodagaid mearkagálvvu ja ekonomijastivrema nannemii. Prográmma prošeaktajodiheapmái vižžojuvvui fálaldat ja sámi designfitnodat Árvu oačciu barggu. Faamoe álggahuvvui Álttás čakčamánuš. Oasseváldin ledje 7 sámi fitnodaga:: XAK Ovlla Gaup bokte, MII LEAT Anja Johnsen Thonhaugen bokte, Davvi siida Ellinor Guttorm Utsi bokte, SiEvA Design Sara Ellen Anne Buljo Eira bokte, Maritex gávpi Inger Máret Bongo bokte, Ann-Sofi Kallok og Laila Labba art Laila Labba bokte. Fitnodagat galget earret eará searvat Šoop Šoop - Sámi design beivviide, ja prográmma searvama bokte leat sii gergosat vuovdit profešonealla márkanii.

Prošeakta Ávnneskeahes kulturárbi Sámis álggahuvvui ovdaprošeaktan njukčamánuš 2020. Plána mielde galggai ovdaprošeakta loahpahuvvo juovlamánuš 2020, muhto guhkidiuvvui njukčamánnui 2021. Prošeakta lea mearriduvvon oassin Sámi Parlamentáralaš Ráđi doaibmapláanas. Ráđdeaddi joavku ovddasteddjiin sámedikkis lea veahkehan prošeaktajodiheaddji dađistaga prošeavttas. Sámedikkit Ruota ja Suoma bealde leat lassin doaibman gulahallanjoavkun. Ovdaprošeavta mihttomearri lea hábmet vuogádaga sámi ávnneskeahes kulturárbbi suodjaleapmái ja hálldaašeapmái. Ovdaprošeavttas lea leamaš sihke doaimmaheaddji doaibma ja plánejeaddji doaibma. Leamaš hástaleaddji fakkastit ja searvvahit sámi birrasiid ja eará sámedikkiid dán áigodagas go lea pandemija mii caggá mákkiid ja čoahkkimiid. Prošeavttas leat dattetge leamaš mánga

webinára máhttoloktema ja searvvaheami várás, ja lea kárten proseassaid/mearrádusaid/prinsihpaid mat dan golmma sámedikkis leat suorggis. Dasa lassin lea prošeavttas leamaš doaimmaheaddji oassi ja lea veahkehan/vástidan/addán rávvagiid birrasii 15 ovttaskas áššái sámi kultuvrra suodjaleami ja geavaheami birra mánnggain oktavuođain. Dan oanehis áiggis goas prošeakta lea doaibman leat mii oaidnán positiiva ovdáneami mii guoská sámi vuogatvuodaid ja kulturárbbi birra máhtu dohkkeheapmái, maiddái stuorra servviid beales ealáhuseallimis.

4.4.4 Dáiddadállu - njuolggodoarja

Dáiddadállu lea dáiddárkollektiiva Guovdageainnus, mii ásahuvvui 2014:s. Kollektiivvas lea 19 dáiddára, geain leat kantuvrrat Dáiddadálus. Dáiddadálus lea govda ja ealli gelbbolašvuoda biras. Dain lea njunušgelbbolašvuhta guhtege iežaset suorggis ja ovttas ovddastit sii fága visuála odđaáiggi dáidaga, govvema, filbmema, TV-buvttadeami, gráfalaš design, cállima, musihka, koreografiija, stohpogálvvuid design, neaktima ja juoigama. Buot Dáiddadálu dáiddáriin lea gullevašvuhta Guovdageidnui, muhto sii johtet ja barget iežaset prošeavtaiguin miehtá máilmomi.

4.5 Duodji

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet duojárat geain duodji lea ealáhussan.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii čakčat 2019 sierra ášši duoji organiserema birra. Válljejuvvon leat guhtta ángiruššansuorggi mat vuoruhuvvojít boahttevaš jagiin ja dat leat rekrutteren, gánnáhahttivuhta, váikkuhangaskaoamit, ealáhusa organiseren, gelbbolašvuoda buorideapmi ja stuorát márkan.

Sámediggi lea 2020:s čuovvulan ángiruššansurggiid ealáhusa organiseremis. Dán ángiruššansuorggi mihttomearin lea oažžut ulbillaš organiserema mii lea heivehuvvon dárbbuide ealáhusas. Diedžáhusas leat guokte strategiija juksan dihtii mihttomeari: Heivehit Duodjeinstiuhtha duoji Váldošiehtadusas ja duodjeealáhusa organiserema geahčadeapmi. Sámediggi lea bovden Duojáriid Ealáhussearvvi, Sámiid Duoji ja Duodjeinstiuhtha searvat ja gávnnahit duodjeealáhussii ulbillaš organiserema. 2020:s lea ráhkaduvvon máhttuvođđu. Jagis 2021 boahtá evttohus movt odđasis organiseret duodjeealáhusa. Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra lea muđui deatalaš eavttuid biddji árbemáhtu viidáset fievrídeapmái duojis, ja galgá danne searvvahuvvot gulaskuddanbeallin barggus viidáseappot.

Sámediggi oaivvilda ahte nannoiset organiserejupmi duojis sáhttá duodjeorganisašuvnnaide leat veahkkin vástidit rievdadusaide gáibádusain ja eavttuin, ja áiggi mielde sáhttít nannet gálvojođu duojis.

4.5.1 Čoahkketabealla - duodji

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
41030 Doarjja Duodjeinstituhtii	5 323 000	5 323 000	0
41020 Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja rekrutteremii	1 721 000	1 721 000	0
Duoji ealáhussiehtadus	7 177 538	7 100 000	-77 538
Submi	14 221 538	14 144 000	-77 538

4.5.2 Duodjeinstituhtta - njuolggodoarjja

Duodjeinstituhtta (DI) lea bagadan duojáriid ja earáid geat leat bargan bájiid oktavuođas. Bagadus lea addojuvvon buvttadanohcamis/gávpejurda ovdideamis, buvttadanmetodaid testemis, design ja buvttaovdideamis, mašiinnaid ja reaidduid investeremis mat leat heivehuvvon ovttaskas buvttadeapmái, duoji ođđasis ealáskahttimis riddoguovlluin, gákte- ja gahperminstariid dahkamis, niibedohpa goarrumis ja niibbi gohpamis, ja fágalaš bagadeamis muđui. Dasa lassin lea instituhtta veahkehan duojáriid duljiid ja gápmasiid neaskimis, bagadan duojáriid mašiinnaid ja reaidduid geavaheamis duodjebuvttadeapmái, fierpmádatovddideamis, minstariid dahkamis ja studeanttaid fágalaš bagadeamis, veahkehan duodjebuktagiid márkanfievrrideamis, bagadan duoji ovddideami oktavuođas sámi kulturguoddin, oahpahusas, gelbbolašvuoda buorideamis ja duoji ealáskahttimis. Bagadus lea addojuvvon maiddái studeanttaide geat leat váldán master- ja bachelordási duojis.

Bájít lea geavahuvvon ollu kursadoaimma ja buvttadeami oktavuođas. Dat duodjefidnooahppit geat leat registrerejuvvon DI vuollásazžan geavahit bájiid Guovdageainnus beaivválaččat. DI lea joatkán duodjeminstariid čohkkenbargguin iešguđege guovlluin Sámis. Dát lea stuorra bargu man oktavuođas ferte ráhkadir/goarrut modeallaid mat heivehuvvojtit minstariidda. Buktagiid ja minstariid ferte duođaštít govaiguin maļŋá go dat tevdnejuvvojtit ja vurkejuvvojtit.

4.5.3 Ovddideapmi ja rekrutteren duodjeealáhusas - njuolggodoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii

Oahpahuskantuvra oktiordne ja beavttálmahttá oahppofitnodagaid boazodoalu ja duoji fidnoohppiid ja oahppokandidáhtaid oahpahusa. Ulbmilin lea oahpahit nuoraid čeahpes fágabargin boazodoalus ja duojis. Oahpahuskantuvra oahpaha viidáset oahppofitnodagaid dainna áigumušain ahte váldit fágareive ja gelbbolašvuoda duođaštusa. Duodjefágain galget leat 10 oahppašiehtadusa. Jagi loahpas ledje logi duodjefidnooahppi juohkásan ná: Guokte fidnooahppit čoarve- ja dákteduojis, okta fidnooahppi čuoldin- ja gođđinduojis, guhutta fitnooahppi náhkke- ja duolljeduojis ja okta fidnooahppi tekstiiladuojis.

Jagis 2020 leat guokte oahppokandidáhta váldán ja ceavzán gelbbolašvuoda iskosiid ja golbma fidnooahppi leat váldán ja ceavzán fágareivve muorraduojis, tekstiiladuojis ja náhkke- ja duolljeduojis.

4.5.4 Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuodot doarjja	3 342 800	2 100 000	-1 242 800
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja, konsuleantaveahki, álggahandoarjja ja prošeavttat - ohcanvuodot doarjja	1 281 000	1 500 000	219 000
41052 Duođestipeanda - ohcanvuodot doarjja	140 000	150 000	10 000
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuodot doarjja	43 119	50 000	6 881
41054 Gelbbolašvuohta, oahpahus, kurssat	225 418	400 000	174 582
41056 Duođáriid Ealáhus Searvi - njuolggodoarjagat	613 000	613 000	0
41057 Sámiid Duodji - njuolggodoarjja	1 277 000	1 277 000	0
41058 Faga- ja ekonomijjalávdegoddi	0	100 000	100 000
41062 Márkanheiveheapmi	150 000	700 000	550 000
41066 Váldođiehtadusa rievdađeapmi	0	60 000	60 000
41067 Duođi organiseren	105 201	150 000	44 799
Submi	7 177 538	7 100 000	-77 538

Várrejuvvon ruđain juolluduvvui sullii 5,6 miljon ru iešguđege ohcanvuodot ortnegiidda duođis. Dát lea stuorát go diimmáš geavaheapmi. Lasáhus geavahusas boahtá liigejuolludusain koronadoaibmabijuide, ja ahte lea leamaš stuorát investerendárbu ealáhusas.

Doaibmadoarjja duodjái

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuodot doarjja	3 342 800	2 100 000	2 100 000	-1 242 800
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuodot doarjja	3 342 800	0	0	3 342 800

Doarjaortnega mihttomearri - Doaibmadoarjja:

- Buoridit iežas duddjon árbevirolaš buktagiid gávpejođu.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuodot doarjja	30	30	0

2020:s juolluduvvui doaibmadoarjja 3 342 800 ru. Ruđat várrejuvvon postii ledje 2 100 000 ru. Lassáneapmi geavahusas boahtá válđoášsis das go doaibmadoarjagii addojuvvojedje liigejuolludusat koronavirusa geažil. Dás ledje mielde maiddái 2019 váiddaášshit mat meannuduvvojedje 2020:s. Doarjasupmit eai unniduvvon. Investeren- ja ovddidandoaibmabijuut, konsuleantaveahkki, álggahandoarjja ja prošeavttat.

Investeren- ja ovddidandoarja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boðus. rev. budš. ektui
41051 Investeren- ja ovddidandoarja,konsuleantaveahki, álggahandoarja ja prošeavttat - ohcanvuodot doarja	1 281 000	1 500 000	1 500 000	219 000

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41051 Investeren- ja ovddidandoarja,konsuleantaveahki, álggahandoarja ja prošeavttat - ohcanvuodot doarja	1 593 600	156 300	156 300	1 281 000

Doarjaortnega mihttomearri - Investeren- ja ovddidandoarja:

- Duodjefitnodagaid ámmátlashvuhta ja sisaboahdu buorránit.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41051 Investeremat, ovddidandoaibmabijut, konsuleanta veahkki, álggahandoarja ja prošeavttat - ohcanvuodot doarja	10	8	2

2020:s lei várrejuv von 1 500 000 ru investeren- ja ovddidandoaibmabijuide. Ruðat geavahuvvojedje 1 593 600 ru. Dat go duojáriin lea leamaš investerendáhttu lea buorre, erenoamážit danne go dáid ruðaid geavaheapmi dán poasttas lea jeavddalaččat geahppánan lagi 2015 rájes.

Duodjestipeanda

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boðus. rev. budš. ektui
41052 Duodjestipeanda - ohcanvuodot doarja	140 000	150 000	150 000	10 000

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41052 Duodjestipeanda - ohcanvuodot doarja	140 000	0	0	140 000

Doarjaortnega mihttomearri - Duodjestipeanda:

- Eanet olbmot geain lea formála gelbbolašvuhta duoji siskkobealde.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41052 Duodjestipeanda - ohcanvuodot doarja	14	14	0

2020:s lea válndoášsis addojuv von doarja unnibuš duodjekurssaide.

Čálgoortnegat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boðus. rev. budš. ektui
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuodot doarja	43 119	50 000	50 000	6 881

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuodot doarja	43 119	0	0	43 119

Doarjaortnega mihttomearri - Čálgoortnegat:

- Buorit čálgoortnegat daid duojáriidda geat leat dohkkehuvvon duodjeregistarisi.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarja	3	3	0

Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
41054 Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat	225 418	400 000	400 000	174 582

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41054 Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat	305 618	80 200	0	225 418

Doarjaortnega mihttomearri - Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat:

- Duodjefitnodagaid ja duojáriid profešonalitehta ja gelbbolašvuhta buoriduvvojtit.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41054 Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssat	8	6	2

2020:s addojuvvui doarja váldoáššis unnibuš duodjekurssaide.

Márkanheiveheapmi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
41062 Márkanheiveheapmi	150 000	700 000	700 000	550 000

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
41062 Márkanheiveheapmi	150 000	0	0	150 000

Doarjaortnega mihttomearri - márkanheiveheapmi:

- Duodjefitnodagaid profešonalitehta ja dienas buoriduvvo

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
41062 Márkanheiveheapmi	1	1	0

2020:s lea addojuvvon doarja fitnodahkii Manndalen husflidslag vuovdima ovddideaddji doaibmabijuide.

5 Kultuvra

Servodatmihttu:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

Kultuvrra servvodatmihtu olaheami stuorámus hástalusat leat vuosttažettiin čathagasas dáidaga ja kulturovdánahttima buriid rámmaeavttuid sihkkarastimiin. Ovttasbargguid, ekonomalaš gaskaomiid ja guovddáš proseassaid involverema bokte Sámediggi lea veahkkin olaheamen mihtuid.

Jagi 2020 áigge váikkuhii koronadilli maiddái kultursuorgái. Turneadoaimmat fertejedje bissehuvvot, valáštallanlágideamit šluhttejuvvoje, čájáhusat ja lágideamit šluhttejuvvoje ja manjiduvvoje, festiválat šluhttejuvvoje ja oppalaččat unnui galledeapmi sámi kulturásahusain. Dát lea mielddisbuktán ahte geahččit eai leat beassan guovddáš sámi kulturásahusaide lagi 2020 áigge, ja lea maiddái dagahan vahágiid ásahusaid sisaboäduide. Dát lea váikkuhan kultursuorggi mihttoolahusaide. Liikká leat sámi ásahusat nákcen heivehit iežaset dillái ja iešguđetge nationála ja báikkálaš gáržidemiide ja ávžjuhusaide. Sii leat liikká nákcen čađahit mánja lágideami, vaikke dilli lei nu go lei.

Okta doaibmabijuin maid ráđđehus álggahii pandemija oktavuođas lei ásahit doarjaortnega museaide ja eará kulturásahusaide. Sámi museat ja lávdedáiddaásahusat eai gullan dán ortnegii. Sámediggi lea ovttas earáguin lokten dán ášši Stuoradiggái. Boađusin dás lei ahte sámi museat ja lávdedáiddaásahusat maiddái ožžo doarjaga lagi 2020 loahpas. Ruđat máksojuvvojtit 2021 áigge.

Sámediggi lea dáiddáršiehtadusa bokte ásahan buori ovttasbarggu sámi dáiddáriigun. Jagi 2020 vuolláičállojuvvui ođđa ovttasbargošiehtadus, mii doaibmá áigodagas 2020-2024. Sámi dáiddárrádi ovttasbarggu boađusin lea earret eará leamaš ahte sámi dáiddaovdanbuktimat ja sámi dáiddárat leat ožžon ollu fuomášumi lagi 2020 áigge. Leat leamaš mánja stuorra čájáhusa lagi 2020, earret eará rahppojuvvui stuorra retrospektiiva čájáhus Nils-Aslak Valkeapää (1943-2001) dáidagis Henie Onstad kunstsenteris Høvikoddens.

Máŋgga lagi systemáhtalaš barggus loktet visuála sámi dáidaga riikkaidgaskasaš arenaide, mii lea doaibman strategijian oččodit ealli ja girjás sámi dáiddaeallima, lea boađusin earret eará ahte sámi dáiddárat leat ožžon vejolašvuoda čalmmustahttit sin sámi dáiddalašvuoda sámi riikkaidgaskasaš paviljongas Venezia-biennálas. Paviljonga almmuhuvvui golggotmánuus 2020, biennála mii galggai leat lagi 2021 lea sirdojuvvon jahkái 2022.

Buorit representatiivvalaš lanjat leat eaktun buori mihtoolaheapmái. Danin lea Sámediggi máŋga lagi fokuseren ođasmahttit lanjaid iešguđetge kulturinstitušuvnnain. Saemien Sijte lea huksejuvvomin. Ođđa dáiddamusea ja Kárášjoga musea ođasmahttima konseaptaválljennotáhtta lea álggahuvvon. Beaivvás Sámi Našunálateáhtera ja Guovdageainnu Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoallokskuvlla ođđa visitti prošekteren lea álggahuvvon. Leat liikká mánja institušuvnna mat velge ferejít ođasmahttojuvvot, erenoamážit museat main lea dárbu buriid vuorkávejolašvuodaide ja magasiidhavojolašvuodaide, vai sáhttet vuostáiváldit Bååstede-prošeavta dávviriid mat galget máhcahuvvot sámi museaide. Sámedikkis eai leat ekonomalaš resurssat gokčat dáid dárbbuid, muhto bargá oažžut ruhtadeami ráđđehusas.

5.1 Kultuvrra váikkuhangaskaomit

5.1.1 Ángiruššansuorggit - kultuvra

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	16 259 234	14 620 000	-1 639 234
Sámi kulturásahusat sámi kultuvra gaskkustan- ja vásihanarenan	97 497 100	96 037 000	-1 460 100
Sámi girjjálašvuoda ja mediat	23 381 750	22 551 000	-830 750
Sámi valáštallan	3 318 000	3 293 000	-25 000
Submi	140 456 084	136 501 000	-3 955 084

Vealgi, 31.12.2020 Juolluduvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2014	0	0 %	0	50 000
2016	282 000	2,0 %	0	0
2017	295 000	2,1 %	77 500	0
2018	1 625 000	11,4 %	221 955	12 500
2019	2 568 620	18,1 %	233 573	0
2020	9 437 002	66,4 %	195 900	0
Submi	14 207 622	100,0 %	728 928	62 500

Ovttasbargu priváhta ja almmolaš oassálastiigun lea dehálaš strategiija olahit ángiruššansuorggi válidoulbmila. Dán strategiija vuodul lea Sámediggi lea doallan jahkebeallásaš oktavuohtačoahkkimiid Kulturdepartemeanttain. 2020:s čoahkkinaste geassemánus ja juovlamánus. Čoahkkimiid fáddán lei earet eará dieđuid lonohallat ja ságaškušsat áigeguovdilis áššiid, koronadili, guovllurefropma, sámi museaid dili, duiska-dáža sámi ovttasbargoprošeavta mii guoská duiskka museaid sámi dávviriidda , mediaid, rádjaraſtildeaddji ovttasbarggu, álgo cealkámušaid boahtte stuorradiggediedáhusaide, ja strategijiaid, stáhtusa ja huksenprošeavtaid čuovvoleami ja dasa lassin Sámedikki bušeahttadárbbuid. Čoahkkimiid boađusin lea earát eará ahte sámi dáidda- ja kultureallima hástalusat koronavirusa geažil leat ihttán oidnosii, ahte Sámedikki bušeahttadárbbuid lea beassan dárkileabbo čilget, ja ahte beliin leat iešguđetge áššiin varas diedut. Dasa lassin lea Sámediggi boahtte stuorradiggediedáhusaide álgo cealkámušaid gaskkustan.

Ráđđehus lea bargagoahtán mánáid- ja nuoraidkulturdieđáhusain, mii maiddái guoská kulturskuvllaide. Kulturdepartemeanta ja diehtodepartemeanta ovttasbarget dieđáhusa ráhkadir, ja galgá Stuorradiggái geigejuvvot 2021 giđa. Sámediggi lea cealkámušaid ja dárkilis dieđuid addán boahtte stuorradiggediedáhussii.

Sámedikkis leamaš hálddahuslaš digitála oktavuođačoahkkimat Norsk Kulturrådai geassemánus ja juovlamánus. Diekkár jahkásaš čoahkkimat leat dál ásahuvvon ortnegin. Fáddán lei muitalit ja dieđuid lonohallat beliid obbalaš doaimmas ja váikkuhangaskaomiin, kulturpolitikhalaš proseassaid birra, ráđiid ja lávdegottiid nammademiin, hutkás ealáhusain ja kulturekonomiijas, mánngabealatuodas, koronadilis, ja dasa lassin čuovvulit ovttasbarggu mii guoská dego immateriála kulturárbái, riikkaidgaskasaš ovttasbarggu ja museasuorggi ja eanet. Čoahkkimiid boađusin lea earát eará ahte sámi dáidda- ja kultureallima hástalusat koronavirusa geažil leat ihttán oidnosii, ahte Sámedikki

bušeahttadárbbuid lea beassan dárkileabbo čilget, ja Sámediggi lea ovddidan oainnus iešguđetlágan áššiin.

Sámediggi bovdii kulturministara, Trøndelága, Nordlándda ja Romssa ja Finnmarkku fylkkagielddaid čoahkkimastit ođđajagemánus digaštallat guovllureforpma ja guovllu háld dahusa ovddasvástádusa áŋgiruššat ovddidit sámi kultuvrra ja kulturásahusaid. Šihtte ahte dán ferte geahččat vuđoleabbo ja ahte galgá jahkásaš oktasaš čoahkkin mas dákkár áššiid digaštallat. Sámediggi, golbma davimus fylkkagieldda ja Kulturdepartemeanta leat ovttaoavilis ásahit oktasaš arena ságaškuššat sámi dáidda ja kulturáššiid. koronavirusa geažil lea barggu manjdan 2021 rádjai.

Bådåddjo Eurohpalaš kulturoaivegávpogin 2024 šaddá stuorra lágideapmi sihke Bådåddjo gávpogii, Nordlándii ja olles riikkaoassái. Ohcamušas/prošeavttas lea sámevuoda deattuhan ja sámevuota šaddá prošeavta guovddážin. Sámediggi lea guorrasan Bodø24 jurdagii geavahit positiivvalaš vásáhusaid ja buriid bohtosiid Tråante2017 lágideamis, očcodit seamma ángirvuoda, beroštumi ja rámmaid dán lágideapmái 2024:s.

Sámediggepresideanta Aili Keskitalo deaivvadii Norgga kulturskuvaráđi direktevrrain ja Romssa, Finnmarkku ja Svalbárda fylkkastivrralahtuin. Sii háliidit eanet sámi perspektiivva barggustis. Kulturskuvaráđdi áŋgiruššá nannet ovttasbarggu gielddaiquin ja hálidivččii čielggasmahttit mii servodatrolla dákkár eaiggátvuođas lea. Ođđa mánngabealatvuodastrategiija lea mearriduvvon ja višuvdnan lea ahte kulturskuvla galgá buohkaid váras ja ahte buohkaid galgá fátmastit. Romsa, Finnmarku ja Svalbard leat jo váldán mánngabealatvuodaovs ovddasvástádusa, ja hálidivčče leahkit sámi kultuvrra huban. Kulturskuvlla sámi sisdoalli sáhttá fátmastit sámegiela, oahpahusa ja kultuvrra. Sámediggi sávašii ovttasbargat sámi giellaguovddážiiguin ja ásahit ovttasbargansoahpamuša Sámedikkiin.

Sámediggi lea lágidan dialogačoahkkima Kulturtankeniin, mas lea Den kulturelle skolesekken (DKS) bajimuš ovddasvástádus. Kulturtanken hálddaša DKS ortnega stáhtalaš doarjaga. Kulturtanken galgá ieš nannet ja ovdánahttit ortnega ja ovttasbargat fylkaid DKS háld dahusaiguin ja daid gielddaiquin mat ieža hálddašit DKS ruđa. DKS:s lea 2018 rájes leamaš resursajoavku mas leat sámi dáiddárat ja kulturbargit, ja sin mandáhttan lea leamaš lasihit DKS:i sámi produkšuvnnaid. Boađusin lea ahte 13 fylkkagieldda 18 fylkkagielddas fállet DKS produkšuvnnaid main lea sámi sisdoallu. 2020 boađusin lea ahte ovcci gieldda 12 ovttasbargogielddas fállet sámi sisdoalu. Sámediggi lea duhtavaš bohtosiin. Sámediggi oaivvilda ahte lea miittun ahte visot gielddat fálašedje sámi buvttademiid. Sámediggi čuovvula jámma áššiid Kulturtankeniin ja váikkuha cealkámušaidisguin mo ovdánahttit DKS:a sámi buvttademiid.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii 2020 njukčamánu ášši 009/20 Sámi vuoinjalaš kulturárbbi ja UNESCO-konvenšuvdna vuoinjalaš suodjaleami birra. Áššis diediha Sámedikki dievasčoahkkin guđe bajimuš čuołmmat ja guđe proseassat leat jođus áššesuorggis. Lea maid čielggaduvvon makkár vejolašvuođat UNESCO ávnneskeahthes kulturárbbi konvenšuvnnas sáhttet leahkit sámi kultuvrii. Manjimuš jagiid lea Sámedikki bargu ja rolla fátmastan olles sámi ja maiddái bargan eanet riikkaidgaskasaččat.- Ávnneskeahthes kulturárbi proseassa lea maid loktejuvvon Sámi parlamentáralaš rádi dássái, ja doppe lea dat dál oassin SPR boahtte áigodaga doaibmaplánas.

Sámediggi lea máŋga lagi bargan UNESCO-konvenšuvnnain vuoinjalaš kulturárbbi suodjaleami birra. Norgii implementeret konvenšuvnna lea Norgga Kulturráđi bargun šaddan, ja Sámediggi gulahallá bures kulturráđiin ovttasbargat áššiin. 2020:s leat digitálalaččat čoahkkinastán ja sáddestallan e-

boasttaid. Gulahallama bokte dihtet goappašat bealit ášši stáhtusa ja ná sáhttet guorahallat iešguđetge čuolmmaid. Sámediggi lea 2020:s nammadan Sandra Márjá West immateriála kulturárbbi fágalávdegotti lahttun. Lávdegotti hálldaša Norgga Kulturráddi. 2020:s lea lávdegoddi earet eará árvoštallan fágalaččat árvalusaid maid sáhtta evttohit UNESCOI UNESCO-konvenšuvnna vuoinjalaš kulturárbbi suodjaleami birra listtaide ja lea doaibman ráđđeaddin Kulturráddái iešguđetge oktavuođain. Dasa lassin leat bargan rapporterenindikáhoriin boahtte periodalaš reporteremii, maid Norga galgá ráhkadir UNESCO:i UNESCO-konvenšuvnna vuoinjalaš kulturárbbi suodjaleami birra.

2020:s lea ráhkaduvvon raporta vuoinjalaš kulturárbbi bargobajis, maid Sámediggi lágidii 2019 skábmamánu. Raportta lea Sámediggi ja Norgga Kulturrádi dirgon ja lea čállon bargobáji hálldašeddjiin. Dan leat almmuhan Sámedikki neahttasiiddus.

Miessemánus čoahkkimaste digitálalaččat Norgga Kulturráddi, Sámediggi ja Unesco čállingoddi. Fáddán lei UNESCO-konvenšuvnna vuoinjalaš kulturárbbi suodjaleami birra ja álgoálbmogiid immateriála kulturárbi. Ulbmilin lei sihke čuvgehit ja čuovvulit raporta vuoinjalaš kulturárbbi bargobajis. Boađusin lei ahte Unesco čállingoddi beasai čiekjudit rapportta sisdoalu ja ahte muhtin ráje rapportta evttohusaid jotke digaštallat.

2020 golggotmánu lágiduvvui ekspeartaseminára immateriála vuigatvuodaid ja sámi árbevirolaš máhtu birra. Sámediggi oasálasttii webináras. Webináras ságaškušše sámi kultur- ja máhttovuigatvuodaid. Ovttasbargat davviriikkalaš dásis lei maid fáddán. Webinára lei ráhkkananbargu stuorát konferánsii mas lea seamma fáddá. Dát dáhpáhuvai dan oktavuođas go Suopma šattai davviriikkalaš ministtarrádi ovdagoddin. Sámedikkis (sihke presideanta ja hálddahuus) lei sáhkavuoru. Sáhkavuoru ja kommentárain ovdanbukte dehálaš čuolmmaid ja fáktávuođu ja čilgejedje dili, earret eará, oasseváldiide. Dát attii lágideaddjái cealkámušaid ja vuodu joatkit plánet stuorra konferánsa 2021:s.

Suoma Oahpahus- ja Kulturministeriija hálida iskat eavttuid lasihit davviriikkalaš ovttasbarggu álgoálbmogiid ja vuoinjalaš vuigatvuodaid birra. Kulturdepartemeanta lea koordineren Norgga cealkámuša. Sámediggi lea 2020: cealkámušastis lokten sihke immateriála kulturárbbi ovdaprošeavta, ja deattuhan man dehálaš Sámi Parlamentáralaš Ráđđi lea ovttasbarganguoibmin davviriikkalaš ministtardásis.

Sámediggi ja Sámi Girkoráddi lágidit jahkásaččat dialogačoahkkima man ulbmilin lea juogadit dieduid ja loktet ja ságaškušsat sámi girkoeallima áigeguovdilis áššiid. Sámedikki mielas lea girku dehálaš oskusearvi, mii seailluha kultuvrralaš ja oskkolaš árbevieruid, ja goziha sámi dimenšuvnna sin doaimmas. Sámediggi atná dehálažjan dávjá gulahallat Sámi Girkoráđiin. Sámediggi maid nammada ovta lahtu Sámi Girkoráddái.

5.2 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámi dáiddárat ovdánahttet sin dáidaga, ja hástalit sin gehččiid ja sámi servodaga.

5.2.1 Čoahkketabealla - buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Sámi dáirddáršiehtadus - šiehtadus	9 370 000	8 570 000	-800 000
17012 Musihkkaalmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuodot doarjja	2 787 972	2 500 000	-287 972
17100 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuodot doarjja	4 101 262	3 550 000	-551 262
Submi	16 259 234	14 620 000	-1 639 234

Sámi dáidda ja dáiddárat leat beaggán viidát 2020:s. 2020:s lea sámi dáiddáriin leamaš máŋga stuorra čajáhusa 2020 čakčamánu rahpe Festspillene i Bergen musihkkariemuid jagi dáiddára, Joar Nango, čajáhusain. Norggas atnet fidnet dán barggu dáid riemuin buot eanemus árvofápmosažjan. Ja vuosttaš gearddi musihkkariemuid lagabui 70 jagi historjjás lea jagi dáiddár sápmelaš. Golggotmánuš rahpe áiggiid čađa stuorámus retrospektivvalaš čajáhusa Áillohačča rohki (1943-2001) dáidagis Henie Onstad dáiddaguovddážis Høvikoden. Áillohaš rohkki mearkkašii ja mearkkaša ain ollu Sámis. Golggotmánuš rahppui stuorra Synnøve Persena dáidaga ávvočajáhus Porsánggu museas. Čajáhusa govat čajehit Synnøve Persena dáidaga retrospektivvalaš perspektivvas. Synnøve Persen lea beakkán rámiduvvon dáiddár ja su dáidaga rábmojít sihke Sámis ja olggobeale Sámi. Marjimus namuhuvvon čajáhusaid rabai Sámediggepresideanta.

Ahte sámi dáidda beaggá lea ovdamearkan maid sáhttet olahit go máŋga aktevrra guhkitáiggi rahčet, earenoamážit ieža dáiddárat. Sámediggi lea oasálastán guhkkit áiggi barggus, earet eará doarjageavahemiin.

Riikkaidgaskasaččat sámegiella ja kultuvrra beaggá viidát, ja sámi dáiddáriid bivdet ángirit searvat iešguđegelágan riikkaidgaskasaš oktavuođaide. Sámediggi oassálastá iešguđegelágan fierpmádagain ja láhcá dili nu ahte sámi kultuvra ja dáidda fitne odda ja viiddiduvvon vejolašvuodaid. Liikká ii leat vel geavahuvvon buot dat potensiála mii riikkaidgaskasaččat gávdno, mii guhkkit áiggi sahtáshii nannet sámi dáidda- ja kultursuorggi ceavzilvuoda, ja dasa lassin sakka ovddidit kulturekonomijja.

Okta Sámedikki ovttasbargoguimmiin lea OCA, Office for Contemporary Art Norway. "OCA lea máŋga lagi systemáhtalaččat bargin loktet visuála sámi dáidaga riikkaidgaskasaš arenaide, ja veahkehan máŋga suorggi sámi dáiddáriid oažzut vejolašvuoda čalmmustahttit dáiddalašvuodaset. 2020:s guvdilastojuvvui bargu almmuhit davvirikkalaš paviljonga. Sámediggi lea 2020:s lahkalagaid ovttasbargan OCA:in, mas lea paviljonga kuratorovddasvástádus. Paviljonga almmuhuvvui golggotmánuš Sámedikki dievasčoahkkima oktavuođas, ja almmuhuvvui namain Sápmi Pavilion, deattuhan dihte ahte paviljonga háliida profileret visot Davvirikkaid sámi dáiddáriid. Dáiddárat Paulina Feodoroff, Máret Anne Sara ja Anders Sunna šaddet válododáiddárin. Vuosttas gearddi presenterejít dušše sámi dáiddáriid nationála paviljongas Venezia-biennálás, ja vuosttaš gearddi dohkkehít sámiid našuvdnan sierra paviljongas. Vaikko lei pandemiija áigodat jo almmuhettiin, de lihkostuvai dat bures ja bekki riikkaidgaskasaččat. Venezia-biennálá lea maid manjidan koronavirusa geažil 2021:s 2022:i.

Sámediggi maid ovttasbarggai OCA:in ja sámi dáiddárkollektiivvain Dáiddadáluin, mii lea Guovdageainnus, lágidit dáiddárdeaivvadeami EadámetMaid, mas vuolggasadjin lei dáidaga rolla luonduu sisabahkkemiin. EadnámetMaid lágiduvvui digitála deaivvadeapmin koronadoaimmaid geažil unniduvvon prográmmmain, ja dat čuozaí prográmma internationála beallái. Dáiddárdeaivvadeami jotket 2021:s nu ahte loahppaprográmma sahettet lágidit álgoplána mielde. Sámediggi áigo čuovvulit

ruhtadanrámmaid sámi dáidagii, ja dá lea juoga mainna barget viidáseappot Sámedikkiid, Sámerádi ja Sámi dáidárrádi gaskkas. Dálá dilli lea nu ah teat stuora erohusat olámuttolaš rámmain gaskaneaset Sámedikkiin, ja Sámediggi áigu hástalit ruhtadeddjiid dego Kulturrádi dan dáfus movt kategorisere sámi prošeavttaid ja buoridit ovttasbarggu eará kulturráðiiguiin sámi ángiruššamii.

Kulturdepartemeanta barggai 2019:s stuorradiggediedáhusain dáiddáriid birra. Sámediggi lea addán cealkámušaid dieðáhussii, ja bargu lea leamaš fáddán oktavuoðačoahkkimiin. Koronavirusa geažil lea barggu manjdan.

5.2.2 Sámi dáiddáršiehtadus - šiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnstanvejolaš rámmaeavttut doaibmaseaset.

Sámi dáiddáršiehtadus - juohkin

Sámediggi ja Sámi dáiddárráddi vuolláičalle 2020:s odža ovttasbargansoahpamuša mii gusto 2020 - 2024 áigodahkii. Ovttasbargansoahpamuša ulbmilin lea ásahit njuolggadusaid, ovddasvástádusa ja geatnegasvuodaid go boahtteáiggis šiehtadallet sámi dáiddáršiehtadusa, ja dasa lassin mo bealit galget ovttasbargat sámi dáiddapolitikhain. Beliid gaskkas lea ovttamielalašvuhta ah te sámi dáiddárat čiekñjalit áddejít sámi dáidaga ja kultuvrra ja ah te dáiddáriin lea dát gealbu, ja ah te dan fertejít árvvusatnit kulturpolitikhalaš ságastallamis ja daguid bokte.

Ovttasbarggu oktavuoðas deaivvadedje bealit geassemánus 2020:s dialogačoahkkimis, mas oaláš dáidda- ja kulturpolitikhalaš doaimmaid ja hástalusaid ságaškušše. Sámi dáiddasuorggis lea ollu aktiviteahta, ja Sámediggi, Sámi dáiddárráddi ja sámi dáiddaorganisašuvnnat gulahallet hui konstruktiiivvalačcat.

Nu go buohkaide earáide, de čuozaí koronavirus garrisit sámi dáiddáriidda ja sámi dáiddaeallimii. Sámediggi ja Sámi dáiddárráddi deaivvadedje dan dihte njukčamánus čoahkkimis, man fáddán lei digaštallat pandemijja konsekveanssaid sámi dáiddáriid doibmii. Čoahkkimis ledje ovttaoaivilis ah te go dát dilli lei bohciidan, de lei dárbu veahkehit sámi dáiddaeallima earenoamáš doaibmabijuiguiin. Čoahkkimis lei ovttamielalašvuhta nannet 2020 dáiddáršiehtadusa ekonomalaš rámma 800 000 ruvnnain. Ruðat galget mannat Sámi dáiddárrádi dáiddafondii. Sámediggeráddi čuovvulii dán ja juolludii 800 000 ruvnnu 2020 dáiddáršiehtadussii.

Odža dáiddáršiehtadusa 2021 ovddas, sohpe čakčamánus ja dán dohkkehii Sámedikki dievasčoahkkin juovlamánus.

Dáiddáršiehtadus sisdoallá doaibmadoarjaga Sámi dáiddárráddái ja guða dáiddaorganisašuvdnii mat leat čatnon dáiddárráddái. Dasa lassin várrejedje ruða dáiddafondii, sámi dáiddárstipendii ja čájáhusbuhtadassii.

Dáiddafoandda bokte juolludedje 2019:s Sámi dáiddárráddái doarjaga 23 iešguðetge doibmii ja prošektii, oktiibuo 800 000 (2020 logut eai leat vel gárvásat ovdal go jahkeraporta sáddejít Sámediggái). Dáid gaskkas juolludedje doarjaga njealji stuorra ovttasbargoprošektii, man ulbmilin lea ah te iešguðet dáiddasuorggi dáiddára ovttasbarget.

Sámi dáiddárráđđi juolludii oktiibuot 11 bargostipeandda 2020:s. Addojuvvon leat 2019:s vihtta ođđa bargostipeandda, daid gaskkas guokte bargostipeanddas nuorra dáiddáriidda. Dasa lassin addojedje 17 eará stipeandda. Oktiibuot ledje 77 ohcamuša iešguđetge stipeanddaide 2019:s.

Buhtadassan dan dáidaga ovddas mat leat oastimat Sámedikki govavadáidaga ja dáiddaduojioastinorthnegis lea várrejuvvon ruhta čajáhusbuhtadassii dáiddáršiehtadusas. Dát ruđat leat stipeanddas Sámi dáiddáriid ja čálliid buhtadusfoanddas.

5.2.3 Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17012 Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarja	2 787 972	2 500 000	2 500 000	-287 972

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
17012 Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarja	2 945 972	170 500	-12 500	2 787 972

Doarjaortnega mihttomearri - Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi:

- Sámi musihka ja luđiid buvtadeapmi.
- Sámi musihka ja luđiid buvtadeami oainnusmahttin riikkas ja olgoriikkas, maiddái árbevirolaš ja ođđaágásaš sámi musihka.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
17012 Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuđot doarja	34	29	5

Vuoruhusat	Juolluduvvon	Biehtaluvvon	Oktiibuot
Sámi musihkkáriid ja artisttaid promoteren, maiddái gierdomátkedoarja, musihkkavideo, internašonaliseren ja management.	8	1	9
Luohti ja sámi musihkkaalmmuheamit iešguđege oktavuođain.	21	4	25

Jahki 2020 váikkuhuvvui koronadilis. Dat váikkuhii maiddái sámi musihkkáriid ja artisttaid.

Gierdomátkkit fertejedje šluhttejuvvot. Dat sáhttá leat okta sivvan manne dán vuoruhusa ohcanlogut leat unnon.

Vuoruhusas "Luohti ja sámi musihkkaalmmuheamit iešguđege oktavuođain" lea stuora mearkkašupmi sámi musihkkáriidda. Vuoruhus sáhttá leat yeahkin sámi artisttaide olahit eambbo guldaleddjiide. Jagi 2020 ledje mánđa almmuhusa, main mánđgabéalálaš ja gelddolaš sámi musihkat ja luodit. Dán vuoruhusa ohcciidlohu orru bissume, iige leat leamaš njedjan lagi 2020.

5.2.4 Doarjja kulturdoibmabijuide - ohcanvuđot doarjja

	Rehketo- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17100 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	4 101 262	3 550 000	3 550 000	-551 262
	Juollu- duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehketo- doallu 2020
17100 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	4 566 790	415 528	50 000	4 101 262

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja kulturdoibmabijuide:

- Geahčit besset oassálastit buori sámi dáiddaprodukšuvnnaide ja kulturvásáhusaide.

Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	78	59

Dán vuoruhusa ášshit leat unnon jagis 2019 jahkái 2020. Dat sahttá leat koronaráddjejumiid geažil.

Jagi 2020 juolludii Sámediggi doarjagiid iešguđet kulturlágidemiide, main lea leamaš stuora mearkkašupmi báikegottiide. Dat ledje unnibuš lágideamit, main doarjjasupmit molsašudde gaskal 10 000 ru ja 50 000 ru.

Leat maid juolluduvvon doarjagat stuorát lágidemiide. Earret eará oačciui Joar Nango doarjaga iežas stuora čajáhussii Bergena Dáiddahállas, dan oktavuođas go lei lagi 2020 feastariepmodáiddár. Sara Marielle Gaup Beaska oačciui doarjaga iežas čajálmassii, Etniid ulloliinnit. Elle Sofe Sara oačciui doarjaga iežas dánsun- ja luohtečajálmassii, Vástádus eana - The answer is land. Son šaddá dánna čajálmasain feastariepmoprofiila Davvi-Norgga 2021 feastariemuin.

Sámíráđđi oačciui doarjaga KulturSápmi konferánsii. KulturSápmi lei Sámíráđi, Sámedikki ja Innovasjon Norge ovttasbargoprošeakta. Ovttasbarggu ulbmilin lei čohkket sámi kulturbargiid oahppan dihtii dáiddalaš proseassaid birra, sámi kulturbargiid hástalusaid birra iežaset beaivválaš doaimmain, ja maiddái huksen dihtii fierpmádaga.

Dáiddadállu/Guovdageainnu dáiddakollektiiva lea ožžon doarjaga lágidit dáiddaprošeavta EadnámetMaid. Prošeavta ulbmilin lei loktet fokusa dáidagii servodatárvoštallin dálkkádaga ja eamiálbmotkultuvrra hárrái.

Juolluduvvui doarjja ásahusaide ja organisašuvnnaide Sámi álbmotbeaivvi ávvudeami oktavuođas.

5.3 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Nana sámi ásahusat mat hálddašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra ja historjjá.

5.3.1 Čoahkketabealla - sámi kulturásahusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Festiválat - njuolggodoarjia	6 030 000	6 030 000	0
Teáhterat - njuolggodoarjia	25 120 000	25 120 000	0
15700 Doarjia Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjia	1 799 000	1 799 000	0
Museat	42 292 000	42 292 000	0
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat	19 796 000	19 796 000	0
17300 Ásahuosovddideapmi - ohcanvuodot doarjia	2 460 100	1 000 000	-1 460 100
Submi	97 497 100	96 037 000	-1 460 100

Sámediggi lea máŋgaid jagiid bargan ráđđehusain oažžut ođđa vistti Beaivváš Sámi Našunálateáhterii. Statsbygg lea čađahan čielggadanmuttu Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloksuvlla ja Beaivváš sámi našunálateáhtera ođđa vistái Guovdageainnus, maid lei ožžon bargamuššan Kulturdepartemeanttas ja Máhttodepartemeanttas. Reviderejuvvon stáhtabušeahdas juolluduvvui 6 miljovnna ruvnno ođđa vistti prošekteremii. Signaliserejuvvui ahte viidásit prošeaktaovddideamis, ovttas geavahedđiigui, čađahuvvojit ovttageardánahttimat, ja gollogeahpedeemit árvvoštallovuvvojit. Prošeavtta gollorámma lea oktibuo 450 miljovnna ruvnno. Dat lea sullii 70 miljovnna ruvnno unnit go mii meroštallovuvvui OFP- rapportas 2020 guovvamánu. (Oppstart Forprosjekt-rapport). Sihkkarastin dihtii doarvái areálaid ja rámmaid vistái, lea Sámediggi ovttas Beaivvážiin árvvoštallan ruhtadit geavaheaddjidávvirii 450 milj. ru. olggobealde rámma. Teáhtervistti geavaheaddjidávvirat leat árvvoštallovuvvon birrasiid 20 miljovnna ruvdnui. Geassemánu loahpageahčen attii departemeanta Statsbyggii bargun ráhkadir ovdaprošeavtta ođđa oktasaš vistái. Sámediggi searvá prošeaktaráđđái. Statsbygg almmuhii juovlamánus fálaldatgilvvu Guovdageainnu teáhtera ja joatkkaskuvlla oktasaš vistái.

Jagi 2020 lea Sámediggi joatkán barggu duohandahkat sierra sámi dáiddamusea Kárášjohkii. Ulbmilin lea buoridit sámi dáiddačoakkáldaga magasiinnaid ja gaskkustanbáikiid. Statsbygg lea álggahan konseaptaválljennotáhta (KVN) Kárášjoga ođđa dáiddamuseai, ja Sámi čoakkáldagaid ođasmahttimii Kárášjogas.

5.3.2 Festiválat - njuolggodoarjia

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
15100 Riddu Riđđu Festivála	1 249 000	1 249 000	0
15101 Sámi beassáš márkanat Guovdageainnus	1 567 000	1 567 000	0
15102 Márkomeannu	995 000	995 000	0
15103 Kárášjoga festiválat / Festivaler Karasjok	863 000	863 000	0
15104 Raasten Rastah	508 000	508 000	0
15105 Julevsáme vahkko - Doajmmasiebrre Julevsábme (DSJ)	238 000	238 000	0
15106 Romssa sámi vahkku - Stiftelsen Midnight Sun Marathon	203 000	203 000	0
15107 Sámi musihkkafeastavahkku Álttas - Audioland AS	162 000	162 000	0
15109 Beaskán Luossarock	130 000	130 000	0
15110 Tjaktjen Tjåanghkoe - Saemien Sijte	115 000	115 000	0
Submi	6 030 000	6 030 000	0

Doarjaortnega mihttomearri - festiválat:

- Sámi festiválat mat oainnusmahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga ja kultuvrra.

Dat festiválat mat ožjot njuolggodoarjaga Sámedikkis leat juohkeláganat, ja buohkain lea sierra ulbmil manne dat lea ásahuvvon ja guđe fokus das galgá leat. Dat boahtá ovdan sihke prográmmaprofiillas, dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktinvugiin, artisttaid bovdejumis ja eará prográmmasisdoalus.

Festiválat ásahit sámi deaivvadansajiid iežaset guovlluide. Dat leat maid arenat mat čalmmustahttet dakkár servodatgažaldagaid main lea mearkkašupmi sámi servodahkii. Festiválat eai leat dušše arenat sámi musihka, dáidaga ja kultuvrra čalmmustahttimii, muho maiddái arena mas sámi artisttat ja dáiddárat deaivvadit ja ásahit odđa fierpmádagaid, hutkama ja ovddideami. Festiválaarenain lea vuolgán ollu odđa šárjeriid gaskasaš ja artisttaidgaskasaš prošeavttat rastá rájáid. Sámi festiválat leat identitehtaduddjojeaddjit ja leat mielde loktemin beroštusa sámi kultuvrii, dáidagii ja musihkkii sihke sámiid ja eará guldaleddjjid gaskkas. Dat čájeha ahte Sámediggi festiváladoarjaortnega bokte buriin vugiin juksá dan mihttomeari ahte oainnusmahttit, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra.

Festivalaid doaimmat jahki 2020

Galle festivála	Galle konseartta	Galle eará lágideami	Galle guossi iešguđet lágidemiin	Galle guossi oktiibuot festiválain/ eará lágideemiin
Riddu Riđđu Festivála (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	10 (ee. Stream Sápmi, TIFF ja Mánáidfestivala)	12 (Váldoášsis lágideamit maidda RR searvai oassin prográmmii, omd. paneladigaštallamat)	(Rievddada gaskal 20 gitta 2963. Stream Sámis leat ollu geahččit neahdas ja muhtumat sálas).	6859
Sámi Musihkkafestivála Guovdageainnus (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	3 (Rahpankonsearta Sámi Allaskuvla, digitála konsearta Áillohaš musihkkabálkkašumi juohkin)	1	Sullii 150 fysalaš Sullii 200 rávdnejuvvon konseartta	Sullii 350
Márkomeannu (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	8	11	(Rievddada gaskal 6 gitta 141). Ii leat vel ožjón buot galledanloguid buot ovttasbargolágidemiin .	Sullii 719
Festiválat Kárášjohka (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	0	0	0	0

Galle festivála	Galle konseartta	Galle eará lágidéami	Galle guossi iešguđet lágidemiin	Galle guossi oktiibuot festiválain/ eará lágidemiin
Raasten Rastah (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	1 Festivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil. Miellágideaddjin muhtun lágidemiin giellavahkku áigge.	7	157	157
Julevsáme vahkko/ Lulesamisk uke (Váldofestivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	0	0	0	0
Sámi vahkku Romssas	2 (+musikálalaš dáhpáhusat eará lágidemiin.)	14	(Rievddada 50 ja 4000 gaskkas. Máŋgga ovttasbargolágideami s eai leat registrerejuvvon galledanlogut)	7500 - 8000
Samisk musikkfestuke Álttás	12	6	Ca. 300	1500
Beaskan Luossarock (Festivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	0	0	0	0
Tjaktjen Tjåanghkoe (li dollojuvvo jagi 2020; gaskajahki)	0	0	0	0

Sámi festiválat leat njuolgut váikkuhuvvot koronadávddas, muhto leat seammás heivehan iežaset dillái ja iešguđet našunála ja báikkálaš gáržzideemiide ja ávžžuhusaide. Iešguđetlágan mátkkoštangáržzideamit leat erenoamážit váikkuhan riikkaidgaskasaš ja oppasámi ovttasbargguid main sámi festiválat leat mielde. Festiválat hálliidit veahkehít/doarjut artisttaid maid ballet rahčat ekonomalaččat koronaágigge. Guokte dain festiválain mat leat guovvamánu, čađahuvvojedje nu go dábálaččat jagi 2020, ovdal giddema ja našunála gáržzideamit álge koronavirusa geažil. Ovtta festiválas lei gaskajahki, ii ge galgan lágiduvvot jagi 2020.

Riddu Riđđu Festivála lea ollesjagidoaibma, mas muhtun doaimmat ledje juo čađahuvvon ovdal giddemiid, earret eará TIFF áigge. Mán̄ggat festiválat leat lágidan unnibuš oasselágidemiid main garra koronaráddjemat, dávjá ovttas eará aktevrraiguin, ja maiddái eará sajiin go gos festivála dábálaččat dollojuvvo.

Guovdageainnu Sámi Musihkkafestivála ja Kárášjoga Beassášfestivála fertejedje šluhttet.

Guovdageainnu Sámi Musihkkafestivála kvalifiserii ohcat kultursuorggi vuosttaš buhtadusortnega lágideddjiiid várás. Festivála oačcui doarjaga.

Sámediggi lea ságastallan festiválaiguin dili, dárbbuid ja hástalusaid birra mat leat koronavirusa oktavuođas. Ságastallamiid boađusin lea ahte Sámediggi lea čuvvon stáhtusa ja hástalusaid, ja festiválat leat ožzon vástádusaid muhtun váttisvuodaide maid leat vásihan.

5.3.3 Teáhterat - njuolggodoarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
15300 Beaivváš Sámi Našunálateáhter	22 280 000	22 280 000	0
15301 Åarjelhsaemien Teatere	2 328 000	2 328 000	0
15302 Sámi mánáidteáhter - Deanu gielda	512 000	512 000	0
Submi	25 120 000	25 120 000	0

Doarjjaortnega mihttomearri - Teáhter:

- Ásahuvvon sámi teáhterat sáhttet ovdánit dáiddalaččat, buvttadit lávdedáidaga alla dásis ja sáhttet johttit lávdedáidagiin mii addá kulturvásihuaid ja oainnusmahttá sámegielaid.

Teáhterat leat earret eará ásahusteáhterat, prošeaktateáhterat ja oassin kultursuvlavfálaldagain. Leat maid gierdomátketeáhterat, main leat čájálmasat iešguđet báikkiin Norggas, muhto maid Ruota ja Suoma bealde ja muhtomin riikkaidgaskasaččat. Ovttasbarget maid eará teáhteriiguin ja aktevrraiguin, maiddái riikkaidgaskasaččat/rájáidrasttideaddji. Teáhteriin leat čájálmasat dábálaččat sámegillii.

Doarjjaortnega bokte Sámediggi veahkeha teáhteriid buriin vugiin, olahan dihtii mihttomeari ahte ásahuvvon sámi teáhterat ovdánit dáiddalaččat, buvttadit sámi lávdedáidaga alla dásis ja ahte sáhttet johttit lávdedáidagiin mii addá kulturvásihuaid ja oainnusmahttá sámegielaid.

Teáhteriid doaimmat jahki 2020

Teáhterat	Galle buvttadeami	Galle čájálmasa	Galle čájálmasa sámegillii	Galle čájálmasa mánáide ja nuoraide sámegillii	Galle geahčči oktiibut	Eará čađahuvvon prošavttat ovttas earáiguin
Beaivváš Sámi Našunálateáhter *	17	88	88	76	4805	3
Åarjelhsaemien Teatere **	3	24	21	3	1602	2 (Lullisámi girkoráđđi ja

						Dolstad girku searvegodd)
Sámi Mánáidteáhter	9	6	6	6	915	Lágideapmi Deanu odđa šaldi rahpama oktavuođas.

* 11 buvttadeami 17 buvttadeamis interneahtas, gehččiidlohkui gullet maiddái interneahhtageahčit

**Čájálmasain leat maiddái leamaš 426 digitála čájeheami

Sámediggi lea Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ja Åarjelhsaemien Teatere mieleaiggát, mat goappašagat leaba OS:t. Sámediggi searvá jahkásaš válđočoahkkimiidda ja nammada stivraláhtu. Jagi 2020 nammadii Sámediggi Maria Utsi ja son válljejuvvui Beaivváš Sámi Našunálateáhtera odđa stivraláhttun, ja Svein Ole Granefjell, gean maid lea Sámediggi nammadan, válljejuvvui odđasit Åarjelhsaemien Teatere stivraláhttun.

Dát golbma sámi teáhtera leat njuolgut váikkuhuvvon koronadilis, muhto leat seammás heivehan iežaset. Pandemija álggus šadde muhtun bargiid permiteret ja šluhttet čájálmasaid ja lágidemiid. Dađi mielde leat muhtun ovddeš čájálmasat dál digitálalaččat olámuttos. Aitto báddejuvvon filmmat neavttárii geat muallit oanehis fearániid main boares muallusat leat vuolggasadjin, leat maid almmustuvvon digitálalaččat. Unnibuš čájálmasat leat ovdanbuktojuvvon unnibuš mánnájoavkkuide. Åarjelhsaemien Teatere čađahii ovttas Nordland Teateriin gierdomátkki (mas dušše 2 šluhttejumi korona geažil) ovttasbargočájálmasas Giedtine - Hvem eier vinden. Sámi Mánáidteáhter ja sin oahppit ledje stuora oassi Deanu odđa šaldi rahpandoaluin. Dás lea njuolggosáttja ja lea gávdnamis digitálalaččat.

Beaivváš Sámi Našunálateáhteris lea 40-jagi ávvudeapmi jagi 2021. Dan oktavuođas lea Sámediggi juolludan 200 000 ru ávvogirjji almmuheapmái. Teáhtera historjá 40 jagi manjos áiggis otnážii lea ovdánan friddjajoavkkus ja lea šaddan dehálaš sámi premissalágideaddjin. Ávvogirjjis lea stuora servodatávkálaš mearkkašupmi.

Sámediggi lea ságastallan festiválaiguin dili, dárbbuid ja hástalusaid birra mat leat koronavirusa oktavuođas. Ságastallamiid boađusin lea ahte Sámediggi lea čuvvon stáhtusa ja hástalusaid, ja festiválat leat ožzon vástádusaid muhtun váttisuodoaide maid leat vásihan. Ráđđehus bijai johtui máńga iešguđetlágan doaibmabijuid kultursuoggis, geahpedan dihtii dili koronavirusa áigge. Okta doaibmabijuin lei doarjaortnet museaide ja muhtun eará ásahusaide, mat ruhtaduvvojít Kulturdepartemeantta bušeahdas ja mas lea badjel 60 % stáhtadoarjja. Sámi museat ja lávdedáiddaásahusat, mat ožzot válđooasi almmolaš/stádalaš doarjagiin Sámedikki bušeahdas, eai leat mielde ortnegis. Sámediggi, Norges Museumsforbund, NRK Sápmi ja Stuoradiggi cuiggodedje ja imaštedje dán. Skábmamánu/juovlamánu, jagi 2020 stáhtabušeahda ođdasalderema oktavuođas, ožžo maiddái sámi museat ja lávdedáiddaásahusat doarjaga, vai dat meannuduvvojít ovttadássasaččat daiguin ásahusaiguin maid Kulturdepartemeantta bušeahhta ruhtada. Sámediggi hálldaša supmi.

5.3.4 Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhttii - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri - Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhttii:

- Sámi filmmain ja sámi filbmadahkkiin lea alla internationála dassi.

Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtas leat leamaš márjga doaimma mat leat fátmmastan oktiibuot 1194 olbmo. Sámi filbmadahkkit leat vuotán márjga internašunála filbmabálkkašumiid. Instituhtta lea ovttasbargan earret eará NRK Dramain, Sámi allaskuvllain (filbmastudeanttaiguin) ja filbmafestivalaiguin Berlin Film Festiválain, TIFF:in ja Skábmagovain. Leat čađahuvvon 7 iešguđetlágan kurssa ja ovttasbargoprošeavta sámi filbmadahkkiiguin ja filbmastudeanttaiguin, mas oktiibuot 62 oassálasti. Sii ožžot árrat proseassas internašunála fierpmádaga prošeavttain, mii lea dehálaš go galgá olahit internašunála márkana ja gehččiid. Instituhta doaibma sistisdoallá maid gaskaomiid juolludeami sámi filmmaide, mas 1,8 miljovnna ru lea juolluduvvon 37 filbmii, ja 1,5 miljovnna ru lea juolluduvvon 7 filbmadahkkái buhtadussan koronadilis. Dan jagi mielde lea Duottar Studio álggahuvvon, mas mánáidfilbma Mamma Mu lea dubbejuvvon davvi- ja lullisámegillii, ja eambbo leat plánemis.

ISFI bargá maiddái nannet Arctic Indigenous Film Fund. Lea maid ovttasbargu York Universityin, ja leat ohcan dán fondii 25 miljovnna ru Canadas.

Sámegielat leat guovddážis instituhta filbmaprošeakta bargguin, mas deattuhuvvo ahte sámegielat geavahuvvojit filbmaovdánahttimis ja -barggus, ja ahte dubbejuvvojit filmmain eará gielain sámegillii.

5.3.5 Museat

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
15500 Árran julevsáme guovdásj/ Árran Iulesamisk senter - njuolggodoarjja	7 062 000	7 062 000	0
15501 Saemien Sijte - njuolggodoarjja	5 893 000	5 893 000	0
15503 RiddoDuottarMuseat - njuolggodoarjja	11 935 000	11 935 000	0
15504 Deanu ja Várrjat museasiida/Tana og Varanger museumssiida - njuolggodoarjja	9 743 000	9 743 000	0
15505 Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter - njuolggodoarjja	3 545 000	3 545 000	0
15506 Davwi álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk - njuolggodoarjja	2 636 000	2 636 000	0
15507 Sámi museasearvi - njuolggodoarjja	456 000	456 000	0
15508 Båstede - Norsk Folkemuseum - njuolggodoarjja	522 000	522 000	0
15530 Guovdageainnu/Álaheaju-ášši duođaštanguovddáš	500 000	500 000	0
Submi	42 292 000	42 292 000	0

Doarjaortnega mihttomearri - Museat:

- Fágalaččat nana sámi museat mat gaskkustit, hálddašit, dutket ja ođasmahttet sámi kulturárbbi.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii borgemánuš ášši "Prinsihpa Sámedikke dávvervuorkkápolitihkaj". Sámi museaid ja eará relevánta instánssaid cealkámušat ledje mielde

ášsis. Prinsihppaášši váldá ovdan máŋgaid fáttáid, muhto guoddi elemeanta lea ahte sámi servodat ieš galgá hálldašit iežas kulturárbbi, oassin álgoálbmotivttiin. Museaid servodatrollaperspektiiva galgá nannejuvvot, ja galget biddjot ládestusat dasa ahte ferte bargat strategalaččat oktasaš prošeavtaiguin, stuorát dáidda- ja kulturgaskkusteami áŋgiruššamiin, eambbo ruovttoluottafievrridemiiguin Norgga- ja olgoriikkamuseain, ja maiddái kulturekonomijia áŋgiruššamiin. Sámediggi bargá maid nannet sámi dáidaga ja kultuvrra gaskkusteami, ja sávvá sámi stivrraovddasteami Norgga kulturásahusain.

Sámediggi lea máŋgaid jagiid bargan sámi kulturárbbi ruovttoluottafievrridemiin, go lea dehálaš ahte sámi servodat hálldaša sámi kulturárbbi, ja min kulturárbi ferte fas máhcahuvvot ruoktot. Bååstede-prošakta, mas máŋga dávvira galget fievrividuvvot Norsk Folkemuseumas ja Kulturhistorisk museumas sámi museaide, dakhá buori vuolggasaji eambbo seammalágan ruovttoluottafievrridanprošeavtaide Norggas ja riukkaidgaskasaččat. Váilevaš juolludemiiid dihte ii leat leamaš vejolaš gárvet Bååstede-prošavtta lagi 2020. Dávvirat leat ain Norsk Folkemuseumis, eai ge sahte fievrividuvvot sámi museaide ovdal vuorkkáid ja čajáhusbáikkiid resurssat leat sajis.

Jagi 2020 lea Sámediggi ovttas Kulturdepartemeanttain álggahan prošeaktaovttasbarggu mii guoská sámi vuorkádávviriidda Tuiska museain. Prošeavtta vuolggasadjin lei Sámediggepresideantta galledeapmi Berlinas lagi 2019, masa maiddái RiddoDuottarMusea direktevra searvvai. Manjel galledeami áŋgirušai dalá stáhtaráddi suokkardit tuiskka kultureiseváldiiguin vejolašvuoda šiehttat ovttasbarggu, masa tuiskka kultureiseválddit mihte. Kulturdepartemeanta lea láhcán dili viða lagi prošeaktaovttasbargui, ja lea juollutan 2 miljonnna ruvnno álggahandoarjaga. Sámediggi lea váldán badjelasas barggu koordineret prošeavtta álgaheami. Dat geavvá gulahallamiin Sámi Museaservviin. Guovddáš bargu lea kártet guđiin tuiskka museain gávdnojít sámi dávvirat. Dát sáhttá dahkat vuolggasaji kártet sámi dávviriid eará Eurohpa riikkain.

Museasiiddat mat ožžot njuolggodoarjaga Sámedikki bušeahdas leat Saemien Sijte, Árrat julevsáme guovdásj, Várdobáiki, Davvi álbmogiid guovddáš, RiddoDuottarMuseat ja Deanu ja Várjjaga museasiiddat. Sámi museasearvi oažju fásta jahkásaš doarjaga, ja Norsk Folkemuseum lea ožzon jahkásaš doarjaga čađahit Bååstede- prošeavtta. Jagi 2020 čađahii Sámediggi ságastallančoahkkimiid sámi museasiiddaiguin. Sámi museasearvi searvvai čoahkkimiidda. Romssas lei 2020 guovvamánu fysalaš čoahkkkin ja manjel koronagiddemiid leat leamaš digitála čoahkkimat.

Jagi 2020 lea Saemien Sijtes leamaš fokus bargat ođda vistti huksemiin. Vuodđogeadejgi biddjui 2020 giđa, ja dat lei historjjálaš dáhpáhus manjel máŋga lagi barggu. Árran julevsáme guovdásjis lea leamaš fokus heivehit Bååstede- materálaid ja registreret Hans Ragnas Mathisen dáidagiid. Sámediggi lea veahkehan ekonomalaččat dán barggus. Várdobáiki lea sirdán ođda vistái, rahpan čajáhusbáikkiid ja ožzon gaskabodđosaš čajáhusa sadjái. Dan lea Sámedikki doarjagiid ja sierra loatnaruhtadeami bokte dahkan. Davvi álbmogiid guovddáš lea čađahan digitála konsearttaid ovttas Riddu Riđdu festiválain, ja guovddážis leat leamaš dáiddačajáhusat. Davvi álbmogiid guovddážis lea leamaš fokus árbevirolaš mearrasámi biepmuid gaskkusteapmá. RiddoDuottarMuseat leat lagi 2020 ásahan ođda visttiid iežaset doibmii Porsárggus, ja lea čađahan Synnøve Persena dáiddačajáhusaid ja girjealmmuhemiid. Statsbygg lea álggahan konseaptaválljennotáhta (KVN) Kárášjoga ođda dáiddamuseai, ja Sámi čoakkáldagaid ođasmahttimii Kárášjogas. Deháleamos dán álgomuttus lea buorre analysa Kárášjoga musea dárbbuin. Deanu ja Várjjaga museasiiddain lea ovddasvástádus máłasdoallat Ceavccageadđgi ja Skoltejorda Njávdámis. Jagi 2020 ii lean vejolaš čađahit jahkásaš Vuonnamárkaniid.

Sámediggi nammadan bargojoavkku Árrana, Duoddara Ráfe, Bihtánsámi museasearvvi ja Sámedikki ovddasteddjiguin geahčandihte movt sáhttá nannet bihtánsámi museadoaimma. Dál lea Árranis ovddasvástádus. Bargojoavku lea digaštallan organiserema ja fágalaš fáttáid/fokusa bihtánsámi museadoibmii. Dollojuvvui digitálalaš seminára gos ledje badjel 20 oasseváldi. Doppe gehčče mii dahkkojuvvo kulturárbesuorggis bihtánsámi guovllus, ja makkár molssaeavttut organiseremii leat. Duoddara Ráfe, Bihtánsámi museasearvi ja Árran galget ovttasrádiid prošeavtta guvlui bargat mainna lea lunndolaš ovttasbargat.

Koronadilli lea buktán hástalusaid sámi museaide seamma lágje go eará museaide riikkas. Giddemat leat dagahan ahte ollu plánejuvvon doalut eai leat sáhttán čađahuvvot. Dat lea dagahan ahte olbmot eai leat beassan fitnat guovddáš sámi kulturásahusain lagi 2020. Ásahusat leat dan dihte massán sisaboádu. Dat lea leamaš heittot, go dáidda museaide muđuige juolluduvvo unnán ruhta buohastahttojuvvon riikka eará museaide. Museat leat liikká ožzon doallat digitála lágidemiid, nu go čajáhusaid ja konsearttaid. Neahtarávdnjemiid bokte leat geahčcit sáhttán oassálastit dehálaš lágidemiide maiddái 2020.

Leat báhcán márnga eahpečielga barggu ja hástalusa sámi museaid ovdahttimis. Sámi kulturárbbiid ruovttoluottafievrrideapmi góibida eanet ekonomalaš resurssaid go dan maid Sámediggi sáhttá juolludit iežas bušeahdas. Dasa lassin lea dárbu lasihit juolludemiiid sámi museaide vai dain livčči seamma vejolašvuhta ovdahtit go eará Norgga museain. Sámediggi lea márnggaid jagiid, maiddái 2020, deattuhan ahte lea dárbu lasihit dán juolludusa, muhto liikká ii leat ožzon lassi juolludusaid ráđđehusas.

Ovttas Kulturdepartemeanttain ja Norgga kulturrádiin lea 2020:s vuosttaš geardde go čađahuvvo sámi museaid árvvoštallan, seammá láhkái go norgga museaid jahkásaš árvvoštallan. Dát dahkkojuvvui danin vai sáhttá álkibut buohastahttit ovdamarkka dihtii kapasitehta ja resursavuođu norgga museaid ektui. Barggu oktavuođas lea leamaš dialoga sámi museaiguin ja Sámi museaservviin. Dás ovddasguvlii bargojuvvo ovdahttit jahkásaš reporteremiid, ja oainnusmahttit sámi museaid doaimmaid ja dárbbuid earret eará sámegielaid ja árbedieđu oktavuođas. Kulturrádi árvvoštallama vuodul adnojuvvojít sámi museat smávva organisašuvdan main leat uhccán fágaolbmot čoakkáldagaid ja musea fátmastanguovllu sturrodaga ektui. Sáhttá leat hástaleaddji rekrutteret fágabargiid. Márga musea leat sámi kulturguovddážiid oassin. Dat oainnusmahttá synergijavákkuhusa, muhto sáhttá maiddái buktit hástalusaid rátkit museadoaimmaid kulturdoaimmain. Kulturráđđi čujuha ahte sámi museat oassálastet beare uhccán nationála museafierpmádagas.

Sámi museat leat sámi dáidaga ja historjjá aktiivvalaš gaskkusteaddjít. Čajáhusaid lassin leat museain márnga lágideami nugo čoahkkimat ja logaldallamat. Márgasis váilu gaskkustanplána mii sáhttá ovdahttit ja oainnusmahttit servodatrelevánssa, ja fokuseret ulbmiljoavkkuide ja gallidanovdáneapmái.

Museaid čoakkáldathálddašeams vuhtto ahte leat unnán resurssat olámuttus ja ahte lea dárbu erenoamášmáhttui sámi dávviriid áimmahuššamis. Vuorkádilis leat stuorra váilevašvuđat, ja váilevaš juolludeamit magasiidnalanjaide lea dagahan ahte Bååstedeprošeavtta dávviriid eai leat sáhttán máhcahit sámi museaide.

5.3.6 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggodoarjja

	Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
15000 Árran julevsáme guovdásj/ Árran lulesamisk senter	2 337 000	2 337 000	0
15001 Sámi dáiddaguovddáš	5 096 000	5 096 000	0
15002 Davvi álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk	1 711 000	1 711 000	0
15003 Mearrasiida	840 000	840 000	0
15004 Sijti Jarnge	1 676 000	1 676 000	0
15005 Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter	2 427 000	2 427 000	0
15006 Duoddara ráfe	900 000	900 000	0
15007 Sámi viessu Oslo/Samisk hus Oslo	1 495 000	1 495 000	0
15008 Lásságámmi	328 000	328 000	0
15009 Dållágádden, Tollådal	74 000	74 000	0
15011 Saemien Sijte	1 264 000	1 264 000	0
15012 Áltta siida	477 000	477 000	0
15013 Sjeltie - Sámi kulturpárka	182 000	182 000	0
15016 Deanu ja Várijat museasiida/Tana og Varanger museumssiida	503 000	503 000	0
15017 Mearrasámi tun	177 000	177 000	0
15018 Aajege Saemien giele & maahtoejarnge	309 000	309 000	0
Submi	19 796 000	19 796 000	0

Doarjaortnega mihttomearri -Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat:

- Sámi kulturviesut ja kulturásahusat geasuhit deaivvadanbáikin ja sámi dáidda- ja kulturgaskkustanarenan..

Jagi 2020 lea Sámediggi juolludan doaibmadoarjaga 16 sámi kulturvissui ja kulturgaskkustaninstitušuvdnii. Pandemijja geažil leat sii gártan oassái giddet ja oassái unnidit fálaldagaid ja aktivitehtaid. Ollugat leat gaskkustan neahtasiidduin ja sosiála geavahanvuogádagain, ja heivehan gaskkusteami unnibuš geahčijoavkkuide.

Namma	Gehččii d lohku	Prošeavtaid / aktívitehtaid lohku	Eará
Árran julevsáme guovdásj			
Sámi Dáiddaguovddáš	8 269	12	4 lágideami leat šluhttejuvvon koronavirusa geažil
Davvi álbmogiid guovddáš			
Mearrasiida	341	25	Dasa lassin leat vel galledeaddjit neahtas-/ appas ja márkanuin, main eai leat logut.
Sijti Jarnge	1 142	18	
Várdobáiki			
Duoddara Ráfe	210	4	Buot lágideamit manjjeel guovvamánu 6.b leat šluhttejuvvon koronavirusa geažil
Oslo sámi viessu			

Namma	Gehččii d lohku	Prošeavtaid / aktivitehtaid lohku	Eará
Lásságámmi	8	6	Mánga lágideami leat manjduvvon koronavirusa geažil. Fokus čoakkálđathálđašeapmái (reg., dig., dáidagiid govven. Neahntagaskkusteapmi: Máned. Divttat jnv.
Dållágadden	0		Eai leat galledeaddjít koronavirusa geažil.
Saemien Sijte			
Álta Siida	1 270	8	Mánga lágideami manjduvvoje koronavirusa geažil.
Sjeltie	28	2	Aktivitehta lea reduserejuvvon koronavirusa geažil
Deanu ja Várjaga museasiida			
Mearrasámi šillju	698	4	Raporterejít ahte galledeaddjilohku lea unnon 2400 olbmuin 2019 ektui
Aajege	846	24	

Várdobáiki sámi guovddáš lea sirdán ođđa lanjaide Skániid guovddážis ja leat huksemin vuodđočájáhusa ja ordnemin magasiidnalanjaid musea beallái. Árran julevsáme guovdásj lea rahpan ođđa mánáidgárddi ja lea huksemin magasiinna Hans Ragnas Mathisena dáiddačájáhussii. Sjeltie sámi kulturpárka lea váldán badjelasas Maajehjaevrie girku ja leat dan heiveheamen iežaset gaskkustandoibmii. Saemien sijte ođđa vistti leat huksegoahtán ja ásahus lea ožžon liige doaibmadoarjaga mii lea oassin sin doaimma viiddideamis. Lásságámmi lea registreren ja digitaliseren dáidagiid ja goavid, ja leat leamaš veahkkin Nils Aslak Valkeapää dáiddačájáhusas Henie Onstad dáiddaguovvdážis. Sijti jarnge doaibma viiddiduvvo ja earret eará ángirušet Lulli- ja Davvi-Sámi giella- ja duodjedoaimmaide.

5.3.7 Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17300 Ásahusovddideapmi	2 460 100	1 000 000	1 000 000	-1 460 100

	Juollu- duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket- doallu 2020
17300 Ásahusovddideapmi	2 528 000	55 400	12 500	2 460 100

Doarjaortnega mihttomearri - Ásahusovddideapmi:

- Sámi kulturásahusat mat ovdánit fágalaččat ja institušuvnnalaččat.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
17300 Ásahusovddideapmi	18	14	4

Ornet lea oaivvilduvvon prošeaktadoarjan sámi ásahusaide maid mihttun lea fágalaččat ovdánahttit ásahusaset. Internášunála Sámi Filbmainstituhtta lea ožžon 300 000 ruvnno dubbet Mamma mu davvisámegillii ja lullisámegillii, ja 200 000 ruvnno visuálalaš profilla ovdánahttimii ja ruovttusiidduid ođasmahttimii, RiddoDuottarMuseat leat ožžon 200 000 ruvnno aktiivva ja čoakkálđagaid

digitaliseremii ja 300 000 čoakkáldagaid 3D gaskkusteapmái, Davviálbmogiid guovddáš lea ožžon 114 000 ruvno konseartaráidui Stream Sápmi ja ovdánahttinprošektii huksema oktavuođas mas ovttasbarget Lásságámmiin Áillohačča dáidaga bissovaš čajáhusa oktavuođas, ja FA Sápmi lea ožžon 150 000 ruvno doarjaga Conifa Eurocupii 2019. Dasa lassin leat juolluduvvon ruđat mánŋgas fertejedje fysalaččat giddet doaimmaset guhkit áigge.

5.4 Sámi girjjálašvuohhta mediat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kvalitatiiva girjjálašvuoda almmuhuvvo, gaskkustuvvo aktiivvalaččat ja buktojuvvo olámuddui.

5.4.1 Čoahkketabealla - sámi girjjálašvuohhta ja mediat

	Rehketo doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17050 Čális fal - prošeakta	900 000	900 000	0
Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii - njuolggodoarjja	10 708 000	10 708 000	0
17010 Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii	4 180 750	2 850 000	-1 330 750
Sámi mediat - njuolggodoarjja	4 963 000	4 963 000	0
Girjjálašvuoda gaskkusteapmi girjebussiin - njuolggodoarjja	2 330 000	2 330 000	0
17500 Sámi girjjálašvuoda beaivvit - konferánsa	0	300 000	300 000
17800 Nannet gaskkusteami dawisámi guovllus - prošeakta	300 000	300 000	0
17810 Lohkankampánjjat ovttas girjerádjosiin - prošeakta	0	200 000	200 000
Submi	23 381 750	22 551 000	-830 750

Eanet girjjálašvuoda gaskkustanarenat leat lasihan fokusa sámi girjeálliide ja sámegielat girjjálašvuhtii. Vaikke koronavirusa geažil lea leamaš váttis lágidit fysalaš lágidemiid ja festiválaid, de leat lassánan digitála girjeságastallamat ja lohkamat. Earret eará leat Oslo ja Bergena stuorámus girjjálašvuodaviesut bovdien sámi girjeállit eambbo digitála ja fysalaš lágidemiide.

Sámi girjjálašvuohhta nominerejuvvo jahkásacčat iešguđetge kategorijain davvirikkalaš ráđi girjjálašvuodabálkkašumis. Jagi 2020 nominerejuvvui Niillas Holmberga "Sále" diktačoakkáldat. Dasa lassin nominerejuvvui Karen Anne Buljo girji "Guovssu guovssahasat" mánáid- ja nuoraidgirjjálašvuodabálkkašumi kategorijias. Sámediggi lea váikkuhangaskaomiidisguin dorjon girjealmmuhemiid juogo ohcanvuđot doarjjaortnegiiguin dahje njuolggodoarjagiiguin mat mannet njuolga sámi lágdusaide.

Foreningen !les lea ožžon ovddasvástádusa deavdit sisdoalu gitta čuođi rukses telefonkioskii, juogo deavdit girjjiiid kioskkaide dahje lágidemiid mat leat lohkama birra. "Ta en bok - gi en bok" ("Váldde girjji - atte girjji") lea motto. Dat mearkkaša ahte sahtát váccašit kioskkas mohki, ohcat ja gávdnat dan girjji maid háliidat lohkat, váldit dan mielde ruoktot, ja seammás váldit mielde ođđa, miellagiddevaš girjji.

Jagi 2020 rahppojuvvoje vuosttaš guokte sámi lohkankioskka Romssas ja Troandimis. Girjjit lea juogo daid sámegielade mat leat Norggas dahje girjjit main leat sámi fáttát. Sámediggi lei báikkis go Romssa lohkankioska rahppojuvvui.

5.4.2 Čális fal - prošeakta

Čális fal-prošeakta lea dehálaš prošeakta mii bures lea nákcen olahit váldomihtu rekrutteret eanet sámi girječálliid geat čállet sámegillii buot ahkejoavkkuid váste. Sámediggi, Sámi Girječálliid Seavri ja Sámi Dáiddárráddi álggahii danin goalmmát Čális fal vuoru lagi 2020 áigge. Prošeavta lea Sámediggi initieren manjel go lea ožzon cealkámušaid sámi girječálliin das, ahte dálá sámi servvodagas váilu sámegielat čáppagirjjálašvuohta mii lea nuoraid váste, muhto maiddái dáláággegirjjálašvuohta rávisolbmuide. Prošeavta ulbmilin lea oččodit eanet čáppagirjjálaš girjealmmuhemiid main leat áigeguovdilis fáttát, ja mihtun dainna lea rekrutteret eanet girječálliid guđet čállet sámegillii.

Prošeakta deattuha girječállima ovdánahttima, ja ahte girjjálaš máhtu loktejuvvo boahttevaš girječálliid váste. Prošeavta oassálastit galget ovdánahttit iežaset girjjálaš ja dáiddalaš dihtomielalašvuoda, ja oažžut girjjálaš máhtu nu, ahte sis leat buoret vejolašvuodat ovddidit mánusiid ja bargat girječállin boahtteáiggis. Jagi 2020 Čális fal 3:i váldojuvvoje mielde 11 olbmo geat leat searvan guovtti digitálalaš deaivvadeapmái.

Dan njealji lagi áigge go Čális fal lea čáđahuvvon leat ođđa girječállit buvttahan 7 sámi almmuheami, ja prošeakta lea danin hui bures lihkostuvvan. Dialoga Sámi allaskuvllain ásahtit girječállioahpu lea velge gaskan.

5.4.3 Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii - njuolggodoarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17040 Dawi Girji AS	4 406 000	4 406 000	0
17040 ČálliidLágádus AS	3 336 000	3 336 000	0
17040 Idut AS	1 732 000	1 732 000	0
17040 ABC-Company E-skuvla AS	617 000	617 000	0
17040 DATAS	617 000	617 000	0
Submi	10 708 000	10 708 000	0

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi lágádusat galget buvttadit, almmuhit ja gaskkustit sámi girjjálašvuoda.

Lohku almmuhusain jagiin 2018-2020

Lágádus	Galle almmuhusa oktiibuot	Davvisámegillii	Julevsámegillii	Lullisámegillii	Jietnagirjjit	E-girjjit / digitálá almmuhusat
Davvi Girji AS	34	31	2	1		8
Čálliid Lágádus AS	38	25	5	8		12
Idut AS	13	10	2	1		4
ABC-Company E- skuvla AS	3	3			2	1
DAT AS	16	16			2	1
Oktiibuot	104	85	9	10	4	26

Lohku almmuhusain main mánát/nuorat ledje ulbmiljoavkun lea leamaš 61 seamma áigodagas.

Sámedikki mihttun lea láhčit dili buoremus lági mielde nu, ahte sámi čáppa- ja fágagirjjálašvuhta almmuhuvvo. Dan oktavuođas rievdadii Sámediggi 2018:s ohcanvuđot doarjaortnega sámi lágádusaide ja ohcanvuđot buvttadandoarjaortnega njuolggodoarjaortnegin sámi lágádusaide. Dan oktavuođas lei lagas ovttasbargu sámi lágádussurggiin. Rievdadusa mihttun lea leamaš buoridit ja beavttálmahttit sámi lágádusaide vejolašvuoda eanet váikkuhit sin almmuhanpolitikhka.

Njuolggadoarjagiin lágádusaide lea doaibmadoarjja juohke lágádussii, ja lea buvttadandoarjaoassi mii galgá geavahuvvot buvttadeapmái ja almmuheapmái sámegielat čáppa- ja fágagirjjálašvuodas. Ortnet lea vuos golmma jagáš geahččalanorthnet, ja ortnega evalueren lea álggahuvvon ja gárvistuvvo 2021:s.

Ornet galgá gokčat stuora stuora osiid ulbmiljoavkkuin, sámi gielain, vuođđovuogádagain (báberhámis ja digitálá vuođđovuogádagain), ja almmuhusat mánáide ja nuoraide lea earenoamážit vuoruhuvvon.

Lágádusaid oppalašgeahčastat iežaset almmuhusain manjemus golmma jagis, dan rájes go ortnet biddjojuvvui doibmii, čájeha ahte lágádusain obbalaččat lea govda ja buorre almmuhanstrategiija, ja ahte lágádusat ovttasbarget bures doarjaortnega čuovvulemiin ja vuordámušaiguin mat Sámedikkis ja sámi servodagas leat sámi girjjálašvuoda lasiheamis. Davvisámegielat girjjálašvuoda almmuhemiid fidnemuš lea bisson seamma dásis eará jagiid ektui. Lulli- ja julevsámi almmuhusat leat unnán, muho lágádusat leat maiddái dáin váldán ovddasvástádusa.

Álmmuhuvvon girjjálašvuhta báberhámis lea ain dat hápmi mii geavahuvvo eanemusat, ja dat guoská sámi lágádussii maid, muho dán ođđa digitálá máilmmis leat maiddái dat sámi lágádusat váldán dađi eanet ovddasvástádusa almmuhit sámi girjjiid e-girjehámis ja eará digitálá hámien.

5.4.4 Doarjja sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjagii – ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
17010 Doarjja sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjagii	4 180 750	2 850 000	2 850 000	-1 330 750
	Juollu-duvvon 2020	Geassojuovt. 2020	Máksojuovt. 2020	Rehket-doallu 2020
17010 Doarjja sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjagii	4 268 250	87 500	0	4 180 750

Doarjjaortnega miittomearri - Doarjja sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjagii - ohcanvuđot doarjja:

- Buorre girjjálašvuohta olámmuttus sámegillii.

	Oktiibuot	Juolluduuvvon	Biehtaluvvon
7010 Doarjja sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjagii - ohcanvuđot doarjja	22	19	3

Jagi 2020 lassánedje sámi girjjálašvuoden prošeaktadoarjjaohcamat oalle ollu. Addojuvvui doarjja sámegielat girjjálašvuoden almmuheapmái sihke cáppagirjjálašvuoden ja fágagirjjálašvuoden šánjeriin, ja nuoraidgirjjálašvuoden sámegiel jorgaleapmái. Alice i eventyrländ jorgaleapmi julevsámegillii, eanet mánáidgirjjit "Nillá ja ádegháttu" ráiddus ja Várjjat guovllu duodjegirjjit leat ovdamearkkat. Dasa lassin lea Trööndelagen fylhkengärjagåetie (Trøndelag fylkesbibliotek) ja Árran julevsáme guovdásj ožžon doarjaga jorgalit mánáidgirjiid lulli- ja julevsámegillii.

5.4.5 Sámi girjjálašvuoden beaivvit - konferánsa

Sámediggi ja sámi girjjálašvuodenasearvi ovttasbarget Sámi girjjálašvuoden beaivvid prográmma ja čadaheami birra. Eanaš lei gárvvis ovdalgo visot bissehuvvui Norgga koronadili geažil. Čakčat árvoštallojuvvui ođđasit, ja oassebealit válljejedje šluhttet lálideami.

5.4.6 Lohkankampánjjat ovttas girjerádjosiin

Koronavirusa geažil lea prošeavta álggaheapmi manjiduvvon 2021:i.

5.4.7 Nannet gaskkusteami davvisámi guovllus

Sámediggi ja Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda leaba šiehttian ovttasbargat Davvi-Sámi guovllu sámi girjjálašvuoden gaskkustemiin. Fylkkagielddas lea fylkkagirjeráju bokte sámi girjerádjobálvalus mii lea Davviálbmogiid guovddážis. Bálvalusa bargun lea loktet máhtu sámi girjjálašvuodas ja kultuvrras fylkkas iešguđetge gaskkustandoaimmaid bokte, earret eará "samisk bibliotekjeneste" bloggain. Oassebealálaččat áigot ovttasbargat nannet ja ovdánahttit ođđa gaskkustandoaimmaid loktet máhtu sámi girjjálašvuodas Davvi-Sámi guovllus. Ovttasbargu mielddisbuktá geahččalit ođđa doaibmahámi mii čatná oassebealálaččaid eanet oktii oktasaš sámi girjerádjobálvalusas.

5.4.8 Sámi mediat - njuolggodoarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
17001 Nuorttanaste	1 217 000	1 217 000	0
17002 Š Nuoraidmagasiidna - Iđut AS	1 670 000	1 670 000	0
17003 Sámis - Čálliidlágádus AS	394 000	394 000	0
17004 Daerpies Dierie/sørsamisk kirkeblad - Den norske kirke	254 000	254 000	0
17005 Bårvás - Árran julesáme guovdásj	134 000	134 000	0
17006 Guovdageainnu Lagasradio (GLR)	345 000	345 000	0
17007 NuorajTV	588 000	588 000	0
17008 Bamsebláddi - ABC-Company E-skuvla AS	361 000	361 000	0
Submi	4 963 000	4 963 000	0

Doarjaortnega mihttomearri -sámi mediat:

- Sámi mediat mat buvttihit servodatáŋggirdeami.

Lea dehálaš ahte iešguđegelágan mediat, mat leat ávkin servvodatdebáhtain ja servvodatáŋgiruššamis, leat olámmuttus sámi servvodahkii, ja Sámediggi atná danin dehálažjan huksen ja nannet sámi mediaid. Lea maiddái dehálaš ahte sámegiella, dáidda ja kultuvra leat oidnosis iešguđetge mediain ja geavahanvuogádagain, ja ahte dain lea alla kvalitehta.

Giellagáhtten- ja giellaovdánahttinperspektiivvas lea sámi mediain maiddái erenoamáš potensiála oainnusmahttit sámegielaid, sihke čálalaš mediain, etermediain ja go geavahišgoahtá ođđa vejolašvuodenaid maid interneahhta fállá. Sámediggi juolluda njuolggodoarjaga 8 iešguđetge sámi publikašuvdhii ja mediaaktevrii. Dat leat iešguđege láhkái ja iešguđege geavahanvuogádagain veahkkin ovddideamen sámegiela, dáidaga ja kultuvrra iešguđetge ulbmilioavkkuide ja iešguđege ahkecehkiide.

5.4.9 Girjjálašvuoden gaskkusteapmi girjebussiin - njuolggodoarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
15800 Guovdageaidnu - Guovdageainnu suohkan	330 000	330 000	0
15801 Deatnu/Unjárga - Unjárgga gielda	500 000	500 000	0
15802 Gáivuotna - Gáivuona suohkan	500 000	500 000	0
15803 Lulli-Romsa - Romssa fylkkasuohka	500 000	500 000	0
15804 Lulli-Trøndelaga - Trøndelága fylkkasuohkan	500 000	500 000	0
Submi	2 330 000	2 330 000	0

5.5 Sámi valáštallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Juohkelágan valáštallandoaimmat.

5.5.1 Čoahkketabealla - sámi valáštallan

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Sámi valáštallan - njuolggodoarjja	3 193 000	3 193 000	0
Kultur- ja valáštallanstipeanda	125 000	100 000	-25 000
Submi	3 318 000	3 293 000	-25 000

Sámediggi atná dehálažjan ahte gávdnojít valáštallanaktivitehtat main sámi gullevašvuhta, sámi duogáš ja sámegiella leat vuodđo- ja lunddolaš oassin, ja Sámediggi háliida danin láhčit dili valáštallanaktivitehtaide sihke báikkalaččat, regionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Sámediggi atná maiddái dehálažjan ahte valáštallan ja lihkadeapmi vuhtiiváldojuvvojít álbmotdearvvašvuða perspektiivvas.

5.5.2 Sámi valáštallan - njuolggodoarjja

Ođđasitoriserema manjel lei goavdeorganisašuvdna Sámiid valáštallanlihttu (SVL) oktan golbma vuollášaš erenoamášlihtu sajis 2019:s. Jagi 2020 oačcui SVL njuolggodoarjaga Sámedikki bušeahdas iežas doibmii. Jagi 2020 oačcui Sámediggi 1 500 000 ruvdnosaš spealloruhtajuolludusa mii lea dárkuhuvvon sámi valáštallamii. Juolludus lea juolluduvvon viidáseappo SVL:i.

Jagi 2020 pandemijadilli lea dagahan ahte aktiivvalaš valáštallan lea gaskkalduvvon. Njukčamáanus lei SVL oktan Arctic Winter Games (AWG) oasseváldiiguin gearggus vuolgit Kanadai, muhto moadde beaivvi ovdal mákki doalut šluhttejuvvoje.

Koronadilli lea maiddái organisašuvnna dáfus váikkuhan SVL:i, ja ja lea earret eará dagahan ahte leat gártan manjidit manjimuš jahkečoahkkima

5.5.3 Kultur- ja valáštallanstipeanda - stipeanda

Sámedikki kultur- ja valáštallanstipeandda ulbmilin lea movttiidahttit sámi nuoraid áŋgirušsat dáidda-, kultur- ja valáštallansuorggis. Sámediggái sáddejuvvoje oktiibuot 13 ohcamuša, ja buohkat devde gáibádusaid.

Valáštallanstipendii bohte čieža ohcamuša ja kulturstipendii bohte guhtta ohcamuša. Dáiddasuorggi ohccit ledje vihtta bártni ja okta nieida, ja valáštallansuorggi ohccit ledje golbma bártni ja njeallje nieidda. Viđas sis ožzo 25 000 ruvdnosaš stipeandda guhtenai.

Dán jagi juolluduvvui okta liigestipeanda ákkain go ledje máŋga nana ohcci, muhto maiddái koronavirusa geažil, mii lea dagahan ahte ollu nuorra dáiddáriid sisaboahtovejolašvuðat leat leamaš heittogat. Sámediggi juolludii 2020 kulturstipeandda musihkkárii, buvtadeaddjái ja DJ:i Peder Niilas Tårnsvikai, artistii Emil Karlsenii ja artistii Láve Johan Eirai, ja 2020 valáštallanstipeandda fas dávgebissobáhčái Amalie Storelvii ja kickbokserii Oliva Braastadii.

6 Kulturmuitosuodjaleapmi

Servodatmihttu:

- Sámi kulturmuittut lea deatalaš máhttogáldut min kulturhistorjá birra ja dat bidjet eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkemiidda.

Sámi kulturmuittuid registeren lea okta dain deháleamos strategijain olahan dihtii kulturmuitosuodjalusa servodatmihtu. Sámediggi geavaha ollu resurssaid kártet ja registreret sámi kulturmuittuid miehtá Sámi. Jagi 2020 registrerejuvvoje 541 odđa sámi kulturmuittu, ja dat laktojuvvoje nationála kulturmuitodiehtovuđđui Askeladdenii. Dát diehtovuođđu geavahuvvo sihke almmolaš ja priváhta plánemis ja areálahálddašeams. Dárbbu mielde rahppojuvvo diehtovuođđu maiddái earáide nugo dutkiide, studeanttaide ja konsuleanttaide guđet barget konsekveansaguorahallamiiguin ja plánabargguiguin. Nu juhkojuvvo máhttu iešguđetge dásiide ja geavaheddjiide. Dađi bahábut lea Askeladdena huksehus ja struktuvra beare unnán heivehuvvon sámi kulturmuitotiippaide, kulturbirrasii ja eanadatgeavahemiide maidda dain leat čanastagat. Váikkuhussan lea ahte sámi kulturmuittut gártet eanet oaidnemeahttumin go eará kulturmuittut. Das lea mearkkašupmi Sámedikki mihtoolahusaide daningo sámi kulturmuittut ja máhttu daid birra eai leat seamma olámuttus go dáru kulturmuittut.

Go oassálastá válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid gáhttenprográmmii, sihkkarastá Sámediggi ahte arkeologalaš kulturbirrasiid ovddasteaddji oasit bisuhuvvojtit buori ortnegis ja heivehuvvojtit gehččiide. Diekkár prošeavtta ovdamearka lea Sámedikki ovttasbargoprošeakta Helgeland museumain ja báikkálaš aktevrraiguin geat láhčet ja oainnusmahttet sámi historjjá Lurøy suohkanis Helgelánddas. Go gaskkusta kulturmuittuid, de lassána máhttu sámi historjjás, geavaheamis ja gávdnomis.

6.1 Váikkuhangaskaoamit kulturmuitosuodjaleami várás

6.1.1 Ángiruššansuorggit - kulturmuitosuodjaleapmi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Kulturmuittuid hálldašeapmi	2 173 886	2 600 000	426 114
Vistesuodjalus	6 000 000	6 000 000	0
Submi	8 173 886	8 600 000	426 114

Vealgi, 31.12.2020 Juolluduvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2013	0	-	71 000	0
2014	185 000	3,6 %	0	0
2015	92 000	1,8 %	90 000	0
2016	226 500	4,4 %	88 000	0
2017	0	-	53 000	0
2018	1 217 500	23,8 %	0	0
2019	1 986 500	38,8 %	0	0
2020	1 415 000	27,6 %	0	0
Submi	5 122 500	100,0 %	302 000	0

6.2 Kulturmuittuid hálddašeapmi

Ángirušansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut hálddašuvvojtit iežamet historjjá ja árvvuid vuodul.

Sámediggái sirdojuvvui eanet váldi kulturmuitolága mielde mii doaibmagodii 01.01.2020 rájes. Váldi lea láhkaásahusa bokte delegerejuvpon, iige lága bokte, nu mo váldonjuolggadus muđui lea suohkanlága mielde. Dat mielddisbuktá ahte Riikaantikváras ja departemeanttas formálalaččat leat instrukšuvdna- ja kontrolla-/dárkodanriekti Sámedikki mearrádusaide sámi kulturmuittuid birra. Sámediggi lea gitta 2007 rájes mearridan ahte váldi ferte sirdojuvvot lága bokte. Ráddhehus dieđihii stuoradiggediedáhusas kulturmuitopolitikhka birra (Meld. St.16 (2019-2020)), mii ovddiduvvui Stuoradiggái geassemánus 2020, ahte galgá hábmejuvvot ođđa kulturmuitoláhka ja ahte lea dárbbashaš čielggadit Sámedikki válddi dán barggu oktavuođas.

Sámediggi meannudii máŋga areálaášši lagi 2020 kulturmuitolága vuodul iešguđet plánejuvvon areála sisabahkkemiid oktavuođas. Muhtun áššiin leat čađahuvvon gieddebarggut čielggadan dihtii guske go plánejuvvon doaibmabijut njuolgga sámi kulturmuittuide. Jagi 2020 čađahuvvojedje 110 báikediđoštallama. Áššiin mat diđoštallojuvvojedje, lei iešguđet sturrodat ja láhki, bartasaji rájes gitta máŋgga miilla guhkkosaš fápmolinnjá dahje guhkit geaidnogaskka rádjai. Stuorát áššiin sáhttit namuhit:

- Ođđa E45 gaska Bajit Áltá - Silisávži,
- E8 Gáranasuona oarjjit molssaeavttu muddenplána,
- Ođđa 132 kV-fápmolinnjá Silsand - Brensholmen,
- E6 Návuonvári ođđa muddenplána,
- E6 Ulsváhkeovttastat,
- Innvordfjellet nammasaš bieggafápmorusttet
- Ansteinsundet nammasaš muddenplána.

Sámediggi kártii sámi kulturmuittuid Svellingsflaket nammasaš eanasuodjalanguovllus Lodegiid ja Vågan suohkanii Nordlánndas. Oktiibuot 541 ođđa sámi kulturmuitoregistrerema logahallojuvvojedje Askeladden nammasaš nationála kulturmuitodiehtovuđđui lagi 2020. Vuolábealde mánnašuvvojtit lagi 2020 áigeguovdileamos hálddašanáššit lagabui.

Ášši historikhka		Stáhtus / boađus
St Hanshaugen nammasaš girkogárddi ođdasisgeavaheapmi, Skiervvá suohkan	<p>Girkogárdi geavahuvvui 1868 rájes 1893 rádjai ja adnojuvvo danne automáhtalaččat ráfáidahattojuvvon. Skiervvá suohkan ákkasta geavahišgoahtit fas girkogárddi.</p> <p>Go girkogárddis leat ollu sámi hávddit ja go Davvi-Norggas eai leat nu bures seailluhuvvon girkogárdit mas leat eanaš sámi hávddit, de oaivvilda Sámediggi ahte girkogárdi ii galgga geavahuvvot ođdasit.</p>	Riikaantkvára lea biehttalan addimis sierralobi ohcamii Sámedikki rávvaga vuodul. Dan lea Skiervvá suohkan váidán.
Gáranasvuona muddenplána E8, oarjjit molssaeaktu, Romssa suohkan	<p>Sámediggi lea čađahan gieddebargguid guovllus ja meannudan plánaevttohusa. Gieddebargui gullet sihke vistesuodjalanregisteren ja arkeologalaš iskkadeamit.</p> <p>Vistesuodjalanregisteren čájehii ahte plánaguovllus eai leat automáhtalaččat ráfáidahattojuvvon visttit.</p> <p>Arkeologalaš iskkadeamit čujuhedje goddebivdorokkiid. Das leat 10 stuorra ja 14 uhcit bivdorokki.</p>	<p>Sámedikki loahppajurdaga vuodul sáhttá addit sierralobi kulturmuitolága mearrádusain. Dát dohkkehust dahkkojuvvo dainna eavttuin ahte vuos čađahuvvojít arkeologalaš roggamat guoskevaš bivdorokkiin Mostad nammasaš báikkis.</p> <p>Romssa suohkan lea dohkkehun muddenplána. Mearrádussii gullá Sámedikki sierralohpeeaktu.</p>
Čuoiganláhtu ja mátkeluotta ođasmahttin ja geavaheapmi Sálliris, Romssa suohkan	<p>Dálá čuoiganláhttu ja mátkeluodda galget viiddiduvvot ja ođasmahttojuvvot.</p> <p>Sámediggi čađahii báikedidoštallama guovllus ja gávnai moadde goahtesaji láhtu guoras. Kulturmuitohálddašeapmi ii diehtán dáid birra ovdalis.</p>	<p>Sámediggi lea deattuhan ahte dás lea sáhka ásahuvvon čuoiganláhtus ja mátkeluottas mat leat guhká leamaš anus, ja mat leat deatalaččat Romssa álbumogii.</p> <p>Sámediggi lea miehtan Romssa suohkana sierralohpeohcamii beassat ásahtit ja geavahit guoskevaš láhtu mánggain eavttuin suodjalan dihtii kulturmuittuid dili.</p>
Arnsteinsundet muddenplána, Åfjord suohkan	Plánejuvvon muddenplána oktavuodas Almenningen nammasaš sullojoavkkus lea Sámediggi čađahan kulturmuitoregistreremiid.	Sámediggi registerrii 109 ođđa kulturmuittu 20 iešguđet báikkis. Ovtta dain sáhtii identifiseret sámi kulturmuitun. Dat earát leat vuos eahpečielgasat.
Arctic center muddenplána, hoggebohtu (Rávdnjemuotki), Romssa suohkan	<p>Arctic Center lea plánejuvvon alpiidnarusttet oktan bartagiliin. Sámediggi lea ovddidan vuostecealkaga goappašiid plánaide.</p> <p>Vuostecealkka Rávdnjemuotkki alpiidnagillái guoskkai olles plánii oktan automáhtalaččat ráfáidahattojuvvon kulturmuittuiguin ja boazodoaluin.</p> <p>Vuostecealkka alpiidnarusttega vuolit oasi plánii,</p>	<p>Romssa suohkanstivračoahkkimis válđojuvvui Sámedikki vuostecealkka bartagillái vuhtii ja plána hukset sullii 700 bartta ja ásodaga bissehuvvui.</p> <p>Suohkanstivra dohkkehii alpiidnarusttega vuolit oasi plána. Soabadeapmi dán plánaevttohusa</p>

Ášši historikhka	Stáhtus / boaðus
oktan viiddidemiin, lei vuodðuduvvon automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuide ja sabetgeasáni.	oktavuođas ii lean loahpahuvvon jahkemolsumis 2020/-21.

Ođđa sámi kulturmuitoregistrerejumit 2020:
Oktiibuo 541
(KML § 4.2. automáhtalaš ráfáiduvvon sámi kulturmuiittut)

6.2.1 Čoahkketabealla - kulturmuitohálldašeapmi

		Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
35000	Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuodot doarjja	1 957 000	2 400 000	443 000
36400	Doarjja Ceavccegeađgi kulturmuitoguovllu dikšun - ja gasskustanbargui	600 000	200 000	-400 000
36500	BARK	-383 114	0	383 114
Submi		2 173 886	2 600 000	426 114

6.2.2 Doarjagat sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
35000	Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuodot doarjja	1 957 000	2 400 000	2 400 000
	Juollu-duvvon 2020	Geassojuovt. 2020	Máksojuovt. 2020	Rehket-doallu 2020
35000	Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuodot doarjja	2 259 000	302 000	0

Doarjaortnega mihttomearri - sámi kulturmuitut:

- Sámi kulturmuitut dakhkojuvvojit oainnusin, divvojuvvojit ja gaskkustuvvojit resursan sámi servodagaide ja almmolašvuhtii muđui.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehttaluvvon
35000 Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuodot doarjja	27	27	0

6.2.3 Ceavccageađggi dikšun ja gaskkusteapmi - prošeakta

Ceavccageađggi kulturmuitoguovllu bisánanbáikki ođasmahttin lea gárvejuvpon. Infoistti ja dasa gulli bálgáid areála lea divvojuvpon. Bisánanbáikefasielitehtat lea divvojuvpon mearkkašahtti ollu, ja olles kulturmuitoguovlu lea dál čábbát olggosoaidnit. Koronavirusa geažil lea bisánanbáikki almmolaš rahpan lea manjuduvpon 2021 giđđii/geassái. Muđui leat kulturmuitoguovllus čádahuvpon dábálaš seailluhandoaimmat.

Manjel go UNESCO áššedovdiorgána ICOMOS borgemánuus 2019 lea geahčadan málmmiárbeárvvalusa Várjjat siida, lea Sámediggi ožžon ICOMOS áššedovdiárvoštallama Várjjat siidda hárrái. Boahtte lávki lea ahte Riikaantikvára ja birasdirektoráhtta hábmeba rávvema Dálkkádat- ja birasdepartementii das ahte guđe guovllut galget leat Norgga tentatiivalaš málmmiárbelisttus, namalassii guovllut maid Norga sávvá nomineret málmmiárbin boahtteáiggis. Sámediggi ii leat ožžon dán rávvema. Go Sámediggi oažžu rávvema, de čuovvula sihke rávvema ja ICOMOS-raportta departemeanttain.

6.2.4 BARK - kulturmuituid dikšun ja gaskkusteapmi - prošeakta

BARK - kulturmuituid dikšun ja gaskkusteapmi. Sámediggi lea mielde Riikaantikvára suodjananprógrámmmas válljejuvpon arkeologalaš kulturmuituid várás (BARK). Ángirušsan galgá

sihkkarastit arkeologalaš kulturbirrasiid ovddastuslaš válljenmuni ja lágidit daid álbmogii. Sámedikki bargu lea deatalaš dasa ahte bajásdoallat árvvolaš sámi kulturbirrasiid. Čuovvovaš kulturmuiittut leat láhčojuvvon ja lágiduvvon olámuddui álbmogii lagi 2020:

Vuorri, Ivgu suhkan

Sámediggi rabai Vuorri máhttoráju lagi 2020. Doppe leat ceggejuvvon diehtojuohkingalbbat mat muitalit sámi ássama, boares sámi oskku, sovjehtalaš soahfefáŋggaid ja sullo suodjalusmuvrra birra. Prošeakta galgá nannet máhtu sámi historjjá ja leahkima birra, ja máhtu nuppi máilmmissaodí historjjá birra sámi guovluuin.

Jetankallen, márkkansadjji Nállovuohppi ja Hottigården

Stuorábuš BARK-prošeakta Davvi-Romssas lea válmmastuvvon ovttasbarggus Romssa- ja Finnmárkku fylkkagielddain. Prošeakta lea sámi-kvena ovttasbargu ja čájeha golbma lokalitehta. Dat lea dat boares márkkansadjji Nállovuohppi Ivgobaðas, mii geavahuvvui lagi 1820 rádjai. Guovlu lea automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi kulturbiras mii lea áidnalunddot Davvikalohta oktavuoðas. Márkkansadjji šattai áiggi mielde deatalaš sadjin maiddái kvena álbmogii. Dat guokte eará láhčojuvvon kulturmuiittu leat Jetankallen nammasaš sámi álbmotmuitalusbáiki Gáivuonas ja kvena Hottigården Omasvuonas. Prošeavtta rahpan lea manjduvvon jahkái 2021 korona-dili geažil.

Nordstraumen nammasaš girkogárdi

Sámediggi lea ovttas Davvi-Romssa museain válbmen hávdemearkkaid/muorraruossaid divodeami Nordstraumen nammasaš girkogárddis Návuonas. Ollu sámi girkogárddiin leat dál uhccán muorrahávdemearkkat dahje ii oktage muorrahávdemearka. Hávdemuiittuid divodeapmi lea leamaš deatalaš doaibman girkogárdái ja daidda kulturhistorjjálaš kvalitehtaide mat das leat.

Kvina, Lurøy

Sámediggi lea ovttas Helgelándda museain ja báikkálaš doaimmaheddjiiguin joatkán prošeavtta mii láhčá ja oainnusmahttá Lurøy suohkana sámi historjjá olggut Helgelánddas.

6.3 Sámi kulturmuitosuodjalusa rámmeavttut

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámedikkis lea formála hálldašanváldi sámi kulturmuiittuin kulturmuitolága mielde.

Kulturmuitolága rievdaapmi loktejuvvui konsultašuvnnas Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain Stuorradiggediedáhusa oktavuoðas kulturbirrasa birra. Áigumuššan lei ásahit bistevažžan dan geahččalanortnega ahte Sámediggi hálldaša sámi kulturmuiittuid. Bodii ovdan ahte ságastallamat galget jotkojuvvot barggu oktavuoðas oðða biraslágain.

Jagi 2020 rájes lea Riikaantikvára bidjan oðða ovddasvástádussurggiid Sámediggái. Dasa gullet earret eará hálldašanovddasvástádus automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon, arkeologalaš kulturmuiittuin ja fanasgávdhosii mat leat boarrásat go 100 lagi, dás maiddái sierralohpeváldi. Maiddái namuhuvvo hálldašanváldi ráfáidahttojuvvon ja suodjaluvvon sámi fatnasiin ja vuosttašlinjjáovddasvástádus ja hálldašanváldi ráfáidahttojuvvon stáhta opmodagain. Dát mearkkašahti stuorrun Sámedikki

ovddasvástádussuorggis ja bargamušain lea dáhpáhuvvan almmá dan haga ahte Sámediggái leat addojuvvon resurssat dán kulturmuitosuorggis.

Sámedikki čilgehus sámi kulturmuitosuodjalusa birra geigejuvvui Sámedikki dievasčoahkkimii njukčamánus 2020. Čilgehus čuovvuluuvvo diedáhusain mii meannuduvvo jagi 2021. Diedáhusevttohus lea sáddejuvvon guoskevaš áššeoaśalaččaide mat leat buktán árvalusaid Sámedikki evttohussii.

6.4 Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut leat vuodđun máhtto- ja árvoháhkamii.

Sámediggeráđđi lea addán doarjaga ollu kultursuodjalusáŋgiruššamiidda Sámedikki ohcanvuđot doarjagiid bokte sámi kulturmuitosuodjalussii Trøndelága, Nordlándda ja Romssa ja Finnmarkku fylkkaide. Dáin prošeavttain leat máŋga mat leat mielde ealáskahttimin ja oainnusmahttimin sámi kulturhistorjjá Viesstarállásis ja lullisámi ja bihtánsámi guovlluin.

Eará prošeavttat leat mielde háhkamin ja duođašteamen dakkár máhtu mii addá ođđa dieđu min historjjá ja eanadatgeavaheami birra, nu go máhtu lullisámi boazodoalu ja eanadatgeavaheami birra sihke dálá orohagain ja daid olggobealde. Sámediggi lea sierra preassadieđáhusain gaskkustan daid prošeavtaid ja áŋgiruššamiid mán̊ggabealatuđa mat leat ožžon doarjaga dán doarjaortnega bokte.

6.4.1 BARK - kulturmuittuid dikšun ja gaskkusteapmi

Sámedikki oassálastin láhčin- ja gaskkustanbargui válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid suodjalanprógrámma - BARK bokte, lea máninnašuvvon kapihtalis 6.2.4. *BARK - kulturmuittuid dikšun- ja gaskkusteapmi - prošeakta*.

6.4.2 Fofefar mot nord - ealáskahttin

Sámediggi oassálastá ovttas Trøndelága, Nordlándda ja Romssa ja Finnmarkku fylkkagielddaiguin bargojovkui kulturmuittuid ealáskahttima ja ođasmahttima várás, mii áiggistis láhččojuvvui Riikaoasselávdegotti áŋgiruššama Fotefar mot nord nammasaš prošeavta bokte.

Láhčimii gulai okta kulturbiras juohke gielddas Namdalena rájes máddin ja viidáseappot davás. Ollu fotefarbáikkiin lea čielga sámi gullevašvuhta. Dat oainnusmahttet sámi ealáhusaid govda girju ja

eallinvugiid áiggiid čađa nu go goddebivddu, guolástusa ja meahcásteami, lotnolasealáhusaid, boares sámi oskku, dáluid ja iešguđet ássanvistešlájaid.

6.4.3 Kulturmuittut gielddain - KIK

Sámediggi lea gielddaid veahkehan oažžut mielde sámi kulturmuittuid sin kulturmidtaplánaide.

Sámediggi lea doallan logaldallamiid ja addán rávvagiid ja árvalusaid plánaevttohusaide.

6.4.4 UKL - Válljejuvvon kultureanadagat eanadoalus

Válljejuvvon kultureanadagat eanadoalus lea eanemus árvvolaš kultureanadagaid čoakkáldat Norggas. Dat leat áidhalunddot eanadoalloeanadagat stuorra biologalaš ja kulturhistorjjálaš árvvuiguin, maid olbmot leat vuolggahan ovttasdoaimmas luonduin sohkabuolvvaid čađa. Sámediggi lea oassálastán ja guorahallan eanadoalus válljejuvvon eanadagaid. Boađusin lea ahte UKL-guovlu Engan- Ørnes ja Kjelvik Oarjelii Foaldda suohkanis lea viiddiduvvon. Kjelvik nammasaš sámi láigodállosadjı lea deatalaš dán eanadagas, ja dállu lea bures seailluhuvvon kulturbiras márggaiń ráfáidahttojuvvon visttiin. Viiddideapmi nanne kulturmuittuid ja Kjelvik eanadatgeavaheami kulturhistorjjálaš oktavuođaid.

6.4.5 Kultureanadagat main lea nationála beroštus - KULA

KULA lea prošeakta maid Riikaantikvára hálldaša, ja barggu boađusin galgá leat registtar mii čájeha dakkár kultureanadagaid. Sámediggi lea leamaš mielde KULA-barggus Trøndelágas, Nordlánndas ja Finnmárkkus.

6.5 Vistesuodjaleapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi antikváralaš visttiin buorre kvalitehta ja dohkálaš bajásdoallan.

Sullii 900 automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi vistti leat registrerejuvvon nationála kulturmuitodiehtovuđđui, Plassje ja Opplándda rájes máddin gitta Várjjaga rádjai davvinuortan. Sámediggi lea čoahkkimis Riikaantikvárain bidjan ovdan stáhtusa, vásáhusaid ja hástalusaid sámi visteárbbi viidásat čuovvuleami ja divodeami oktavuođas. Earret eará lea Sámediggi dieđihan ahte Dálkkádat- ja birasdepartemeantta doarjaortnet ráfáidahttojuvvon priváhta visttiid várás berre heivehuvvot nu ahte dat buorebut gokčá daid dárbbuid mat leat dovddahuvvон ráfáidahttojuvvon sámi visttiid oktavuođas.

Sámediggi lea maid čujuhan ahte sámi vistesuodjalusa resursadilli ii leat dohkálaš go galgá ásahit ja doaimmahit ulbmillaš hálldašeami sámi visteárbbis. Riikaantikvára ii leat váldán dan vuhtii ja dilli ii leat rievdan. Viidáseappot lea ásahuvvон ovttasbargu Kulturmuitofoanddai ja čadahuvvojut guokte čoahkkima vásáhuslonohallama ja ángiruššama koordinerema várás buorrin sámi visteárbaí. Sámedikki mielas lea buorre gulahallan ja oktavuohta ráfáidahttojuvvon visttiid eaiggádiiguin okta eavttuin ulbmillaš vistesuodjalussii.

Jagi 2020 geahčaduvvojedje 86 ráfáidahttojuvvon ja suodjalan veara vistti, ja dakko bokte nannejuvvui maiddái oktavuohta visteeaaiggádiiguin. Dasa lassin lea árvvoštaljojuvvon makkár dilis 44 vistti Deanus ja Mátta-Várjjagis leat ja dieđut leat oðasmahttojuvvon Askeladden kulturmuitodiehtovuđđui. Ođđa automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visti lea registrerejuvvon kulturmuitodiehtovuđđui. Sámediggi lea maid aktiivvalaččat ohcan oktavuođa daid duojárbirrasiiguin ja -ásahusaiguin mat leat guoskevaččat ráfáidahttojuvvon visttiid divodeapmái.

6.5.1 Čoahkketabealla - vistesuodjaleapmi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
35001 Vistesuodjalus prošeakta - - ohcanvuđot doarja	6 000 000	6 000 000	0
Submi	6 000 000	6 000 000	0

6.5.2 Huksengáhttenprošeavttat - ohcanvuđot doarja

Doarjaortnega mihttomearri - Vistesuodjalanprošeakta:

- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid ja rusttegiid sihkkarastin, bajásdoallan ja divvun.

Sámediggi hálldašii 6 miljon merkejuvvon ru. Riikaantikváras doarjaortnegis Ráfáidahttojuvvon sámi visttit maid priváhta olbmot eaiggáduššet. Sámediggi čuovvula prošeavttaid mat leat ožžon doarjaga ja bagada automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid priváhta eaiggáidi. Oktiibuot 45 prošeavttai ožžo doarjjalohpádusa lagi 2020. Lassin divvundárbi lea stuorra dárbu giehtaduodjemáhtui árbevirolaš duddjonteknihkain ja antikváralaš divvumiin, erenoamážit davvin Sámis. Dat buktá hástalusaid daidda eaiggáididda geat hálidit divvut ráfáidahttojuvvon visttiid. Danne lea Sámediggi dorjon gealbudeami dán suorggis.

Kurssat ja bargobájít earret eará das mo árvvoštallat visttiid dili, loggut besiid, čuohppat lavnnji ja bidjat lavdnjedáhki ja divvut lásiid, leat ožžon doarjaga doarjaortnegis. Dasa lassin lea Sámediggi ásahan oktavuođa oahpahusásahusaiguin ja guoskevaš giehtaduodjebirrasiiguin museain oassin dán áŋgiruššamis.

Eará erenoamáš áŋgiruššamiid maid sáhttá namuhit, lea Skikta Rivttágis masa Sámediggi lea juolludan ruđaid mat sihkkarastet stuorát kulturbirrasa divvuma ja dikšuma oktan visttiiguin. Sihke suohkan, giehtaduojárat, priváhta eaiggádat ja eaktodáhtolaččat oassálastet dán áŋgiruššamii mii oainnusmahttá suohkana sámi kulturárbbi ja lokte beroštumi dasa. Dasa lassin sáhttá namuhit kulturhistorjjálaččat deatalaš ja stuorra vistebirrasa Jurrangobis Mátta-Várjjagis. Das leat sihke suodjalan veara ja automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttit stuorra kulturmuitoárvvuin, ja Sámediggi addá rávvagiid ja ruđaid sihkkarastimii ja divodeapmái.

Ráfáidahttojuvvon ja suodjalan veara návstu lea hárves sámi vistešlädja, ja iskkadeamit čájehit ahte návsttut leat erenoamáš rašit. Danne lea Sámediggi dorjon sierra návstoprošeavta mii kárte dán vistešlája dili, raššivuođa ja divodandárbbu. Dat addá dárbašlaš máhttovođu viidásat hálldašeapmái ja ulbillaš doaibmabijuide dan várás ahte sihkkarastit sámi návsttuid.

Doarjagat juohkásit ná:

Doarjjalohpádus	Lohku
Ássanvisttit ja barttat	14
Áittit ja skájat	9
Návehat	2
Dilleárvvoštallan ja divodanplánat	13
Kurssat	6
Eará	1

7 Dearvvašvuohta ja sosiála

Servodatmihttu

- Buorre dearvvašvuohta ja dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat heivehuvvon sámi álbmoga giela ja kultuvrralaš duogážii.

Olahan dihte servodatmihtu ferte servodaga bálvalusdoaimmain leat buorre máhttovuođđu sámi kultuvrra birra. Sámediggi lea 2020:s fokuseren oainnusmahttit sámiid dárbbuid nationála ángiruššamiin ja ládestusain. Sámediggi lea vásihan ahte sámiid dárbbut fertejít leat čielgasat juo plánendokumeanttain ja čielggademiin, vai sámi perspektiiva ja dárbbut leat mielde go dahkkojit mearrádusat. Sámediggi lea dasto 2020:s čuvvon máŋga nationála proseassa ja buktán cealkámušaid.

Koronavirus lea buktán ođđa hástalusaid dearvvašvuodalágádussii, ja 2020 lea leamaš hástaleaddji jahki. Sámediggi jorgalii ja koordinerii koronadieđuid jorgaleami sámegielaiide. Dat lei ovttasbargu Dearvvašvuodadirektoráhta, Álbmotdearvvašvuodainstituhta ja Sámedikki gaskkas. Dakkár dilis lea dehálaš ahte rievtes dieđut juogaduvvojtit johtilit. Sámediggi áigu ovddas guvlui čuovvulit movt koronavirus váikkuha sámi álbmoga dearvvašvuoda, sihke fysalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda.

7.1 Dearvvašvuhtii, sosiálii ja mánáidsuodjalussii guoski váikkuhangaskaoamit

7.1.1 Ángiruššansuorggit - Dearvvašvuohta ja sosiála

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Buorre dearvvašvuohta ja ovttáárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálat	2 692 972	3 023 000	330 028
Submi	2 692 972	3 023 000	330 028

Vealgi 31.12.2020 juolluduuvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2017	177 500	6,7 %	5 200	63 775
2018	659 500	24,8 %	80 750	15 600
2019	422 500	15,9 %	221 000	0
2020	1 405 000	52,7 %	0	0
Submi	2 664 500	100,0 %	306 950	79 375

7.2 Buorre dearvvašvuhta ja ovttaárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat

Ángirušansuorggi mihttomearri

- Sámi pasieanttat ožot gielalačcat ja kultuvrralačcat láhččojuvvon dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid.

Sámi spesialistadearvvašvuodabálvalus

Ráddhehusa Nationála dearvvašvuoda- ja buohcciviessoplánas (2016-2019) oačciui Davvi Dearvvašvuhta RHF, maŋŋel konsultašuvnnas Sámedikkiin, bargun fuolahit spesialistadearvvašvuodabálvalusaid strategalaš viidásetovddideami sámi pasieanttaid várás nationála dásis. Bargu álggahuvvui prošeaktan 2018:s, ja loahpahuvvui 2020 juovlamánu. Strategiija lea meannuduvvon Sámedikki dievasčoahkkimis 2020:s.

Sámediggi lea viidáseappot árvvoštallan strategijadokumeantta iešguđetlágan modeallaaid sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusa organiseremii. Sámediggi lea ovttaoaivilis ahte Sámi klinikhka ferte nannet ja ovddidit, muhto ii árvvoštala ovttage strategijadokumeantamodeallain doarvái buorren, go eai ollašuhte sámiid iešmearridanvuoigatvuođaid vrd. ILO konvenšuvdna 169. Modealla ii sihkkarastá ovttaárvosaš bálvalusaid sámi álbmogii.

Sámediggi lea maŋŋel čoahkkinastán stivrrajođihedđjiin ja Davvi Dearvvašvuoda direktevrrain. Čoahkkimis čielggaduvvojedje goappašiid beliid strategiijačuovvuleamit, ja Sámedikki ja Davvi Dearvvašvuoda viidásit ovttasbargovuogit.

Doaibmadokumeanta regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide 2021

Sámediggi lea konsulteren ráddhehusa 2021 regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide doaibmadokumeanttaid birra. Sámediggi lea duhtavaš go dearvvašvuodadoaimmahagat galget sin ovddidanplánain plánet sihkkarastit doarvái gelbbolašvuoda sámegielas ja kulturpmárdusas. Lea maid hui buorre ahte álggahuvvo prošeakta mii čielggada našuvnnalaš jándorjotkkolaš dulkonbálvalusa vejolašvuodaaid sihke lulli-, julev- ja davvisámegillii. Viidáseappot áigu ráddhehus bargat eastadir iešsorbmemä dainna ahte ásahit regionála gelbbolašvuodafierpmádaga buot regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide. Ovttas Davvi Dearvvašvuodaín sohppojuvvui ahte Davvi Dearvvašvuhta galgá álggahit fierpmádaga mas leat maiddái sámi fágaolbmot.

Psyhkalaš dearvvašvuoda- ja gárrendivšsu gelbbolašvuodadoaimmaid geahčadeapmi
2020 regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide doaibmadokumeanttaid boahtá ovdan ahte Dearvvašvuodadirektoráhtta ovttas regionála dearvvašvuodadoaimmahagaiguin, Álbmotdearvvašvuodainstituhtain ja eará relevánta aktevrraiguin, galgá geahčadit nationála ja regionála doaimmaid psyhkalaš dearvvašvuoda- ja gárrendikšusuorggis. 2020:s galget addit fágalaš árvvoštallama das ahte lea go otná organiseren ulbmillaš, ja árvalit vejolaš rievdadusaid. Sámediggi lea bivdán DFD mielde nationála gelbbolašvuodadoaimmaid geahčadeapmái, go máŋggain dain nationála ja regionála psyhkalaš dearvvašvuoda- ja gárrendikšusuorggi gelbbolašvuodadoaimmain lea erenoamáš ovddasvástádus sámi pasieanttaide.

Čoahkkin áibmoambulánsabálvalusain

Dearvvašvuoda- ja fuolahušdepartemeanta nammadii Stuorradikki ávžžuhusain áššedovdijoavku mii čielggada modeallaid áibmoambulánsabálvalusa boahttevaš operatiivaoasi doibmii. Áššedovdijoavku galgá buktit rapporta ovdal 2020 loahpa. Čoahkkimis áššedovdijoavkuin cuiggodii Sámediggi earret eará daid guhkes gaskkaid giliid gaskkas, guhkes mátkkiid lagamus buohccevissui ja lagamus girdinšilljui. Sámediggi deattuhii maid ahte mánjgga báikkis lea heittot infrastruktuvra, nu go omd. mobiilageavahanvejolašvuoha, ja ahte heittot heahtedilgegearggusvuoha ja dat eahpesihkarvuoha maid dat buktá, maiddái dagaha ahte dát guovllut eai geasut ássiid ja sisafárrema. Sámediggi namuhii maid giellamáhtu dehálašvuoda, ja dasto vuosttažettiin dearvvašvuodabargiin geat leat mielde mátkkis ja sis geat vuostáiváldet buohcciviesus. Lea maid dehálaš máhttít geografijja, topografijja ja bákenamaid dáppe davvin.

Vuođđodearvvašvuodabálvalus - Fágaovddideapmi fuolahansuorggis

Sámediggi lea guhká oaidnán dárbbu nannet fága- ja gelbbolašvuodabirrasa sámi pasieanttaid ja geavaheddjiid fuolahusbálvalusas miehtá riikka. Sámediggi lea ovttas dearvvašvuodadirektoráhtain veahkkin álggahan sámi dearvvašvuodáfágabirrasiid, iešguđet sámi ássanguovlluin.

Dearvvašvuodáfágabirrasat galget veahkehit suohkaniid ovddidit sámegiel ja kultuvrralaš bálvalusaid, loktet sámegiela ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda ja veahkkin bargat fálaldagaiguin mat leat heivehuvvon sámi vuorasolbmuide ja earáide. Dán oktavuodás juolluda Dearvvašvuodadirektoráhtta doarjaga Hápmir suohkanii, Várdobáiki sámi guovddážii ja Åarjelsaemien healsoeviermie Rørosis. Sámediggi čuovvula fágabirrasiid ovttas Dearvvašvuodadirektoráhtain, Senter for omsorgsforskning Nord ja Sámi ovddidanguovddážiin Kárášjogas. Sámi ovddidanguovddáš Kárášjogas ja Senter for omsorgsforskning i Nord čuovvulit erenoamážit Gáivuona suohkana, mas lea ovddideaddjirolla Davvi-Romssas.

Åarjelsaemien healsoeviermie (Sørsamisk helsenettverk) háliida maid geahččalit dearvvašvuodabálvalusmodealla sámi álbuma várás, mas suohkana/dearvvašvuodabálvalusa sámi dearvvašvuodabargiin lea erenoamáš ovddasvástádus fuolahit sámi pasieanttaid dárbbuid. Joavku galgá sihke fállat klinikhalaš bálvalusaid, veahkehit diehtojuohkimiin suohkaniidda ja dearvvašvuodadoaimmahagaide, ja maiddái doallat oktavuoda suohkaniiguin ja boazoguohtunorohagaiguin. Sámediggi lea addán Åarjelsaemien healsoeviermie doarjaga sámi pasieanttaid boahttevaš dearvvašvuodabálvalusaid modeallaovddideapmái.

Sámediggi ja Oslo Sámi viessu leat Oslo suohkaniin ovttasbargošiehtadusa vuodul ovddidan dárbbu láhcčojuvvon dearvvašvuodastašuvdnii sámi mánáid várás. Oslo suohkan meine čuovvulit ášši ovttas Sámedikkiin ja Sámi viesuin. Koronapandemijja geažil lea dát bargu mariduvvon.

Maiddái Álttá suohkaniin ovttasbargošiehtadusas lea dat višuvdna ahte eambbo dásseárvosaš bálvalusat sámi pasieanttaide. Sámediggi lea juolludan doarjaga Álttá suohkanii ovddidit oapmahašdoarjaga Álttás, ja dainna lágiin láhčit dili gielalaš ja kultuvrralaš heivehuvvon dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalussii.

Sámediggi lea addán cealkámušaid Meld. St 24 (2019 - 2020) Lindrende behandling og omsorg som omhandler behandling ved livets slutt. Stuoradiggediedáhus ovddiduvvui 2020 cuonjománu, ja das lei oanehis čilgehus sámi pasieanttaid dárbbuin dearvvašvuodabálvalusas, sámegiela ja -kultuvrra vuhtiiváldima dehálašvuodas, ja lei maiddái čujuhus iešguđetlágan gelbbolašvuodabásaid ja fierpmádagaiide.

Sámediggi lea maid konsulteren 2025 Demeansaplána. Plána čujuha earret eará gielalaš ja kultuvrralaš heivehuvvon bálvalusaide, sámegillii diagnostiseremii ja čuovvuleapmái, dieđuide ja máhtogaskkusteapmái sámi pasieanttaid hástalusaid birra, persovdnadeattuhuvvon fuolahussii heivehuvvon sámi pasieanttaide, ja digitála veahkkeneavvuide sámegillii. Viidáseappot lea Sámediggi juolludan doarjaga pilohtaprošektii luohte- ja juoigančoagganemiide birasdikšun, buoridan dihtii vuorrasit sámi demeansabuhcciid eallinárvvu. Prošeakta čáðahuvvo Sámi doaktáriid searvi bagadallamiin.

Sámediggi lea maid juolludan doarjaga dutkanprošektii mii galgá loktet gelbbolašvuoda sámi nuoraid dearvvašvuodas.

Vuorrasiidpolitihkka - Sámi vuorrasiid dearvvašvuohta ja eallineavttut

Sámedikki doarjaortnegiid vuodul leat juolluduvvon doarjagat iešguđet doaimmaide suohkaniin, láhčin dihtii organiserejuvvon dearvvašvuodadeaivvademiid sámi vuorasolbmuide. Váilevaš giella- ja kulturgelbbolašvuohta dearvvašvuoda- ja fuolahansuorggis dagaha hástalusaid ja vuorjašumi sámi vuorrasiidda. Suohkaniid ovttasbargošiehtadusaid bokte ávžjuha Sámediggi suohkaniid vuolggahit dearvvašvuoda- ja fuolahanbálvalusdoaimmaid sámi vuorasolbmuide, mat leat heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii.

Sámediggi lea ovttas Oslo suohkaniin čilgen váttisvuoda ja vejolaš čovdosiid fuolahan dihtii sámi vuorasolbmuid Oslo- guovllus. Koronavirusa geažil leat proseassat bisánan. Sámediggi oaidná ahte máŋgga gávpogis ja maiddái eará guovlluin lea dárbu buoret fálaldagaide dearvvašvuoda- ja fuolahansuorggis sámi vuorrasiidda, ja dat lea fáddán go čoahkkinastet suohkaniiguin. Oslos lea Oslo Sámi Viessu leamaš mielde proseassain ja lea bivdon veahkkin gávdnat buriid čovdosiid.

Pandemija geažil leat ollu doaimmat vuorrasiid ja earáid várás manjduvvon dahje šluhttejuvvon. Muhtun institušuvnnat leat váldán atnui digitála vugiid doaimmaid čáðaheapmái. Ovdamearkka dihte lea Várdobáiki sámi guovddáš lágidan máŋga digitála deaivvadeami sámi vuorasolbmuide guovllus. Doaibma lea bures vuostáváldojuvvon.

Vuorrasiidpolitihkka - Lov om eldreombudet

2020:s bijai Ráđđehus ovdan gulaskuddama Lov om eldreombud birra. Sámediggi lea buktán cealkámušaid gulaskuddamii, ja konsulteren lága. Sámediggi bovdii Sámedikki vuorasolbmuidrádi jođiheaddji searvat konsultašuvnnaide. Láhka evttoha ásahit nationála vuorasolbmuidáittardeaddji ásaheami. Sámediggi deattuha ahte nationála áittardeaddjiortnegis ferte leat erenoamáš gelbbolašvuohta maid sámi diliin, go galgá fuolahit maid sámi vuorasolbmuid. Sihkkarastin dihtii ahte áittardeaddjiortnet lea relevánta maiddái sámi vuorrasiidda, oaivvilda Sámediggi ahte sámi vuorasolbmuid ferte oainnusmahttit láhkateavsttas, ja ahte gelbbolašvuodačagáibádus sámegielas, kultuvrras ja servodateallimis vuorasolbmuidáittardeaddjis hálddašanorgánan ferte nannejuvvot lágas.

Sámedikki evttohus ii mieđihuvvon. Láhkaproposišuvdnii válđo mielde ahte vuorasolbmuidáittardeaddji berrešii leat diđolaš das ahte servodagas ii leat nu buorre máhttu sámegielas, kultuvrras ja historjjás, ja erenoamážit ii sámiid dáruiduhtima ja duolbmama birra. Sámedikkis lea leamaš čoahkkin Stuorradikki dearvvašvuoda- ja fuolahuslávdegottiin ovdal go láhka meannuduvvui, ja lea ráhkadan mearkkašumi Stuorradiggái. Mearkkašumis deattuha Sámediggi ahte sámi vuorasolbmot eai vuhtiiváldojuvvo láhkaevttohusas, ja atná šállun go ráđđehus ii leat ovttaoivilis Sámedikkiin ahte

oainnusmahttit sámi vuorasolbmuid lágas dahje buoridit gelbbolašvuoda sámegielas, kultuvrras ja servodateallimis. Stuorradiggi dohkkehii lága ráððehusa evttohusa olis.

7.2.1 Čoahkketabealla - Buorre dearvvašvuohta ja ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalus

		Rehketoallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
25000	Geavaheaddjijuđot fálaldat vuoras sápmelaččaid várás - Várdobáiki - njuolggodoarjja	624 000	624 000	0
25100	Sámi doavtersearvi - njuolggodoarjja	165 000	169 000	4 000
25300	Åarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodoarjja	100 000	100 000	0
25400	Oslo sámi viessu - njuolggodoarjja	100 000	100 000	0
26000	Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavtaide	1 543 675	1 700 000	156 325
27300	Dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš seminára - njuolggadoarjja	130 000	130 000	0
27400	Olgobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás - prošeakta	30 297	200 000	169 703
Submi		2 692 972	3 023 000	330 028

7.2.2 Geavaheaddjiláđis fálaldagat sámi vuorrasiidda - njuolggodoarjja Várdobáikái

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Láhčit dili olbmuide ja organisašuvnnaide mat háliidit čađahit eaktodáhtolaš doaimmaid heivehuvvon sámi vuorasolbmuide.

Makkár deaivvadeapmi	2019 (2020 raporta sáddejuvvo 2021:s)	Galle oassálasti
Vuorrasiid deaivvadeapmi	10	220
Seminárat / deaivvadeamit / kurssat / bagadallančoahkkimat	10	300

Vuorrasiid deaivvademiid fáttát leat leamaš dearvvašvuodafágalaš gažaldagat, historjá ja biebmoárbevierut.

Earret eará UiT Camp Hárstták, priváhtta álggaheamit, Viken senter ja Romssa fylkkasuohkan leat lágidan semináraid/deaivvademiid/kurssaid/bagadallančoahkkimiid.

Semináraid/deaivvademiid/kurssaid/bagadallančoahkkimiid fáddán lea leamaš earret eará suodjalandikšuoahppu, psyhkalaš dearvvašvuohta ja čoahkkkin Mama Sara organisašuvnnain.

7.2.3 Sámi doaktáriid searvi - njuolggodoarja

Doarjaortnega mihttomearri:

- Ahte sámi doaktáriid searvi fágalaš ráđđeaddimiin ja diehtojuohkindoaimmaiguin veahkeha sámi álbmoga oažžut dearvvašvuodafálaldagaid heivehuvvon iežas gillii ja kultuvrii.

Sámi doaktáriid searvi veahkeha Sámedikki ja eará almmolaš instánssaid fágalaš diehtovuođuin sámi álbmogii guoski diliin. 2019:s juolludii searvi doarjagiid 3 deaivvadeapmái.

2019 njukčamánu lágidii searvi sámi mánáidgárdekonferánssa Romssas, mas ledje oktiibuot 100 oassálasti. 2019 borgemánu lei searvi mielde Campus UiT dearvvašvuodafakultehtas čalmmustahttit sámi doaktáriid searvvi ja rekruteret eambbo miellahtuid. Lágidedje maid mállásiid sámi doavtterstudeanttaide.

Searvi lea maid plánen sámi geriatrijjakonferánssa mii galggai čađahuvvot 2020 cuonjománu Kárášjogas. Koronapandemija geažil lea konferánsa manjiduvvon 2021 njukčamánnui.

Sámi doaktáriid searvvi arkiiva, mii galgá arkiverejuvvot Guovdageainnu Sámi Arkivii, ja searvi leat álgán bargat dainna.

7.2.4 Oslo Sámi viessu - njuolggodoarja

Doarjaortnega mihttomearri:

- Ráhkadit geavaheaddjiláđis fálaldagaid sámi vuorasolbmuide guovlluin gos sámit leat unnitlogus.

2020 bušeahdas lea várrejuvvon 100 000 ru dán ortnegii, ja dat lei ođđa ortnet Sámedikki bušeahdas. Doarjaoažžu sádde iežas jahkeraportta easka 2021:s, ja dat dagaha ahte ii leat rapporteren 2020 jahkediedáhusas.

7.2.5 Åarjelsaemien helsoeviermie - njuolggodoarja

Doarjaortnega mihttomearri – Åarjelsaemien helsoeviermie:

- Veahkehit ja nannet barggu dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusain sámi álbmogii lullisámi guovllus

2020 bušeahdas lea várrejuvvon 100 000 ru dán ortnegii, ja dat lei ođđa ortnet Sámedikki bušeahdas. Doarjaoažžu sádde iežas jahkeraportta easka 2021:s, ja dat dagaha ahte ii leat rapporteren 2020 jahkediedáhusas.

7.2.6 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavtttaide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavtttaide	1 543 675	1 700 000	1 700 000	156 325
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavtttaide	1 930 000	306 950	79 375	1 543 675

Doarjjaortnega mihttomearri - Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat:

- Buorre dearvvašvuohtha ja ovttárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat sámi álbmogii, seamma dásis go álbmogis muđui.

	Oktiibut	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
26000 Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat	10	6	4

7.2.7 Dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš seminára - konferánsa

Konferánssa mihttomearri:

- Buoret gelbbolašvuohtha dearvvašvuodas ja eallineavttuin, ja maiddái lullisámi pasieanttaid hástalusain ja dárbbuin.

Dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš seminára mađiduvvui koronapandemijia geažil.

7.2.8 Olgguldas áššedovdi lávdegoddi sámi dearvvašvuodadutkan - prošeakta

Dearvvašvuodadutkan sámi guovlluin viidu. Seammás eai leat gávdnon dihto njuolggadusmearrádusat mat sihkkarastet sámiid iešmearrideami dakkár dutkamiin. Sámi dearvvašvuodadutkama etihkalaš njuolggadusat mearriduvvojedje Sámedikki dievasčoahkkimis. Dokumeantta duogážin lei Sámedikki nammadan lávdegotti evttohus. Njuolggadusain daddjojuvvo earret eará ahte sámi dearvvašvuodaprošeavttat Norggas galget dohkkehuvvot oppasámi, olgguldas ja áššedovdi lávdegottis maid Sámediggeráđđi lea nammadan. Dat lea dál ásahuvvomin, ja galgá sihkkarastit etihkalaš ja buori dutkama buoremussan sámi servodahkii. Sámediggi nammadii oppasámi, olgguldas ja áššedovdi lávdegoddi 2020:s. Ruota ja Suoma Sámedikkit leat goabbáge nammadan ovddasteaddji lávdegoddái.

Olguldas áššedovdi álggi 2020 borgemánu ja lea meannudan 7 ášši 2020:s.

7.3 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáid vuogatvuodat ja dárbbut leat sihkkarastojuvvon mánáidsuodjalusain deaivvadeami oktavuođas.

Odða mánáidsuodjaluslákka

Ráðdehus lea ráhkadeame odða mánáidsuodjaluslága. Odða mánáidgárdesuodjaluslákka vuodðuduvvo Mánáidsuodjaluslávdegotti evttohussii mii ovddiduvvui NOU 2016:16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Mánáid- ja bearashdepartemeanta (MDD) lea válljen čuovvulit Mánáidsuodjaluslávdegotti evttohusa márgga láhkai. 2019:s álgahii Mánáid- ja bearashdepartemeanta ollislaš guorahallama lága gielas ja struktuvrras dainna áigumušain ahte álkidahttit lága ja dahkat dan eanet áddehaattin. Dan oktavuoðas álgahuvvojedje konsultašuvnnat Sámedikki ja MDD gaskkas.

Konsultašuvnnat eai leat válbmasat, go departemeanta manjel dieðihii ahte láhkabargu lea manjonan. Sámediggi lea addán cealkámušaid gulaskuddannotáhtii odða mánáidsuodjaluslága birra. Láhkaevttohusa gulaskuddan lea loahpahuvvon ja konsultašuvnnat Mánáid- ja bearashdepartemeantta ja Sámedikki gaskkas leat álgán.

Sámediggi lea addán cealkámuša gulaskuddannotáhttaevttohussii gelbbolašvuða birra mánáidsuodjalusas. Mánáidsuodjalusa gelbbolašvuða reguleren lea oassi mánáidsuodjaluslága rievdaamis. Gulaskuddannotáhtas árvaluvvojít márga doaimma nannet bálvalusaid gelbbolašvuða, earret eará ahte mánáidsuodjalusbargiin lea masteroahppu mánáidsuodjalussuorggis dahje eará relevánta fágas. Gulaskuddan lea loahpahuvvon, ja Sámediggi áigu konsulteret mánáidsuodjalussuorggi masteroahpuid oahppaniovssusčilgehusaid hábmema.

8 Álgoálbmotvuigatvuodat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

Servodatmihttu:

- Vuigatvuodat mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuigatvuodajulggaštusas heivehuvvojít láhkadahkosii ja geavatlaš politihkkii.

Bargu implementeret ON julggaštusa eamiálbmotvuigatvuodaid birra álgá eamiálbmogiid gaskasaš ovttasbargguin. Pandemija lea lagi 2020 váikkuhan riikkaidgaskasaš ovttasbargui ja politihkkaovdánahttimii. Mánja mátkki, čoahkkima ja seminára leat šluhttejuvvon. Dat lea mielldisbuktán ahte mánngat proseassat leat bissehuvvon ja manjonan. Sámi álbtom ássá njealji riikkas ja dálá dilis lea leamaš váddáseabbo ovttasbargat riikkaidgaskasaččat. Seammás leat institušuvnnat nugo Sámi parlamentáralaš ráđđi čađahan čoahkkimiid digitálalaččat lagi 2020 (SPR). Digitála gulahallankanálat leat leamaš guovddážis dán suorggi politihka ovdánahttimis. Jagi 2020 lea SPR fokuseren sámi guovlluid rádjecakkiide, ja lea ásahuvvon sierra lávdegoddi mii galgá máhcahit rapporta dán suoggis. Mihtun lea álkidit rájáidrastideaddji ovttasbarggu.

Gulaskuddamii ON riikkaidgaskasaš konvenšuvnna ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuigatvuodaid birra (ICESCR) oktavuodas lei Sámediggi hábmen buohtalasraportta. Dan raporttas fokuserejuvvui earret eará Sámeriektelevdegotti II čuovvuleapmái ja mo sámi kultuvra oažžu unnán ruhtadeami stáhtabušeähtas. Dát čájeha ovdamearkka mo Sámediggi čuovvula servodatmihttomeari. Diekkár riikkaidgaskasaš arenaide oasálastin lea guovddážis vai riikkaidgaskasaš riekti diehtá sámi rivttiid ja beroštumiid birra.

Sámediggi lea lagi 2020 mearridan ođđa dásseárvodieđáhusa. Dát dieđáhus váikkuha buot Sámedikki politihkkasurrgiide, ja dásseárvu galgá álo leat integrerejuvvon oassin juohke fágasuorggis. Sámedikki dásseárvodieđáhusa vuodđun leat olmmoš- ja eamiálbmotvuigatvuodat, ja mihtun lea sámi servodat mas buohkain leat seamma rievttit ja vejolašvuodat. Lea dehálaš ahte diekkár dieđáhus mearriduvvui ja dat hábme vuodu boahttevaš politihkkaovdánahttimii.

Seammás oaidnit mii dakkár ovdáneami mas móŋga sámi riekteášši ovddiduvvojít riekteásahussii ja mas stáhta móŋgi lea vuostebeallin. Dakkár áššiin rihkkojuvvojít sámi rievttit dan dásis ahte ii leat šat vejolaš gávdnat politihkalaš čovdosiid. Dát lea duođalaš ovdáneapmi, ja čájeha ahte eamiálbmotvuigatvuodat eai álo leat oassin praktihkalaš politihkas.

8.1 Álgoálbmogiid vuogatvuodaid, riikkaidgaskasaš barggu ja dásseárvvu váikkuhangaskaoamit

8.1.1 Ángiruššansuorggit - álgoálbmogiid vuogatvuodat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Álgoálbmotvuogatvuodat	1 134 000	1 136 000	2 000
Dásseárvu	124 000	972 000	848 000
Submi	1 258 000	2 108 000	850 000

8.2 Sámi ovttasbargu

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojat ja ovddiduvvojat sihke ovttaskas nationála stáhta siskkobealde ja stáhtarajáid rastá.

Suoma bealde Sámedikkis lei jođiheaddjidoabma Sáme parlamentáralaš ráđis Jagi 2020.

Čuovvovaš ášshit leat vuoruhuvvon erenomážit SPR doaibmaplánas mii gusto 2019 rájes ođđajagimánu 2021 rádjai. Koronavirus váikkuhii sakka SPR doibmii ja doaibmaplána čađaheapmái:

Vuoruhuvvon ášshit SPR jagi 2020 doaibmaplánas	Jagi 2020 barggu boađus
Sámedikkiid ovttasbarggu nannen SPR bokte, earret eará sierra čállingotti ásaheami dárbbu čielggadeami.	Čielggadeapmi ii leat álgghahuvvon. Stivra lea gieđahallan ášši ja doaibmabidju lea sirdojuvvon boahtte áigodaga doaibmaplánii.
Giellagáldu	(Geahča kapital 1.3.10)
Álgoálbmotgielaid riikkaidgaskasaš jahki	Jahki 2019 lei álgoálbmotgielaid riikkaidgaskasaš jahki. Sámediggepresideanta Aili Keskitalo lei mielde álgoálbmotgielaid riikkaidgaskasaš jahki stivrenlavdegottis árktaš regiovnna ovddasteaddjin. Loahppadokumeanta lea dohkkehuvvon ja ON lea mearridan ahte áigodat 2022-2032 galgá leat álgoálbmotgielaid logijahki.
Davviríkkalaš sámekonvenšuvdna	Davviríkkalaš sámekonvenšuvnna šiehtadallanevttohus geigejuvvui ođđajagimánu 2017. Šiehtadallanevttohusas leat muhtun čuolbmás bealit mat váttašmahttet guorraseami Suoma, Ruota ja Norgga sámedikkiid bealis. Jagi 2018 sáddii Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) reivve daidda departemeanttaide main lea ovddasvástádus dan golmma riikkaid sámeáššiin ja bivddii dahkkojuvvot moadde rievadadusa šiehtadallanevttohusas. Ášši gieđahallojuvvui maŋimusat skábmamánu 2020 čoahkkimis gaskal sámediggepresideanttaid

Vuoruhuvvon áššit SPR jagi 2020 doaibmaplánas	Jagi 2020 barggu boadus
	ja daid ministariid geain lea ovddasvástádus sámeáššiin. Čoahkkimis juksojuvvui ovttamielalašvuohta konvenšuvdnii čadnojuvvon doaibmabijuid ektui.
ON World Conference of Indigenous Peoples (WCIP) loahppadokumeantta čuovvuleapmi, earret eará bargat dan ala ahte álgoálbmogiid álbmotválljen orgánat besset oassálastit ON vuogádaga čoahkkimiidda iežaset návccaiguin.	Bargojuvvo sihkkarastimiin álgoálbmogiidda sierra ovddastusa ON vuogádahkii. Jagi 2019 plánejuvvon oktiiordnenčoahkkin álgoálbmogiid várás fertii maŋiduvvot ja čađahuvvot Equadoras ođđajagimánus 2020. Čoahkkima áigumuš lei gávdnat oktasaš oainnu boahttevaš bargui ja nannet gulahallama lahttostáhtaiguin áššis. Norga, Kanada ja Suopma ruhtadedje čoahkkima.
Sámi kulturárbi ja árbediehtu	Váldoprošeavtta prošeaktaálggapeapmi lea maŋiduvvонn jagi 2020 lohppii. Bargočoahkkin lea dollojuvvon árvvoštallan dihtii daid gažaldagaid ja čuolbmačilgehusaid sámi immateriála kulturárbbi birra maid dál sáhttá västidit. Sámediggi Norggas lea álggahan ovdaprošeavtta Immateriála kulturárbi Sámis. Plána mielde galggai prošeaktaáigodat loahpahuvvot 31.12.2020, muhto lea dál guhkiduvvонn njukčamánu 9. b. 2021 rádjai.
Suoma, Norgga ja Ruota sámediggeválggaid oktiiordnema čielggadeapmi	Bargojoavku lea geigen rávvagiiddis ja mearriduvvонn lea ahte iešgudet Sámedikkit meannudit ášši siskkáldasat ja ahte SPR stivra dasto joatká ášši meannudeami. Ruota bealde Sámediggi ja Suoma bealde Sámediggi meannudedje ášši čakčat 2020. Sii hálidit oktiiordnet sámediggeválggaid.
Ovttasbargu boraspirepolitihka oktasaš rádjerasttideaddji strategijain	Bargu lea čađahuvvomin ja doaibmabidju lea sirdojuvvонn boahtte áigodaga doaibmaplánii.

Lea maiddái buktojuvvon oktasaš cealkámuš Högsta Domstolens dom i Girjasmálet oktavuoðas, ja cealkámuš koronadili birra ja dan váikkuhusain sámi searvevuhtii.

Sámediggi lea máŋgga oktavuoðas, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat, bivdán ráđdehusa ovddidit barggu ratifiseret Norgga ja Ruota gaskasaš boazguohtunkonvenšuvnna. Sámi bargojoavku, mas lea Norgga ja Ruota beale sámedikkit, Norgga boazosámiid riikasearvi ja Ruota sámiid riikasearvi, sáddejedje 2014:s konvenšuvnna rievdadusárvälsa. Bargojoavku ii leat velge ožžon stáhtain máhcahaga árvälsa hárrái.

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) lea álggahan doaimma identifiseret sámi guovlluid konkrehta rádjecakkiid, ja mihttun lea jávkadit rádjecakkiid mat hehtejit sámi guovlluid ovttasbarggu. Lea nammaduvvонn bargojoavku mas leat miellahtut buot golmma sámedikkis. Lávegoddi lea digitálalaččat čoahkkinastán čieža geardde jagi 2020 áigge. Dasa lassin leat leamaš guokte čoahkkima davviríkkalaš ministtrádi rádjecaggelávdegotti lahtuiguin. Nordkalottens Grensetjeneste koordinátor maiddái searvvai čoahkkimiidda. Doaibmabijut leat dahkkojuvvon vai oažžut cealkámušaid sámi organisašuvnnain, institušuvnnain ja priváhta olbmuin. Lávdegoddi lea ožžon máŋga cealkámuša.

Bargolávdegoddi lea barggu loahppamuttus ja rehkenastet gárvet rapporta oktan ávžžuhusaiguin ovdal guovvamánu 2021. Lávdegoddi lea buktán ávžžuhusa man livčii ávkkálaš čuovvulit juo ovdal go raporta gárvána. Ávžžuhus čilgejuvvo «Deponering av mer verdi avgift for duodji ved innførsel til Norge». Dát lea oahpes rádjecaggi sámi servodagas, go lasseárvodivada deponerennjuolggadusat lea oassi sivas go duojárat eai rasttit rájjid dujiiguin. Dát identifiserejuvvon rádjecaggi adnojuvvo "Norgga" váttisvuohtan, mii dárbbasa čovdosa Norgga bealde. Danin ávžžuha lávdegoddi ahte Norgga beale Sámediggi lokte jearaldaga njuolga Norgga Ruhtadandepartemeanttain ja Vearroetáhtain.

SPR presideantagoddi ja Sámeráddi ovttasbarge Walt Disney Animation Studiosiin (WDAS) sin animašuvdnafilmma Jikron 2 oktavuođas, mii lea hákkan inspirašuvnna sámi kultuvrras. Skábmamánu 2019 almmuhedje sámedikkat ja Sámeráddi erenoamáš vejolašvuoda nuorra sámi dáidda-, animašuvdna- dahje filbmastudeanttaide ohcat hárjehallanbáikki WDAS:s Los Angelesas 2020 geasi áigge, mii lei oassin animašuvdnastudio ovttasbarggus. Sámi praktikánta sáhtii ohcat 10.000 \$ mátkedoarjaga maid sámedikkat ja Sámeráddi ruhtadit hospiterema oktavuođas. Koronadili geažil WDAS šluhttii plánejuvvon trainee-ortnega 2020:s. Juovlamánu 2020 almmuhedje sámedikkat ja Sámeráddi ođđa vejolašvuoda sámi studeanttaide dahje suorggi aittoálgiide ohcat guoktenuppelot vahkkosaš hárjehallanprógrämmi WDAS:s 2020 geasi áigge, mii lea juogo Los Angelesas báikki alde dahje digitálalačcat. Sámedikkat ja Sámeráddi doalaha 10.000 \$ mátkestipeandda sámi praktikántii.

8.3 Davviguovllut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ceavzilis ahtanuššan davvin ássi álbmogiidda.

Sámedikkis lei lagi 2020 buorre gulahallan ja ovttasbargu olgoriikadepartemeanttain ođđa stuorradiggediedáhusain davviguovlluid birra, Meld. St. 9 (2020-2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii árvalusa Ášsis 032/20 Ruoktu váimmas - Sámedikki davviguovlopolithkka. Viidáseappot čuovvulii Sámediggi ášši čálalaš árvalusain teakstaevttohusa vuodul. Dán barggu boađusin lea ahte sámi dilit, ja álgoálbmotoaidnu lea ollásit mielde diedáhusas, dasa lassin ahte álgoálbmogat leat gieđahallojuvpon sierra kapihtalis.

Sámedikki oainnu mielde leat birasáitagat duođalepmosat davviguovlluide boahtteáiggis. Dálkkádatrievdamiin, biologalaš šláddjivuođa massimis ja ekovuogádagaid heavus leat máhcatkeahthes váikkuhusat birrasii. Das leat stuorra váikkuhusat daidda álgoálbmogiidda mat ellet luonduin, muho maiddái ealáhuseallimii ja buot olbmuide davvin. Sámediggi lea lagi 2020 bivdán ahte fertejít biddjojuvvot garraset birasgáibádusaid vai olbmuide davvin sihkkarastojuvvo dakkár guoddevaš ovdáneapmi ekonomiija, birrasa ja sosiála diliid ektui, mat guorrasit dan ON guoddevašmiittui mii galgá juksojuvvot manjimusat 2030.

Árkalaš ráđi rávvagat ja rapportat dakkár fáttáid oktavuođas go birrasa, dálkkádaga, luondušláddjivuođa, meara ja álgoálbmogiid, duddjojít nana máhttovuođu. Sámediggi ii searvva daidda bargojoavkkuide gos rapportat čállojuvvojít, muho mii čuovvut bajimus dási Norgga sátagotti bokte gos raprottat válđojuvvojít vuhtii, ja gos rávvagat mearriduvvojít. Árktsa dálkkádat rievđá johtilit dađi mielde go lieggana, erenoamážit dat oidno dálvet. Arvá ja muohttá eanet, dálki molsašuvvá dávjjit, ja ravidamearalaš dálki deaivá dávjjit. Dán rievdamaiin leat viiddes váikkuhusat olbmuide, resurssaide ja ekovuogádagaise. Jagi 2020 manješdálvi ja giđa guohturnroassu boazodoalus lei

buorre ovdamearkan dasa. Sámediggi geavaha rapporta rávvagiid go hábme iežas politihka, erenoamážit dálkkádatsuorggis. Koronavirusa geažil lea Sámediggi uhccán searvan dan bargui lagi 2020 ovddeš lagi ektui. Sámediggi lea dušše oassálastán Norgga sáttagoddečoahkkimiidda ovdal bajimus dási čoahkkimiid.

8.4 Álgoálbmotvuogatvuodat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- ON álgoálbmotvuogatvuodajulggaštus lea heivehuvvon láhkadahkosiin ja geavatlaš politikas.

8.4.1 Čoahkketabealla - álgoálbmogiid vuogatvuodat

	Rehketo doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Doarja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodoarja	1 134 000	1 136 000	2 000
Submi	1 134 000	1 136 000	2 000

Sámediggi oassálasttii gulaskuddamii Norgga birra dan lávdegottis mii goziha ON konvenšuvnna ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuogatvuodaid (ØSK). Dat dáhpáhuvai guovvamánu 2020 Genevas. Sámediggi lei ovddalgihtii geigen buohatalas rapporta, ja ØSK-lávdegotti sáhkavuorus deattuhuvvui Sámi vuogatvuodálvdegotti II váilevaš čuovvuleapmi, ja sámi kultuvrra vuolleruhtadeapmi stáhtabušeaahtas. Viidáseappot oassálasttii Sámediggi eahpeformálalaš čoahkkimii ØSK-lávdegotti lahtuiguin, ovttas Norgga siviila servodaga organisašuvnnaiguin. Loahppadárkumiini gulaskuddamis Norgga birra cealká lávdegoddi ahte sii mihttejtit iešguđet doaibmabijuid maid stáhta čađaha suodjalan ja gáhtten dihtii sámi giela ja kulturmuittuid. Lávdegoddi lea dattetge ain fuolas go sámi mánáid vuogatvuoha oažžut oahpu sámegielas sámegillii ii dáhkiduvvo geavadis. Sii leat maid fuolas go sámi kultuvrra dávvirvuorkkáide lea addojuvvon mealgat uhcit doarja eiseválddiid bealis go eará norgalaš kulturdávviriidda, ja ahte sámi kulturdávviriidda eai leat doarvái vuorkkát. Lávdegoddi rávve stáhta ángiruššat eanet dainna ahte sihkarastit buot sámi mánáide, orosít go sii sámi guovlluin vai daid olggobealde, dievaslaš vuogatvuoda ohppui sámegielain sámegillii, ja fuolahit doarvái resurssaid, oktan ekonomalaš ja teknihkalaš resurssaiguin, sámi kulturdávviriid vurkemii ja cájehemiide.

Alternatiiva raporta eurohpalaš lihttui regiovndna- dahje minoritehtagielaid birrá

Sámediggi lea 2020:s sádden alternatiiva rapporta eurohpalaš lihttui regiovndna- dahje minoritehtagielaid birra áigodagas 2018 rájes 2020 borgemánu lohppii. Norga lea ratifiseren Eurohpalaš lihtu regiovnnaid- dahje minoritehtagielaid birra, mii suodjala gielaid ja lea mielde bisuheamen ja ovdánahttimin kultuvrralaš valljivuođa ja árbieveruid Eurohpás.

Sámediggi lea earret eará čujuhan ahte go lihttu vuolláičállojuvvui, de ledje sámegiebla giellahálddašanguvllus dušše davvisámi suohkanat, ja ráđđehus oaivvilda ahte suodjalus guoská dušše davvisámegillii minoritehtagiellalihti sihke 2. ja 3. oasi mielde. Suodjaleapmi guoská lullisámegillii ja julevsámegillii lihtu 2. oasi mielde. Ratifiserendokumeanttas čuožžu ahte "Norgga ektui lihttu guoská sámegillii", ja ii leat spesifiserejuvvon ahte dat guoská dušše davvisámegillii. Sámediggi oaivvilda ahte maiddái lihtu 3. oassi galggašii guoskat lullisámegillii ja julevsámegillii danne go otne leat sihke julev- ja lullisámi suohkanat sámegiebla hálldahušguovllus mielde.

Norggas leat golbma sámeigiela julev-, lulli- ja davisámegiella ovttadássásaš giela, ja galggašedje danne leat seamma láhkai suodjaluvvon.

Sámediggi lea maid dadjan ahte bihttán-, ubmi- ja nuortalašsámegielat maid galggaše suodjaluvvot lihtu 2. oasi mielde. li leat oktage bihtá-, ubmi- dahje nuortalašsámi suohkan otná sámeigiela hálddahuksuvllus, muhto dáin gielain maid leat iežaset giellaguovllut Norgga beale Sámis.

8.4.2 Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodoarjja

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
50000 Barentsčállingoddi IKS	403 000	403 000	0
50100 Sámiráđđi - Norgga juogus	440 000	440 000	0
50200 Mama Sara Education Foundation	178 000	178 000	0
50300 doCip	113 000	115 000	2 000
Submi	1 134 000	1 136 000	2 000

8.4.3 Barentsčállingoddi IKS - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit oktavuođaid álgoálbmogiid gaskka Barentsguovllus.

Doarjja lea geavahuvvon Indigenous Peoples Office/BIPO doaimmaheapmái mas Barentsčállingottis lea hálddahukslaš ovddasvástádus. Doarjja lea geavahuvvon Murmánskka kantuvrra doaimmaheapmái, oktan bálkkáguin, kántordaoalin, mátkkiiguin ja doarjaga hálddašemiin. Raporta lea geigejuvvon, muhto ulbmilolahusa ektui ii leat raporterejuvvon.

8.4.4 Sámiráđđi - Norggabale juogus - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovdánahttiit sámi vuogatvuodaid, nu ahte sámi álbmot dohkkehuvvo oktan álbmogin mas leat politikhalaš, ekonomalaš ja sosiála vuogatvuodat mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkadahkosiin.

Sámediggi addá doaibmadoarjaga Sámiráđđái - Norgga juhkosii. Doarjja lea geavahuvvon doaimmaheapmái, oktan goluiquin rehketedollui, revisorii, kántorbiergasiidda, mátkkiide, čoahkkinbuhtadusaide, bálká stivrajodiheaddjái mii lea stuorámus gollopoasta. Raporta lea geigejuvvon, muhto ulbmilolahusa ektui ii leat raporterejuvvon.

Sámedikkiid oktasašprošeakta lea vuolggahan dan ahte lágidit kulturkonferánssaid vuoruid mielde. Sámiráđđi lágidii ovttas Sámedikkiin KulturSápmi nammasaš kulturkonferánssa Álttás digitála lágideapmin skábmamánus 2020. Dat rávdnejuvvui badjel 120 oassálastái. Earret dáiddáriid oahpásmahtima deattuhuvvui koronavirusa váikkuhus sámi kulturekonomijii, ja sámi dáidda- ja kulturbargiid hástalusat doarjaaortnegiid ektui davviríikkalaš dásis.

Sámiráđđi ásahii 2020 čavčča árvalusáldása koronavirusa váikkuhusa birra sámi dáidda- ja kultursuorgái. Árvalusáldásis leat lahtut olles sámi guovllus, masa maiddái Sámediggi oassálastá.

Sámediggi ásahii ovttasbarggu Sámíráđiin kártet váikkuhangaskaomiid kulturáigumušsuorggis Norggas, Ruotas ja Suomas. Kártema čáđahii Visjona AS, ja boađusin lei raporta mii čájeha sámi kulturdoaimmaheddjiid ruhtadanvejolašvuodžaid.

8.4.5 Mama Sara Education Foundation - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- Leat veahkkin solidaritehta- ja humanitára barggus ja nannet dan Mama Sara Education Foundation bokte.

Sámediggi juolluda njuolggadoarjaga organisašuvnna solidaritehtabargui. Sámedikki doarja lea geavahuvvon organisašuvnna doibmii, earret eará rehketdollui, Kántordoibmii, telefovdnii/dáhtai, bálkkáide ja mátkái dan báikái gos skuvlaprošeakta čáđahuvvo. Raporta lea geigejuvvon, muhto ulbmilolahusa ektui ii leat rapporterejuvvon.

8.4.6 Center for Documentation, Research and Information Docip - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

Doarjaortnet galgá nannet veahki álgoálbmogiidda iešguđege čoahkkimiid oktavuođas ON-vuogádagas.

Áigumuš doarjagiin lea nannet dan veahki maid ásahus addá álgoálbmogiidda iešguđet čoahkkimiid oktavuođas ON-vuogádagain. Doarja lea geavahuvvon earret eará teknihkalaš čállingotti veahkkái álgoálbmogiid sáttatolbmuide, oktan nuvttá máŋggagielat jorgalančovdosiiguin UNPFII, EMRI ja WIPO čoahkkimiin. Raporta ja rehketdoallu ii leat geigejuvvon. Dat lea sivvan dasa ahte doarjaga manjimus oassi ii leat máksojuvvon.

8.5 Ovttaárvosašvuohhta ja solidaritehta

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Čájehuvvo solidaritehta eará álgoálbmogiiguin.

8.6 Dásseárvu

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Dásseárvosaš sámi servodat ovttalágan vuigatvuodaiguin ja vejolašvuodaiguin buohkaide.

8.6.1 Čoahkketabealla - dásseárvu

	Rehket- doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
27100 Veahkaváldi lagas oktavuodain sámi servodagas	0	350 000	350 000
56400 Sámi NissonForum - njuolggodoarja	0	195 000	195 000
56300 Norgga Sáráhkka sámi nissonorganisašuvdna - njuolggodoarja	124 000	127 000	3 000
51400 Álgoálbmotnissonkonferánsa - konferánsa	0	300 000	300 000
Submi	124 000	972 000	848 000

Sámediggeráđđi lea jagi 2020 geigen dásseárvodiedáhusa dievasčoahkkimii. Dásseárvodiedáhusas ledje 5 áŋgiruššansuorggi. Plána mielde galgá dásseárvodiedáhus čuovvuluvvot Sámedikki dásseárvodoibmaplánain.

Sámediggeráđđi lea oassálastán bargui Ráđđehusa doaibmaplánain veahkaválddi vuostá lagas gaskavuođain. Doaibmaplánas galgá leat sierra kapihtal veahkaválddi birra sámi servodagain, ja áigumuš lea almmuhit plána njukčamánuš 2021.

Sámediggeráđis lea leamaš čoahkkin Duohtavuođa- ja seanadankommišuvnnain dan barggu birra ahte oažžut ovdan dieđuid ja vásáhusaid dáruiduhttinpolitikhain. Sámediggi lea julggaštan oasehasveahki buhtadusáššis Divttasuona suohkanis. Ášši guoská váilevaš seaguheapmái suohkana bealis go mánát leat bajásšaddan illastemiin ja fuolahušválliin. Áššis čuoččáldahttojuvvoyit deatalaš gažaldagat sámi mánáid vuogatvuoda birra mánnávuhtii almmá veahkaválddi ja illasteami haga. Ášši meannuduvvo viidáseappot riektevuogágadas jagi 2021. Alimusriekti mearridii jagi 2020 ahte Sámediggi beassá julggaštit oasehasveahki dán áššis.

8.6.2 Veahkaváldi lagaš searvevuodain sámi servodagas - prošeakta

Áigumuš lea čatnat prošeavta ráđđehusa doaibmaplánii veahkaválddi vuostá lagas gaskavuođain. Doaibmaplánas galgá leat sierra kapihtal veahkaválddi birra sámi servodagain. Koronavirusa geažil lea doaibmaplana válmmasteapmi maŋiduvvon jagi 2021 vuosttaš jahkebeallái.

8.6.3 Sámi NissonForum - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- Váikkuhit barggu resursaguovddáža ektui ja sohkabealdásseárvui sámi perspektiivvas ja nannet dan barggu.

Sámediggi ii leat ožžon rapportta Sámi NissonForumis ii jagi 2019 ii ge jagi 2020 ovddas. Danne ii leat jagi 2020 doarja máksojuvvon.

8.6.4 Norgga Sárhkká sámi nissonorganisašuvdna - njuolggodoarjja

Doarjaortnega mihttomearri:

- Váikkuhit dan ahte sámi nissonolbmuid váikkuhanfápmu ovddiduvvo servodagas.

Sámediggi ii leat ožzon lagi 2019 rehketoalu Norgga Sárhkká nammasaš nissonorganisašuvnnas lagi 2020. Danne ii leat doarjaga nubbi oassi lagi 2020 ovddas máksojuvpon.

8.6.5 Álgoálbmotnissónkonferánsa - konferánsa

Máilmiviidosaš álgoálbmotnissónkonferánsa manjiduvvui jahkái 2021 koronavirusa geažil. Odđa lágidanbeaivi odđa čađaheapmái ii leat mearriduvvon.

9 Ovttasbargošiehtadusat

Servodatmihttua:

- Nanosmahttojuvvo sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

Sámedikkis ii leat oktoovddasvástádus nannet sámegiela, kultuvrra ja servodateallima. Ovttasbargu lea dehálaš sihke našuvnnalaš, regiovnnalaš ja báikkálaš dásis. Sámediggi lea 2020:s gulahallan fylkkasuohkaniiguin ja maiddái álggahan barggu oðða bargošiehtadusain gaskal Sámedikki ja oðða fylkka, Romssa ja Finnmárkku. Sámedikki gávpotšiehtadusat leat dehálaččat sihkkarastin dihtii ahte sámit geat ásset gávpogiin, ožžot buriid fálaldagaid, ja 2020:s lea Sámediggi ságastallan guokte oðða gávpotšiehtadusa birra Troandimiin ja Mátta-Várjagiin.

9.1 Ovttasbarggu váikkuhangaskaoamit

9.1.1 Ángiruššansuorggit - ovttasbargošiehtadusat

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Regionála ovttasbargu	2 686 000	2 000 000	-686 000
Submi	2 686 000	2 000 000	-686 000

Vealgi 31.12.2020 juolluduvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2015	49 500	1,6 %	0	0
2016	75 000	2,4 %	0	0
2017	0	-	200 000	0
2018	185 000	6,0 %	48 000	0
2019	669 500	21,7 %	10 000	0
2020	2 100 250	68,2 %	0	0
Submi	3 079 250	100,0 %	258 000	0

9.2 Regionála ovttasbargu

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Árjjalaš ja ulbmildiđolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

9.2.1 Fylkkasuohkaniid ovttasbargošiehtadusat

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat Finnmárkku fylkkasuohkaniin (2018-2020), Tromssa fylkkasuohkaniin (2019-2020), Norlándda fylkkasuohkaniin (2019-2022), ja Trøndelága fylkkasuohkaniin (2019-2022). 2020:s leat dollejuvvo álggahan sagastallamat oðða ovttasbargošiehtadusaide oðða Innlandet fylkkasuohkaniin ja oðða Tromssa- ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin. Muðui čujuhit dievasčoahkkináššái 041/20, mii meannuduvvui golggotmánus 2020.

Regionála šiehtadus - Trøndelága fylkkasuohkaniin

Guovvamánnus 2020 lei hálddahuslaš dialogačoahkkin movt ovttasbargošiehtadus galgá čuovvuluvvot gaskal Sámedikki ja Trøndelága fylkkasuohkan. Fáddán čoahkkimis lei earret eará Saemien Sijte huksen ja doaibma, girjerájus, álbmotdearvvašvuhta, HUNT-iskkus ja giella- ja oahppopolitihkka. Hugo lea šiehtadusas de lea gulahallan hálddahus dásis áigeguovdilis áššiin ja fáttain. Sámediggi lea searvan fylkkasuohkaniid barggu hábmet regionála árvolassáneami strategiija cealkámuščoahkkimii. Koronavirusa geažil leat doaimmat mat leat ovttasbargošiehtadusas šaddan maŋiduvvot dahje šluhttejuvvot. Ođđa dialogačoahkkin lea plánejuvvon dálvet/giđa 2021.

Regionála šiehtadus - Norlánnda fylkkasuohkaniin

2020:s lei njukčamánnus digitála politikhalaš čoahkkin, gos sámediggepresideanta Aili Keskitalo, sámediggeráđđelahttua Henrik Olsen ja fylkkaráđđejođiheaddji Tomas Norvoll serve. Čoahkkima fáddá lei proseassa ovddos guvlui ja muhtin konkrehta ášši nugo Bodø kulturoaivegávpogiin 2024, regionreformra, kultursuorggi ovddasvástádus ja boahttevaš proseassat stivrranammademiin. Soahpamušbealit dadje vuosttaš politikhalaš čoahkkimis maŋjel go šiehtadus lea rievdaduvvonen ahte šiehtadus galgá leamen áŋgir, muhto maiddái realistalaš resurssaid mielde. Skábmamánnus lei digitála hálddahuslaš čuovvulan čoahkkin gos šiehtadus geahčaduvvui.

Regionála šiehtadus - Tromssa- ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin

Bargu hábmet ođđa ovttasbargošiehtadusa álggahuvvui 2020:s. Barggu leat organiseren nu ahte lea Sámedikkis ja Tromssa- ja Finnmárkku fylkkasuohkanis lea čállingoddijoavku, mii sádde ovta stuorit joavkkuid fáttáid dađi mielde. Ovttasbargu lea huksejuvvon luohttevašvuodain. Áigumušat leat ollu, ja fáttát guoskkahit máŋga politihkkasuorggi nugo giela, kultuvrra, oahpahusa ja ealáhusa. Beallalaččat leat plánen ahte šiehtadus meannuduvvo politikhalaččat 2021 giđa.

9.2.2 Gávpotšiehtadusat

Gávpotšiehtadus - Romssa suohkan

Ovttasbargošiehtadus mii dohkkehuvvui lagi 2013, ii leat ođasmahttojuvvon ja áššeoaasálaččat leat lagi 2020 álggahan ođasmahttinbarggu, dainna ulbmilin ahte geargat lagi 2021. Dán rádjai leat dollojuvvon čoahkkimat skuvlla ja mánáidgárddi birra.

Sámedikkis ja Romssa suohkanis leat ovdal leamaš gulahallan sierra sámi vistti ásaheami birra gávpogii, ja sierra bargojoavku lea ásahuvvон mii galgá bargat dáinna prošeavttain. Romssa suohkan lea suohkanstivraáššis «Samisk hus i Tromsø», váldán diehttevassii prošeaktačilgehusa. Romssa suohkan áigu prošeaktačilgehusa vuodul gulahallat Sámedikkiin ja Romssa ja Finnmárkku fylkkagielldain vejolašvuoda birra ásahit sámi vistti Romsii.

Sámediggi lea álggahan praktikhalaš ovttasbarggu Romssa suohkaniin ja Norgga árktalaš universitehta Dáiddaadademijain sámi kulturárbbi birra Sálašvákkis ja Rávdnjevákkis. Jähkkimis lea nu ahte prošeaktaovttasbargu válđojuvvo mielde ođđa ođasmahttojuvvon ovttasbargošiehtadussii Romssa suohkaniin.

Gávpotšiehtadus - Oslo suohkan

Áigumuš lei doallat čoahkkima njukčamánnus mas bajásšaddama ja oahpahusa gávpotráđđi galggai galledit Sámedikki. Earret eará ođđa ráddjehusaid geažil fertii dát čoahkkin dollojuvvot nu

gohčoduvvon digitála čoahkkimin. Áššebealit sohpe álggahit oktasaš rekrutterenstrategija hákhan dihtii eanet sámegielat pedagogaid ja oahpaheddiid Oslo suohkanii.

Sámediggi vásicha ahte beroštupmi sámi kultur- ja mátkealáhusaide lea lassáneamen servodagas. Sámediggi lea álgán čájehit sámi kulturealáhusaid vuosas oktavuođain. Sámediggi hálida ahte dán ovttasbarggu bokte Oslo suohkaniin galgá plánejuvvot sierra beaivi čájehan ja oahpásmahttin dihtii sámi kulturealáhusaid Oslos, lagi 2021.

Oslo suohkana ulbmil lea ahte Oslo galgá oažžut sámi nama. Kultuvrra ja valáštallama gávpotráđđi čuovvula ášši. Sámedikkis lea áddejupmi dasa ahte Oslo suohkana mielas lea deatalaš ahte Oslo oažžu sámi nama. Sámediggi lea addán rávvaga áššis. Dán ovttasbarggu bokte oažžu Sámediggi dieđu sámi oahpahusa sirdima birra Nedre Bekkelaget nammasaš skuvlii.

Gávpotšiehtadus - Bådådjo suohkan

Sámediggi ja Bådådjo suohkan leat doallan čoahkkima miessemánus ovttasbargošiehtadusa čuovvuleami birra. Das sohppojuvvui ahte ovttasbargošiehtadussii galget váldojuvvot mielde odđa čuoggát bihtánsámi kulturárbbi birra ja sierra čuokkis Bådådjo 2024 birra.

Manješčavčä 2019 nammaduvvui Bådåddjo Eurohpá lagi 2024 kulturoaivegávpogin. Ohcanproseassas lea sámi perspektiiva ja mielváikkuheapmi leamaš guovddážis ja galgá leat guovddážis Bådådjo 2024 viidásat plánemis ja čađaheamis. Sámediggi hálida doaibmat veahkkin ja čájeha vásáhusaide Tråante čalmmustemiin lagi 2017. Buruin guhkesággeplánemiin sáhttá Sámediggi čađahit lágidemiid Bådådjo guvlui dan lagi, nu mo dahkkojuvvui Tråante čalmmusteami oktavuođas.

Viidáseappot galget áššebealit álggahit ovttasbarggu lagi 2021 sihkkarastin dihtii rekrutterema mánáidgárde- ja skuvlaoahpuide. Sámediggi ja Bådådjo suohkan hálidit maiddái ahte lágiduvvo álbmotčoahkkin ovdal ovttasbargošiehtadusčoahkkima.

Gávpotšiehtadus - Álttá suohkan

Ovttasbargošiehtadusas lea mearriduvvon ahte Álttá suohkan galgá ásahit odđa gielddalaš sámi mánáidgárddi manjumstá 2020. Sámediggi lea duhtavaš go dát čuokkis ollašuvai 2019 čavčä juo. Sámediggi ja Álttá suohkan leat doallan sierra čoahkkima dan birra ahte váilot sámi mánáidgárdesajit Álttás. Áššebealit árvvoštalle vejolaš čovdosiid. Áššebealit sohpe ovttasbargat sámegielat mánáidgárdeoahpaheddiid rekrutteremiin Álttá suohkanii.

Manješčavčä 2019 lágiduvvui sierra álbmotčoahkkin Álttá gávpotstivralanjas. Olbmot bovdejuvvoyedje buktit árvalusaid dán ovttasbargošiehtadussii. Álbmotčoahkkin lea okta dain váikkuhangaskaomiin mat galget leat gulahallankanálan nu ahte álbmot oažžu vejolašvuoda buktit árvalusaid ovttasbargui. Áigumuš lei doallat ovttasbargočoahkkima Álttá suohkaniin giđa bealde ja čakčat, muhto suohkan lea vástdian ahte koronadili geažil ferte suohkan vuoruhit dakkár bargguid ja manjidit politihkalaš čoahkkimiid dassážiigo dilli rievädá.

Eará šiehtadusat

Sámediggi ja Troante suohkan leat hábmemin ovttasbargošiehtadusevttohusa. Sámedikki áigumuš lea čuovvulit álggahanjulggaštusa “Muohtačalmmit” daid čuoggái ektui mat gusket Troante suohkanii. Dát ovttasbargošiehtadus galgá plána mielde leat válmmas lagi 2021.

Sierra čoahkkin lea dollojuvvo ovttasbarggu álggaheami birra gaskal Sámedikki ja Mátta-Várjaga gieldda, borgemánus. Juovlamánus dagai Mátta-Várjaga gielda mearrádusa Mátta-Várjaga gielddastivras man ulbmil lea dahkat ovttasbargošiehtadusa Sámedikkiin. Gielddastivra lea meannudan ášši ja mearridan vuordit prinsihpalaš mearrádusain dahkat ovttasbargošiehtadusa Sámedikkiin dassážiigo koronaheahtedilli loahpá.

Mátta-Várjaga gielda, sátnejođiheaddji bokte, ja Sámediggi dahket áigumuššiehtadusa das ahte ása hit formálalaš ovttasbargošiehtadusa. Áigumuššiehtadus galgá leat dakhkojuvvon ovdal lagi 2020 loahpa.

Sámedikkis leat leamaš ságastallančoahkkimat máŋggain gielldain ovttasbargošiehtadusa vejolaš ása heami birra.

9.2.3 Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boađus. rev. budš. ektui
45000 Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide - ohcanvuodot doarjja	2 686 000	2 000 000	2 000 000	-686 000
	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
45000 Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide - ohcanvuodot doarjja	2 944 000	258 000	0	2 686 000

Doarjaortnega miittomearri - Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide:

- Árjjalaš ja ulbmildidolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Oktiibuo	Juolluduvvon	Biehttaluvvon
45000 Doarjja regionálaovddidanprošeavtaide	17	15

2020:s juolluduvvui earret eará doarjja čuovvovaš prošeavtaide ja doaimmaide:

Submi		Čilgehus
Álttá suohkan	Kr 300 000	Doarjja ovdánahttit Finnmarksløpet
Romssa suohkan	Kr 100 000	Doarjja prošektii maid Tromsø Internasjonale Filmfestival jođiha. Prošeavttas deattuhuvvo álgoálbmogat, árktaš filbma, giella ja kultuvra TIFF festiválas.

10 Eará doaibmabijut

10.1.1 Čoahkketabealla - Eará doaibmabijut

		Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
82000	Doarjja Noereh! Organisašuvdnii - njuolggodoarjja	215 000	215 000	0
55000	Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	2 904 000	2 904 000	0
56000	Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	540 075	539 000	-1 075
80100	Sámiguoski statistikhka Norggas	375 000	375 000	0
86000	Sámediggeválggaid dutkan	786 000	800 000	14 000
81000	Doarjjahálddašanvuogádat - prošeakta	1 353 713	1 000 000	-353 713
Submi		6 173 788	5 833 000	-340 788

Vealgi 31.12.2020 muttus juolluduuvvon doarjagiin

Jahki	Submi	Galle %	Ruovttoluotta geassán	Ruovttoluotta máksán
2019	0	0,0 %	0	0
2020	397 410	100,0 %	0	0
Submi	397 410	100,0 %	0	0

10.1.2 Noereh - njuolggadoarjja

Koronadili geažil ii leat Noereh baljo beassan ge lágidit doaluid ja searvat doaluide maidda livčii lunndolaš sidjiide oassálastit. Go lágideamit ja oassálastimat lunndolaš deaivvadansajiide leat váilon, de dat maid lea dagahan váttisin háhkut odđa lahtuid. Vaikke vel dilli koronavirusa geažil lea leamaš váttis, de lea Noereh dattetge čađahan máŋga doalu, sihke fysihkalaččat ja digitálalaččat, lagi 2020. Noereh válđodoaibman lea lágidit riikačoahkkima juohke lagi čohkken dihtii Sámi nuoraid. Sii nagodedje dan lágidit árrat lagi 2020 Buvddas. Noereh ovttasbargá máŋga eará sámi ásahusain ja čađaha earret eará gáktebeaivvi juohke lagi. Sii leat maid ovttasbargan Márkomeanuin ja Stormoen girjerájuin ságastallamiiguin sámi girjjálašvuoda birra. Lágideapmi lei oassin Bádādjo čalmmustahttimin Eurohpá lagi 2024 kulturoaivegávpogin. Organisašuvdna oassálastá maiddái árjjalaččat servodatdigaštallamii ja bovdejuvvo dávjá lávdeságastallamiidda ja čállá sáhkavuoruid aviissaide.

10.1.3 Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
55000 Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	2 904 000	2 904 000	2 836 000	0

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj. ruovt. 2020	Máksoj. ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
55000 Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	2 904 000	0	0	2 904 000

Doarjaortnega mihttomearri - Doarjja sámi válndoorganisašuvnnaide:

- Bisuhit mánngalágan organisašuvdnæallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide stabiila ekonomalaš vuodú.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
55000 Sámi válndoorganisašuvnnat - ohcanvuodot doarjja	4	4	0
Organisašuvdna, ožžon doarjaga ortnegis 2020			Lahtut 2020
Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)	1049		
Sámiid álbmotlihttu	626		

Doarjaga bokte lea Sámediggi mielde sihkkarastimin daid bellodagaid válndoorganisašuvnnaid ruđalaš vuodú, mat leat ovddastuvvon Sámedikkis ja main eai leat norgalaš válndoorganisašuvnnat guovddážis.

10.1.4 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuodot doarjja

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Bušeahhta 2020	Boadus. rev. budš. ektui
56000 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuodot doarjja	540 075	539 000	526 000	-1 075

	Juollu-duvvon 2020	Geassoj.ruovt. 2020	Máksoj.ruovt. 2020	Rehket-doallu 2020
56000 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuodot doarjja	540 075	0	0	540 075

Doarjaortnega mihttomearri - Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis:

- Sihkkarastit ruhtadanvuodú organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
56000 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis	16	16	0

Dát bellodagat mat leat ovddastuvvon Sámedikkis, leat ožžon doarjaga dán ortnega bokte lagi 2020: Árja, Nordkalottfolket, Bargiidbellodat, Ovddádusbellodat, Johtsisápmelaččaid listu, Guovdageainnu dáloniid searvi ja Sámeálbmot bellodat.

10.1.5 Sámi guoski statistikhka Norggas - šiehtadus

Statistikhkalaš Guovddášdoaimmahat (SGD) galgá ráhkadit sámi statistikhka juohke nuppi lagi. Manjimus publikašuvdna almmuhuvvui lagi 2018. Plána mielde galggai ođđa statistikhka almmuhuvvot guovvamánuus 2020. SGD manjionii almmuhemiin ja de lei plána ahte dat galggai almmuhuvvot njukčamánuus. Koronadili geažil manjionii buot SGD bargu. Dat lea dagahan ahte sámi guoski statistikhkka ii almmuhuvvon lagi 2020.

Sámi statistikhka fágalaš analysajoavku.

Analysajoavku nammaduvvo njealji jahkái háválassii. Jagi 2020 nammaduvvui analysajoavku ođđasit. Snefrid Møllersen lea nammaduvvon jođiheaddjin ja Torkel Rasmussen nubbinjođiheaddjin. Mikkel Nordlie Berg bodii ođđa lahttun. Sámi logut mualit 14 almmuhuvvui Sámediggái skábmamánus 2020. Almmuheapmi dahkojuvvui digitálalaččat.

10.1.6 Sámediggeválgga dutkan - šiehtadus

Sámedikkis lea šiehtadus Institutt for Samfunnsforskning nammasaš servodatdutkaninstituhtain dutkama oktavuođas sámediggeválgga birra. Prošeakta lea čohkken buot dieđuid, báhcán lea vel čállit artihkkaliid ja oažžut daid almmuhuvvot.

Áigodagas 2019-2020 leat almmuhuvvon golbma áigečálaartihkkala manjimus ja ovddeš sámediggeválgaiskkademiid vuođul. Buot almmuhemiin lea rabas beassanláhki. Iskkadeami válđopublikašuvdna šaddá e-girjin mas lea rabas beassanláhki. Áigumuš lea almmuhit girjji 2021 giđa.

10.1.7 Doarjjahálddašanvuogádat - prošeakta

Prošeakta lea Sámedikki digitaliserenstrategiija čuovvuleapmi, mearriduvvon juovlamánu 6. b. 2018. Sámediggi lea lagi 2020 vuolláicállán šiehtadusa Innovit nammasaš fitnodagain ásahit ollislaš doarjjahálddašanvuogádaga. Vuogádagas leat dakkár modulat go doarjjaportála, doarjjahálddašeami áššemeannudansistema, doarjagiid statistikhka ja sistema geavaheami oahpaheapmi. Vuogádat galgá válđojuvvot atnui buot Sámedikki doarjjaortnegiin ovdal 31.12.21.

11 Politihkalaš dássi

11.1 Čoahkketabealla - politihkalaš dássi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
Politihkalaš dási doaibmagolut	26 370 508	29 479 000	3 108 492
Politihkalaš dási doaibmagolut	5 316 003	5 316 000	-3
Submi	31 686 511	34 795 000	3 108 489

11.2 Doaibmagolut politihkkalaš dásis

11.2.1 Čoahkketabealla - politihkalaš dássi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boađus. rev. budš. ektui
1010 Sámedikki dievasčoahkkin	12 609 423	12 961 000	351 577
1110 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	1 445 354	1 979 000	533 646
1111 Sámedikki fágalávdegottit	88 269	786 000	697 731
1120 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	541 712	956 000	414 288
1310 Sámi parlamentáralaš ráđđi	302 833	709 000	406 167
1510 Sámediggerráđđi	11 118 476	10 941 000	-177 477
1910 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNul)	24 375	412 000	387 625
1920 Sámedikki vuorrasiidráđđi	121 133	457 000	335 867
1930 Sámedikki váiddalávdegoddi	118 932	278 000	159 068
Submi	26 370 508	29 479 000	3 108 492

11.2.2 Sámedikki dievasčoahkkin

Jagi 2020 ledje Sámedikkis 5 dábálaš dievasčoahkkima. Dievasčoahkkin meannudii 63 ášši.

Koronavirusa geažil ja dan dili geažil maid dat mieldisbuvttii, dagahii ahte dievasčoahkkinjođihangoddi gohčui liige dievasčoahkkimii borgemánu.

Koronavirusa geažil lea Sámediggi čađahan 3 lávdegodde- ja dievasčoahkkima digitálalaččat lagi 2020.

Sámedikki hálddahus fállá gielalaš veahki Sámedikki áirasiidda dievasčoahkkimiid áigge. Áirasat sahttet Facebookas Giellachat nammasaš joavkku ja chata bokte jearrat jođánis giellaveahki. Giellachat ulbmilin lea movttiidahttit politihkkáriid geavahit sámegiela dievasčoahkkimiid áigge.

11.2.3 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangoddi doalai 14 čoahkkima lagi 2020 ja meannudii 53 ášši. Koronavirus lea dagahan ahte dievasčoahkkinjođihangoddi lea doallan digitála čoahkkimiid njukčamánu rájes lagi lohppii.

11.2.4 Sámedikki fágálávdegottit

Jagi 2020 čađahuvvojedje 5 fágálávdegoddečoahkkima, gos 3 ledje digitála ja 2 ledje fysalaš lávdegoddečoahkkima.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi doalai 4 čoahkkima ja meannudii 8 ášši lagi 2020.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi doalai 5 čoahkkima ja meannudii 6 ášši lagi 2020.

Plána- ja finánsalávdegoddi doalai 5 čoahkkima ja meannudii 9 ášši lagi 2020.

11.2.5 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Bearráigeahččanlávdegoddi doalai 2 čoahkkima lagi 2020. Koronadili geažil šluhttejuvvojedje cuojománu ja skábmamánu čoahkkimat.

Bearráigeahččanlávdegoddi lea dán guovtti čoahkkimis meannudan 13 ášši. Eanaš áššít mat meannuduvvojedje, leat meannuduvvon bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorggi erenoamáš njuolggadusaid vuodul. Dušše okta ášši ovddiduvvui ja meannuduvvui olggobealde namuhuvvon njuolggadusaid ja guoskkai sámediggeáirasiid penšuvdnačuoggáide.

Bearráigeahččanlávdegotti lagi 2019 jahkediedáhus meannuduvvui borgemánu 2020 dievasčoahkkimis. Jahkediedáhusa 4. čuoggás - iskkadeamit mat galget dahkojuvvon boahttejagi, boahtá ovdan ahte bearráigeahččanlávdegoddi háliida Sámediggerádi čielggadit koronaheahetedili ja mo dat lea váikuhan Sámedikki bargui. Koronadili geažil ii meannuduvvun ášši lagi 2020.

11.2.6 Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR)

Suoma Sámedikkis lea leamaš jođihandoiba Sámi parlamentáralaš ráđis lagi 2020.

Jagi 2020 dollojuvvojedje 9 stivračoahkkima mas, lassin doaibmaplána implementeremii, lea earret eará geigejuvvon oktasaš cealkámuš alimusduopmostuolu duomu oktavuođas Girjásášsis. Oktavuohta váldojuvvui maid EU-kommišuvnna presideanttain dainna ulbmiliin ahte álggahit gulahallama sámi áššiid oktavuođas.

11.2.7 Sámediggeráđđi

Sámediggeráđđi lea lagi 2020 meannudan 606 ášši. Jagi 2020 leat dollojuvvon okta fysikhalaš ráđđečoahkkkin, 5 muhtumassii fysikhalaš čoahkkima ja eará čoahkkimat leat lágiduvvun digitálalačcat. Dasa lassin leat ráđis leamaš vahkosaš ráđđečoahkkimat. Sámediggeráđđi liigegeavaheapmi 2020:s lea eanas dan dihte go lea leamaš lassi dárbu ráđđeaddimii prošeavttain mat gusket Nussir-áššái ja oasehasveahkkeáššái.

11.2.8 Sámedikki nuoraidpolitikhalaš lávdegoddi (SáNul)

Sámedikki nuoraidpolitikhalaš lávdegottis, mii jotkojuvvui lagi 2020, leat leamaš čuovvovaš lahtut ja várelahtut: Jođiheaddji Ole Henrik Bjørkmo Lifjell, Laara Sparrok, Maja Fjellström, Andine Knudtson, Stine Ericsson Anti, Kristine Ballari, Grete Julianne Skum, Sajane Karina Olsen, Alfred Mikkel Kuoljok, Katja Elise Utsi.

SáNul jagi 2020 doaibma lei ráddjejuvvon, vuorddideetiin lávdegotti rolla viidásat ovddideami, nammadeami ja čatnaseami sámediggevuogádhkii, ja muhtumassii koronadili geažil.

Jagi 2020 eai leat dollojuvvon čoahkkimat. SáNul lea dattetge doalahan gulahallama facebook-joavkku ja e-poastta bokte. Sii leat oahpásmahattán SáNul Ungdommens Distriktspanel nammasaš lávdái, nuoraidlávdi mii galgá addit rádi ráddhehussii boahtteáiggi guovllupolitihka birra. SáNul jođiheaddji, Ole Henrik Bjørkmo Lifjell, lea válljejuvvon sámi lahttun Nordlandssykehuset HF geavaheaddjilávdegoddái.

Koronadilli gáržžida doaimma oppalaččat, erenoamážit doaimma mii mielddisbuktá mátkkoštemiid ja fysikhalaš čoahkkanemiid. Ovdamearkka dihtii áigui SáNul jođiheaddji oassálastit International Youth Exchange doaluide maid 2020 Arctic Youth Ambassadors galggai lágidit Kanadas njukčamánuus 2020, muhto doalut šluhttejuvvojedje oanehis diedihemiiin koronadili geažil.

11.2.9 Sámedikki vuorrasiidráðđi

Sámedikki vuorrasiidráðđi lea jagi 2020 doallan ovta fysikhalaš čoahkkima, mii dollojuvvui Hársttágis guovvamánu álgogeazis. Koronavirusa geažil fertejedje šluhttet daid eará fysikhalaš čoahkkimiid, ja buot gulahallan lea dáhpáhuvvan mailla ja telefovna bokte. Danne lea ráddjejuvvon galle ášši sii sahtte meannudit, ja sii leat vuoruhan hoahppoáššiid ja dakkár áššiid mat árvvoštaljojuvvojot deatalažjan sámi vuorrasiidda. Vuorrasiidráðđi lea doallan ovta digitála čoahkkima skábmamánuus. Dan čoahkkimii oassálastii maddái Sámi allaskuvla dieđiguin sámi buohccedivššároahpu birra. Vuorrasiidráðđi lea nammadan Kristine Julie Eira lahttun sámi buohccedivššároahpu referánsajovkui, ja addán árvalusaaid sámi buohccedivššároahpu nationála njuolggadusaid láhkaásahussii.

Sámedikki vuorrasiidráðđi lea addán cealkámuša láhkaevttohussii vuorrasiidáittardeaddji birra das ahte sámi vuorrasiid beroštusat ja dárbbut galget boahtit čielgasit ovdan ulbmilparagrásas, ja ahte vuorrasiidáittardeaddjis galgá leat gelbbolašvuhta sámi gielas, kultuvrras, historjás ja servodateallimis vai buoremus lági mielde sáhttá fuolahit sámi vuorrasiid beroštusaid, vuoigatvuodaid ja dárbbuid servodagas, ja oassálastán daidda konsultašuvnnaide mat Sámediggeráđis ledje Dearvvašvuoda- ja fuolahušdepartemeanttain, ja čoahkkimii Stuorradikki dearvvašvuoda- ja fuolahušlávdegottiin dán lága birra.

Dasa lassin lea Sámedikki vuorrasiidráðđi jagi 2020 maddái addán cealkámušaid eará áššiide, earret eará árvalusaaid ođđa nationála biebmostrategijiji, láhkaásahussii gelbbolaš vuorrasiidfuolahusa birra dan ahte bárat geat dan hálliit, galget beassat orrut ovttas go sii fárrejtit institušuvdnii, ja NRK Sápmi prográmmaráđđai ahte sámi vuorrasiidda váilot prográmmafálaldagat.

Vuorrasiidráðđi lea maid evttohan sámi ovddasteddjiiid Davvi Dearvvašvuhta RHF geavaheaddjilávdegottiide, ja Ester Fjellheim lea nammaduvvon lahttun Davvi Dearvvašvuhta RHF regionála geavaheaddjilávdegoddái. Viidáseappot leat Ingrid Jåma nammaduvvon lahttun Oslo guovddáš vuorrasiidráđái áigodahkii 2019-2023, Sámedikki vuorrasiidrádi evttohusa vuođul. Ingrid Jåma lea maid nammaduvvon lahttun sámi dearvvašvuodatkama áššedovdi etihkalaš lávdegoddái.

Sámedikki vuorrasiidráðđi lea evttohan sámi ovddasteddjiiid Nordlándda ja Romssa ja Finnmarkku fylkkavuorrasiidráđiide. Dain evttohusain válljejuvvui Ingolf Kvandal lahttun ja Betty Kappfjell várelahttun Nordlándda fylkkavuorrasiidráđđai. Romssa ja Finnmarkku fylkkavuorrasiidráđđai válljejuvvui Ester Fjellheim lahttun ja Laila Somby Sandvik várelahttun.

11.2.10 Sámedikki váiddalávdegoddi

Váiddalávdegotti lahtut leat: Ingar N. Kuoljok, jođiheaddji, Kirsti Guvsám, lahttu ja Hagbart Grønmo.

Váiddalávdegoddi lea lagi 2020 doallan 6 digitála čoahkkima ja meannudan oktiibuot 27 váiddaášši. Meannudeamit čájehit ahte 18 áššis bisuhuvvui biehtalus. 5 áššis fámohtojuvvui mearrádus ja sáddejuvvui ruovttoluotta sámediggeráđđái ođđa meannudeapmái. 4 áššis válđojuvvui váidda vuhtii ja mearrádus rievdaduvvui.

11.3 Politihkalaš dásí váikkuhangaskaoamit

	Rehket-doallu 2020	Rev. budš. 2020	Boadus. rev. budš. ektui
Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 822 003	3 822 000	-3
Opposišuvnna bargoeavttu	1 494 000	1 494 000	0
Submi	5 316 003	5 316 000	-3

11.3.1 Doarjja Sámedikki politihkalaš joavkkuide

Doarjjaortnega doarjjaoažžut ja olahujoavku:

- Sámedikki joavkkut geain lea joavkostáhtus Sámedikki politihkalaš dásí njuolggadusaid hárrái.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
62000 Sámedikki politihkalaš joavkkut	11	11	0

11.3.2 Opposišuvnna bargoeavttut

Sámedikki joavkkut main lea stáhtus joavkun Sámedikki politihkalaš dásí njuolggadusaid vuodul ja mat definerejuvvojit gullat Sámedikki opposišuvdnii. Ortnet galgá sihkkarastit daidda buriid bargoeavttuid.

	Oktiibuot	Juolluduvvon	Biehtaluvvon
62100 Opposišuvnna bargoeavttut	7	7	0

Okta joavku ii ožžon máksojuvvot doarjaga lagi 2020.

12 Hálldahusdássi

	Rehket-doallu 2020	Rev. budő. 2020	Boadus. rev. budő. ektui
Hálldahusdási doaibmagolut	132 933 075	133 761 000	827 925
Submi	132 933 075	133 761 000	827 925

Koronavirus lea dagahan uhcit mátkkoštemiid ja eanet digitála čoahkkimat ja webinárat leat čađahuvvon. Dat lea mielddisbuktán seastimiid doaimmas ja buoret áiggi áššemeannudeapmái ja eará hálldahuslaš bargamušaide. Pandemija lea mielddisbuktán eanet ohcamiid ja doaimmaid.

Čoahkkimat, seminárat ja eará ovttasbargoforumat leat šluhttejuvvon, marjiduvvon dahje čađahuvvon digitálalaččat, ja dalle gáržžiduvvon prográmmain. Mátkkit leat šluhttejuvvon ja báikedidoštallamiid viidodat kulturmuitohálldašeami oktavuođas lea veaháš geahpeduvvon.

Sámedikkis leat maid leamaš liigegolut koronadili geažil. Buot bargit biddjojuvvvojedje ruovttukantuvrraide, ja dat mielddisbuvttii liigegoluid VPN-liseanssaid oastimii buot bargiide ja reaidduid oastimii. Headset lea maid ostojuvvon buot áirasiidda digitála dievasčoahkkima čađaheami várás.

Muhtun ođđa investeremat leat čađahuvvon lagi 2020. Loahpageahčen lagi 2020 almmuhuvvui fálaldat ođđa čuovggaide ja molsumii halogenas led čuvpii Sámedikki vistis ja fálaldat ođđa dulkon- ja čoahkkinstivrenrusttegii. Šiehtadus ođđa čuovggaid oktavuođas lea vuolláičállojuvvon.

Čuovvovaš bajásdoallamat ja prošeavttat leat čađahuvvon dahje álggahuvvon lagi 2020:

- Čielggadan ásodagaid politihkalaš jođihangoddái Kárášjogas
- Molsun beassanvuogádaga olgovssain, ja eará guovddáš uvssain Kárášjogas, Romssas ja Vuonnabađas
- Čuovggat ja dulkon- ja čoahkkinstivrenvuogádat
- Snáase-kantuvrra divvun
- Investeremat visttiide ja energijaseastindoaibmabijut
- IT-investeremat

Guokte gaskkustanvirggi julevsámi ja lullisámi giellagelbbolašvuodain, ja máhtolašvuodain sámi girjjálašvuoda birra, leat ásahuvvon. Virgi julevsámi guovllus ásahuvvo Árran julevsámi guovddážii. Virgi lullisámi guovllus ásahuvvo Sjiti Jarnge nammasaš vistái. Virggit čadnojuvvoyit Sámedikki girjerádjui. Virgádeapmi dahkkojuvvui lagi 2020, ja lagi 2021 barget guovttis gaskkustanvirggiin.

12.1.1 Sámediggi ofelažžan sámeigiela geavaheami várás

Jagi 2016 dievasčoahkkimis (gč. Dievasčoahkinmearrádusa 020/16 Sámediggi sámeigiela geavaheami ofelažžan) mearriduvvui ahte "Okta Sámedikki váldomihttomeriin lea suodjalit ja nannet sámeigelaid maiddái almmolaš organisašuvnnain". Mearrádusas deattuhuvvo sámeigelgeavaheapmi gulahallamis sihke siskkáldasat ja olggos guvlui. Mearrádusas namuhuvvo maiddái Sámedikki dievasčoahkkin ja earret eará ahte "Sámedikki mihttomearrin ferte leat ahte ovdal lagi 2022 leat buot áššebáhpirat davvi-, julev- ja máttasámegillii".

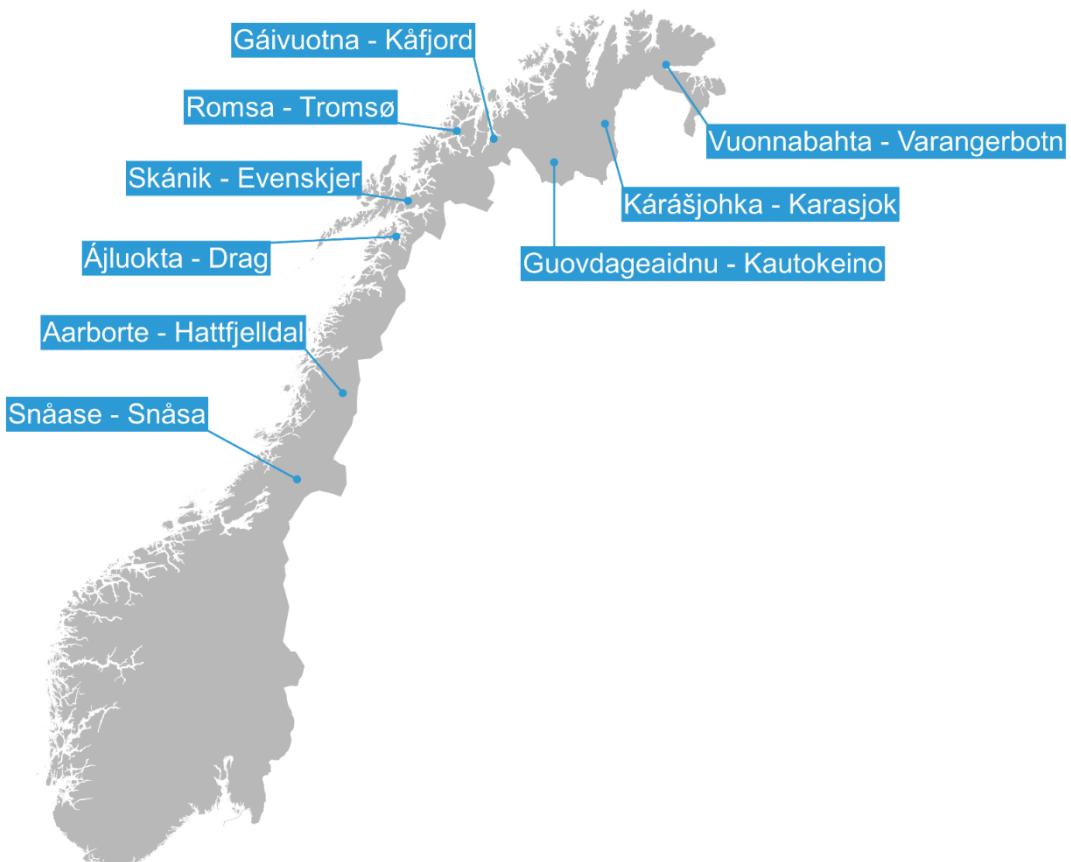
Otná dilli lea ahte eanaš dievasčoahkkináššit leat dušše dárogillii ja leat eanaš dušše mearrádusevttohusat mat jorgaluvvojtit davvisámegillii. Aiddo muhtun dilálašvuodain jorgaluvvojtit mearrádusevttohusat julev- ja/dahje máttasámegillii. Resursaváilli ja Sámedikki dievasčoahkkima vuoruhemiiid geažil ii leat Sámedikki jorgalanbálvalus heivehuvvon dasa ahte čuovvulit lagi 2016 dievasčoahkkinmearrádusa.

Sámediggi lea guhká bargin dan ala ahte ovddidit giellateknologija. Jagi 2020 leat mii ovttasbarggus Divvumiin ja Giellateknoin geavahišgoahtán OmegaT dokumeantajorgaleamis. OmegaT lea jorgalanreaidu mii doaibmá dihtorvehkiin. Dat ii jorgal teavsttaid, muhto das lea muitu masa leat vurkejuvvon teavsttat mat leat ovdalis juo jorgaluvvon. Dat lea beavttálmahattán jorgalanbarggu ja sihkkarastá ahte seamma tearmat geavahuvvojtit olles dokumeanttas. Sámediggi áigu maid váldit atnui teavsttaid mášenjorgaleami gaskal sámegielaid.

Giellateknologija geavaheapmi lea Sámedikki digitaliserenstrategiija čuovvuleapmi. Mii oaidnit dan molssaeaktun dasa ahte ollašuhttit lagi 2016 dievasčoahkkinmearrádusa.

12.1.2 Sámedikki kánturstruktuvra

Sámedikki kántorstruktuvra lea geográfalaččat lávdaduvvon 8 iešgudet báikái, ja dat báikkit leat:

Jagi 2020 loahpas lea Sámedikkis čuovvovaš kántorstáhtus dain 9 kántorbáikkis:

	Gallis virgáduvvon	Galle guoros kántorsaji
Kárášjohka - Karasjok	64	9
Guovdageaidnu - Kautokeino	38	0
Skánik - Evenskjer	7	4
Olmmáivággi - Manndalen	5	4
Romsa - Tromsø	14	0
Vuonnaabhta - Varangerbotn	9	10
Ájluokta - Drag	12	0
Snåase - Snåsa	7	3
Aarborte - Hattfjelldal	1	1

Ii leat dieđihuvvon ahte livčče guoros kántorsajit Guovdageainnus, Romssa ja Ájluovttas. Sámedikkis lea góiddusbargošiehtadusat ja guokte gaskaboddasaš kántorbáikki Álttás ja Hurumis.

4. oassi - Doaimma stivrejupmi ja bearráigeahču

Mo Sámediggi bajimus dásis árvvoštallá stivrejumi ja siskkáldasbearráigeahču lágideami

Sámediggi geavaha ulbmil- ja boadustivrema iežas siskkáldas doaimmas. Sámedikki árvvoštallama mielde lea Sámedikkis buorre stivrejupmi ja bearráigeahču doaimmas. Sámedikkis lea guhkeágasaš perspektiiva mihtuiguin. Dat strategijat ja doaibmabijut mat leat čađahuvvon 2020:s, leat veahkehan Sámedikki lahkoniit dáid mihtuid, gč. jahkediedáhusa 3. oasi.

Sámediggi lea álbmotválljen orgána mas ii leat vuollásaš ráđđehus, ja juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid vuodul. Bušeahttaruđat galget hálldašuvvot stáhta ekonomijjanjuolggadusaid ja Stuorradikki juolludanmearrádusaid vuodul. Sámedikki bargamušaide gullet buot áššit mat Sámedikki mielas gusket sámi álbmogii

Bearráigeahččanlávddegoddi, man bargamuššan lea parlamentáralaččat bearráigeahččat Sámedikki doaimma, ovddida geassemánu dievasčoahkkimii jahkásaš dieđáhusa iežas ovddit lagi doaimma birra.

Deatalaš bealit/rievdadusat Sámedikki plánemis, čađaheamis ja čuovvuleamis

Sámediggeráđis lea dohkkeheaddjí váldi bušeahdas, mearriduvvon dieđáhusain ja eará mearrádusain maid Sámedikki dievasčoahkkin lea mearridan. Sámediggeráđđi delegere ekonomijjanjuolggadusaid ja eará mearrádusaid vuodul hálldahussii direktevrra bokte strategijaid ja doaibmabijuid čuovvulit ja sihkkarastit ahte Sámediggi beaktulis vugiin joksá mearriduvvon mihttomeriid ja boadusgáibádusaid. Sámediggeráđđi raportere dieđáhusas juohke dievasčoahkkimis iešguđet áššiid ja olahuvvon bohtosiid stáhtusa.

Sámediggi vuoruha stivren- ja bearráigeahččanbarggu hui bajás. Riikarevišuvdna čađahii 2018:s hálldašanrevišuvnna Sámedikki stivrenvuogádagas. Dát raporta geigejuvvui miessemánu 2019. Revišuvdna rávviit hábmet rutiinnaid maiguin čađaha dievasčoahkkima mearrádusaid ulbmillaččat:

- Dagadettiin čielggasin ahte dat ulbmilat maid dievasčoahkkin mearrida, galget stivret doaimma.
- Čađahettiin ulbmiliid Sámedikki mearrádusain nu ahte šaddet čielggasin ja mihtidahttin.
- Čađahettiin bajimus riska -ja málssolašvuoda árvvoštallamiid mat fuolahit Sámedikki iešvuoda.
- Hábmedettiin boadusraporterema nu ahte soahpá bušeahsta ja eará dievasčoahkkinemarrádusaid ulbmiliiguin.

Miehtan dihtii riikarevišuvnna rávvagiidda leat mánja doaibmabiju čađahuvvon. Dat leat earret eará:

- Doarjaortnegiid ulbmilolahusa eavttut ja reporterengáibádusaid leat guorahallojuvpon nu ahte dat galget addit buoret vuodú árvvoštallat ulbmilolahusa. Dát vuhtto dán jagáš jahkediedžáhusa 3. oasis gos ulbmilolahusat rapporterejuvvojít čielgasit.
- Oktasaš policy siskkáldasbearráigehčui lea hábmejuvpon
- Jagi 2020 rájes lea hábmejuvpon stivrendokumeanta mas leat bajimus láidestusat Sámedikki hálldahussii.
- Bargu lea álggahuvpon rievdadit ekonomijjanjuolggadusaid nu ahte dat šaddá čađahahti stivrendokumeant.

Riikarevišuvnna čujuhan áššiid čuovvuleapmi

2020:s oðasmahttojuvvui šiehtadus Sámedikki ja riikarevišuvnna gaskka Sámedikki revišuvnna birra. Šiehtadus giedhallojuvvui politihkalaččat dievasčoahkkimis njukčamánu dievasčoahkkimis. Dievasčoahkkinjođiheaddji ja riikarevisora vuolláičáliiga šiehtadusa 2020 golgotmánus.

Bargiide guoski deatalaš áššit

Sámedikki bargoveahka-, kapasitehta- ja gelbbolašvuodadilli

Sámediggái lea mearrideaddji deatalaš bisuhit, ovddidit ja rekrutteret gelbbolaš ja oalguhuvpon mielbargiid doaimma mihtomeriid ollašuhttimii.

2020 almmuhuvvojedje oktiibuot 22 virggi, ja ledje oktiibuot 128 ohcci. 22 almmuhuvpon virgái leat 16 virgáduvvon bistevaš virgái ja guovttis gaskaboddasaš virgái.

Gelbbolašvuohta ja bargoveahkadárba guorahallojuvvo ovdalgo virgi almmuhuvvo. Ohciidlohku daid virggiide lea njedjan manemuš lagi.

Resurssat geavahuvvojít maid dasa ahte viidáseappot ovdánahttit mielbargiid ja jođiheddjiid. Dat dahkkojuvvo kursaoassálastima bokte bargi fágasurggiide, oassálastima bokte fágaidgaskasaš ovttasbargguide ja prošeavttaide, ja ođđa bargamušaid ja ovddasvástadussurggiid bidjama bokte.

Sámedikkis lea leamaš fidnoohppi vistedoaimmaheami fágasuorggis.

Turnover čájeha gallis leat heitán ja geaid sadjái leat ođđa mielbargit boahtán. Sámedikkis lea turnover 2020:s 8,5 %. Dat čájeha ahte turnover lea unnon ovddit jagiid ektui. 2019:s lei turnover 9,3 %, go fas 2018:s lei 10,3 %.

Dásseárvu ja vealaheapmi

Sohkabealjuohku Sámedikki hálldahusas ollislaččat čájeha ahte leat 63,2 % nissona ja 36,8 % albmá. Dat muitala ahte nissoiid oassi lea lassánan 1,2 proseanttain 2019 rájes. Sámedikkis ii leat oktage virgádeapmi mas sisafárrenduogáža sahttá rapporteret.

Oppalohkái eai leat stuorra erohusat sohkabeliid gaskkas. Sáhttet leat ovttaskasdilit main leat bálkáerohusat, sihke sohkabeliid gaskkas ja dakkár joavkkuid gaskkas main lea seamma

oahppoduogáš. Sivvan dasa sáhttet leat iešguđetláganat, sáhttet leat rekrutterenhástalusat, dahje oanehisággi prošeavttat.

Dearvvašvuohta, biras ja sihkarvuohta (DBS), bargobiras

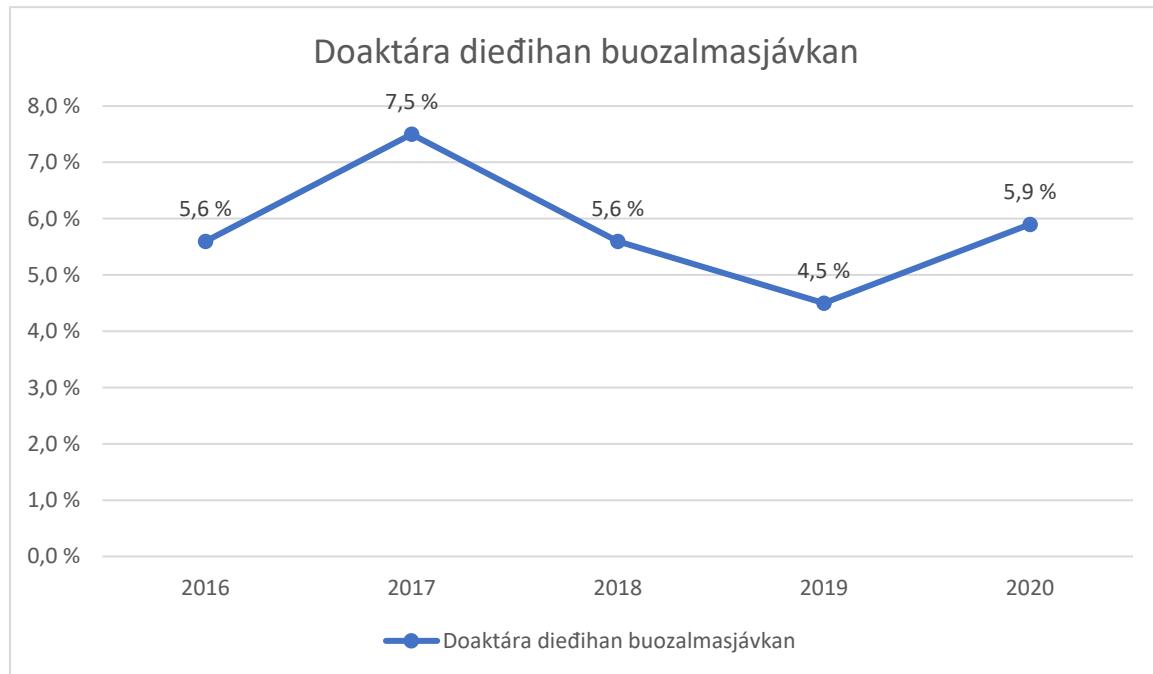
2019:s dahke guovddáš bealit ođđa IA-šiehtadusa 2019-2022 áigodahkii. Sámediggi válljii joatkit ovddeš iešdieđihanortnega.

Muhtun kántorbáikkiin čađahuvvojedje 2020 čavčča suodjalanvuorut. Báhcán kántorbáikkiin galget suodjalanvuorut čađahuvvot 2021:s.

Buozalmasjávkan

Sámedikki mihttomearri lea unnidit buozalmasjávkama maid doavttir lea dieđihan 5,7 % rádjái. Ollislaš jávkamis 2020:s lea doaktára dieđihan buozalmasjávkan 5,9 % ja iešdieđihan jávkan 1,6 %.

Buozalmasjávkan dagai 2020:s oktiibuot sullii 11 jahkedoaimma.

Juollodusreivviid čuovvuleapmi

Manjágo Stuorradiggi lea giedahallan ja mearridan stádabušehta, de Sámediggi oažžu juollodusreivve departemeanttas. Juollodusreive čájeha ollesgova juolludemii, Sámedikki ovddasvástádussurggiin ja reporterengáibádusain. 2020 reivves loktejuvvo searvadeaddji veahkkálasbargu ja diehtosihkarvuohta.

Searvadeaddji veahkkálasbargu

2020 juollodusreivves čuožžu ahte Sámediggi galgá reporteret dan mo 2020:s lea váikkuhan dasa ahte ráđđehusa searvadeaddji veahkkálasbarggu mihttomeari joksat. Mihttomearin lea ahte 5 % ođđa

bargiin lea doaibmahehttehus dahje ráigi CV:s. Sámediggi ii sáhte rapporteret ahte 2020:s leat virgádan olbmuid geain lea doaibmahehttehus.

Sámediggi geavaha Jobbnorge rekruterenneavvun go virggiid almmuha. Das sáhttet ohccit go ohcet virggi Sámedikkis russet jus lea doaibmahehttehus dahje ráigi CV:s. 128 ohcciin juhkkojuvvon 22 virgái Sámedikkis lei 2020 dušše okta mii almmuhii ahte sus lea doaibmahehttehus. Viða ohccis lei ráigi CV:s, ja dain lei okta gii lei gelbbolaš ja danne gohčojuvvui jearahallamii.

Bargu diehtojuohkinsihkarvuodain

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii ášsis 67/18 Sámedikki digitaliserenstrategija. Strategijas čuožžu ahte go oðða digitála bálvalusaid hábme, de lea deatalaš ahte personsuodjalus ja diehtosihkarvuhta leat guovddáš bealit ovdáneamis, ja lea mihttomearrin ahte Sámediggi galgá gozihit personsuodjalusa ja diehtosihkarvuhta min digitála bálvalusain. Sámediggi lea 2020:s implementeren diehtopolity mii 2019 loahpas mearriduvvui, ja lea mihttomearri dan olles organisašuvdnii sajáiduhttit.

2019:s ásahuvvui siskkáldasgeahččoavku mas lea ovddasvástádus earret eará diehtosihkarvuodas. Siskkáldasgeahččoavkkus leat iešguđet ossodagaid ja juhkosiid bargit mielde, ja dat kárte mo Sámediggi dieðuid gieðahallá ja rutiinnaid dasa ráhkada. Sámedikkis lea maid iežas persovdnasuodjalanáittardeaddji geas lea ovddasvástádus oðða persovdnasuodjalanlága implementeret ja heivehit. Sámedikkis leat otne doaibmabijut mat galget siskkáldas sihkarvuodagelbbolašvuhta buoridit ja lea bargi gii váldá diehtosihkarvuoda masteroahpu.

Sámediggi lea 2020:s bargan oðða intraneahtain gos rutiinnat, policyt ja stivrendokumeanttat/-njuolggadusat čohkkejuvvoyit ovta oktasaš lávdái. Dat dakhá ovttaskas bargái álkibun relevánta dieðuid fidnet, ja sihkkarastá ahte buot bargit olahit oðasmahttojuvvon dieðuid.

Koronadilli dagahii ahte Sámedikki heahtejodíhangottis, sihkkarvuodaráði bokte, lei stuorát aktivitehta go dábálaččat. 2020 buvtii eará góibádusaid dieðuide ja rutiinnaide, ha koronavirus dagahii ahte sihkkarvuodaráðis ledje čoahkkimat dávjá.

5. oassi - Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan

Mo lea málbmi jagi dahje viða jagi geahčen? Bávččagahttá jurddašit ahte dat jahki man mii aiddo leat vásihan, lea oahpahan midjiide ahte ii mihkkege leat iešalldis diehttalas ja ahte dilli sáhttá čalbmeravkalanbottas nuppástuvvat - ja mielddisbuktit máilmiviidosaš váikkuhusaid olles olmmošsohkagoddái. Mii leat ain máilmiviidosaš pandemijas mas ii oktage vuos sáhte oaidnit olles bohtosa. Jahki 2020 lea rievadan min ja mii fertet árvvoštallat boahtteáiggi vejolašvuodat. Go mii geahčcat ovdasguvlui, de šaddá ON guoddevašvuodamihttu eanet ja eanet gostojeaddjin. Pandemija bágge min buohkaid árvvoštallat lea go min eallin guoddevaš. Guoddevašvuohta lea oalle ođđa doaba sámegielas, muhto min árbevirolaš eallinvuohki ja luonduvuđot ealáhusat leat guoddevaččat geavadis. Mii dárbbašit Sámis ovttas áŋgiruššat dainna ahte mo mii galgat čuovvulit guoddevašvuoda mihtuid sámi perspektiivvas.

Eai dat leat máilmxi álgoálbmogat mat leat vuolggahan daid dálkkádathástalusaid maid mii dál fertet dustet, muhto midjiide dat čuhcet dálkkádatrievdamat garrasepmosit. Dat vuordámušat ahte álgoálbmogiid ealáhusat, kultuvra ja luondduriggodagat galget čáhkket saji dasa mat ollugiid mielas leat čovdosat dálkkádathástalusade, lea stuorra paradoksa. Bieggä- ja čáhcefápmohuksen sámi lea guovlluin čihkkojuvvon ruoná, birasseasti molssaeavttuide dakkár lohpádusaiguin ahte ruhtadilli galgá buorránit ja bargosajiid lohku lassánit. Seammás dat duoguštit viiddes eatnamiid maid guoddevaš sámi ealáhusat juo geavahit ja addet barggu sohkabuolvvaide. Dat fas mielddisbuktá eanet sisabakkemiid rašis lundai. Kultur- ja luonduúrbi lea vuodđun sámi ealáhusdoaimmaheapmái, ássamii, kulturdoaimmaheapmái ja servodatovdáneapmái, ja dálkkádatdoaibmabijut fertejít maid mielddisbuktit dálkkádatvuoggalašvuoda. Dat leat deatalaš prinsihpalaš bealit mat beroštahttet Sámedikki, ja mis leat vuordámušat dasa ahte ráđđehusa jagi 2021 doaibmaplána guoddevašvuodamihtuide vuhtiiváldá sámi perspektiivva.

Sámedikki ealáhuspolitihka ulbmil lea ahte sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovddidit ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodagaid. Dasa gullá maiddái dat vuordámuš ahte sámi ealáhusain maid galget leat seamma ovdanarvejolašvuodat go eará ealáhusain, ja mat nannejit sámi guovlluid geasuheaddji bajásšaddan- ja ássanguovlun. Dat lea maiddái leamaš Sámedikki oaidnu earret eará min árvalusain stuorradiggediedáhussii davviguovlluid birra, mas mii leat bividán ahte ferte bidjet garrisat birasgáibádusaid vai davvíálbmogiidda sihkkarastojuvvo guoddevaš ovdáneapmi ekonomiija, birrasa ja sosiála diliid ektui.

Dálkkádat- ja birasáitagat gullet stuorámus váraide davviguovlluide boahtteáiggis, dakkár váikkuhusaiguin olbmuide ja ellide min ruovttuguovlluin maid ii lea vejolaš njulget. Dálkkádatrievdamat leat juo dáhpáhuvvamin sámi eallinguovlluin, main leat stuorra váikkuhusat árbevirolaš sámi ealáhusaide, ja mat dainna lágiin váikkuhit buot osiide sámi báikegottiin. Sámedikki bealis mii ballat ahte šaddá stuorát ja stuorát dárbu dálkkádatheahtedoaibmabijuide boazodoalus ja árktaš eanadoalus.

Sámediggái lea sámi guovlluid olmmošloku deatalaš. Jagi 2010 rájes jagi 2018 rádjai lei olmmošloku oalle dássit, muhto manjá jagi 2018 leat mii vásihan njedjama. Mis lea riegádanvuollebáza ja eanebut fárrejít eret min gielldain go sisa min gielddaide. Ja várra joatká olmmošloku njedjan boahttevaš jagiid ja mii sáhttit vuordit vásihit áibbas eará veahkadatmálle ja

ássanmálle 10 ja 20 jagi geahčen min guovllus. Einnostusat čájehit ahte jagi 2040 lea ahkejoavkkut 65 jagi rájes 80 jagi rādjai stuorámus beassádagat. Sámediggái lea deatalaš rievdadit dan soju. Miellagiddevaš bargosajit ja geasuheaddji ássanbáikkit leat muhtun deatalaš fáktorat dasa ahte oažžut nuoraid válljet sámi gielldaid dan sajis go gávpogiid. Sámediggi ja gielldat fertejít ovttas geahčadit vejolaš čovdosiid vai mii šaddat eanet geasuheaddjin.

Pandemija lea čuohcan sámi servodagaide ja ealáhusaide garrisit. Telemarksforskninga logut muallit ahte sin logu lassáneapmi sámi guovlluin geat ožot bálkká, lea njiedjan eanet go riikadásis, ja sámi guovlluin lea leamaš čielgasit heajut bargosadjeovdáneapmi go riikkas muđui. Mii diehitit ovdamearkka dihtii ahte mátkealáhusas Sámis leat leamaš stuorra hástalusat vuollegris diethasiin mätkegáržžidusaid geažil, ja go mätkealáhusaid ovdáneapmi lea bisánan. Muhtun fitnodagat leat ferten nuppástuhttit iežaset, ja earát fas bissehit buot doaimmaid dassážiigo áiggit buorránit. Mii eat diede vel mii loahppaboadus šaddá, muhto vuordit ahte maiddái 2021 šaddá garra jahki ealáhusaide ja ahte mii várra vásihit ahte eanet fitnodagat heaitthuvvojít go dábalaččat. Sámediggi lea deatalaš váikkuheaddjin dasa ahte bisuhit barggolašvuoda sihke priváhta ja almmolaš suorggis sámi guovlluin iežas váikkuhangaskaoapmeortnegiid bokte. Sámediggi oaidná ain dárbbu árjalaččat geavahit dakkár váikkuhangaskaomiid mat sáhttet buoridit sámi ealáhus- ja kultureallima dili dakkár ortnegiiguin mat leat jurddašuvvon ovddideapmái ja nuppástuhttimi. Sámediggi áigu maid čuovvut ovdáneami dárkilit go guoská dasa man láhkai koronavirus lea váikkuhan sámi servodagaide ja ealáhusaid guhkit áiggi vuollái, ja veahkehít nu bures go mii sáhttít vai min servodagat nagodit dustet sullasaš dilálašvuodaaid boahtteáiggis. Seamma láhkai go gearggusvuhta dustet dálkkádatrievdamiid, de lea gearggusvuhta dustet boahttevaš pandemijiaid seamma deatalaš. Nana ja seammás máškidis fitnodagat leat deatalaš eaktun birgemii boahtteáiggis.

Pandemija lea maid bággen eanet geavahit digitála bálvalusaid ja dárbu digitála bálvalusaide lea sturron. Sámedikki doaibma lea eanet ja eanet sirdásan digitála arenaide, ja mii vuordit ahte dárbu ain lea stuoris jagi 2021. Mángga dáfus leat raphaelan stuorra vejolašvuodat, muhto seammás mii diehitit ahte digitála ovdáneapmi ii seamma bures fátmmas álgoálbmogiid ja álgoálbmotgielaid. Giellateknologija lea ovdun privilegerejuvvon majoritehtagiellageavaheddiide, ja minoritehtagielain (languages of limited diffusion) eai leat seamma ovddut. Máilmmis lea dáhpáhuvvamin stuorra digitála ovdáneapmi, ja mii fertet gozihit ahte min gielat eai bázahala. Álgoálbmogat maid galget beassat ávkkástallat dainna giellateknologijaovdánemiin mii dáhpáhuvvá min gielain. Mii fertet sihkarastit ahte min gielat ain leat guoskevaččat go máilbmi dađistaga rievdá, sihke gávpotlaš guovlluin, almmolaš bálvalusain, oahpahusas, ja mediain ja bivnnuhiskultuvras. Olles sámi ássanguovllus leat 9 sámegiela, ja riikkaidgaskasaš oktavuođas adnojuvvojít buot sámi gielat áitojuvvon, duodalaččat áitojuvvon dahje goasii jábmán giellan. Sámi servodagat juohkásit maiddái njealji nationálastáhtii, ja nationálastáhtat bidjet sihke rámmaid ja eavttuid sámegielalaide. Sámi servodagas leat stuorra hástalusat sámegielagiid rekrutterema ektui eanaš servodatsurggiide. Nu lea dilli miehtá riikka, ja dat dovdo erenoamážit dearvvašvuoda- ja oahpahussuorggis. Sámediggi ángiruššá maiddái dainna ahte eanedit sámi giellagelbbolašvuoda registrerema Álbumregisterii Norggas. Guhkit áiggi vuollái dat buoridivčii sámi giellageavaheddiid statistihka, ja attášii Sámediggái ja eará almmolaš instánssaide buoret máhttovuođu go galget ovddidit almmolaš bálvalusaid sámegielalaide, maiddái digitála vuodđovuogádagain. Sámediggái dat maid sáhttá veahkehít láhčit giellapolitihka, ja boahtit buorrin buot sámegielagiidda.

Jagi 2021 mii galgat maiddái konkretiseret min ángiruššama go guoská ON álgoálbmotgiellalogijahkái, International Decade of Promoting Indigenous Languages 2022 - 2032. Jurdda álgoálbmotgielaid logijagi birra riegádii jagi 2019 go ON riikkaidgaskasaš álgoálbmotgielaid jahki lágiduvvui ja

máilmiviidosaš ovddasvástádus máilmmi álgoálbmotgielain dohkkehuvvui. Álgoálbmotgielaid dohkkeheapmi lea deatalaš dannego dat nanne kultuvrralaš máhtu ja identitehta, ja danne vai čalmmustahttojuvvo dat mo stáhtat ja máilmiviidosaš proseassat árjjalaččat fertejít fátmastit álgoálbmotgielaid. Sámegielaid ceavzimii lea deatalaš ahte nationálastáhtat dohkkehit dárbbu rádjaraštideaddji ovttasbargui. Okta IDIL 2022-2032 váldomihtuin lea ge dat ahte nannet rádjaraštideaddji ovttasbarggu. Sámediggi lea ilus go Norga doarjui álgoálbmotgielaid logijagi álgaga, ja illuda oassálastit šattolaš ja buori ovttasbargui. Mis leat maid vuordámušat dasa ahte Norgga stivrenválddit searvvahit sámi álbmoga nationála digitaliserenstrategijaide ja -doaibmabijuide, ja dasa ahte deatalaš diehtojuohkin riikka álbmogii maiddái dáhpáhuvvá sámegielade.

Pandemija lea maid čuohcan riikkaidgaskasaš dálkkádat- ja álgoálbmotovttasbargui garrisit. ON álgoálbmotáššiid bistevaš forum (UNPFI) ii leat sahttán čoahkkanit pandemija geažil, ja dálkkádatkonferánsa lea maid marjiduvvon. Sámediggi lea maid ožzon mánja vuorjašuvvandieđu illastemiid birra, eahperievtálaš giddagassii bidjamiid birra, ja marginaliserejuvpon álgoálbmotovddasteddiid goddimiid birra mánja regiovnnas, man birra málbmi ii gula maidege. Sámediggi lea diedihan ja áigu ain diedihit Norgga eiseválddiide dákkár dáhpáhusaid birra ja ávžžuhit sin loktet dáid áššiid. Bargu álgoálbmotuođovuogádagain, mii galgá sihkkarastit álgoálbmotoassálastima dálkkádatšehtadusa čuovvuleapmái, lea jotkojuvpon digitála forumiin. Álgoálbmogii miehtá máilmci leat iešguđet eavttut digitála oassálastimii, sihke interneahtfootidnema dáfus, muhto maiddái go álgoálbmotulgahallan máilmcis dábálaččat dáhpáhuvvá personnnalaš čoahkkimiin gos lonohallet vásáhusaid árbedieđu birra. Ollu álgoálbmogat maid ellet dakkár riikkain main leat mealgat heajut dearvvašvuodafálaldagat, gos koronapandemijas leat duođalaš dearvvašvuodalaš váikkuhusat ja mat leat váikkuhan álgoálbmogii oassálastimii. Sámedikkis leat vuordámušat dasa ahte nationála eiseválddit váikkuhit dasa ahte riikkaidgaskasaš dálkkádat- ja álgoálbmotovttasbargu vuoruhuvvo boahttevuodas.

Sámediggi áigu maiddái ovddasguvlui čalmmustahttit fágaodasmahtima čađaheami oahpahussuoggis. Sámediggi oaidná ahte lea dárbu ráhkkanahitt skuvllaid vuostáiváldit ođđa oahppoplánabuktoiid, ja Sámediggi áigu ain vuoruhit oahpponeavvobuvttadeami. Dát bargu eaktuda earret eará ángiruššama sámi oahpponeavvuid ráhkademiin ođđa oahpponeavvobuktosa vuodul. Jagi 2006 oahppoplánaođastusa evalueremis oaidnit ahte sámi oahpponeavvuid válivuohta lei hástaleaddjin oahpaheddiide. Dát bargu ferte nannejuvvot boahttevaš jagiid.

Bååstede-prošeavtta bokte lea opmodatvuigatvuohta sámi kulturhistorjjálaš dávviriidda sirdojuvvon Norgga álbtomuseas ja Kulturhistorjjálaš museas sámi museaide. Ain dárbašuvvojít ekonomalaš resurssat golmma museaoftastussi guđa museaoftastusas ovdalgo museat buori muddui sáhettet vuostáiváldit daid dávviriid mat galget máhcahuvvot sidjiide. Vaikke vel lea ge leamaš positiiva ovdáneapmi manjimus viđa jagis, de leat sámi museat smávva organisašuvnnat uhccán fágaolbmuin čoakkáldagaid sturrodaga ja museaid doaibmavíddodaga ektui. Sámediggi hálliida dakkár sámi museaid mat nagodit gaskkustit sámi kulturárbbi buriin vugiin ja alla kvalitehtain. Sámediggái lea deatalaš ahte kulturárbi gaskkustuvvo erenoamážit mánáide ja nuoraide, muhto lea maid stuorra dárbu muitalit sámi historjjá riikka ja riikkaidgaskasaš gussiide. Sámediggi lea jagi 2021 várren liigeresurssaid Sámi museaservviid bargui dán lágan oktasaš prošeavtaiguin, muhto ráđđehus ferte váldit ekonomalaš ovddasvástádusa resurssain digitaliserema, gaskkusteami, oahpahuslágidemiid ja duodašteami čađaheapmái.

Kulturhistorjjálaš dávvirat ja kulturmuittut leat deatalaš oassi min historjjás, maid lea deatalaš seailluhit boahttevaš sohkarbuolvvaide. Dat leat oassin ealli historjjás ja árbbis ja muitalit geat mii leat.

Sámediggi oačcui ovddasvástádusa 900 ráfáidahttojuvvon vistis automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid stuorra registerenprošeavta bokte, prošeakta mii loahpahuvvui lagi 2019. Jagi 2020 rájes lea maid Sámediggái sirdojuvvon ovddasvástádus ja ođđa bargamušat Riikaantikváras seamma láhkai go fylkkasuohkaniidda. Sámedikki ovddasvástádus lea hálddašit dáid automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid ulbmillaččat ja váikkuhit dasa ahte ovddastuslaš válljenmunis lea dábálaš bajásdoallu. Ángiris ja máhtolaš eaiggádat dárbbasuvvojít dasa ahte dainna lihkostuvvat. Eaiggádat leat addo báliid ožzon dieđu ahte sis lea automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visti ja sis lea danne stuorra dárbu diehtojuohkimii ja bagadeapmái, mii eaktuda lagas gulahallama Sámedikki ja eaiggádiid gaskkas. Stuorra dárbu lea ásahit fierpmádagaid, gulahallama ja luohttámuša gaskal eaiggádiid, guoskevaš giehtaduodjebirrasiid ja Sámedikki mii lea hálddašaneiseváldi. Dát bargu mearkkaša maiddái sámi visteárbbi árjjalaš gaskkusteami ja oainnusmahttima sihke guoskevaš báikegottiide ja sámi almmolašvuhtii. Sámedikki lassánan ovddasvástádus dán suorggis meroštallojuvvo góibidit 8-10 virgeresurssa, muhto stuorát ovddasvástádus ja eanet bargamuš ii leat dađibahábut čuovvuluvvon eanet virgeresurssaignin guovddášeiseváldiid bealis.

Sámedikki dievasčoahkkin lea lagi 2022 bušeahttadárbbu oktavuođa dovddahan ahte Sámediggi áigu váldit álgaga dasa ahte ásahit bušeahttakommišuvnna mas Stuorradiggi ja Sámediggi ovttas geahčadit mo Sámediggi ja sámi servodat galgá bušeterejuvvot boahttevuodas. Dasa ferte earret eará gullat árvvoštallan das ahte leat go dálá bušeahttarámmat heivehuvvón daidda bargamušaide ja geatnegasvuodaide mat Sámedikkis ja Stuorradikkis leat sámi servodaga ektui. Ferte árvvoštallat leat go daid ásahusaid rámmat, mat gullet Sámedikki hálddašeapmái, dohkálaččat ja seamma dásis go sullasaš dáža ásahusain. Sámedikki ulbmil lea ahte sámi servodagas galgá leat vuorddehahttivuohda ja ahte dat galgá sáhttit čuovvut ovdáneami seamma láhkai go dáža servodat, ja ahte dat rolla mii Sámedikkis lea sámiid álbmotválljen orgánan, ii galgga leat stivrejuvvon politihkalaččat áiggis áigái doaibmi Norgga ráđđehusas. Sámediggi áigu boahttevuodas bargat dan ala ahte ollašuhttojuvvo dát álga min alimus stivrenorgána bealis.

6. oassi - jahkerehketoallu

Jođiheddjiid mearkkašumit

Ulbumil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálldašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušehta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolggadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duođaštuvvo juohke jagi netto juolludanmearrásain gollopoastta 50 vuolde.

Stuorradikki mearrádus mearkkaša ahte doaibma:

- Lassin sisaboäuide 50-poasta juolludusas sáhttá hálldašit olggobeale sisaboäuid ollásit doaimma ulbmili.
- Oažju fievririt dán jagáš doaibmabohtosa čuovvovaš bušeahttajahkái. Doaibma hálldaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki bušeahttamearrásuksi.

Duođaštus

Jahkerehketoallu dahkojuvvo čuovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkerehketoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) geavaheapmi doaibmarehketoalus.
- Gienda- ja ođasmahtindepartemeantta lea mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálldašeami várás.
- Gienda- ja ođasmahtindepartemeantta juolludusreive 2020 várás.

Mun oaivvildan ahte rehketdoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálldašit, Sámedikki rehketdollui fievrividuvvon goluin, boađuin, omiin ja velggiin.

Rehketdoalu deatalaš bealit

Sámedikki rehketdoallu lea biddjojuvven stáhta rehketdoallostandárddaid ja dasa gullevaš bagadannotáhtaid mielde maid Finánsadepartemeanta ja Ekonomijastivrema direktoráhta leat ráhkadan.

Boahtun fievrividuvvon juolludusat leat reduserejuvven 3,6 miljovnna ruvnnuin jagi 2019 ektui daningo jagi 2020 ledje unnit golut. Dasa lassin leat eará doarjagat ja sirdimat reduserejuvven measta 6 miljovnnain ruvnnuin. Sudjan dasa lea go boahtun fievrileapmi lea unnon daningo jagi 2020 ledje unnit prošeavttat go jagi 2019. Vuovdin- ja láigohandietnasiid redukšuvdna vuolgá das, go measta buot jagi 2019 vuovdindietnasat gulle Jikñon 2 ovttasbargoprošektii Walt Disney Animation Studiosiin.

Bálkágolut leat unnon oktiibuot 3,7 miljovnna ruvnnuin (3,1 %) 2019 ektui. Váldoášshit dasa leat ahte muhtun virggit ledje rhapsat ovta áigodaga 2020:s, buozalmasjávkan lea lassánan 1,4 % ja dat lea

Iasihan buohcanruhtabuhtadusa 1,0 miljovnna ruvnnuin, 2020 bálkášiehtadallamat eai lean nu ollu go vurdojuvvon, ja koronadili dihte leat 2020:s leamaš olu unnit čoahkkindoaimmat ja dat lea unnidan molsašuddi buhtadusaid 1,1 miljovnna ruvnnuin 2019 ektui.

Eará doaibmagolut leat unnon 16,7 miljovnna ruvnnuin (20,4 %) 2019 ektui. Eanas oasis doaibmagoluid unnumis lea čielga oktavuohta 2020 koronadillái, ja lea dan dihte go mátkegolut ja eará golut, mat gusket politihkalaš ja hálddahuslaš čoahkkimiidda ja konferánssaide, leat unnon. Oasi 2020 seasttuin válljii Sámediggi ođđasit vuoruhit Sámediggevistti ja láigovisttiid investeremii ja divodeapmái, mii ii leat vuoruhuvvon ovddit jagiid.

Oanehisággevealgi lea lassánan 7,5 miljovnna ruvnnuin 2019 ektui. Váldosivva dasa lea lálideaddjivealgi lassáneapmi, mas ovdamákson viessoláigu Statsbyggii vrd. nohta 11 dahká stuorámus rievdadusa, ja doarjagat mat eai leat fievriduvvon boahtun vrd. nota 14 Riikkaantikváras ja Ruota Sámedikkis dahket stuorámus rievdadusaid.

Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duođašta Sámedikki jahkerehketoalu. Jahkerehketoallu ii leat vel gárvisin reviderejuvvon, muho jáhkkit ahte revišuvdnadieđáhus boahtá nuppi njealjehasas 2021. Revišuvdnadieđáhus almmuhuvvo dalán go ovddiduvvo Riikarevišuvnnas, ja galgá almmuhuvvot go oažžut dan.

Kárášjohka, ođđajagimánu 31. b. 2021

Aili Keskitalo
Sámedikki presideanta

Inger Marit Eira-Ähren
Direktevra

Prinsippanota jahkerehkettollui

Sámediggi lea hálddašanorgána mas leat sierra fápmudusat bruttofievrrideapmái olggobealde stáhta bušehta (nettobušeteren doaimmat). Sámedikki rehketdoallu lea ráhkaduvvon ja biddjojuvvon stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid lagat njuolggadusaid mielde ("mearrádusat"). Rehketdoallu ovddiduvvo čuoggá 3.4.1 mearrádusaid gáibádusa mielde Finásadepartemeantta johtočállosa R-115 čakčamánnu 2019 lagat mearrádusaid mielde ja vejolaš lassegáibádusa mielde maid bajimuš departemeanta lea mearridan.

Gielda- ja odasmahtiindepartemeantta (GOD) gulahallama mielde lea Sámediggi mearridan fievririt rehketdoalu stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) mielde. gč. Mearrádusaid čuoggáin 3.4.2 ja 3.1.6 "Sámedikki 31.08.2020 ekonomijahálddašeami njuolggadusat".

Ovddit rehketdoalloáigodaga buohastahttinlogut oidnojut guđege rehketdoallolinjá ja notáhtaid oktavuođas. Stáhta kapitála ja vealgi balánsaráhkadusa čuokkis C ja D leat rievdan 2019 ektui. 2019:s lei dat fievrividuvvon dušše oktan poastan "Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrividuvvon sisaboahutn" čuoggá D Gjeld vuolde, romerlohku III. 2020:s lea ráhkadus rievdan ja lea juhkojuvvon guoktin poastan;

- Juolludusat mat eai leat fievrividuvvon sisaboahutn, čuoggá C vuolde Stáhta kapitálas, romerlohku III
- Doarjagat ja sirdimat (nettobušeterejuvvon), čuoggá D Gjeld vuolde, romerlohku III

Sirdinvuđot boađut

Sisaboađut sisafievrividuvvojot go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boađusfievrividuvvojot dainna árvvuin mii mágssus lea go sardin čađahuvvo. Bálvalusvuovdin fievrividuvvo sisaboahutn dađi dađistaga.

Sisaboađut juolludusain ja sisaboađut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboađut juolludusain ja sisaboađut doarjagiin ja sirdimiin boađusfievrividuvvojot dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduuvvon ruhtaduvvot sisaboađuiguin, leat čađahuvvon, dat mearkkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas buohastahttin). Vuostálas buohastahttinprinsihppa geavahuvvo lagi loahpas. SRS 10 hárrái máksojuvvon juolludusat, mat gullet oppalaččat loahpahuvvon aktivitehtaide, fievrividuvvojot boahtun, vaikke dat addet positiivvalaš bohtosa.

Dat oassi juolludussisaboađuin ja sullasaččain mat geavahuvvojot eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid háhkamii mat fievrividuvvojot balánsii, eai fievrividuvvo sisaboahutn háhkanáigemuttus, muho fievrividuvvojot dan rehketdoallolinnjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeami.

Dađi mielde go eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid geahpádusat fievrividuvvojot gollun, de fievrividuvvo sisaboahutn vástideaddji submi stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajusteami sisaboahofievrrideapmi boađusfievrividuvvo sisaboahutn juolludusain. Dat mielddisbuktá ahte gollun fievrividuvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaibmagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii.

Sisamáksimat mat disponerejuvvoit olggosmáksimiid váste earáide (doarjähálldašeemit ja eará fievrídeamit stáhtas) eai fievríduvvo boahutun, muhto merkejuvvoit balánsii dan boddii go vuordit olggosmáksima loahpalaš vuostáiváldái.

Golut

Golut mat gusket sirdinvuđot sisaboäuide fievríduvvoit gollun seamma áigodagas go gullevaš sisaboantu.

Golut mat ruhtaduvvoit juolludussisaboäuin ja doarja- ja sardin sisaboäuin, fievríduvvoit gollun dađistaga go doaimmat čađahuvvoit.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodđun álkiduvvon rehketdollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Danne ii leat rehkenastojuvvon vejolaš badjelbáza/vuollebáza penšunortnega geažil nu mo NRS 6 čilge.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politihkalaš ráđđeaddiid ja ollesággepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá daid doaimmaide mat eai másse joavkoeallindáhkádusa SPK:ii. SRS ektui galgá Sámediggi čájehit joavkoeallingoluid doaibmarehketoalus sihke gollun ja sisaboahutun rehkenastimin.

Láigošiehtadusat

Doaimmahus lea válljen ávkkástallat álkit vuogi SRS 13:s láigošiehtadusaid birra ja klassifisere buot láigošiehtadusaid operašuvnnalaš láigošiehtadussan.

Doarjagat

Juolluduvvon doarjagat fievríduvvoit gollun dan jagi go dat leat juolluduvvon debehtaposteremiin gollokontoi ja kredihtaposteremiin lágideaddjivealgalgái. Go doarja máksojuvvo, de debiterejuvvo lágideaddjivealgekonto ja báŋkokonto krediterejuvvo.

Vuođđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuođđorusttegat leat bistevaš ja hui stuorra oamit maid doaibma hálldaša. Bistevaš mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 lagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša bođuháhkan (oastin) mas háhkanárvu lea 50 000 ru dahje eanet. Vuodđorusttegat fievríduvvoit balánsii háhkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Kánturgálvvut ja dihorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 lagi dahje eanet, leat fievríduvvon balánsii sierra joavkun.

Vuođđorusttegiin njeidojuvvo árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievríduvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investeren

Go sirddiimet SRS:ii 01.01.2016 de oasuspoasttat árvvus adnojuvvojedje ja girjejuvvojedje Sámedikki oassin iežas kapitála girjemis fitnodagain. Investeremat ossosiin ja osiin unniduvvojut duoðalaš árvun jos árvonjedjan ii vurdojuvvo leat gaskaboddosaš.

Ossosiid ja osiid oðða háhkamat girjejuvvojut oastingolu balánsii.

Johtoomiid ja oanehiságge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtoomiide ja oanehiságge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki manjá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuodðorusttegiin/guhkeságge vealgin. Johtooamit árvvoštallojuvvojut dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohthaárvvus. Oanehiságge vealgi fievrividuvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi ásahuvvui.

Gáibádusat

Vealgugasgáibádus ja eará gáibádusat leat fievrividuvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas boahtá ovdan manjá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrividuvvo vurdojuvvon vealgevahággin. Vealgevahát fievrividuvvo rehkettollu juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuoðas ja eará sirdimat

Rehketoallolinjás, mii guoská doarjjahálddašeapmái ja eará fievridermiide stáhtas, leat sihke dán jagáš dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketoallojagi áigge, ja ovddit jagiid dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketoallojagi áigge.

Rehketoallolinjás vuostáiváldojuvvon doarjajuolludusat mat eai leat juhkojuvvon, leat sisamáksimat maid Sámediggi disponere olggosmáksimiin earáide, mas olggosmáksin loahpalaš vuostáiváldái ii dáhpáhuva ovdalgo manjel rehketoallojagi.

Stáhta kapitála

Stáhta kapitálíi gullet doaibmakapitála, lidnemat ja stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeapmi SRS 1 vuodul. Boadusrehketdoalu ja balánssa bardinplánat. Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuoðas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnnašlaš oamit ja bistevaš doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain, doaibmakapítálain dahje dakkár juolludusain, doarjagiiguin ja sirdimiiguin mat eai leat fievrividuvvon sisaboahutun.

Mo stáhta ruhtada eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid

Stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeapmi čájeha sisaboádu juolludusain ja vástideaddji doaimmain mat leat geavahuvvon immateriála omiid ja bistevaš doallobiergasiiid skáhppomii. Eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid árvvus, mii lea fievrividuvvon balánsii, lea danin vuostepoasta rehketoallolinjás stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeamis.

Doarjagat mat eai leat fievriduvvon sisaboahutn

SRS 10 č. 9 olis nettobušeterejuvvon doaimmat eai galgga fievridit juolludemii mat gusket doaimmaide mat eai leat čađahuvvon ovdal 31.12 rehketdoallojagi. Juolludus ovdanbukto doarjjan mii ii leat fievriduvvon boahtun dásádatlogahallamis, C. Stáhta kapitála vuolde.

Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

Stáhta rámmaeavttut

Iešdáhkideaddjiprinsihppa

Stáhta doaibmá iešdáhkideaddjin. Danne eai leat vel válđojuvvon mielde daidda poasttaide balánssas dahje boáđusrehketdoalus, mat geahččalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádusgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konsearnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konsearnakontoortnet. Konsearnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvvojtit daid loahpparehkenastinkontoid ektui mat leat doaimmas Norgga Bánkkus

Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot ruđaid dađistaga birra jagi bajimuš departemeantta máksinplána vuodul. Doaibma hálđdaša sierra loahpparehkenastinkonto Norgga Bánkkku konsearnakontoortnegis. Das ii rehkenastojuvvo reantu. Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot iežaset hálđui likviditehta jagi loahpas

Juolludusraporter

Nettobušeteren doaimmat ožžot juollusaid geavahussii eará vuogi mielde go bruttobušeteren doaimmat ja lea dieđusge maiddái eará rapporteren stáhtarehketcollui. Nettobušeteren doaimmain lea álkidahttojuvvon rapporteren stáhtarehketcollui, ja juolludusraporterema hábmen speadjalastá dan. Doaimma máksingaskkusteamit galget dahkkojuvvot stáhta konsearnakontuortnega bokte ja Norgga bánkkku loahpparehketdoalloconto badjel.

Listemis lea mielde bajit oassi, mii čájeha, maid doaibma lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke stáhtakontu (kapihtal/poasta) nammii. Listema gaskkamus oasis oidno mii lea rapporterejuvvon likviditehtaraporttas stáhtarehketcollui. Likviditehtaraporttas oidno doaimma sáldo ja likviditehtalihkadeamit Norgga Bánkkku loahpparehketdoallocontos. Listema vuolimus oasis bohtet ovdan buot finánssalaš eaiggátoasit ja doaimma geatnegasvuodat leat biddjojuvvon mielde stáhta kapitálarehketcollui.

Boadusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2020	31.12.2019
Doaibmaboadut			
Juolludusboadut	1	187 305 656	190 948 996
Doarja- ja sirdimiid boadut	1	4 015 000	9 254 602
Vuovdin- ja láigoboadut	1	2 362 058	4 087 754
<i>Submi doaibmaboadut</i>		193 682 713	204 291 352
Doaibmagolut			
Bálkágolut	2	116 144 503	119 831 451
Geahpádusat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid	3,4	6 261 841	7 191 551
Eará doaibmagolut	5	65 091 827	81 806 664
<i>Submi doaibmagolut</i>		187 498 171	208 829 666
Doaibmaboadus		6 184 542	-4 538 314
Finásaboadut ja finánsagolut			
Finásaboadut	6	10 563	12 726
Finásagolut	6	22 474	18 688
<i>Submi finásaboadut ja finánsagolut</i>		-11 911	-5 963
Áigodaga doaimmaid boadus		6 172 631	-4 544 277
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusruhtaduvvon doaimmain (nettobušeahhta)	7	6 172 631	-4 544 277
<i>Submi rehkenastimat ja juogadeapmi</i>		6 172 631	-4 544 277
Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjamáksimat earáide	8	339 200 694	309 827 930
Rehkenastimat stahtákassa doarjjahálddašeapmi	8	-339 200 694	-309 827 930
<i>Submi doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas</i>		0	0

Balánsa

	Nohta	31.12.2020	31.12.2019
OPMODAGAT			
A. Rusttetruðat			
I Eahpeávnnaslaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	1 462 642	157 335
<i>Submi eahpeávnnaslaš oamit</i>		1 462 642	157 335
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	89 112 869	90 304 621
Gándin viessodávvirat ja reaiddut jna.	4	1 220 608	1 241 091
Fastá viessodávvirat, sierra visti	4	12 129 903	13 872 360
Dihtor bálvvárat, AV-reaiddut, mángeñmašiidna	4	4 010 759	4 455 048
<i>Submi bistevaš doallobiergasat</i>		108 264 140	111 663 121
III Ruðalaš rusttetruðat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	7 714 415	7 714 415
<i>Submi ruðalaš rusttetruðat</i>		7 714 415	7 714 415
Submi rusttetruðat		117 441 196	119 534 871
B. Johtooamit			
II Gáibádusat			
Oastigáibádusat	10	982 944	923 326
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	11	0	284 266
Eará gáibádusat fordringer	12	3 655 969	1 097 276
<i>Submi gáibádusat</i>		4 638 913	2 304 869
III Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Bánkobijut	13	198 437 279	177 013 215
<i>Submi bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat</i>		198 437 279	177 013 215
Submi johtooamit		203 076 191	179 318 084
Submi opmodagat		320 517 388	298 852 955

Nohta	31.12.2020	31.12.2019
-------	------------	------------

STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI

C. Stáhta kapitála

II Rehkenastin

Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	7	14 173 586	6 705 955
<i>Submi rehkenastin</i>		14 173 586	6 705 955

III Manjiduvvon sisaboahofievrrideapmi juolludusain (nettobušeterejuvvon)

Stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi	3,4	109 726 781	111 820 456
Juolludusat mat eai leat sisaboahofievrriduvvon	14	9 031 500	4 142 500
<i>Submi manjiduvvon sisaboahofievrrideapmi juolludusain (nettobušeterejuvvon)</i>		118 758 281	115 962 956

Submi stáhta kapitála

132 931 867	122 668 911
-------------	-------------

D. Vealgi

III Oanehiságigi vealgi

Lágideaddjivealgi		7 039 374	1 708 420
Velggolaš vearovgessosat		4 691 031	5 098 504
Velggolaš almmolaš divadat		488 572	542 837
Sajuštuvvon luopmoruđat		9 930 161	9 863 861
Ožžon ovdagijtii márssi	11	200 000	368 500
Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvon (nettobušeterejuvvon)	15	8 421 458	5 624 000
Sajusteadpmi geatnegasvuoden - Sajusteadpmi Sámediggevistti bajásdoalahus	16	2 461 244	2 461 244
Eará oanehiságigi vealgi	17	5 496 335	5 534 458
<i>Submi oanehiságigealgi</i>		38 728 176	31 201 823

Submi vealgi

38 728 176	31 201 823
------------	------------

Submi doaibmakapitála ja vealgi

171 660 043	153 870 734
-------------	-------------

IV Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda

Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda stáhtas	8	141 184 927	143 374 103
Vuosttáiváldojuvvon juolludusat doarjagiidda mat eai leat juhkkojuvvon	8	7 672 418	1 608 118
<i>Submi vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda</i>		148 857 345	144 982 221

Submi stáda kapitála ja vealgi

320 517 388	298 852 955
-------------	-------------

Nohtat jahkerehketoalut

Nohta 1 Doaibmaboaðut

	31.12.2020	31.12.2019
Juolludusboadut		
Juolludus bajimus departemeanttas	185 023 182	186 395 852
- brutto investeren eahpeávnnašlaš omiide ja bistevaš doallobiergasídda	-4 168 167	-2 823 722
+ manjuduvvon fievrrideamit várrejuvvon investeremii (geahpádus)	6 261 841	7 191 551
+ sisaboantu penšungoluid ja joavkodáhkádusa gokčamii (ii máksi)	188 800	185 315
Submi juolludusboantu	187 305 656	190 948 996
Doarja- ja sirdimiid boantu		
Doarja eará stáhtalaš doaimmain	989 000	170 000
Doarja suohkan ja fylkka etáhtain	0	103 000
Eará doarjagat	3 026 000	8 981 602
Submi doarja- ja sirdimiid boantu	4 015 000	9 254 602
Vuovdin- ja láigoboadut		
Didoštallanboadut	2 225 454	2 308 208
Prošeaktaboadut (vuovdinboadut bálvalusain, divatkeahthes)	976	214 000
Deivvoláš boadut	135 628	1 565 546
Submi vuovdin- ja láigoboadut	2 362 058	4 087 754
Submi doaibmaboaðut	193 682 713	204 291 352

Nohta 2 Bálkágolut

	31.12.2020	31.12.2019
Bálkkát - barggit	81 245 002	81 936 936
Bálkkát - ollesáige politihkkárat	6 585 041	6 615 416
Luopmoruðat	10 171 462	10 274 983
Eará dieðihangeatnegas buhtadusat	10 132 569	11 251 499
Bargoaddidivat	1 239 281	1 523 363
Penšuvdnagolut*	11 129 551	10 902 605
Buohcanruðat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-5 163 758	-4 132 685
Eará buvttut	805 357	1 459 335
Submi bálkágolut	116 144 503	119 831 451

* Penšuvnnat fievriduwojít gollun boadusrehketdoalus rehketdoallojagi duoðalaččat čoggón submi vuodul.

Penšunmáksu jahkái 2020 12 % bargiin ja 9,35 % ollesáigepolitihkkáriin. Penšunmáksu 2019:s lei 12 % bargiin ja 9,05 % ollesáigepolitihkkáriin.

Jahkebarggut: 138,0 137,7

Nohta 3 Eahpeávnnaslaš oamit

	Prográmmagálvu j.s. vuoiatvuodat	Submi
Háhkangollu 01.01.	769 185	769 185
Jagi háhkanvejolašvuota	1 368 044	1 368 044
Háhkanárpu	2 137 229	2 137 229
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	611 850	611 850
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	62 737	62 737
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2020	1 462 642	1 462 642

Háhkanárpu máksinmearri (eallinahki) 5 år / lineara

Nohta 4 Bistevaš doallobiergasat

	Viessosadji	Visttit ja eara viessodávvirat gittaopmodat ja reiddut jna.	Gándin	Fastá	Dihtor bálvvárat, AV-reaiddu, mánjenmašiidna	Submi
Háhkanárpu 01.01	1 790 000	136 392 697	6 478 731	45 832 605	14 236 650	204 730 683
Jagi háhkanvejolašvuota	0	0	369 520	585 651	1 844 952	2 800 123
Háhkanárpu	1 790 000	136 392 697	6 848 250	46 418 256	16 081 603	207 530 806
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	0	45 005 784	4 982 693	33 042 536	10 036 549	93 067 563
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 274 044	644 949	1 245 816	2 034 295	6 199 104
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2020	1 790 000	89 112 869	1 220 608	12 129 903	4 010 759	108 264 140
Háhkanárpu máksinmearri (eallinahki)	Háhkanárpu ii nevdaduwo	1,667 %	10 %	3-5%	6-33%	
Eallináigi	Geažehis eallinahki	60 år	10 år	20-30 jägi dekomponerejuvon	3-10 jägi	

Nohta 5 Eará doaibmagolut

	31.12.2020	31.12.2019
Viessoláigu	12 482 535	11 928 483
Iežamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	1 752 992	482 730
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdaapmi	950 253	45 440
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapmái	4 298 238	4 039 100
Mašiinnaid, stohpogávvuid ja sullasaččaid láigoheapmi	4 342 533	3 787 893
Smávit reaidooastimat	1 994 129	1 054 311
Mašiinnaid, reaidduid jna. diwvun ja ortnegisdoallan	236 733	207 628
Konsuleantabálvalusaid oastin	11 467 506	8 822 268
Amas doaimmaid oastin	10 697 577	13 373 033
Mátkkit ja borramuš	9 659 976	26 514 540
Táhpa jed.	0	22 504
Eará doaibmagolut	7 209 356	11 528 733
Submi eará doaibmagolut	65 091 827	81 806 663

Lassidiedut operationála láigošiehtadusaid birra

Báhcán áigodat	Makkár oapmi					
	Eahpeávnnaslaš oamit	Viessosajit, visttit ja eará gittaopmodat	Mašiinnat ja fievrrogaskaoamit	Gándin viessodávvirat ja reaiddut jna	Infrastrukturamit	Submi
Áigodat gitta 1 jagi		51 773		18 256		70 029
Áigodat 1-5 jagi		2 916 332				2 916 332
Áigodat badjel 5 jagi		9 164 324				9 164 324
Aigodaga fievrriuvvón láigomáksin	0	12 132 429	0	18 256	0	12 150 685

Nohta 6 Finánsasisaboadut ja -golut

(1000 kr mielde)

	31.12.2020	31.12.2019
--	-------------------	-------------------

Finánsaboadut

Reantoboadut	5 315	1 341
Valutagevinst (agio)	5 248	11 385

Submi finánsaboadut	10 563	12 726
----------------------------	---------------	---------------

Finánsagolut

Reantogolut	22 473	18 688
Valutatap (disagio)	1	0

Submi finánsagolut	22 474	18 688
---------------------------	---------------	---------------

Nohta 7 Rehkenastin juolludusruhtaduvvón doaimmain

	31.12.2020	31.12.2019	Rievadadus
Rehkenastin juolludusruhtaduvvón doaimmain	6 459 171	-1 008 460	-7 467 631
Ruđalaš rusttetruđat	7 714 415	7 714 415	0
Submi rehkenastin juolludusruhtaduvvón doaimrr	14 173 586	6 705 955	-7 467 631

Lidnema jahkásaš divvumat (kongrueansaerohus)

Lidnema rievdaadeamit juolludusruhtaduvvón doaimma balásas	7 467 631
Liigudeapmi 2019 - SAMOS prošeakta - gaskalduvvón	-260 000
Liigudeapmi 2019 - Sámi mätkeéaláhusat - gaskalduvvón	-100 000
Liigudeapmi 2018 - Bargu eastadit givssideami	-935 000
Lidnen juolludusruhtaduvvón doaimma boadusrehketdoallu	6 172 631

Nohta 8 Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

	31.12.2020	31.12.2019
Doarjagat gielddaide	79 520 959	80 883 238
Doarjagat fylkkagielddaide	14 371 000	17 698 000
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	173 777 799	169 964 555
Doarjagat állodoaluide	15 406 423	11 505 889
Stipeanda	6 317 667	6 603 000
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	44 506 210	36 637 284
Doarjagat stáhtahálddašeapmái	2 998 460	2 523 064
Doarjagat olgoriikii	113 000	112 000
Submi doarjjamáksimat earáide	337 011 518	325 927 030

Juolluduvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon gusket ollu doarjjajovkui (fylkkagielddaide, gielddaide, dálloodoaluide jna.), muhto iešguđet geažil ii sahte bidjet ovttaskas jovkui.

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuođas	31.12.2020	31.12.2019	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	21 689 353	13 409 290	-8 280 063
Lágideaddjivealgi kultuvra	14 207 622	11 580 570	-2 627 052
Lágideaddjivealgi oahpahus	72 693 262	85 235 006	12 541 744
Lágideaddjivealgi giella	9 973 150	8 766 900	-1 206 250
Lágideaddjivealgi njuolgga doarjagat	536 250	2 665 350	2 129 100
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	14 190 290	14 290 487	100 197
Vealgi eará doarjjaoažžut	7 895 000	7 426 500	-468 500
Submi vealgi doajjahálddašami oktavuođas	141 184 927	143 374 103	2 189 176

Máksojuvvon doarjagat earáide

Doarjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjagiid submi	337 011 518
Doarjjavealgi rievdamat	2 189 176
Máksojuvvon doarjagat earáide 2020:s	339 200 694

Juolludusat mat eai leat juogaduvvvon

Sajusteapmi riikaantikváras 2019:ii	1 608 118
Juolludus Riikaantikvára	6 000 000
Kulturdepartemeantta juolludus - speallanruđat	1 500 000
Kulturdepartemeantta juolludus - Museat ja lávdedáiddainstitušuvnn	1 600 000
Kulturdepartemeantta juolludus - Dáidda sisaoastinortnet	2 000 000
Juolluduvvon doarjija namuhuvvon poastaide 2020:s	-5 035 700
Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvvon	7 672 418

Stáhta kapitála ja vealgi balánsaráhkadusa čuokkis D lea rievdan 2019 ektui. Lea ráhkaduvvon ođđa čuokkis IV *Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer 2020:s*. Dát lei gávdnamis III Gjeld vuolde 2019:s.

Nohta 9 Ossosiid ja osiid investeren

							Balánsii fievr rid. finodag as 31.12.2017	Balánsii árvu kap. Rehket- doallu	Balánsii fievr rid. árvu doaibm. Rehket- doalus
Beaivvaš Sámi Našunalteahter AS	Kautokeino	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	-3 454 593	1 852 672	40 000	1 680 000
Senter for Nordlige Folk AS	Kájford	20.04.2009	6 540	30,0 %	30,0 %	227 552	17 281 152	1 308 000	4 819 200
Aarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55,0 %	55,0 %	297 741	3 815 688	55 000	654 897
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	65,8 %	49,0 %	-47 763	-25 792	39 200	145 418
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Kautokeino	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	49 948	293 477	90 000	76 650
Vardobáiki	Evenes	20.03.2015	600	48,3 %	48,3 %	2 285 756	7 321 492	150 000	338 251
Balanseført verdi 31.12.2020								7 714 415	

Nohta 10 Oastigáibádusat

	31.12.2020	31.12.2019
Oastigáibádusaid árvu	982 944	923 326
Submi oastigáibádusat	982 944	923 326

Nohta 11 Sisaboantu, mat eai leat berrojuvvon/ožžon ovdagihtii mágssu

	31.12.2020	31.12.2019
Walt Disney – Jiknjon 2 sámegielveršuvdna	0	191 866
Sámediggi Ruota bealde - Jiknjon 2 sámegielveršuvdna	0	92 400
Sisaboäuid submi, eai leat berrojuvvon sisaboäut	0	284 266

Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni - báikediðoštallan	200 000	233 500
Norlánnda fylkkamánni - báikediðoštallan	0	135 000
Submi, ožžon ovdagihtii máksima (vealgi)	200 000	368 500

Nohta 12 Eará gáibádusat

	31.12.2020	31.12.2019
Mátkeovdaruhta	0	44 500
Loatna bargiide	0	18 500
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 334 629	316 364
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	0	266 836
Eará gáibádusat	1 321 340	451 077
Submi eará gáibádusat	3 655 969	1 097 276

Sámediggi lea ovdagihtii máksán viessoláiggu iešguđet láigocheddiide 2020 juovlamánu. Sivvan eanasoassái eará vealgugasgáibádusaid lassáneapmái lea 279 500 ru vealgugasgáibádus Dutkanráddái ja badjelaš 900 000 ru vealgugasgáibádus NAV:i.

Nohta 13 Báŋkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2020	31.12.2019
Bijut stáhta konsernkontoi	198 437 279	177 013 215
Submi báŋkobijut ja reaidoruhta	198 437 279	177 013 215

Nohta 14 Juolludusat mat eai leat fievriduvvun boahtun

	31.12.2020	31.12.2019	Erohus
Juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievriduvvun boahtun			
Sajustearpmi - váibmogiella	0	455 000	455 000
Sajustearpmi - Kulturealáhusprošeakta	0	200 000	200 000
Sajustearpmi - Sámi mátkeeláhusprošeakta	62 500	587 500	525 000
Sajustearpmi - Guovdageainnu/Álaheaju-ášši duođašanguovddášprošeakta	0	500 000	500 000
Sajustearpmi - Doarjähálldášanvuogádatprošeakta	0	400 000	400 000
Sajustearpmi 2020 - Rámmašeiehtadusat oahpponeavvobuvttadeddiuin	1 384 000	0	-1 384 000
Sajustearpmi 2020 - Rekrutterenstrategijat sámi servodahkii - Váibmogiella	600 000	0	-600 000
Sajustearpmi 2020 - Evaluueren ja čielggadeapmi Sámedikki organiseremis oahpponeav	500 000	0	-500 000
Sajustearpmi 2020 - Evaluueren Sámedikki ohcanvuđut doarjagiin mánáidgárddiide	600 000	0	-600 000
Sajustearpmi 2020 - Ođđa dulkon- ja čoahkkinstivrenrusttegat	3 885 000	0	-3 885 000
Submi juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievriduvvun boahtun (vealgi)	7 031 500	2 142 500	-4 889 000
Juolludusat mat eai leat fievriduvvun boahtun eará departemeanttain			
Máhttodepartemeanta - Váibmogiella	2 000 000	2 000 000	0
Submi juolludusat mat eai leat fievriduvvun boahtun eará departemeanttain (vealgi)	2 000 000	2 000 000	0
Submi juolludusat mat eai leat fievriduvvun	9 031 500	4 142 500	-4 889 000

Stáhta kapitála ja vealgi balánsaráhkadusa čuokkis C ja D leat rievdan 2019 ektui. 2019:s lei dat fievriduvvun dušše oktan poastan "Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvun sisaboahntu" čuoggá D Gjeld vuolde, romerlohu III. 2020:s lea ráhkadus rievdan ja lea juhkkjuvvon guotkin poastan;

- Juolludusat mat eai leat fievriduvvun sisaboahntun, čuoggá C vuolde Stáhta kapitálas, romerlohu III
- Doarjagat ja sirdimat (nettobušeterejuvvon), čuoggá D Gjeld vuolde, romerlohu III

Nohta 15 Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvun boahtun

	31.12.2020	31.12.2019	Erohus
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvon boahtun (vealgi)			
Riikaantikvára - BARK	555 000	989 000	434 000
Oahppodirektárha – givssideami eastadanbargu	1 000 000	1 935 000	935 000
Riikaantikvára - Kompetansemodell kommunene	500 000	500 000	0
Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta - veahkaváldi lagaš oktavuoðain	1 200 000	1 200 000	0
Riikaantikvára - "fredete bygninger og anlegg i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap"	1 000 000	1 000 000	0
Juolludus Riikaantikváras - "Registering av samiske bygninger - forvaltning 2020"	1 000 000	0	-1 000 000
Juolludus Riikaantikváras - "Kompetansemodell kommune 2020"	500 000	0	-500 000
Juolludus Ruota Sámedikkis - Giellagáldu	2 596 458	0	-2 596 458
Juolludus Riikaantikváras - KULA	70 000	0	-70 000
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvon boahtun (vealgi)	8 421 458	5 624 000	-2 797 458

Geahča kommentára nohta 14 vuolde.

Nohta 16 Sajusteapmi geatnegasvuodat

	31.12.2020	31.12.2019	Erohus
Sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	2 461 244	2 461 244	0
Submi sajušteapmi geatnegasvuodat	2 461 244	2 461 244	0

Nohta 17 Oanehisáiggi vealgi

	31.12.2020	31.12.2019
Velggolaš čoggon bálkágolut	3 340 337	3 258 810
Eará oanehisáiggi vealgi	-2 868	69 750
Čoggon golut	2 158 866	2 205 898
Submi eara oanehisáiggi vealgi	5 496 335	5 534 458

Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

31.12.2020

Reaidaruhtajohtu jodíheami doaimmain

Sisamáksimat

juolludusaid sisamáksimat	198 056 482
sisamáksimat doarjagiin ja sirdimiin	5 228 458
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	2 048 492
eara sisamáksimat	2 124 940
<i>Sisamáksimiid submi</i>	<i>207 458 372</i>

Olgosmáksimat

olggosmáksimat gálvo- ja bálvalusoasitimiid ovdds	-59 456 959
bálká- ja sosiála goluid olggosmáksimat	-76 331 749
vearuid ja almmolaš goluid olggosmáksimat	-30 691 432
eará olggosmáksima	-13 196 825
<i>Olgosmáksimiid submi</i>	<i>-179 676 965</i>

Netto reaidaruhtajohtu jodíheami doaimmain

27 781 407

Reaidaruhtajohtu investerendoaimmai

olggosmáksimat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid vuovdima oktavu	-4 168 167
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmai	-4 168 167

Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas

Máksimat stáhtakássas doarjagií earáide	337 011 518
doarjagiid ja sirdimiid olggosmáksimat earáide	-339 200 694
Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	-2 189 176

Netto rievdadus reidoruðain ja reidoruhtaekvivaleanttain	21 424 064
Reidoruða ja reidoruhtaekvivaleanttaid rádu áigodaga álggus	177 013 215
Reidoruða ja reidoruhtaekvivaleanttaid rádu áigodaga loahpas	198 437 279

Buohastahttin

lidnen juolludusuhtaduvvon doaibma	6 172 631
dábálaš geahpádusat	6 261 841
Biddjojumit manjiduvvon sisaboáduide (háhkamat rusttegat)	-4 168 167
rievdadus stáhta finansieremis eahpeávnnašlaš gaskaomiin ja bistevaš doallobierga	-2 093 674
rievdadus juolludusat mat eai leat fievriduvvon boahtun	5 225 214
rievdadus oastigáibádusat	-59 618
rievdadus lálideaddjivealgi	5 330 955
rievdadus doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvon boahtun	3 875 124
poastat klassifiserejuvvon investeren- ja finánsadoibman	4 168 167
poastat klassifiserejuvvon reaidaruhtajohtun čadnon sirdimiidda	2 189 176
Divvumat lidnen juolludusuhtaduvvon doaimmas ja ii leat fievriduvvon boahtun	1 295 000
rievdadus eara áigeráddjenpoasttain	-415 242
Netto reaidaruhtajohtu doaimmain*	27 781 407

Juolludanraporteren

Juolludanraporteremis oidnojut dat rehketdoalloogut maid Sámediggi lea reporteren stáhtarehkettodollui. Dat biddjojuvvojut daid kapiittaliid ja poasttaid mielde maidda Sámedikkis lea fápmudus hálldašit. Das oidnojut buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuoden mat Sámediggái leat biddjojuvven stáhta kapítalarehketoalus. Kolonnas juolludus oktiibut oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapiittali/postii.

Juolludusraporterema bidjamis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea rapporterejuvven stáhtarehketoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojut doaimma saldo ja likviditehtalihkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjoruđat mat leat rapporterejuvven kapítalarehkettodollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuoden mat doibmii leat biddjojuvven stáhta kapítalarehketoalus.

Juolludusraporterema bardin

Olggospollokap. Kapiittalamma	Poasta	Poastateaksta	Čohkkejuvven juolludus
325 Kulturdepartemeanta	77	Oastin ođđaáiggi dáidagis	2 000 000
325 Kulturdepartemeanta	78	Sámi museat ja lávdedáiddainstitušuvnnat	1 600 000
560 Sámediggi	50	Sámediggi	518 968 000
1429 Riikaantikvára	71	Goziheapmi ráfáiduwon visttiin priváhta oamasteami vuol	6 000 000
1429 Riikaantikvára	71	Goziheapmi ráfáiduwon visttiin priváhta oamasteami vuol	1 000 000
1429 Riikaantikvára	60	Bargu kulturmuitoplánaiguin suohkanii	500 000
1429 Riikaantikvára	-	Kulturhistoriske landskap av nasjonale interesse (KULA)	70 000
- Kulturdepartemeanta	-	Speallorulta sámi valáštallamii 2020	1 500 000
- Oahpahusdirektoráhta		Juolludus buvttadeapmai sámi digitála oahpponeawuin	5 000 000
Submi olggosgollun			536 638 000

Rádjoruđat rapporterejuvven likviditehtaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2020
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank	12	177 013 215
Erohusat áigodagas		21 424 064
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank	12	198 437 279

Rádjoruđat rapporterejuvven kapítalarehkettodollui (31.12)

Konto	Teaksta	Nohta	2020	2019	Erohus
1961 Rádjoruđat konto(in) Norges Bank:as	12	198 437 279	177 013 215	21 424 064	
1350 Beaiwaš Sámi Našunaleahter AS	9	40 000	40 000		0
1350 Senter for Nordlige Folk AS					
1350 Davi álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000		0
1350 Áarjelhsaemien Teatere AS	9	55 000	55 000		0
1350 Samisk Hus Oslo AS*	9	39 200	39 200		0
1350 Internašunála Sámík Filbmainstituutta AS	9	90 000	90 000		0
1350 Vardobáiki	9	150 000	150 000		0

